

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YETİŞKİN KENT HALKININ BELEDİYELERİN SERBEST ZAMAN EĞİTİMİ
İLE REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SUNUMUNA VE YAŞAM
KALİTESİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Sibel ARSLAN

Ankara

Haziran, 2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE YETİŞKİN EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YETİŞKİN KENT HALKININ BELEDİYELERİN SERBEST ZAMAN EĞİTİMİ
İLE REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SUNUMUNA VE YAŞAM
KALİTESİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Sibel ARSLAN

Danışman: Prof. Dr. Rifat MİSER

Ankara

Haziran, 2010

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Bu alışma j¼rimiz tarafından Yaşam Boyu ¼đrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ ALIşMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Rifat MİSER

¼ye Prof. Dr. Meral UYSAL

¼ye Prof. Dr. Erdal ZORBA

¼ye Prof. Dr. İnayet AYDIN

¼ye Yr.Doç. Dr. Mehmet Bilir

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2010

Prof. Dr. Nejla KURUL

Enstit¼ M¼d¼r¼

TEŞEKKÜR

Doktora ve tez çalışmam boyunca tükendiğim, vazgeçiyorum dediğim zamanlarda beni ayakta tutan birçok insan oldu. Sadece çalışmalarımda değil, yaşamın her anında ihtiyaç duyduğumda yanımda olan bu insanlar benim için çok özeldir.

Öncelikle Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalındaki Hocalarım; Danışmanım Prof.Dr. Rifat Miser, Prof.Dr. Meral Uysal, Doç.Dr. Hayat Boz ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir'e, bir yetişkin eğitimcisi olmamdaki katkılarıyla, mesleğime ve öğrencilerime bakışımı değiştirdikleri için;

Prof.Dr. Erdal Zorba'ya tez izleme komitemde yer alarak beni onurlandırdığı ve gösterdiği güler yüzle moralimi yüksek tuttuğu için;

Doç.Dr. Metin Yaman'a akademik yaşamım boyunca elimden tuttuğu ve zor zamanlarımda hep imdadıma yetiştiği için;

Dr. Mutlu Türkmen'e hiçbir konuda yardımlarını esirgemediği ve doktora yapmamın mimarı olduğu için;

Can dostum Çiğdem Kılıç'a kocaman yüreği için,

Arkadaşlarım Öğr. Gör. Oğuz Şahin, Öğr. Gör. Nuri Sofi; istatistik bilgileri için Ar. Gör. Abdullah Yılmaz ve Öğr. Gör. Altan Tunçel'e; Ankara Büyükşehir Belediyesinde çalışmamı kolaylaştıran Ar. Gör. Taner Bozkuş'a; Sakine Çabuk, Yasemin Solakaç ve Gözde Çankaya'ya çalışmalarım boyunca bana destek oldukları için;

Sevgili anne ve babama, dualarını esirgemedikleri için;

Ve sevgili eşime akademik çalışmalarım süresince bütün huysuzluklarıma katlandığı ve yaşamın her anında yanımda olduğu için;

Ve sevgili çocuklarıma çalışmalarım süresince bütün ihmallerime ve annesiz kalmaya sabrettikleri için teşekkür ediyorum.

ÖNSÖZ

Teknoloji çağı; yaşamı kolaylaştıran yeniliklerle birlikte, sorunlar da getirdi. Birçok işi başkalarına gerek duymadan yapabiliyor olmanın rahatlığı, antisosyal yaşam tarzını; daha kısa sürede daha az enerji harcamayı gerektiren aletler ve hızlı ulaşım olanakları, hareketsiz yaşamı, obeziteyi, fiziksel birçok sağlık sorununu; kentleşmenin sonucu olan yalnızlaşma ve yabancılaşma ise stres, depresyon gibi psikolojik sorunları getirdi bireylerin ve toplumların yaşamına. Ve bu sorunlar farkında olunmasa da inanılmaz boyutlara ulaştı.

Hızlı kentleşme beraberinde 'kentleşememe', işe ve topluma yabancılaşma ve yalnızlaşmayı; hareketsiz, durağan ve antisosyal yaşam tarzını getirmekte; tümü birlikte bedensel ve ruhsal açılardan bir çok sorunun da yaşanmasına neden olmakta; bunlara bir de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik, yoksul ve yoksun grupların çokluğu ve ekonomik yetersizlikler eklendiğinde, yaşam kalitesini artırmak için rekreasyon etkinliklerine duyulan gereksinim daha fazla hissedilmektedir. Toplumsal baskı unsurlarının artması, ekonomik koşulların ve iş yaşamının ağırlığı, insanların yaşam kalitesini de elbette olumsuz etkilemekte ve bu sorunlar, nüfusun yoğun olduğu büyük kentlerde daha belirginleşmektedir. Giderek daha yoğun biçimde topluma yabancılaşan ve yalnızlaşan bugünün yetişkin insanı için, rekreasyon etkinlikleri giderek daha önem kazanmaktadır.

Serbest zaman ve rekreasyon, yetişkin eğitiminin çalışma alanlarından birisidir. Her ne kadar informal öğrenmeler yoluyla bir takım gelişmeler olsa da, Türkiye'de kitlelere yönelik bilinçli bir serbest zaman eğitimi olmadığı; halkın, rekreatif etkinliklerin sosyal, fiziksel ve ruhsal sağlıkları için öneminden ve etkinliklere katılımın yaşam kalitelerini nasıl olumlu yönde etkileyeceğinden habersiz olduğu; bu nedenle hem halkın, hem serbest zaman olanakları sunmakla görevli yerel yönetimlerin, bu konuda bilgilendirilmesi gereği ortadadır.

Birçok araştırmada sadece maddi boyutu ya da belirli bir hastalık gruplarının ön plana alındığı çalışmaların aksine, yetişkinlerin yaşam kalitesi daha birçok unsurdan etkilenmektedir. Parasızlık, işsizlik, eğitimsizlik vb. yaşam kalitesini olumsuzlaştıran durumlara rağmen insanları mutlu edecek, yaşam kalitelerini artıracak etkinlik alanları vardır. Bu alanların içinde en geniş olanaklara sahip olanı serbest zaman ve rekreasyon etkinlikleridir. Ve bu etkinliklerin birey ve toplum için getirileri henüz tam olarak anlaşılamamıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yaşam kalitesini artırmada etkili olan rekreasyon eğitimi hizmetlerinin varolan durumunu ve yararlanan kent halkının bu hizmetlerin etkisine ve sunumuna ilişkin görüşlerini saptamayı amaçlayan bu araştırma beş bölümde oluşmaktadır. Araştırmanın problemi, amaçları ve öneminin tartışıldığı birinci bölümden sonra; ikinci bölümde araştırmanın kuramsal temellerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi; dördüncü bölümde ise bu araştırma ile elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise ulaşılan başlıca sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

ÖZET

YETİŞKİN KENT HALKININ BELEDİYELERİN SERBEST ZAMAN EĞİTİMİ İLE REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SUNUMUNA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

ARSLAN, Sibel

Doktora, Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Rifat MİSER

Mayıs, 2010, 221 + XXİ sayfa

Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı halka yönelik rekreasyon amaçlı tesislerde etkinliklere katılan yetişkinlerin, serbest zaman eğitimi ve rekreasyon hizmetlerinin sunumunu ve yaşam kalitelerine etkisini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırma evrenini, 12 Hanımlar Lokali ve bir Aile Yaşam Merkezindeki 22,760 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde oranlı eleman örnekleme yöntemiyle belirlenen 381 kişi yer almıştır. Örneklem grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Verilerin yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) analizleri yapılmıştır. İki ayrı kümenin verdiği cevapların analizinde t-testi, çoklu grup karşılaştırmalarında Anova testi, farklılık yaratan grupları belirlemek amacıyla Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma ve LSD Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularından katılımcıların, çoğunlukla kadın, ev hanımı ve emekli, iyi sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğu; büyük çoğunluğunun fiziksel/sportif etkinliklere katıldığı, etkinliklerin sunumundan genel olarak

memnun oldukları; rekreasyon etkinliklerini olumlu değerlendirdikleri; etkinlikler sırasında birçok olumlu duyguyu hissettikleri; Belediye hizmetlerini ekonomik uygunluk, ulaşım kolaylığı, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman olması, tesis olanaklarının iyi ve seçilebilecek etkinlik türünün fazla olması nedenleriyle daha fazla tercih ettikleri; rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesini artırdığı ve daha sık katılırlarsa daha fazla artıracığını düşündükleri belirlenmiştir.

Ayrıca rekreasyon hizmetlerinden yararlanma ve beklentiler, katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, ekonomik durum, iş durumundan etkilenmektedir. Belediye hizmetlerinden yararlanma süresi ile katılımcıların beklentileri ve değerlendirmeleri arasında; rekreasyon etkinliklerine ilişkin tercihleri ile etkinliklere katıldıkları gün sayısı ve etkinliklere ayırdıkları günlük süre arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir.

Abstract

The Opinions of the Urban Adult Population on the Presentation of the
Recreation Activities and the Leisure Education Provided by the
Municipalities and Their Effect on the Quality of Life

(The Case of Ankara Municipality)

ARSLAN, Sibel

PhD, Department of Lifelong Learning and Adult Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Rifat MİSER

May, 2010, 221 + XXİ pages

This research is a descriptive study which aims to evaluate opinions of adults who have attended the activities related to recreation provided by Ankara Municipality. The participants of the study are 22,760 people at 12 Hanımlar Lokali (Woman café) ve bir Aile Yaşam Merkezi (Family Recreation Center). The group which is identified as representative is composed of 381 people. A survey that is prepared by the researcher was conducted with representative group. The compiled data were analyzed via SPSS. Median, mode (\bar{X}) and percentages (%), are employed in the study. For the answers given by two groups t-test was employed, and for multiple group comparison Anova, to identify the groups that cause difference Tukey HSD Multiple Comparison and LSD Multiple Comparison Tests are used.

Findings of the study suggest that participants of the study are mostly housewives, retirees who have good socio-economic level, majority of the group participate in physical activities, participants are pleased with the presentation of activities , participants evaluate recreation activities with positively, participants have positive emotions, they choose them because the activities provided by municipality are cost-effective, convenient for transportation, and the trainers have the knowledge of their fields, the opportunities are good, there is a good variety of activities, participating recreation activities increase life quality and if they participate more, life quality will increase more.

Moreover benefiting and expectations from recreation services is related to the age, gender educational background, income and profession of the participants. Expectations and evaluations of the participants differiates according to the time spent benefiting from municipality services. There has been found a meaningful difference between the choices of participants' recreational activities and the total length of the time and number of days during which they participated to these activities.

Bu tezi, çalışmalarım boyunca anneliklerinden çalmak zorunda kaldığım dünyanın en güzel çocuklarına ve en büyük desteğim olan eşime ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	x
İÇİNDEKİLER	xii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xix
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	15
Önem.....	17
Sınırlılıklar	19
BÖLÜM II	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	21
Serbest Zaman ve Serbest Zaman Değerlendirme	21
Zaman	21
Serbest Zaman	22
Serbest Zaman Değerlendirme	27

Rekreasyon	34
Rekreasyon Hizmetleri Açısından Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları	39
Rekreasyonun Yararları	41
Fiziksel Yararları	42
Obeziteyi Azaltmak.....	42
Kronik Hastalık Riskini Azaltmak.....	42
Bağışıklık Sistemini Güçlendirmek	43
Yaşam Beklentisini Yükseltmek	43
Psikolojik Yararları	43
Depresyonu Azaltmak	43
Stresi Hafifletmek	44
Yaşam Kalitesini Artırmak	44
Bilişsel Yararları	44
Sosyal Yararları	45
Toplumunu Güçlendirme	45
Gönüllü Olmaya Teşvik Etme	45
Yönetimi Destekleme	45
Sosyal Bağları Güçlendirme	45
Engellileri Destekleme	46
Yaşlıları Destekleme.....	46
Gençleri Destekleme ve Geliştirme	46

Eğitimi Geliştirme	47
Olumsuz Davranışlardan Uzaklaştırma	47
Ekonomiyi Destekleme	47
Çevre Bilincini Geliştirme	47
Suçu Önleme ve Azaltma	48
Kentli Halkın Rekreasyon Gereksinimi	48
Hareketsiz Yaşam Tarzı	50
Pasif Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimi	52
Kentlileşme ya da Kentlileşememe	53
Yalnızlaşma ve Yabancılaşma	54
Psikolojik Sorunlar	56
Olumsuz Yaşam Olaylarından Korunma ve Başaıkma.....	57
Yaşam Kalitesini Artırma	58
Yaşam Kalitesi	58
Serbest Zaman Rekreasyonun Yaşam Kalitesine Etkisi	61
Serbest Zaman Eğitimi.....	66
Serbest Zaman Eğitimini Gerektiren Nedenler	74
Yaşam Boyu Öğrenme ve Serbest Zaman Eğitimi İlişkisi.....	78
Sistemli Serbest Zaman Etkinliği Olarak Yaşam Boyu Öğrenme	82
Serbest Zaman Eğitimi Türleri	83

BÖLÜM III

YÖNTEM	90
Araştırma Modeli	90
Evren ve Örneklem	90
Evren	90
Örneklem	92
Verilerin Toplanması	92
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	92
Verilerin Çözümlemesi.....	94

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	95
Katılımcıların Kişisel Özellikleri ve Katıldıkları Etkinlik Türleri	95
Katılımcıların Kişisel Özellikleri	95
Katıldıkları Etkinlik Türleri.....	99
Belediyenin Rekreasyon Etkinliklerine İlişkin Görüşler	100
Belediyenin Sunduğu Rekreasyon Hizmetlerini Tercih Etme Nedenleri	100
Katıldıkları Etkinlik Türünü Tercih Etme Nedenleri.....	101
Etkinliklere Yalnız ya da Arkadaşlarıyla Birlikte Katılma Tercihi	103
Rekreasyon Hizmetlerinden Yararlanma Durumu	104

Hizmetlerden Yararlanma Sürekliliği.....	104
Etkinliklere Haftalık Katılım Durumu	105
Etkinlikler İçin Ayrılan Günlük Süre	106
Etkinliklere Haftalık Olarak Katılma İsteği	107
Etkinliklere İsteddiği Kadar Katılamama Nedenleri	108
Etkinliklere Başlarken Beklentiler.....	110
Etkinliklerin Beklentileri Karşılama Durumu.....	111
Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular ve Rekreasyonun Yararlarına İlişkin Görüşler	112
Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular.....	113
Rekreasyon Etkinliklerinin Yararlarına İlişkin Görüşler	114
Etkinliklere Sürekli Katılımın Koruyucu Yararlarına İlişkin Görüşler	116
Önceki Serbest Zaman Kullanım Biçimlerine İlişkin Görüşler.....	117
Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerini Kullanım Sıklığı.....	118
Önceki Serbest Zaman Etkinlik Biçimlerini Değerlendirmeleri	120
Önceki Serbest Zaman Tercihlerinde Etkili Olan Sebepler	121
Etkinliklerin Sunumuna İlişkin Görüşler	122
Etkinliklerle İlgili Ön Bilgi/Eğitim Alma Durumu.....	122
Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler	123
Belediyenin Sunduğu Etkinliklerin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler	125
Etkinliklere Katılımın Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşler	128

Kişisel Özellikler ve Rekreasyon.....	129
Yaş ve Rekreasyon Etkileşimi.....	130
Cinsiyet ve Rekreasyon Etkileşimi.....	139
Eğitim Düzeyi ve Rekreasyon Etkileşimi	153
Ekonomik Durum ve Rekreasyon Etkileşimi.....	161
İş Durumu ve Rekreasyon Etkileşimi	167
Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresi ve Rekreasyon Etkileşimi	169
Etkinliklere Ayrılan Günlük Süre ve Rekreasyon Etkileşimi....	182

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	187
Sonuçlar	187
Öneriler	191
Bulgulara Yönelik Öneriler	191
Araştırmaya Yönelik Öneriler	192
KAYNAKÇA	193
EKLER	208

ÇİZELGELER LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 1. Yaşam Etkinliklerine Harcanan Zaman	33
Çizelge 2. Serbest Zaman Eğitimi	89
Çizelge 3. Merkezler ve Üye ve Örneklem Sayıları	91
Çizelge 4. Katılımcıların Kişisel Özellikleri.....	96
Çizelge 5. Belediyenin Sunduğu Etkinlik Türlerine Göre Katılım Oranları	99
Çizelge 6. Belediyenin Sunduğu Rekreasyon Etkinliklerini Tercih Etme Nedenleri	101
Çizelge 7. Etkinlik Türünü Tercih Etme Nedenleri	102
Çizelge 8. Etkinliklere Katılım Tercihleri	103
Çizelge 9. Belediyenin Sunduğu Hizmetlerden Yararlanma Sürekliliği	104
Çizelge 10. Haftalık Katılım Durumu	105
Çizelge 11. Etkinlikler İçin Günlük Ayrılan Süre.....	106
Çizelge 12. Etkinliklere Haftalık Olarak Katılma İsteği.....	107
Çizelge 13. Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenleri.....	108
Çizelge 14. Etkinliklere Başlarkenki Beklentiler	111
Çizelge 15. Etkinliklerin Beklentileri Karşılama Durumu.....	112
Çizelge 16. Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular	113
Çizelge 17. Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşler	115

Çizelge 18. Etkinliklerin Koruyucu Yararlarına İlişkin Görüşler	117
Çizelge 19.Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklıklarına İlişkin Görüşler	118
Çizelge 20. Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine İlişkin Görüşler	120
Çizelge 21. Önceki Serbest Zaman Kullanım Tercihlerinde Etkili Olan Sebeplere İlişkin Görüşler	121
Çizelge 22. Etkinlikle İlgili Ön Bilgi Alma Durumuna İlişkin Görüşler.....	122
Çizelge 23. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler	124
Çizelge 24. Belediyenin Sunduğu Etkinliklerin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler	125
Çizelge 25. Etkinliklere Katılımın Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşler	128
Çizelge 26. Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı	131
Çizelge 27. Etkinliklere Haftalık Olarak Hangi Sıklıkla Katılmak İstediklerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı.....	132
Çizelge 28. Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı	133
Çizelge 29. Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı	135
Çizelge 30. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı	137
Çizelge 31. Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı	138
Çizelge 32. Katıldıkları Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	140

Çizelge 33. Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	142
Çizelge 34. Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	143
Çizelge 35. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	145
Çizelge 36. Etkinlikler Sırasında Hissettikleri Duygulara İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	147
Çizelge 37. Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	149
Çizelge 38. Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	150
Çizelge 39. Belediye Hizmetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	152
Çizelge 40. Rekreasyon Etkinliklerinin Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	153
Çizelge 41. Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerini Kullanma Sıklığına İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	155
Çizelge 42. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına Yönelik Görüşlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	157
Çizelge 43. Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Eğitim Duruma Göre Dağılımı	158
Çizelge 44. Etkinliklere Katıldıkları Haftalık Gün Sayısının Ekonomik Duruma Göre Dağılımı	162

Çizelge 45. Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı	163
Çizelge 46. Önceki Serbest Zaman Kullanım Tercihlerinde Etkili Olan Sebeplerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı	165
Çizelge 47. Etkinliklerin Beklentilerini Karşılama Durumuna İlişkin Görüşlerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı	166
Çizelge 48. Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin İş Durumuna Göre Dağılımı	168
Çizelge 49. Katıldıkları Etkinlik Çeşidini Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı	170
Çizelge 50. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı	173
Çizelge 51. Etkinlikler Sırasında Hissettikleri Duygulara İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı	175
Çizelge 52. Rekreasyon Etkinliklerinin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı	179
Çizelge 53. Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı	182
Çizelge 54. Etkinliklere Katılım Tercihine İlişkin Görüşlerin Etkinliklere Günlük Ayrılan Süreye Göre Dağılımı	184
Çizelge 55. Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Etkinliklere Günlük Ayrılan Süreye Göre Dağılımı	185

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, amaçları ve sınırlılıkları belirtilmiş, önemi vurgulanmıştır.

Problem

Eğitimin her toplumda özel bir önemi olmuştur. Çünkü insanlar doğdukları andan itibaren, bazen hayatta kalmak gibi zorunlu, bazen meslekte ilerlemek gibi beklenen, bazen serbest zamanlarını değerlendirmek gibi keyfi, bazen yaşam sorunlarını çözmek gibi öncelikli amaçları için eğitime gereksinim duyarlar. Okul eğitimi belli dönemlerde bu gereksinmeyi karşılasa da bunu yaşam boyu devam ettirmesi mümkün değildir.

Özellikle yetişkinlerin eğitim gereksinimleri çok fazla çeşitlenerek, okul sonrası dönemler de dahil yaşamın her dönemine yayılmıştır. Bu nedenle yetişkinler çoğunlukla, farklı bilgilere ulaşabilecekleri okul dışı bir eğitime gereksinim duyarlar. Bilişim, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin, ekonomik ve toplumsal yaşamda hızlı ve derin değişmelere yol açması, herkes için yaşam boyu eğitimi zorunlu hale getirmektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler her meslek alanına yeni bilgi, teknik ve araçlar getirmekte; çalışanlar da bu konularda yeni öğrenmelere gereksinim duymaktadır. Bu gereksinim nedeniyle yaşam boyu eğitim mesleki-teknik eğitim için gereklidir ancak, yaşamın ve yenileşmenin tek boyutlu olmaması nedeniyle, sosyal ve kültürel eğitim için de gereklidir. Bilgi ve becerilerin hızla eskidiği ve yetersizleştiği küresel dünyada, eğitim düzeyi ne olursa

olsun herkesin yetişkin eğitimi hizmetlerinden sürekli yararlanarak kendini yenilemesine, geliştirmesine gereklilik vardır (Miser, 1997, 211; Miser, 2002, 56, 59).

Teknolojik yeniliklerle beraber serbest zamanların giderek artması da yaşam boyu eğitimi gerektiren nedenlerden birisidir (Geray, 2002, 11). Bülbül'ün (1991, 19) belirttiği gibi, serbest zamanların artması entelektüel, kültürel ve eğlendirici eğitim etkinliklerine ilgiyi artırmıştır. Öyle ki, birçok ülkede yetişkin eğitiminin önemini artıran en önemli nedenlerden biri, serbest zamanların fazlalaşmasından doğan özel isteklerin baskısıdır. Serbest zaman artık bir lütuf değil bir hak olarak görülmektedir. Bunun yetişkin eğitimine olan isteğin genişliğine iki yönden büyük etkisi olmaktadır; Birincisi, bazı kimseler, serbest zamanlarını entelektüel ve estetik zevklerini tatmin etmek için veya beceri kazanmak ya da mesleki niteliklerini geliştirmek üzere kullanmak istemektedirler. İkincisi, serbest zaman bir hak olarak görüldükçe halk, eğitim ve kültür faaliyetleri dâhil olmak üzere, daha iyi serbest zaman değerlendirme olanakları için sesini yükseltmekte ve daha fazla öğrenim fırsatı ve etkinlik alanı istemektedir (Lowe, 1985, 39).

Tekin'e (1988, 2) göre de yaşam boyu eğitimi gerekli kılan nedenlerden biri, bireyin serbest zamanlarını kültürel olarak zenginleştirmek yoluyla, yaşamın niteliğini ve yaşamdaki doyumunu artırmaktır. Bunun yanında "bireyin sosyalleşmesinde, daha çok insanla iletişim içinde olmasında ve gün içinde oluşan stresten kurtulmasında ve daha fazla sosyal desteğe sahip olmasında" serbest zaman içinde gerçekleşen etkinliklere katılımın payı oldukça fazladır. Örneğin serbest zaman etkinliklerine katılım sonucunda bireyin elde edeceği yararlar "kısa süreli" ve "uzun süreli" olarak iki kategoride ele alınmakta; "birey bu tür aktivitelere katılarak rahatlama, iş ve aile hayatını sevme ve doğayı sevme gibi kısa süreli hazlara ulaşırken; uzun vadede yaşamın kalitesini artırma ve yaşamdan doyum gibi hazlar elde edebilir" denilmektedir (Nadirova, 2000'den aktaran: Gürbüz, 2006, 76). Ağaoğlu ve arkadaşları (2006) ise serbest zaman eğitiminin bireyin yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçladığını belirtmektedirler.

Öte yandan insanlar, serbest zaman içinde gerçekleşen yetişkin eğitimi programlarından uzak durmaktadırlar ve bunun sebebi, çalışmadan arta kalan zamanlarının olmaması veya çok çeşitli serbest zaman değerlendirme etkinlikleri içinde bulunmaları değildir. Birçoğunun geniş serbest zamanı bulunmakta, ancak onlar bunu yaratıcı bir biçimde nasıl kullanacaklarını bilmemektedirler (Lowe, 1985, 46). Oysa birçok eğitimciye göre serbest zaman eğitimi, çeşitli kurslar ya da müfredat programı dışındaki etkinlikler yoluyla, serbest zamanın değerli bir biçimde kullanılması yoluyla sağlanabilir (Tezcan, 1994, 76). Çünkü yetişkinler, “yeni bilgileri, anlayışları, becerileri, değerleri ve tutumları en etkili olarak, bunlar kendilerine gerçek- yaşam durumlarına uygulama bağlamında sunulduğu zaman öğrenirler” (Knowles, 1996, 60).

Bütün dünyada serbest zaman ve serbest zamanda gerçekleşen etkinliklerin olumlu getirilerinden yararlanabilmek için eğitim çalışmalarına hız verilirken, Türkiye’de de bu yönde kıpırdanmalar göze çarpmaktadır. Bu çabayı daha çok serbest zaman eğitiminin karşılığı olarak “özdoyum eğitimi” yaklaşımıyla yetişkin eğitimi alanının üstlendiği görülmektedir. Yetişkin eğitiminin görevleri sıralanırken, bireylerin yaşamda karşılaşacakları kişisel ve toplumsal tüm sorunların çözümüne eğitimin nasıl katkıda bulunacağını anlamalarına yardımcı olmak; ayrıca “yetişkinlere kendi özdoymaları için öğrenmek istediklerini öğrenme, yapmak istediklerini yapma fırsat ve imkânları verme”nin yetişkin eğitiminin görevi olduğu belirtilmektedir (Bülbül, 1991, 24).

İnsanların yaşamın tüm alanlarında gereksinim duyduğu, akla gelebilecek her konuyu kapsayan yetişkin eğitimini Lowe (1985, 60-61) beş kategoriye ayırmaktadır:

1. Tamamlayıcı eğitim, 2. Mesleki ve teknik yeterlilik için eğitim, 3. Sağlık ve refah eğitimi, 4. Yurttaşlık eğitimi ve 5. Özdoyum eğitimi.

Lowe’a (1985, 61) göre kısa ve uzun süreli her türlü erkin eğitim programları, müzik, sanat, dans, tiyatro ve el sanatları eğitimi vb.

programlar; temelde öğrenme uğruna öğrenmeyi amaçlayan her çeşit program özdoyum eğitimi içinde yer alır.

Satija (1999, 47) ise yetişkin eğitimini benzer bir biçimde şu şekilde sınıflar: 1. Okur-yazarlık eğitimi, 2. Sosyal refah eğitimi, 3. Yurttaşlık eğitimi, 4. Sağlık ve hijyen eğitimi, 5. Verimlilik eğitimi ve 6. Rekreasyon eğitimi.

“Rekreasyon; bireylerin serbest zamanlarında isteyerek yaptıkları etkili, yaratıcı ve faydalı aktivitelerdir” (Zorba ve Bakır, 2004, 106). Türkçeye olduğu gibi aktarılan rekreasyon kavramının karşılığı aslında “toplumsal amaçlarla organize edilerek sunulan olumlu serbest zaman değerlendirme etkinlikleri”dir. İngilterede serbest zaman için ‘leisure’ kullanılmakta ve bu zaman içinde gerçekleşen her türlü etkinliğe serbest zaman etkinliği olarak bakılmaktadır. Bu yaklaşıma göre zararlı olabilecek etkinlikler de serbest zaman içinde gerçekleşebilir. Oysa rekreasyon sadece olumlu serbest zaman etkinliklerini ifade eden bir kavramdır.

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği ikinci bölümde sıralanan amaç ve işlevler içinde “Serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini sergileme ve geliştirme imkânları sağlamak” yer almaktadır. Program içerikleri sıralanırken ise “Özdoyum eğitimi programları; bireylerin serbest zamanlarının değerlendirilmesi isteğinden doğacak eğitim ihtiyaçlarını karşılamak, bireye hayatının herhangi bir döneminde kendisini gerçekleştirme imkânı verebilecek eğitim programlarını içerir” denmektedir (www.mevzuat.adalet.gov.tr).

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere serbest zaman, rekreasyon, yaşam boyu eğitim ve özdoyum eğitiminin yakın ve bağlantılı kavramlar olduğu; amaç ve işlevlerinin paralellik gösterdiği; ortak hedeflere yöneldikleri görülmektedir.

Bireylerin yaşamlarının her döneminde serbest zamanı olacağı ve bu zamanı olumlu bir biçimde değerlendirmek için de yine yaşamının herhangi

bir döneminde özdoyum ya da serbest zaman eğitimi gereksinimi duyabileceği olası bir durumdur. Bu gereksinim son yıllarda yaşam boyu eğitim yaklaşımının önünü açmıştır.

Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği üzere, farklı disiplinlerde “yaşam boyu eğitim”, “özdoyum eğitimi”, ya da “rekreasyon eğitimi” gibi değişik isimlerle ele alınsa da serbest zaman içinde gerçekleşen ve ortak özellikler taşıyan bu eğitim gerekliliklerine, son yıllarda yaşam kalitesini artırmak da eklenmiştir.

Yaşam, nitelik ve nicelik olarak iki boyutta değerlendirilebilir. Yaşamın niceliği, hayatın süresi olarak tanımlanmaktadır, niteliği ise bireyin içinde bulunduğu fizik çevre ve sosyo-ekonomik durum gibi birçok faktörü içine alan çok boyutlu bir kavramdır. “Yaşam kalitesi terimi psikoloji, sosyoloji, ekonomi, politika ve diğer birçok bilim alanında yaygın olarak kullanılmakla birlikte, içerdiği anlam gelir durumundan, sağlık hizmetlerine ulaşabilme durumuna kadar çok farklı bir yelpazede değişiklik gösterebilmektedir” (Telatar, 2007, 4, 12).

Örneğin sağlığı; sadece hastalığın ve sakatlığın olmaması değil, aynı zamanda tam bir fiziksel, sosyal ve ruhsal iyilik hali şeklinde tanımlayan Dünya Sağlık Örgütü (www.who.int/en); “yaşam kalitesini, kişinin kendi durumunu, kültürü ve değerler sistemi içinde algılayış biçimi olarak tanımlamıştır. Yaşam kalitesi kavramı içinde fiziksel sağlık, ruh sağlığı, bağımsızlık düzeyi, sosyal ilişkiler, çevre etkenleri ve kişisel inançlar öznellik temelinde yer alır” (Annak, 2005, 52-53).

Alanlara göre tanımı farklılaşan yaşam kalitesinin, daha çok belirli hastalık gruplarına ya da ekonomik göstergelere indirgenerek çalışıldığı görülmektedir. Yaşam kalitesini etkileyen unsurlar içinde bunlar elbette önemli birer boyuttur. Ancak en az tıbbi ve ekonomik göstergeler kadar önemli başka boyutlar da vardır. Yaşam kalitesi teriminin tanımlanması amacıyla kullanılan pek çok kavrama ve bunların içerdiği anlamlara (iyi çevresel sağlık, iyi psikolojik sağlık, iyi fiziksel sağlık, maddi güvence,

destekleyici aile ve arkadaşlar) alternatif olarak sunulan “öznel iyi olma durumu” objektif iyilik ölçütlerine zıt bir öneriyi ifade etmektedir. Yaşam kalitesi alanyazını; yaşam kalitesini objektif ölçütler üzerinden tanımlama amaçlı birçok yaklaşımı göstermektedir; ancak öznel iyi olma durumu, objektif ölçütlerden ziyade, kişinin kendisinin yaşam tatminini öznel tahmini üzerinden yola çıkmaktadır. Bu anlamda yaşam kalitesi “yaşamın tamamından o anda elde edilen tecrübelerle ortaya çıkan, bir kişinin kendisini öznel olarak iyi hissetmesi” şeklinde tanımlanmıştır. “Dünya çapında toplanan veriler de buna işaret etmektedir. Zira 2002 yılında Dünya çapında yapılan memnuniyet araştırmasında Latin Amerika ülkelerinde ekonomik sorunları ilk sıraya koyan kişilerin yüzdeleri, Avrupa ülkelerine göre oldukça yüksektir. Ancak bu ülkelerin yaşam memnuniyeti yüzdeleri Avrupa ülkeleri kadar yüksek bulunmuştur” (Campbell'den aktaran: Kaya, A., 2006, 6, 13).

Bu bağlamda; “Yaşam kalitesi algısı, yalnızca ekonomik duruma ilişkin göstergelerden değil; aksine kişilerin sosyo-kültürel durumlarından da etkilenen bir kavramdır”. “Yaşam kalitesi terimi, insanların yaşamlarından aldıkları genel doyum düzeyini ifade etmektedir ve çeşitli ülkelerde uygulanan ekonomik kalkınma programlarının eleştirilerinden beslenen bir kavramdır. Bu eleştiriler insan mutluluğunun ya da mutsuzluğunun salt maddi refah koşullarına bağlı olmadığı, dolayısıyla bir ülkede kişi başına düşen şu ya da bu konfor ögesinin (tüketim ürünleri ve hizmetler) tek başına bir anlamı olmadığı noktasında odaklaşmaktadır. Yaşam kalitesi, maddi refah öğeleri yanı sıra, psiko-sosyal faktörleri ve bireyin algılarını da işe katan bir değer olarak kavramlaştırılmaktadır. Yaşam kalitesinin işlevsel tanımına nelerin dahil edildiği ise, araştırmacılara göre farklılık göstermektedir” (Kaya,A., 2006, 2, 3).

Örneğin; Dalkey ve Rourke (1973) yaşam kalitesini kişinin kendisini iyi hissetmesi, yaşamdan doyum ya da doyumsuzluğu, mutluluğu ya da mutsuzluğu olarak değerlendirmiştir. Havighurst (1963)'a göre, yaşam kalitesi; kişinin yaşamı hakkındaki öznel düşüncelerini içeren iç faktörler ile sosyal temas ve sosyal etkinlikler gibi ölçülebilir davranışları içeren dışsal

faktörleri kapsar. Shin ve Johnson (1978); “bireyin isteklerini gerçekleştirilmesi, etkinliklere katılması, kişisel gelişim olanaklarından yararlanılması, nitelikleri bakımından yeterli kaynaklara sahip olması ve bu kaynakların sosyal karşılaştırmalar yoluyla yeterli bulunması” şeklinde ele alırken, Andrews ve Withey (1976) yaşam kalitesini “bireyin sosyal ilişkilerinden doyumunu olarak görmektedir” (Aktaran: Annak, 2005, 51–52).

Yaşam kalitesi tanımlarında vurgulanan; mutluluk, isteklerin gerçekleştirilmesi, etkinliklere katılım, kişisel gelişim, sosyal etkinlik ve sosyal ilişkilerden doyum vb. ifadeler, bizi doğrudan serbest zaman içinde gerçekleşen rekreasyon etkinliklerine götürmektedir. Çünkü rekreasyon; “insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması, özünde ödül niteliği taşıyan, ancak kazanç amacı gütmeyen, doğası gereği anti sosyal da olmayacak etkinliklerdir” (Bucher,1974’den aktaran: Zorba, 2002, 185). Bu bağlamda rekreasyon etkinlikleri ve yaşam kalitesi arasında yadsınamaz bir bağ olduğu söylenebilir.

Bu konuyla bağlantılı olarak; yaşam kalitesi ile ilgili, insanların genel mutluluk ve doyum duygularını özetleyen farklı doyum alanlarını kapsayan bir gösterge oluşturulmuş ve 11 farklı doyum alanı tespit edilmiştir (Campbell, Converse ve Rodgers 1976’dan aktaran: Kaya,A., 2006, 3):

1. Sağlık, 2. Evlilik, 3. Aile hayatı, 4. Ulusal hükümet, 5. Dostluk, 6. Ev (konut), 7. İş, 8. Topluluk, 9. İnanç/din, 10. Rekreasyon, 11. Mali durum.

Elbette ki bu sıralama kişilere ve kültürlere göre farklılaşacaktır. Ancak farklılaşmayacak olan rekreasyon etkinliklerinin bugünün toplumlarında, serbest zamanların artmasıyla orantılı olarak önemi ve değeri giderek artan bir olgu olduğudur. Kişinin zorunlu uğraşları dışında kalan ve kullanma biçiminde tamamen özgür olduğu serbest zamanlarında, herkese göre değişen amaç ve yöntemlerle yapılan etkinlikleri ifade eden

rekreasyon; gelişmiş toplumlarda hedefe ulaştıracak bir araç olmaktan çıkmış, bir amaç haline gelmiştir.

“Bu gelişimin başlıca nedenleri; bireylerin yaşam kalitesindeki artış beklentileri, toplumlardaki sosyo-kültürel değişim, sağlıklı olma konusunda bilinçlenme ve medyanın ilgisi olarak sayılabilir” (Kesim, 2006).

Yaşam kalitesi algısında önemli yeri olan sağlık; yaşam tarzı ve davranışlardan etkilenen çevre ile çok sıkı bir ilişki halindedir. Bu nedendir ki zaman süreci içerisinde davranışlarda ve yaşantıda meydana gelen değişiklikler sağlık konusunda çok yeni boyutların oluşmasına sebep olmuştur. Yaşanılan çağda “şehirleşmenin hızla artışı, insanların vücutlarını daha az hareket ettirmesi, çarpık yapılaşmanın getirdiği sosyo-ekonomik ve kültürel problemler ve psikolojik gerginliğe sebep olan faktörler (gürültü, yoğun trafik, vs.) insanların sağlık sorunlarının şeklini değiştirmiştir” (Zorba ve Kuter, 2006).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, yaşam kalitesini olumlu ya da olumsuz etkileyen unsurlar arasında kentleşme ve durağan yaşam tarzının getirileri önemli yer tutmaktadır. Çünkü insan vücudu doğuştan gelen özelliklerinden dolayı, sürekli hareket etmek gereksinimindedir. Ancak çağın özellikleri bireyleri bu gereksinimden uzaklaştırmıştır. Hareketsiz yaşam tarzı, beraberinde birçok sağlık sorununu da getirmektedir. “İnsanın; anatomik, fizyolojik ve psikolojik yönden iyi durumda olması, etkinliklerini sürdürebilmesi ve gereken hallerde, yedek gücünü kuvvetini ortaya koyabilmesi için” harekete; hareketli olabilmesi için de düzenli egzersize gereksinimi vardır. Hareketsizliğin sebep olduğu sağlık sorunlarının (obezite, vücut kompozisyonu bozuklukları, erken kemik erimesi, bel ve sırt ağrıları, hipertansiyon, kötü kolesterol artışı, şeker hastalığı, kas-iskelet problemleri, kalp-damar rahatsızlıkları, psiko-sosyal bozukluklar) giderilmesinde, serbest zaman sporu, koruyucu ve tedavi edici özellikleri ile rekreasyon etkinlikleri içinde ayrıca bir öneme sahiptir (Zorba, 2006, 19, 21).

Hızlı kentleşme beraberinde ‘kentlileşememe’, işe ve topluma yabancılaşma ve yalnızlaşmayı; hareketsiz, durağan ve antisosyal yaşam tarzını getirmekte; tümü birlikte bedensel ve ruhsal açılardan bir çok sorunun da yaşanmasına neden olmakta; bunlara bir de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik, yoksul ve yoksun grupların çokluğu ve ekonomik yetersizlikler eklendiğinde, rekreasyon etkinliklerine duyulan gereksinim daha fazla hissedilmektedir. Toplumsal baskı unsurlarının artması, ekonomik koşulların ve iş yaşamının ağırlığı, insanların yaşam kalitesini de elbette olumsuz etkilemektedir. Bu sorunlar, nüfusun yoğun olduğu büyük kentlerde daha belirgindir. Çünkü “kentsel yaşam koşulları, olanakları ve niteliğindeki eşitsizlikler, farklılaşmalar kentsel gerilimi artırmakta, kentsel yaşama katılımı sınırlamakta, yaşam kalitesini etkilemektedir” (Yeniokatan, 2006, 2, 1). Yeniokatan’ın (2006, 3) ifadesiyle:

“Batıda kentleşme ve onun kültürü niteliğinde olan kentlileşme eş zamanlı olarak yaşandığından bu iki kelime arasında bir ayrım yapılmamıştır. İngilizce’de ‘urbanization’ kelimesi her iki anlamı birlikte sağlarken, Türkçede ‘kentleşme’ ve ‘kentlileşme’ kelimeleri birbirinden farklı anlamları olan iki kavram olarak kullanılmaktadır. Kentleşme nüfusun sadece belli noktalarda yığılmasını tanımlarken, kentlileşme ise kentte toplanan bu nüfusun kentli değerlere sahip hale gelmesini, kentin sunduğu fırsatlardan yararlanabilmesini ve kent yaşamıyla bütünleşmesini tanımlamaktadır”.

“Kentleşme toplumdaki yapısal dönüşümü, kentlileşme ise bireyin tutum ve davranışlarındaki değişimi, kente özgü yaşam biçimlerinin / kültürlerinin yaygınlaşması olarak ifade edilebilir” (Yeniokatan, 2006, 3).

Ancak bu süreçte “kentsel hayata uyum, kentle bütünleşme ve kent kimliği kazanabilme şansları önemli bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok ailenin “kentteki ekonomik yaşama katılarak kentleşme sürecine girdikleri ancak sosyal açıdan bunu hemen başaramadıkları görülmektedir”. Bireyler “yeterli kentsel olanaklardan yararlanamadığı ve kentsel yaşama katılamadıkları için kentlileşmekte güçlük” çekmişlerdir. “Hızlı kentleşme ve kentlileşme sorunlarıyla birlikte özellikle yoksulluk kültürü içerisinde olanların içinde buldukları topluma yabancılaşmaları, üst sosyoekonomik düzeydeki kişilerin yaşadıkları yerleşime, sosyal ve

siyasal yaşama yabancılaşmaları, kentsel kültürün yozlaşması sorunları güncelliğini korumaktadır” (Yeniokatan, 2006, 10, 11, 85).

Kentlileşmenin yaşam biçimindeki değişimler ve kente uyum sağlama olduğu düşünülürse, kentlileşme sürecinde aşağıdaki ara değişkenlerde farklılaşma olması gerekmektedir (Gürbüz, 2006, 75):

- Çevreyle bütünleşme,
- Tüketim alışkanlıkları,
- Örgütlerle ilişkiler,
- Kitle iletişiminde açıklık,
- Serbest zamanları değerlendirme.

Ayrıca bireylerin kentlileşebilmesinin önemli unsurları arasında eğitim ve kültür düzeyi de yer almaktadır. Bunlar uzun bir süreç sonunda elde edilebilen özelliklerdir. Bireyin kente özgü davranış kalıplarını edinmesi, kültürel ve sosyal dünyasında kente özgü gelişmelerin yaşanabilmesi için, sosyal etkinliklere dahil olması önemli bir unsurdur (Kaya,E., 2004). “Kentlileşmenin tutum ve davranışlara olan en büyük yansıması ise dinlenme, fiziksel, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma gibi” serbest zaman değerlendirme alışkanlığında bir değişimin ortaya çıkmasıdır (Gürbüz, 2006, 76).

Kentlileşme, bir yaşam biçimidir ve önemli olan yaşam biçimi olarak algılanması gereken kentlileşme sürecinde “bireyin bu sürece en kısa zamanda nasıl adapte olacağı veya bu süreci ne tür faktörlerin hızlandıracağıının belirlenmesidir” (Gürbüz, 2006, 55-56). Bireylerin yaşam biçimlerini değiştirerek kente adapte olmasında, karşılaştıkları kentsel sorunlarla başa çıkmalarında ve kentlileşme sürecinin hızlanmasında en önemli araçlardan biri elbette ki rekreasyon etkinlikleri olacaktır.

Avrupa Kentsel Şartına göre kentlilerin sahip olduğu haklar içinde serbest zaman ile ilgili şu maddeler yer alır (Karabağ, 2004, 73–74):

-Sağlık: Beden, ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması,

-Spor ve Eğlence: Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması,

-Kültür: Çeşitli kültürel faaliyetlerin, yaratıcı aktivitelerin ve benzeri olanakların sunulması ve katılımın sağlanması,

-Kültürlerarası kaynaşma: Geçmişten günümüze, farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması.

Öyleyse serbest zaman etkinliklerine katılım sadece kentlileşme için bir araç değil, aynı zamanda Avrupa Kentsel Şartına göre bir kentli hakkıdır.

Teknoloji çağının olağanüstü gelişmeleri dikkate alındığında, “kişilerin kendilerini ve diğer kişileri gittikçe zenginleşen bütünlükleriyle var kılmaları, yaşamı dolu dolu kucaklamaları beklenirken, çağdaş insanın, bütünlüğünü oluşturan özelliklerini gitgide kısırlaştırdığı” görülmektedir. “Bilim ve teknolojinin insan yaşamına getirdiği en büyük değişikliklerden biri, belki de zaman algısını, zamanın kullanım biçiminin büyük oranda değiştirmiş olmasıdır”. “Yaşamın hemen her alanı otomatikleşmektedir. Ancak insanın yaşamını idame ettirmesi için harcaması gereken zamanı asgariye indirdikçe, kuramsal olarak insanın kendisine, çevresindekilere, doğasına daha çok zaman ayırması gerekirken, gerçekte bunun hiç de böyle olmadığı görülmektedir” (Eltugay, 1999, 28).

“Kentlileşme ile birlikte, aşırı kalabalık, üst üste veya burun buruna yaşama, çoğu zaman mahremiyet imkânlarını ortadan kaldıran kolektif binaların zorunluluğu, trafik tıkanıklığı, vasıtaların gürültüsü, dinlenmeye ve eğlenceye zaman ayıramama gibi sonuçlar doğurmaktadır” (Karabağ, 2004, 108). Hızla kentleşen ancak çok yavaş kentlileşen Türkiye’de, bu durumun yabancılaşmanın sebeplerinden olduğu belirtilmektedir (Özgür, 2003, 29). Ayrıca kente uyum sağlayamayan veya kentin yoğunluğunu taşıyamayan

insanların, bir kent hastalığı haline gelen stresi aşırı yaşamaları da vurgulanması gereken bir durumdur. “Stres insanda öfke ve kızgınlık duygusu yaratır. Sürekli stres altında olan insanlarda giderek düşmanca duygular gelişir, şiddet ve saldırganlık görülebilir” (Karabağ, 2004, 107).

Aynı zamanda birçok araştırmacı, kentleşme ile birlikte suç oranlarında bir artış olduğunu belirtmiştir (Özgür, 2003, 29). Oysa yapılan araştırmalar rekreasyon yoluyla suç oranının azaltılabildiğini kanıtlanmıştır. Örneğin; “Ohio Cincinnati’de 13 hafta boyunca gece basketbol programı uygulanmış ve suç oranı %24 azalmıştır. Yazın uygulanan gece rekreasyon etkinlikleri ise %74 oranında suçun azalmasını sağlamıştır” (www.nysrps.org).

Kentte yaşayan bireylerin ruhsal ve bedensel gereksinimlerini karşılama yönünden yeterli olmayan yoğun yerleşim bölgelerindeki yaşam koşulları, kapalı alan etkinliklerine ve dolayısıyla şehirsiz kapalı alanlara olan ihtiyacı arttırmaktadır (Demirel, 2005, 1).

Bu noktada akla yerel yönetimler gelmektedir. Çünkü devletin idari birimi olan “yerel yönetimler, sorumlu olduğu coğrafi hudutlar içerisinde yaşayan bireylerin sayısız ihtiyaç ve taleplerine cevap vermek durumundadır” (Moblely, 2006). “Yerel yönetimlerin temel görevlerinden biri vatandaşlarının fiziksel gelişim, dinlenme, yaratıcılıklarını geliştirme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreasyon program ve hizmetleri sunmak” (Kesim, 2006); toplumdaki tüm bireylerin yalnız çalışma yaşamlarında değil, aynı zamanda serbest zamanlarındaki etkinlikler sürecinde de yaşam kalitelerini geliştirmek olmalıdır (Moblely, 2006).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, serbest zamanları değerlendirmede büyükşehir belediyelerine birçok sorumluluk yüklemiştir. Bu kanun doğrultusunda büyükşehir belediyeleri halkın serbest zaman gereksinimlerini karşılamakla sorumlu bulunmaktadırlar (www.tbmm.gov.tr). Bu sorumluluk doğrultusunda başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, birçok belediye yönetiminin halka serbest zaman eğitimi ve rekreasyon hizmeti sunduğu gözlenmektedir.

Kent halkına yaygın biçimde serbest zaman eğitimi ve rekreasyon hizmeti sunan yerel yönetimlerden birisi de Ankara Büyükşehir Belediyesi'dir. Bu belediyenin rekreasyon hizmetleri konusunda dikkate değer çalışmaları vardır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin kurduğu Hanım Lokalleri ve Aile Yaşam Merkezi halka rekreasyon hizmeti sunan önemli hizmet merkezleridir. Hanım Lokalleri 18 yaş üzeri tüm kadınlara açıktır. Lokaller yedi gün, 8.30-17.00 arası açıktır. Ayrıca haftanın iki günü 20.00'a kadar spor hizmeti verilmektedir. Kadınlar 100 TL yıllık üye aidatı karşılığında tüm etkinliklerden ayrıca ücret ödemediği yararlanabilmektedirler. Sadece sauna ve yüzme havuzu kullanımı için ek ücret alınmaktadır. Muhtarlıklardan fakirlik belgesi getirenler yıllık üye aidatı ödememektedirler. Kayıtlar sene başında başlayıp yıl boyunca devam etmektedir. Her yıl üyelikler yenilenmektedir. Aile Yaşam Merkezi ise haftada yedi gün ve 9.30-20.00 arasında hizmet vermektedir. Aile Yaşam Merkezindeki tüm hizmetler tamamen ücretsiz olarak sunulmaktadır (www.ankara.bel.tr).

Belediyelerin serbest zaman ve rekreasyon hizmetleri konusunda yapılmış araştırmaların sonuçları bu konuda belediyelerin bazı eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Örneğin Katırcıoğlu'nun (1999, 92) Samsun Büyükşehir Belediyesi'nde serbest zaman etkinliklerine yönelik hazırladığı tez çalışmasının sonucunda, belediyenin halkın tam olarak serbest zaman değerlendirme isteklerine cevap veremediği belirlenmiştir. Ayrıca Demirel'in (2005, 56) araştırmasında bulunduğu sonuçlara göre Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren hanımlar lokali üyelerinin lokale ilk gelişlerindeki beklenti düzeyleri ile lokaldeki rekreasyon hizmetlerinden faydalanmaya başladıktan sonraki gelişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Araştırmacı "bu sonucun ortaya çıkmasında hanımlar lokali üyelerinin büyük kısmının, hanımlar lokalinde kendilerine ayrılan sürenin yetersiz olduğu görüşünden kaynaklandığı"ni söylemektedir.

Yerel yönetimlerin her geçen gün özdoym eğitimi olanaklarını artırdıkları, serbest zaman etkinlik alanlarının giderek çeşitlendiği ve

katılımcı sayılarının çoğaldığı görülmektedir. Buna karşın katılımcıların memnuniyetinin çok yüksek olmamasının tek nedeni elbette süreyi yetersiz bulmaları değildir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, katılımcıların yetişkin kitle olması ve sunulan hizmetlerde yetişkinlerin öğrenme özelliklerinin gözardı edilmesi olabilir. Yetişkinler, benlik kavramları gelişmiş, yaşam deneyimleri olan ve bunları önemseyen, gereksinimlerine doyum getirmeyen eğitim etkinliklerini kabullenmeyen, yaşadığı sorunlara çözüm getirecek öğrenmelere ilgi duyan bireylerdir (Bülbül, 1991, 47–48). Yetişkinlerin öğrenmeye yönelimleri sorun merkezlidir. “Yetişkinler, bir şeyi öğrenmenin görevlerini yerine getirmede ya da kendi yaşam durumlarında karşılaştıkları sorunlarla başa çıkmada kendilerine yardımcı olacağını algıladıkları ölçüde” öğrenmeye güdülenirler (Knowles, 1996, 60). Bu özellikleri ile okul eğitiminden farklı öğrenme gereksinimleri vardır ve ne yazık ki eğitmenler çoğunlukla bunun bilincinde değildirler. Çünkü eğitmenler yetişkin eğitimcisi değildirler.

Yaşam kalitesi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde ise, daha çok tıp ve halk sağlığı alanında çalışmalar olduğu; belirli hastalık gruplarında ya da yaşlılar gibi özel kesimlerde yaşam kalitesini inceledikleri görülmektedir: Telatar’ın (2007) “Sanayide Çalışan 20-24 Yaş Grubu Erkeklerin Yaşam Kalitesi ve Riskli davranışlarının belirlenmesi”, Akal’ın (2005) “Evde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenlerin Değerlendirilmesi”, Annak’ın (2005) “Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi ve Yaşam Doyumu: Duygu-Durum ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma”, Saatli’nin (2004) “Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Bileşenleri ve Bu Bileşenleri Etkileyen Değişkenler”, Sarıoğlu’nun (2006) “Yetiştirme Yurdunda Kalan Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Yaşam Kalitesi” konulu yüksek lisans; Demiral’ın (2001) “Çalışanlarda ve İşsizlerde Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenler ve Yaşam Kalitesi Düzeylerinin Karşılaştırılması” konulu doktora tez çalışmaları bulunmaktadır.

Bunun yanında halka serbest zaman etkinlikleri sunmakla görevli olan yerel yönetimlerin bu hizmetlerine yönelik birkaç makale çalışması

dışında, bilimsel çalışma olarak, Katırcıoğlu'nun (1999) 'Yerel Yönetimlerin Rekreatif Faaliyetlere Yaklaşım ve Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi' ve Demirel'in (2005) "Büyükşehir Belediyelerindeki Rekreatif Etkinlikler (Ankara Büyükşehir Belediyesi Hanımlar Lokali Örneği)" başlıklı yüksek lisans tez çalışması bulunmaktadır. Ancak serbest zaman etkinliklerinin katılımcıların sosyal, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını ve bağlamında yaşam kalitesini ne yönde etkilediği ve yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin katkıları ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Oysa yerel yönetimler, yetişkinlerin beklentileri doğrultusunda geliştirilecek rekreasyon programlarıyla, toplumdaki bütün bireyler için katılımı artırabilecek; birçok açıdan insanların yaşam kalitelerini iyileştirmelerini sağlayabilecek sorumluluğa ve olanaklara sahiptirler. Ancak belediyelerin serbest zamanları değerlendirmeleri için halka sunduğu hizmetler, kullanıcı sayısı ve hizmet kalitesi arttığı oranda etkili olacak, sağlanacak bireysel ve toplumsal yararlar aynı oranda artacaktır. Bu amaçla belediyelerdeki mevcut durumun gözden geçirilerek, geliştirilmesi için gerekli yönlerin ortaya konması, uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın problemini, yetişkin kent halkının, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin serbest zaman eğitimi ve rekreasyon hizmetlerinin sunumuna ve rekreasyonun yaşam kalitesini artırmadaki etkisine ilişkin görüşlerinin ne olduğu oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin serbest zaman eğitimi hizmetlerinin sunumuna ve bunlardan yararlanan kent halkının rekreasyonun yaşam kalitesini artırmadaki etkisine ilişkin görüşlerini saptamaktır. Genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Katılımcıların kişisel özellikleri ve katıldıkları etkinlik türleri nelerdir?
- Katılımcıların Belediyenin sunduğu rekreasyon etkinlikleriyle ilgili görüşleri nelerdir?
 - a) Belediye hizmetlerini tercih etme nedenleri nelerdir?
 - b) Katıldıkları etkinlik türünü tercih etme nedenleri nelerdir?
 - c) Etkinliklere katılım tercihleri nelerdir?
 - d) Katılımcıların etkinliklerden yararlanma durumu nasıldır?
 - e) Etkinliklere istedikleri kadar katılmama nedenleri nelerdir?
 - f) Etkinliklere başlarken beklentiler ve beklentilerin karşılanma durumu nedir?
- Etkinlikler sırasında hissettikleri duygular ve rekreasyonun yararlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a) Etkinlikler sırasında hissettikleri duygular nelerdir?
 - b) Etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - c) Etkinliklere sürekli katılımın koruyucu yararlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a) Belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman biçimlerini kullanım sıklığı nedir?
 - b) Önceki serbest zaman etkinlik biçimlerini değerlendirmeleri nasıldır?
 - c) Önceki serbest zaman kullanım tercihlerinde etkili olan sebepler nelerdir?
- Katılımcıların etkinliklerin sunumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a) Etkinliklerle ilgili bilgilendirilme durumları nedir?
 - b) Etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - c) Belediyenin sunduğu hizmetlerin geliştirilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

- Katılımcılar rekreasyon etkinliklerinin, yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini nasıl algılamaktadırlar?
- Katılımcıların etkinliklerin sunumuna ilişkin görüşleri, kişisel özelliklerine, hizmetlerden yararlanma süresi ve etkinliklere ayırdıkları günlük süreye göre farklılaşmakta mıdır?
 - a) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
 - b) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
 - c) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
 - d) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların ekonomik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
 - e) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların iş durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
 - f) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların belediye hizmetlerinden yararlanma süresine göre farklılaşmakta mıdır?
 - g) Etkinliklere katılıma ilişkin görüşleri, katılımcıların etkinliklere ayırdıkları günlük süreye göre farklılaşmakta mıdır?

Önem

İnsanlığın refahı adına yaşanan birçok gelişme, beraberinde obezite, hareketsiz yaşam, stres, depresyon gibi birçok sorunu getirdi. Örneğin; şişmanların ideal vücut ağırlığına yaklaştırılmasıyla elde edilecek olan enerji, gelişmiş ülkelerin petrol yedeklerine eşit düzeylere ulaştı. Amerika'da yetişkin obezlerdeki fazla yağ dokusu eğer petrolden elde edilen enerjiye dönüştürülebilseydi Boston, Chicago, San Fransisco, Washigton DC'nin bir yıllık enerji ihtiyacı veya yılda 500.000 oto için gerekli olan 1,3 milyon galon benzini karşılayabilecekti (Zorba,2006,80). Araştırma verileri Türkiye nüfusunun da giderek bu tür sorunları daha yoğun yaşadığı yönünde

sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu durum koruyucu ve tedavi edici bir etken olarak serbest zaman ve rekreasyonun, hem toplumsal hem bireysel yaşam kalitesi için önemini artırmaktadır.

Serbest zamanları değerlendirme ya da rekreasyon, hedef kitlesi yetişkinler olan halk eğitiminin çalışma alanlarından birini oluşturması sebebiyle araştırma için ayrıca önemlidir. Çünkü burada sayılan ya da sayılamayan ve her geçen gün artan sorunlar doğrudan ya da dolaylı olarak yetişkin insanların sosyal, fiziksel ve ruhsal yönden yaşam kalitesini etkilemektedir. Özellikle kentlerde giderek daha yoğun biçimde topluma yabancılaşan ve yalnızlaşan bugünün yetişkin insanı için, ev dışı serbest zaman etkinlikleri giderek daha önem kazanmaktadır. Çünkü etkinliklere katılım türü, yaşam kalitesi algısını da değiştirmektedir. Serbest zamanlarında bizzat etkinliklerin içinde yer alan bireyler, pasif serbest zaman alışkanlıkları olanlara göre daha mutlu, daha kaliteli bir yaşam geçirmektedirler.

Ancak birçok kişi serbest zamanlarını nasıl kullanmaları gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip değildirler. Her ne kadar informal öğrenmeler yoluyla bir takım gelişmeler olsa da, Türkiye’de kitlelere yönelik bilinçli bir serbest zaman eğitimi olmadığı; halkın, rekreatif etkinliklerin sosyal, fiziksel ve ruhsal sağlıkları için öneminden ve etkinliklere katılımın yaşam kalitelerini nasıl olumlu yönde etkileyeceğinden habersiz olduğu; bu nedenle hem halkın, hem serbest zaman olanakları sunmakla görevli yerel yönetimlerin, bu konuda bilgilendirilmesi gereği ortadadır. Çalışmanın bu konuda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Birçok araştırmada sadece maddi boyutu ya da belirli bir hastalık gruplarının ön plana alındığı çalışmaların aksine, yetişkinlerin yaşam kalitesi daha birçok unsurdan etkilenmektedir. Parasızlık, işsizlik, eğitimsizlik vb. yaşam kalitesini olumsuzlaştıran durumlara rağmen insanları mutlu edecek, yaşam kalitelerini artıracak etkinlik alanları vardır. Bu alanların içinde en geniş olanaklara sahip olanı serbest zaman etkinlikleridir. Ancak bu etkinliklerin birey ve toplum için getirileri henüz tam olarak anlaşılamamıştır.

Çalışmanın bu olumlu yönleri ortaya çıkaracağı; yaşam kalitesini artırmak için, yetişkin yaşamında saklı bir hazine olarak bekleyen serbest zaman etkinliklerinin kullanımına yönelik eğitim çalışmalarını arttıracığı düşünülmektedir.

Çalışmanın önemini artıran bir diğer önemli unsur ise serbest zaman değerlendirmenin, tıp, halk sağlığı, yetişkin eğitimi, beden eğitimi gibi birçok farklı disiplini ilgilendiren bir konu oluşudur. Her disiplin konuya kendi bakış açısıyla yaklaşarak çalışmıştır. Serbest zamanların değerlendirilmesine yetişkin eğitimi açısından yaklaşılması ise gözardı edilen ya da bugüne kadar diğer disiplinlerin göremediği yönlerinin ortaya çıkmasını sağlayacak; disiplinler arasında konuyla ilgili farklı çalışmalara rehber olacaktır.

Umulmaktadır ki; bu çalışma sonunda, rekreasyon etkinliklerinin insanların sosyal, fiziksel ve ruhsal sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini artırmadaki katkısı ispat edilecektir. Çalışma, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde yetişkinlere yönelik olarak sunulan rekreatif hizmetlerin durumu ve katılımcıların belediyenin sunduğu hizmetlerle ilgili beklentilerini saptayarak, verilen hizmetlerin kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde yapılacak olan bu çalışma ortaya koyacağı sonuçlarla, diğer tüm yerel yönetimlere rekreasyon etkinliklerinin önemi, neden gerekli olduğu ve eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda rehberlik yapacak ve ilgili birimler özellikle yetişkin eğitimi konusunda gerekli önlemleri alarak, yetişkinlerin yaşam kalitesini artırmalarına katkı sağlayan ev dışı serbest zaman değerlendirme etkinlik alanlarını oluşturma ve halkı serbest zaman ve rekreasyon konusunda eğitime ve bilgilendirme çalışmalarına önem vereceklerdir.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma yaşam kalitesini etkileyen unsurların serbest zaman ve rekreasyon boyutu ile sınırlı tutulmuştur.

2. Bu alışma Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon etkinlikleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma yetişkin katılımcılardan elde edilen verilerle sınırlıdır.
4. Araştırma, araştırma tarihinde hizmet vermekte olan Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı 12 Hanımlar Lokali ve bir Aile Yaşam Merkezi ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde genel olarak serbest zaman, serbest zaman değerlendirme, rekreasyon kavramları ile rekreasyonun yararları; yaşam kalitesi, kentli halkın rekreasyon gereksinimi; serbest zaman eğitimi ve yaşam buyu öğrenme bağlamında serbest zaman eğitimi konuları ele alınmıştır.

Serbest Zaman ve Serbest Zaman Değerlendirme

Bu tezin ana konusu olan serbest zamanın anlaşılması, öncelikle zaman kavramının anlaşılmasını gerektirir. Bu nedenle önce zaman kavramı üzerinde durulmuştur.

Zaman

İnsanı dünden bugüne, bugünden yarına taşıyan, toplumların geri kalmışlığının ya da ilerlemesinin en önemli belirleyicilerinden biri olan; kimilerinin sonu gelmezcesine savurduğu, kimilerinin bir daha ele geçmez diye yarışircasına tasarruf yolları aradığı; serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyonun da içinde gerçekleştirildiği zaman, Türk Dil Kurumu tarafından “bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Zaman değerlidir; çünkü durdurulması, geri döndürülmesi ve yerinin başka bir şeyle doldurulması olanaksızdır. Yaşanılan her an, ömürden giden bir parçadır. Bu nedenle zaman, yaşamdır ve insanın yaşamını güzel

kılabilmek, yaşam kalitesini yükseltebilmek için zamanı iyi kullanması gerekir.

Zamanı iyi kullanmak daha çok çalışmak değildir. İnsan çalışma zamanı dışında sosyal yaşamına, ailevi ve toplumsal sorunlarına, dinlenme ve eğlenmesine ve diğer gereksinimlerin karşılanmasına da zaman ayırabilmeli ve yaşamın her alanında denge kurabilmelidir (Kılbaş, 2001, 19; Baltaş ve Baltaş, 1995, 267). Nasıl ki çalışmaya ayrılan zaman, yaşamı sürdürebilmek için önemli bir olguysa; tekrar yenilenmek, stresten uzaklaşmak için de serbest zamana gereksinim duyulmaktadır. Oysaki bugünün insanları için en büyük sorunlardan biri “zaman yoksunluğu”dur. Herkesin yapması gereken birçok şey olmasına karşın, kişisel gereksinimlere çok az zaman ayrılmakta; birçok insan sorumluluklarının altında ezilmektedir. Tüm bunların üstesinden gelebilmek ve sadece çalışma yaşamında değil, yaşamın diğer tüm alanlarında başarılı ve mutlu olabilmek, zaman kullanımındaki dengeyi iyi kurmakla doğru orantılıdır.

Zaman kullanımındaki dengeyi kurabilmek, sadece kişiler için değil toplumlar için de son derece önemlidir. Çünkü toplumların ileri ya da geri kalmışlığının en önemli belirleyicisi yine zaman kullanımı olmaktadır (Doğan, 2007, 602; Kılbaş, 2001, 18).

Serbest Zaman

İnsanların zaman kullanma biçimlerinde benzerlikler vardır. Zamanın bir kısmı mal veya hizmet üretmek için yani çalışma zamanı olarak kullanılır. Bir kısmı ev ve aile sorumlulukları, bir kısmı toplumsal sorumluluklar için ayrılırken; bir kısmı yemek yeme, uyuma gibi yaşam işlerine harcanır. Bunlardan geriye kalan zaman ise serbest zamandır.

Bugünün toplumunu serbest zaman toplumu olarak nitelendiren ve zaman kullanımında yeni görüngülerin ortaya çıktığını savunan Lefebvre (1998, 59) zamanı; mesleki işe ayrılan ‘zorunlu’ zaman; ulaşım, yürütülecek

işlem, formaliteler vs. gibi iş dışındaki çeşitli gerekliliklere ayrılan 'zoraki' zaman ve eğlenceye ayrılan 'serbest' zaman olarak üçe böler.

Öyleyse zaman bugünün yönelimleri de dikkate alınarak;

- Çalışma ve çalışmaya bağlı etkinliklere ayrılan zaman,
- Yaşamsal etkinlikler için gerekli zaman (yemek, uyku vb),
- Eğlenme, yenilenme etkinliklerine ayrılan serbest zaman olarak

bölümlenebilir.

Türkiye'de zorunlulukların olduğu zaman dışında kalan zamanı ifade edecek kavramın kullanımında bir görüş birliği yoktur. Bu zaman dilimini ifade etmek için halen "boş zaman", "özgür zaman", "serbest zaman" kavramları kullanılmakta ve fikir birliğine varılamadığından, farklı araştırmalarda farklı ifadelere rastlanmaktadır. Hangi kavramın daha uygun olduğuna karar verebilmek için öncelikle ne ifade ettiğini bilmek gereklidir.

Türkiye'de yaygın olarak kullanılan kavram daha çok "boş zaman" kavramıdır. "Boş" kelimesi Türk Dil Kurumu'na göre "içinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı; yapılacak işi olmayan, işsiz" olan "boş"; mecâzi anlamda ise "verimsiz; anlamsız; bilgisiz; bir işe yaramayan, yararsız" anlamlarına gelmekte (www.tdk.gov.tr) ve çağrıştırdığı anlamlar, bu zaman diliminin önemli olmadığına ilişkin bir yanılsamaya yol açmaktadır.

Örneğin Aytaç (1991, 1); "Boş" teriminin edilgenlik, atıl olma gibi olumsuzlayıcı anlamları içermesinin, bu kavramı gerçek içeriğinden uzaklaştırdığını, oysa boş zaman kavramının günlük yaşamdakinden farklı bir anlam içerdiğini belirterek bu yanılsamaya dikkat çekmektedir. O'na göre boş zaman; boşa geçirilen, edilgen ve atıl kılmayı mümkün kılan ölü bir süreç değil; aksine birtakım etkinliklerle yararlı biçimde doldurulmak suretiyle anlam kazanan, bireylerin kişisel ve toplumsal kimliklerinin oluştuğu ve biçimlendiği özel bir alandır. Tezcan'a (1994, 2) göre de bu zaman bireyin bomboş kalacağı bir zaman değil, bir şeyler yapması gereken zamandır. "Boş zaman" deyince sanki hiçbir şey yapılmayan

zaman anlaşılmaktadır. Oysaki boş zaman ile keyifle kullanılmak üzere değerlendirilmesi gereken, dopdolu bir zaman dilimi kastedilmektedir.

Araştırmacıların bir kısmı; olumsuzluğu çağrıştırması nedeniyle, “boş zaman” kavramının kullanımının uygun olmadığını; boş zaman yerine serbest zaman kavramının kullanımının daha doğru ve anlamlı olacağını belirtmektedirler. Hatta bu yanlış kavramlaştırma nedeniyle “serbest zaman hakkı”nın toplumsallaştırılmadığını; kavram yerli yerine oturmadığı için serbest zaman hakkı talebinde bulunulmadığını da belirtmektedirler (Güven, 1999, 20–22; Metin, 2007).

Alanyazında “özgür zaman” kavramıyla da karşılaşılmaktadır. “Özgür” kavramının karşılığı ise “herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür; yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmayan, başka bir yönetime bağlı olmayan, bağımsız, hür (ulus, ülke); kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan; tutuklu olmayan, hür; başkasının kölesi olmayan, hür; siyasi bir güç tarafından denetlenmeyen, engellenmeyen” olarak verilmiştir (www.tdk.gov.tr).

“Serbest” ise “hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, erkin; zamanını istediği gibi kullanabilen, yapacak bir işi olmayan; bazı kurallara bağlı olmayan; hareketi herhangi bir biçimde engellenmeyen; rahat, özgür, bağımsız bir biçimde” anlamlarında kullanılmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Görüldüğü üzere “boş” kavramının kullanımındaki yanlışlama, taşıdığı değer anlaşılamamasına neden olmaktadır. “Özgür” kavramı ise serbestliği ifade etmekle birlikte, daha çok siyasi bir güç tarafından denetlenmeme yani hürriyet kavramıyla daha fazla ilişkilendirilmektedir. Bu yüzden ‘boş’ ya da ‘özgür’ kavramları yerine; her iki kavramı da kapsadığı ve zaman değerlendirme açısından daha belirleyici olduğu düşünülen “serbest zaman” kavramının kullanımı diğerlerinden uygun görülmektedir.

Serbest zaman tanımlanırken, genellikle çalışma zamanı ve çalışma dışı zaman ayrımı yapılmakta ve bu iki kavram birbirinin zıddı olarak

kullanılmaktadır. Bu iki zıt kavramın her dönemde birbirleriyle bağları olmuş ve tarih boyunca değişik toplumlarda farklı değerler taşımıştır.

Eskiçağda İspanyollar için çalışma, köleliklerin en berbati; Atina'da kölelere özgü, aşağılık bir uğraş sayılmaktadır. Antik Yunan filozofları, özgür insanı alçaltan çalışmayı hor görmektedirler (Lafarque, 1991, 13–14). Batı kültürü uzun bir süre, çalışmayı özgür insana ve egemen sınıflara layık olmayan alçaltıcı bir görev olarak değerlendirmiştir. Ancak bu değer yargısı 1789 Fransız Sanayi Devrimi ile kökünden yıkılmış, çalışma ve girişimcilik ruhunu temel erdemler olarak belirleyen bir ahlak anlayışı kök salmaya başlamıştır (Tolan, 1993, 146). Hatta bu anlayış o kadar ileri gitmiştir ki Fransız Devriminin işlikleri, işçi kitlelerin hapsedildiği, çocukların bile 12–14 saat zorla çalışmaya mahkûm edildiği çocuk ıslahevleri durumuna gelmiştir (Lafarque, 1991, 13).

Çalışma süresi konusunda Villermé, ilk çağda kürek mahkûmlarının günde altı saat, Antillerdeki kölelerin dokuz saat, oysa 1789 Sanayi Devrimini gerçekleştirmiş ve o gösterişli insan haklarını ilan etmiş olan Fransa'da, atölye işçilerinin günde 16 saat çalıştıklarını saptıyor. 1848'de Paris için çalışma saati on, taşra için 11 saat iken; Yasama Meclisi fabrika ve yapım evlerinde çalışma saatlerini 12 olarak saptamış, sonraları bu 17 saate kadar çıkmıştır (Lafarque, 1991, 14). Üretici çalışmanın özerkliğinin ve saygınlığının herkesçe benimsenmesi için 20. yüzyılı beklemek gerekmiştir (Tolan, 1993, 146).

Bilim ve teknolojiye oluşan baş döndürücü gelişmeler, insan emeğine daha az gereksinim duyulmasına ve çalışma sürelerinin giderek kısalmasına neden olmuştur. 1950 ile 2000 yılları arasında serbest zaman altı kat artmıştır (Yıldır, 2003, 89). Sanayi Devrimi'nin ilk dönemlerinde işçiler yılda 3500–4000 saat çalışırken, bugün rakam 1800 saatin altına düşmüştür. (Yılmaz, 2006, 43). Böylece çalışma dışındaki zaman daha da artmıştır.

Çalışma yaşamındaki değişim süreci içinde, kişilerin çalışma hayatı ve serbest zamana bakış açıları da farklı gelişmeler göstermiştir. Sanayi

Devrimi döneminde, sadece yorulan işçilerin fiziksel gücünü tamir etmek ve dinlenmek amacıyla kullanılırken; serbest zamanın bu işlevinin dışında kalan eğlenme ve kişiyi özgür kılma işlevi gibi bireysel ve toplumsal değerlerin gelişmesi yönünde kullanılması, savurganlık ve tembellik olarak görülmüştür (Dinçer, 1993, 105). 1883 yılında Paul Lafargue “Tembellik hakkı” adındaki broşürünü yazmadan önce, bütün kötülüklerin anası ve kaynağı olarak görülen serbest zaman, bugün, evrensel bir insan hakkı durumuna gelmiştir (Tezcan, 1994, 12–13).

Lefebvre (1998, 58)’e göre serbest zaman kavramına bakış açısındaki değişiklik, toplumların işten serbest zamana geçişi ile yaşanmıştır. Sanayi Devriminden sonra serbest zaman, gereksinimler arasına girmiştir ve bu durum varolan gereksinimleri değişime uğratmıştır. Lefebvre yaşanan bu olguyu çağ değişimi olarak algılar. Yaşanan değişimin zor bir değişim olduğunu ve egemen değerleri farklılaştırdığını söyleyen Lefebvre, serbest zaman talebinin artmasını modern hayatın yorgunluklarına bağlar ve serbest zaman talebinin modern hayatın yorgunluklarını gidermek için eğlenceyi, hoş vakit geçirmeyi, gevşemeyi sağlayacak bir gereklilik olarak belirlediğini vurgular.

Serbest zaman kavramının İngilizce karşılığı olan “Leisure”, özgür olmak anlamındaki Latince “Licere” ve işten özgür olmak anlamındaki Yunanca “Schole” kelimelerinden türemiştir (www.prm.nau.edu). “Leisure” kelimesinin yazındaki kullanımı incelendiğinde, hem zamanın kullanımına göre ayrılmış bölümlerinden biri için, hem de bu zaman sürecinde gerçekleştirilen etkinlikler için kullanıldığı görülmektedir. Tanımlar da bu doğrultuda farklılaşmaktadır.

Serbest zaman kavramı sözlüklerde şöyle tanımlanmaktadır:

“Rahatlamak ve dinlenmek için uygun zaman; bir eğlence veya zevkli bir etkinliği seçebilme özgürlüğü” (www.websters-online-dictionary.org).

“Çalışmadığınız veya diğer vazifelerinizle ilgilenmediğiniz zaman” (http://dictionary.cambridge.org).

Oxford İngilizce Sözlüğü ise “bireyin kendi hizmetinde, kendine yönelik kullanacağı zamana sahip olma durumu; bireyin istediği gibi harcayabileceği zaman; boş ya da uğraşsız zaman” şeklinde ifade etmektedir (<http://rwuhp.tripod.com>).

Serbest zaman alanyazınında da sözlüklerdekine benzer ifadelere rastlanmaktadır: Serbest zaman (leisure), seçileni yapmakta ya da dinlenmekte özgür olunan özgür zaman, boş zaman ya da işgal edilmemiş zaman bölümüdür. Var olmak, biyolojik olarak hayatta kalmak amacıyla yapmak zorunda olunan şeyler (yeme, uyuma, temizlenme, tedavi olma vb.) için; geçinmek, çalışmak ya da okulda kişiye bir yaşam kurmak için gerekli olan zamanın ötesindedir. Serbest zaman, içinde zorunluluk hislerinin en az düzeyde olması gereken; keyfi, kişisel karar ya da seçimlere göre kullanılan bir zamandır (Brightbill, 1960’dan aktaran: Veal, 1992, 2).

Tezcan’a (1994, 9) göre serbest zaman; bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir etkinlikle uğraşacağı; bireyin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu; iş yaşamının dışındaki zamandır.

Lefebvre (1998, 59); kendi ifadesiyle zoraki zamanın, serbest zamandan daha hızlı arttığını ve gündelik yaşama yerleştiğini; bu durumda modernliğin serbest zaman çağını yaşamamak olduğunu savunur. Oysa Sivan ve Ruskin’e (2000, 1) göre serbest zaman; tıpkı eğitim, çalışma ve sağlık gibi temel bir insan hakkıdır ve hiç kimse cinsiyet, cinsel eğilim, yaş, ırk, din, itikat, sağlık durumu, engel ve ekonomik şartları sebebiyle bu haktan mahrum edilmemelidir.

Serbest Zaman Değerlendirme

Serbest zaman (leisure) kelimesinin serbest zamanda gerçekleşen etkinliklere yönelik kullanımı da yaygındır. Bu ifadelerde serbest zaman (leisure), etkinlik olarak ne yapıldığından çok, etkinliklerin nasıl yapıldığıyla

tanımlanmaktadır (<http://rwuhp.tripod.com>). Sözü geçen bu serbest zaman etkinlikleri (leisure) bazı uğraşılardan ibarettir. Birey bu uğraşılarda içinde; dinlenmek, eğlenmek, bilgisine bilgi katmak veya yeteneklerini geliştirmek ya da mesleki, ailevi ve sosyal sorumluluklarının dışında, toplum yaşamında gönüllü katılımını artırmak gibi kendi özgür isteklerine yönelebilir. Ve bu nedenle “serbest zaman etkinliği” çalışma, aile ve sosyal yükümlülüklerin dışındaki etkinliktir (Dumazedier, 1960’dan aktaran Veal, 1992, 3).

Serbest zaman etkinlikleri (leisure); seçim özgürlüğü, yaratıcılık, doyum, eğlence, keyif ve mutluluğu içeren, sağladığı yararlarla insan yaşantılarının özel bir alanına işaret eder. Öğeleri zihinsel, sosyal, sanatsal ve ruhsal olduğu kadar, özünde fiziksel de olan etkinlikleri ya da kapsamlı ifade biçimlerini içerir (Sivan and Ruskin, 2000, 1).

Türkçe alanyazında ise zaman bölümü olan serbest zaman ve bu zaman diliminde gerçekleşen etkinlikler ayırt edilmekte ve farklı kullanılmaktadır. Zaman bölümü için “serbest zaman”, bu zaman diliminde gerçekleşen etkinlikler için ise “serbest zaman değerlendirme” kavramı kullanılmaktadır.

Günlük uğraşılarda, iş ve benzeri çalışmaların dışındaki serbest zamanlarda, kişileri yaşama bağlayıcı, dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici veya zevk verici olay ve eylemleri yaparak, ruhen ve bedenen canlılık kazandıkları etkinliklerin tümü serbest zaman değerlendirme olarak tanımlanmaktadır. Herhangi bir ödül ya da maddi kazanç elde etme amacını taşımayan, kişilerin fiziksel ve zihinsel güçlerini dış etkenlerin baskısı ile değil, kendi istekleri doğrultusunda dışarıya verebilme fırsatı yaratan, katılımında istek, uygulanmasında zevk, sonucunda ise doyum sağlanabilecek etkinliklerdir (Süzer, 2008; Öpözlü, 2006, 69).

Serbest zaman için bir tanım yapmak kolay gibi görünse de, aslında çok geniş bir etkinlik ve duyguyu içine alan, oldukça karmaşık bir durumdur. Ayrıca serbest zaman, doğasında tam bir tanımı oturtmayı zor kılacak derecede öznedir. Serbest zaman etkinlik biçimleri bireyin yaşamı

boyunca yaşa, cinsiyete, eğitim durumuna, statüye, kişilik ve aile yapısına, kendini ait hissettiği gruplara, yaşanılan çevreye, ayrılan zamana, ekonomik olanaklara, toplumun kültürel yapısına, yörenin gelenek ve göreneklerine ve daha birçok farklı etmene dayalı olarak çeşitlilik sergilemektedir. Sahip olunan bu özellikler, “serbest zaman” kavramının kültürel olarak farklı değerler taşıması ve serbest zaman amaçlarının bireysel ve toplumsal olarak değişmesi, farklı ve çok sayıda tanım yapılmasına neden olmakta; bunun yanında serbest zaman değerlendirme biçimlerini de farklılaştırmaktadır (Kılbaş, 2001, 15; Arslan, H., 2005, 55; Soyer ve Can, 2003, 104; Demir ve Demir, 2006, 37; <http://rwuhp.tripod.com>; www.calvin.edu/academic). Bu farklılaşma ve öznel algılar, ortak bir tanıma zorlaştırmaktadır. Ancak yukarıdaki ifadeler gözden geçirildiğinde serbest zaman etkinlikleri için şöyle bir tanımlama yapılabilir:

Kişinin zorunlu uğraşları dışında kalan ve kullanma biçiminde tamamen özgür olduğu serbest zamanlarında, maddi kazanç sağlama amacı gütmeyen, herkese göre değişen amaç ve yöntemlerle ve tamamen kişisel tercihlerle yapılan etkinliklerdir.

İlgili alanyazın serbest zamanın doğru kullanılması durumunda sağlanabilecek yararlar bulunduğunu göstermektedir. Bu yararlar şu şekilde sıralanabilir (Gordon and Caltabiano, 1996; Lewis, 2003, 343; Öpözlü, 2006, 68–69; Aydoğan ve Gündoğdu, 2006, 223; Kılbaş, 2001, 20; Süzer, 2008; www.lifespan.org):

- Serbest zaman deneyimi; iyi ruh hali, kendine güven, kendi kendine karar verebilme yetisi gibi duyguların oluşmasını sağlar ve duygusal sağlığı artırır.
- Günlük sorunlardan kaçabilmeyi, can sıkıntısı ve stresten kurtulmayı sağlar. Bu yararlarıyla bir anlamda yeniden doğmanın bir yoludur.
- Yeni bilgi ve beceriler edinmenin bir yoludur.
- Yoğun iş yaşamının getirdiği yabancılaşmayı engeller.

- Kişilerin toplumsallaşmasını ve toplumsal yaşamın sürekli olmasını sağlar.
- Fiziksel sağlığın ilerlemesine yardımcı olur.
- Kişisel değerlerin sorgulanmasını sağlar ve birey için neyin önemli olduğunun anlaşılması için fırsat yaratır.
- Çalışma ve okul yaşamının kişiye veremeyeceği özgürlük hissi verir.
- Utangaç ya da içe kapanık insanlar, ortak ilgileri olan grup etkinliklerine katıldıklarında, iletişim becerilerini ve özsaygılarını geliştirir.
- Yeni insanlarla tanışma, yeni şeyler öğrenme ve değerli bakış açıları edinme olanakları yakalamalarını sağlayarak, bireylerin ufuklarını genişletir.
- Özellikle grup içindeki etkinliklerde sergilenen davranışlar, birçok kişinin öğrenmesinde olumlu bir model olabilir.

Serbest zamanın getireceği yararları ulaşabilmek için, bu zaman diliminde ne tür etkinliklerin yapıldığı oldukça önemlidir. Son yıllarda serbest zaman etkinliklerinde, yapılaş biçimi ve sağladığı yararlar açısından bir ayrıma gidildiği görülmektedir. Her bir etkinliğin katılımcılarına keskin bir şekilde farklı deneyimler sunması ve kesin olarak farklı ruh halleri oluşturması dikkate alınarak yapılan sınıflamanın temellerini Stebbins atmış, Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği de bu sınıflamayı kullanmıştır. Artık serbest zaman şöyle sınıflandırılmaktadır (Stebbins, 1999; World Leisure and Recreation Association (WLRA), 2001; WLRA, 2003):

- Sıradan serbest zaman etkinlikleri (casual leisure),
- Düzenli serbest zaman etkinlikleri (serious leisure).

“Sıradan serbest zaman” etkinlikleri, doğası gereği tatmin edicidir ve “tadını çıkarmak için çok az özel eğitim gerektiren veya hiç gerektirmeyen; anında içsel ödüllü, oldukça kısa süreli, sadece zevk için yapılan doyurucu etkinlikler”dir. Temel amacı eğlenmek, zevk almaktır. Sıradan serbest zaman biçimleri şaşırtıcı farklılıklarla doludur; sapkın serbest zaman etkinliklerinin yanında parkta gezinme, havai fişek gösterisi izleme, pikniğe

gitme ve öğle sonrası kestirme de bunlara dâhildir. Çeşitleri arasında şunlar sayılabilir: Oyunlar (amatör olanlar da dâhil), dinlenme (oturmak, kestirmek, ağır ağır yürümek), pasif eğlence (TV, kitap, müzik dinlemek), aktif eğlence (şans oyunları, parti oyunları), sohbet, duygusal uyarılar (yemek, içmek, geziye çıkmak). Sıradan serbest zaman etkinlikleri kısa süreli doyumlar sağlar ve hiçbir şekilde bir kariyer sunmaz (Stebbins, 1999; Stebbins, 2007, 22; World Leisure Organization, 2001a; World Leisure Commission On Education, 2000).

Sıradan serbest zaman etkinliklerinden sağlanabilecek bazı yararlar vardır. Zaman zaman oluşturduğu yaratıcılık ve keşif, uzun süren yararlarından biridir. Bu tarz keşif ve yaratıcılıklar, bir sorunu çözmek için başvurulan yollardan sonra değil; şans, düzenli olmayan denemelerin olumlu sonuçları, tesadüfi keşifler ya da anlık buluşlarla sağlanır (World Leisure Organization, 2001a).

Sıradan etkinlikler yoğunluk içermezler. Yenilenme, yeniden yaratıcılık gibi olaylara odaklıdır. Ancak bu tarz etkinliklerin sağladığı dinlenme, özellikle yoğunlaştırılmış etkinlikler süresince genel dayanıklılığı artırdığı için uzun süren etkilere sahip olabilir. Ayrıca bu tür etkinlikler kişiler arası iletişimi kurmaya yardım ederek bireysel gelişim sağlayabilir (World Leisure Organization, 2001a).

Sıradan serbest zaman etkinlikleri içinde en önemli alanlardan birini, 'eğitici eğlence' olarak isimlendirilen etkinlikler oluşturur. Bu etkinlikler televizyon, film izleme, müzik dinleme, kitaplar ve makaleler okuma, parklara gitme gibi kitlesel eğlence anlayışından kaynaklanır. "Katılımcılar bunları yaparken içinde yaşadıkları dünyanın fiziksel ve sosyal maddelerinin farkına varırlar. Bir kelimeyle özetlemek gerekirse, tek nefeste hem eğitilirler hem de eğlendirilirler" (World Leisure Organization, 2001a).

Ancak sıradan serbest zaman etkinlikleri, sayılan kısa süreli yararlarının yanında, seçilen etkinliğin çeşidine bağlı olarak bazı olumsuz durumlara da neden olabilmektedir. Örneğin yanlış seçilen sıradan serbest zaman etkinliklerinde, sorunlu bireyler olağandışı davranışlara yönelebilirler.

Sıradan serbest zaman etkinlikleri, böyle bir risk taşımasına ve içinde farklı bir kimlik bulunamayacak kadar kısa süreli, gelişigüzel ve basit olmasına rağmen; insanlar genellikle bu etkinlikleri küçümsemez ve uzak durmaz (Stebbins, 1999).

Düzenli serbest zaman etkinlikleri ise katılımcıların, önemli ve ilginç bulduğu amatör, hobisel veya gönüllü bir etkinliği, sistematik bir şekilde takip etmesidir. Bu tür etkinliklerde katılımcılar, yoğun bir doyum sağlayacakları ve özel beceri, bilgi ve deneyim kazanacakları, çalışma dışı kariyerlere yönelirler. Belirli etkinliklerde, katılımı sağlayan uğraşlar yavaş yavaş büyür ve tipik olarak; özel becerilerin ve bilginin başlaması, gelişimi, kurulması, devam ettirilmesi ve azalması aşamaları görülür (Stebbins, 1999; Stebbins, 2007,22; WLRA, 2001, 203; Jones and Symon, 2001, 272; Brown, McGuire, Voelkl, 2008, 75; World Leisure Commission On Education, 2000).

Düzenli serbest zaman etkinlikleri, hem kişisel hem de sosyal ödüller sağlar. Kendine özgü olan, akıcı ya da uygun bir deneyim olasılığı vardır ve sıklıkla ekonomik çıkarların gözardı edildiği bir çevrede oluşur (Stebbins, 1999).

Amatör, hobisel ve gönüllü etkinliklerden birkaçıyla meşgul olmak, çok az veya hiç para gerektirmez. Düzenli veya devamlılık gerektiren bir eğitim olmadan öğrenilebilir. Bunların içinde amatörce ilgilenilen birçok bilim alanı (botanik, kuşlar, böcekler, meteoroloji, arkeoloji, yerel tarih vb.), harcama gerektirmeyen ya da çok az gerektiren hobiler (doğa etkinlikleri; yarışma niteliğindeki amatör sporlar; satranç, dama vb. oyunlar) ve beşeri bilimler düzenli serbest zaman etkinliği sağlayabilirler (Stebbins, 1999).

Düzenli serbest zaman etkinliklerinin bir diğer özelliği ise 1) kendini gerçekleştirme, 2) öz zenginleşme, 3) kendini ifade etme, 4) yenilenme, 5) başarıma duygusu, 6) kişisel imajını geliştirme, 7) sosyal etkileşim ve aidiyet duygusu yaratma ve 8) etkinliğin sonucunda ortaya konan fiziksel ürünleri (örn. resim, mobilya parçası) içeren sekiz çeşit sürekli yararı ya da sonucu kapsamasıdır. Bir diğer yarar ise diğer sekiz yarara göre daha dayanıksız

olan, daha kolay unutulup giden, kendi arzularının esiri olma veya sadece eğlencedir. Bu yarar düzensiz etkinliklerle daha fazla ilişkilendirilmesine karşın, düzenli etkinliklerden de sağlanmaktadır (Stebbins, 1999).

Bu gün geçmişe oranla insanların sahip oldukları serbest zaman dilimi giderek genişlemektedir. Avrupa standartlarına göre, 80 yıllık bir insan ömrünün %32'lik zaman dilimi serbest zaman olarak şekillenirken, bu oran Türkiye'de kent insanında %40 civarındadır (Küçüktopuzlu, Gözek, Uğurlu, 2003, 36).

Bir toplumda serbest zamanın değeri ile ilgili anlamlı verilerin elde edilebilmesi için, Meiskopf, 70 yıllık bir yaşam sürecini incelemiş ve bu süre içinde çeşitli etkinlikler için harcanan zaman dilimlerini belirlemeye çalışmıştır.

Çizelge 1- Yaşam Etkinliklerine Harcanan Zaman

Yaşam Etkinlikleri	Harcanan Zaman (Yıl)
Serbest Zaman Etkinlikleri	27
Uyku	24
İş	7.33
Eğitim	4.33
Yemek	2.33
Çeşitli İşler	5
TOPLAM	70

Kaynak: Meiskopf'dan aktaran: Terekli ve ark. 2000, 148.

Görüldüğü üzere 70 yıllık bir yaşam süreci eğrisinde serbest zaman dilimi (27 yıl), iş zaman diliminden (7.33 yıl) yaklaşık olarak dört kez daha büyüktür (Meiskopf'dan aktaran: Terekli ve ark., 2000, 148).

Yaşamda bu kadar büyük yer kaplayan serbest zamanların boşa harcanması, bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle serbest zamanların rastlantılara bırakılması, hem bireysel hem toplumsal açıdan kayıptır. Eğlenmenin, dinlenmenin yanında serbest zamanda seçilen

etkinlik türlerinin bireysel ve toplumsal kazanımlar sağlaması önemlidir. Bu kazanımların, sosyal amaçlarla organize edilerek sunulan ve bu bağlamda düzenli serbest zaman etkinliği olarak kabul gören (<http://rwuhp.tripod.com>) rekreasyon ile sağlanabileceği gözden kaçmamalıdır.

Rekreasyon

Serbest zaman ve rekreasyon genelde birbirinin yerine geçecek biçimde kullanılmaktadır. Çoğu insan tarafından, serbest zaman ve rekreasyon arasındaki fark bir sorun olarak görülmez. Ancak serbest zaman ve rekreasyon eş anlamlı değildir. Rekreasyon serbest zaman şemsiyesi altında yer almaktadır, çünkü kişisel ve sosyal faydaları elde etmek için serbest zaman sırasında meşgul olunan etkinlikleri kapsar (www.nican.com.; The American Association for Leisure and Recreation (AALR), 2003, 11).

Rekreasyonun tanımında da tıpkı serbest zamanda olduğu gibi çeşitlilik bulunmaktadır. Tanımın dönemsel olarak farklılıklar gösterdiği (feodal dönemlerde asil hakkı olması, Sanayi Devrimi döneminde iş verimliliğinin artırılması yönünde kullanılması gibi); tanımlamaların bireysel ve toplumsal bakış açısına göre değiştiği görülmektedir. Bu değişkenliğin nedeni rekreasyona farklı anlamların ve değerlerin yüklenmesi ve bu yüklemelerin öznel olmasıdır. İfade ettiği anlam ve taşıdığı değer; kişinin içsel durumuna, gereksinimlerine, çevresel etkenlere, kültürel ve sosyal değerlere, sosyo-ekonomik koşullara, yaşa, cinsiyete ve daha birçok etkene göre değişmekte, bu da tanımları farklılaştırmaktadır.

Rekreasyon kelime anlamı olarak, “iş sonrasında fiziksel ve ruhsal olarak yenilenme, canlanma, dinçleşme” (<http://dictionary.cambridge.org>); “bir uğraştan sonra zihnen ve bedenen yenilenme, dinçleşme; rahatlamak, ferahlamak, duygulardan arınmak; eğlenmek, eğlendirmek (www.websters-online-dictionary.org) olarak açıklanmaktadır.

Bir başka kaynakta kelimenin Latince *Recreatio* (tazelemek, canlandırmak) ve *Recreate* (yeniden kurmak) kökünden geldiği ileri sürülmektedir (www.prm.nau.edu). Kelly de rekreasyon kelimesinin kökünü Latince yenilenme ya da iyileşme anlamına gelen '*recreatio*'dan aldığını; "terimin, enerjinin yeniden yaratılışı ya da çalışma yeteneğinin yenilenmesini ifade ettiğini" iddia eder. Fakat aynı zamanda rekreasyonun serbest zaman etkinliklerine göre daha organize edilmiş etkinlikleri simgelediğini belirtir. Rekreasyon, sosyal sonuçlar için toplumsal olarak organize edilir. Bu anlamıyla rekreasyon, 19. yüzyılın ortalarından bu yana Oxford İngilizce sözlüğünde kullanılan bir kelimedir (<http://rwuwp.tripod.com>).

Rekreasyon kavramına ilişkin alanyazında yer alan bazı tanımlar ise şöyledir:

- "Rekreasyon, serbest zaman boyunca sürdürülen ve (istemli alışveriş, fazla mesai, ikincil iş, ev tamiri, araba bakımı, ileri eğitim, ev ödevi, çocuk bakıcılığı, din ve politika gibi) ve insanların normalde "fazlaca bağımlı oldukları" uğraşlardan farklı herhangi bir uğraştır" (Countryside Recreation Research Advisory Group, 1970'den aktaran: Veal, 1992, 7).

- "Yapıldığında elde edilen doyum ya da memnuniyet veya onlardan sağlanan ve beklenen kişisel ya da sosyal değerler nedeniyle, genellikle katılımcı tarafından istekli olarak seçilen, serbest zaman içinde gerçekleştirilen deneyimler ya da etkinliklerdir" (Kraus, 1990'dan aktaran: www.prm.nau.edu).

- "Rekreasyon genellikle kişinin ruhen ve bedenen yeniden yapılanmasını ve tazelenmesini sağlayan, kişinin kendi isteğiyle seçebileceği etkinliklerdir" (Wuest & Bucher, 1995, 14).

Tanımlarda da görüleceği üzere rekreasyon içerisinde iki unsur vardır. Bunlardan ilki yenilemedir. Rekreasyon kişileri bütünlüğe, sağlığa, sahip olunabilecek her türlü amaca yeniden kavuşturma niyetindedir. İnsanlar çalışmak için olduğu kadar, yaşamak için de yenilenmelidir. Ayrıca

rekreasyon, yaşamın bir parçasıdır ve bireyler için kendine özel bir değeri vardır.

İkinci unsur sosyal organizasyondur. Rekreasyonun amaçları vardır ve sosyal sonuçlar için organize edilir. Yalnızca “kendi başına” bir şey değildir. Serbest zaman etkinliklerinden farkı şudur: Rekreasyon, serbest zaman etkinlikleri gibi herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda yapılabilen, herhangi bir şey değildir. Bir nedeni, varış noktası, amacı olması gerekir. Bu nedenle sonuca yönelik bir yol olarak görülür. Yani rekreasyon bazı kişisel tatminler için ve bilinçli bir biçimde seçilmelidir. Rekreasyon; gönüllü, sosyal olarak iyi amaçları olan ve eğlenceli, serbest zaman etkinliklerine göre daha programlı ve organize edilmiş, sosyal bir olgudur (<http://rwuwp.tripod.com>; AALR, 2003, 11; Veal, 1992, 7). Rekreasyonu serbest zaman etkinliklerinden ayıran en belirgin fark, olumlu getirileri olan organize etkinlikler olmasıdır.

Rekreasyon ile diğer etkinlikler arasında kesin bir ayırım yapmak oldukça zordur. Rekreasyonu diğer etkinliklerden farklı kılan, etkinliğin kendisi değil, hangi amaçla yapıldığı, kişi tarafından nasıl algılandığı ve rekreasyon içinde kişinin gösterdiği davranışlardır. Bireysel ve toplumsal boyutlar bir arada değerlendirildiğinde, bir kişi için doyumsuz ve rekreatif olan bir etkinlik, başka biri için eziyet ya da işkence olarak algılanabilir. Ayrıca bir toplumda benimsenmiş ve normlarca desteklenen bir etkinlik, başka bir toplum ya da kültürde “tabu”, “suç” ya da “sapkın”lık olarak görülebilir. Ayrıca etkinliğin yerine getirildiği andaki koşulları da iyi belirlemek gerekir. Sözelimi otomobil yarışları rekreatif bir etkinlik olabilirken, her gün sabah akşam işyeri ile ev arasında otomobil kullanmak yalnızca ulaşım amaçlı bir etkinliktir, hatta kişi bunu bir “eziyet” veya “sıkıntılı bir iş” olarak görebilir. Görülüyor ki rekreasyonun tam olarak ne olduğunu anlayabilmek için, hem toplumsal normlar ve kültürel örüntü, hem de rol tanımları ve algılamaları ile ilişkilendirilmesi gereklidir (Özgüç, 1984, 2–3; Himmetoğlu, 1989, 37-42; TUGEV, 1990, 2-3). Öyleyse bir etkinliğin rekreasyon olarak algılanıp algılanmamasında, kişisel gereksinim ve algılamalar ile kültürel öğeler yadsınmaz.

Rekreasyon kavramının Türkçe alanyazında genellikle serbest zaman değerlendirme karşılığı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak yabancı alanyazın, serbest zamanın olumsuz kullanımının ve istenmeyen etkinlik türlerinin üzerinde ayrıca durmaktadır. Bu durumda her serbest zaman etkinliğinin rekreasyon olamayacağı ortaya çıkar. Çünkü serbest zaman etkinliğinin rekreatif değer taşıması için kişisel ve toplumsal yarar sağlaması ve organize edilen bir etkinlik olması beklenir. Oysa bazı etkinlik türleri serbest zamanda yapılırsa da bu nitelikleri taşımaktan uzaktır.

Bireysel, toplumsal ve kültürel farklılıklarla birlikte, rekreasyon anlayışının tamamen öznel algılamalara göre şekillenmesi nedeniyle ortak bir rekreasyon tanımı yapılamamaktadır. Ancak rekreasyonun kişi ya da topluma göre asla değişmeyecek özellikleri evrenseldir. Rekreasyon ile ilgili olarak birçok bilim adamı benzer ya da ortak özellikler belirtirler. Bu özellikler herhangi bir etkinliğin rekreatif özellik taşıması için mutlaka varolması gereken temel özelliklerdir.

İlgili alanyazına dayalı olarak rekreasyonun özellikleri şöyle ifade edilebilir (Gürbüz, 2006, 25-28; Hacıoğlu, Gökdeniz, Dinç, 2003, 30-32; Hazar, 2003, 27-29; Dumazedier, 1990, 61-63; Gökmen, Açıklın, Koyuncu, Saydar., 1985, 16-18; Tezcan, 1994, 26-27; Veal, 1992, 1-9; Zorba, 2002, 185; Kılbaş, 2001, 14; <http://rwuhp.tripod.com>):

1. Rekreasyon, serbest zamanda yapılır. Bir etkinliğin rekreasyon olabilmesi için, kişinin tüm zorunluluklarından tamamen bağımsız olduğu bir zamanda yapılmalıdır.

2. Rekreasyon eğlenceli olmalıdır ve bu sayede ruhun ve bedenin yenilenmesini sağlamalıdır.

3. Gönüllülük esasına dayanmalı, seçim hakkı kişinin kendisinde olmalıdır.

4. Özgürlük hissi vermelidir.

5. Her gruptan insana (kadın-erkek, yaşlı-yetişkin-genç-çocuk, öğrenci, işsiz, çalışan, ev hanımı, özürülü vb.) katılım olanağı vermelidir.

6. Esnek olmalı, her türlü mekân ve şartlarda uygulanabilmelidir. Bireysel-grupsal, araçlı-araçsız, kapalı alan-açık alan, yaz-kış, aktif-pasif olarak yapılabilirdir.

7. Tembellik değildir, mutlaka bir etkinlik gerektirir. Bu etkinlikler fiziksel, zihinsel, duygusal ya da toplumsal olabilir.

8. Rekreasyon organize etkinliklerden oluşmalıdır.

9. Çeşitlilik özelliği vardır, tek bir eylem şekli değildir.

10. Ticari bir amaç gütmmez, para kazanma amacıyla yapılmaz. Bu nedenle işten farklıdır.

11. Evrensel olarak uygulanır. Her toplumda ve her türlü şartlarda aranır.

12. Mutlaka bireysel ya da toplumsal bir amacı vardır. Bu amaç bireye ve etkinliğin türüne göre değişmekle birlikte mutlaka olumlu olmalıdır.

13. Her bir etkinlik kültürel içeriğe sahip olmalı, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.

14. Etkinlik, yapıldığı anda kişiye doyum sağlamalıdır.

15. Bir etkinlik, başka etkinliklere ilgi duymaya ve birden fazlasını yapmaya olanak sağlamalıdır (Spor karşılaşması izlemek için farklı yerlere giden bir kişinin, turistik gezilere de katılması gibi).

16. Rekreasyonu kişi ancak kendisi için yapabilir, bir başkası adına etkinlik yapılamaz.

17. Etkinlikler duruma ve isteğe bağlı olarak birbirlerinin yerine geçebilirler.

18. Etkinlikler aynı anda birden fazla hedefe yönelebilir. Dinlenme, eğlenme, kendini geliştirme, ilerleme, farklı yaşam tarzı sunma, mesleki gelişim, sağlık, sosyal bütünleşmeyi sağlama gibi.

19. Rekreasyon ikincil ürünlere sahiptir. Herhangi bir etkinliğe katılım, fiziksel toplumsal gelişim, sağlık ve iyi vatandaşlık gibi özellikler kazandırır.

20. Rekreasyon sıradan, tekdüze yaşamın değişmesini sağlar.

Verilen tanımlar ve özellikleri incelendiğinde rekreasyon tanımı için şöyle bir sentez yapılabilir: Resmi ya da özel kuruluşlarca sosyal amaçlarla organize edilerek sunulan, kişilerin serbest zamanlarında ve gönüllü olarak katıldıkları, sonucunda mutlaka olumlu yarar elde ettikleri, her türlü etkinlik rekreasyon etkinliğidir.

Tanımları farklılık gösterse de rekreasyon; bugünün toplumlarında serbest zamanların artmasıyla orantılı olarak önemi ve değeri giderek artan bir olgudur. Rekreasyon; eğitimi, ekonomik ve kültürel kalkınmayı desteklediği, çalışma verimini artırdığı için önemli; beden, ruh ve akıl sağlığının korunması ve onarılması, yetişen nesillerin her açıdan geliştirilmesi ve sahip olunan serbest zamanlarda birey ve toplum açısından zararlı davranışların yerleşmemesi için de gerekli bir etkinlik alanıdır (Arslan,S., 1996, 1). Bu gerekliliklere bugün bunalım içinde yaşayan insanların yaşam kalitesini artırmak da eklenmiştir.

Rekreasyon Hizmetleri Açısından Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları

Daha önceki bölümde belirtildiği üzere rekreasyon organize etkinliklerdir. Ve sahip olması gereken en önemli iki unsurdan biri sosyal amaçlarla ve sosyal sonuçlar için organize edilmesi gereğidir (<http://rwuwp.tripod.com>). Bu ifadeler, halkın sosyal gereksinimlerini karşılamakla sorumlu olan kurumların, rekreasyon hizmetlerini üstlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bugün rekreasyonun fiziksel, ruhsal ve sosyal getirileri kabul edilmekte; güvenli, eğlenceli ve herkesin ulaşabileceği rekreasyon olanaklarının yaygınlaşmasının, toplumların yaşadığı birçok rahatsız edici eğilimleri azaltacağı bilinmektedir (California State Parks (CSP), 2005, 9). Bu doğrultuda hem serbest zamanın olumlu kullanımı hem rekreasyon olanaklarına talep konusunda toplumsal bir bilinç oluşturulmalı; bu bilinci geliştirmede en büyük sorumluluğa sahip olması gereken devlet kurumları ve yerel yönetimler de rekreasyon olanaklarını artırmalı ve serbest zaman

eğitimi ile ilgili tedbirleri almalıdırlar. Çünkü kentli insanlar, yeterli serbest zaman eğitimi alamadıkları için, sorunlarını çözebilecek nitelikte etkinliklere yönelmemekte ya da olumsuz etkinliklere yönelmekte, dolayısıyla yaşam kalitelerini artırma yönündeki katkılarının ayırdına varamamaktadırlar.

Oysa Amerika'da yüz yılı aşkın süredir belediyeler, serbest zaman ve rekreasyon hizmetleri sunmak amaçlı yerel park ya da rekreasyon bölümleri yaratma iddiasındadırlar. Ve bu iddia çoğunlukla serbest zaman ve rekreasyonun, yaşam kalitesine olumlu katkısına dayandırılmaktadır. Birçok araştırmacı, rekreasyon ve serbest zaman hizmetleri ile programlarının toplumdaki insanların yaşam kalitesini artırabileceğini ve bu nedenle gerekli olduğunu savunmaktadırlar. Bu bağlamda, rekreasyon katılımının toplumun yaşam kalitesini koruyan ya da yükselten etkileri dikkate alındığında, yerel yönetimlerin öncelikli sorumluluğu, bu tür hizmetleri sunmak olmalıdır (Baker and Palmer, 2006, 396).

Nitekim 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, serbest zamanları değerlendirmede büyükşehir belediyelerine birçok sorumluluk yüklemiştir. Kanunun büyükşehir, ile ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumluluklarının sıralandığı bölümünde (madde 7); büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, (7/m); yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (7/v), maddeleri yer almakta, bu maddeler doğrultusunda büyükşehir belediyeleri halkın serbest zaman gereksinmelerini karşılamakla sorumlu bulunmaktadırlar (www.tbmm.gov.tr).

Yerel yönetimler, serbest zaman ve rekreasyon gereksinimleri ile ilgili hizmetler için kanunlar çerçevesinde desteklenip, yetkilendirilmişlerdir. Bu nedenle, toplumun serbest zaman eğitiminde başrolü üstlenmesi gerekmektedir. Belediyeye ait kurumlar, halkın ve rekreasyon hizmeti verebilecek toplum kuruluşlarının, serbest zaman ve rekreasyon hakkındaki düşüncelerini ifade edebilmeleri ve amaçlarına ulaşabilmeleri için, ilk temsilciler olmalıdırlar. Benzer bir şekilde, belediyeler serbest zaman konusunda tüm yurttaşları eğitmede katalizör ve kolaylaştırıcı, aynı zamanda da asıl itici güç olmalıdırlar. Tek bir mesleki sistem, hizmet ya da organizasyon, tek başına yaşam kalitesini geliştirmek için serbest zaman eğitimi görevini başaramaz. Serbest zaman eğitimi vermek, serbest zaman eğitimini bir araç olarak kullanarak yaşam kalitesini artırmak, yerel yönetimlerin yanısıra birçok sistemin de en önemli hedeflerinden biri olmalıdır (Sivan and Ruskin, 2000, 6)

Rekreasyonun Yararları

Rekreasyonun yaşam kalitesini artırıcı etkileri, ondan sağlanan yararlarla dayandırılabilir. Rekreasyonun birey ve toplumsal açıdan birçok kazanımlarının olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Rekreasyonun sağladığı yararlar hiçbir zaman tek yönlü değildir. Bir etkinlik aynı anda fiziksel, zihinsel, psikolojik ya da toplumsal yarar sağlayabilir. Bu nedenle rekreasyonun yararlarını kesin çizgilerle birbirinden ayırarak gruplamak mümkün değildir. Ancak rekreasyonun yararları, daha iyi anlaşılabilmesi için fiziksel, psikolojik ve sosyal yararları olarak ayrı ayrı incelenebilir.

Rekreasyonun fiziksel, zihinsel-ruhsal, bilişsel ve sosyal kazanımları olan etkinlikler olduğu birçok araştırmayla kanıtlanmıştır. Yapılan alanyazın taramasından edinilen bilgilere göre, rekreasyonun yararları şöyle sıralanabilir:

Fiziksel Yararları

Rekreatif etkinlikler içinde fiziksel sağlık açısından en önemlisi sportif rekreasyondur. Rekreatif spor ve egzersizle sağlanan hareketliliğin, fiziksel sağlık açısından birçok yararı olduğu bilinmektedir. Bunların başlıcaları aşağıda verilmektedir.

Obeziteyi Azaltmak. Fiziksel hareketsizlikle doğrudan ilişkili olan aşırı kilo alma veya obezite başlı başına bir sağlık sorunu olmakla birlikte, hastalık riskini artıran kronik tıbbi durumlarla, sözgelimi koroner kalp hastalıkları, hipertansiyon, diyabet, safra kesesi hastalıkları, solunum sistemi hastalıkları, kanser ve artrit ile de alakalıdır. Bu yüzden obezitenin azaltılması, sayılan bu riskleri de en aza indirgenmesini sağlar (CSP, 2005, 11-13).

Kronik Hastalık Riskini Azaltmak. Rekreasyon aktiviteleri birçok önemli hastalık riskini önemli derecede azaltmaktadır.

Kalp Hastalıkları: Kalp hastalıkları en önde gelen ölüm nedenidir. Kalp rahatsızlıkları riskini önemli derecede artıran başlıca üç faktör; obezite, diyabet, fiziksel aktivite yoksunluğudur. Kalp hastalıklarının başlıca sebebi olan obezite ve diyabet, düzenli egzersiz ve fiziksel etkinliklerle oldukça azaltılabilir (CSP, 2005, 13–14). Fiziksel olarak aktif olan yaşlılar ve daha sosyal olan bireyler diğerlerine göre kalp hastalıklarıyla daha az karşılaşmaktadırlar. (Tinsley&Tinsley, 1986'dan aktaran:Tekin A., 2003, 19).

Diyabet: Rekreasyon, spor, fitness ve onların sağladığı aktif yaşam, diyabetle savaşmaya yardımcı olmaktadır (www.co.missoula). Fiziksel etkinlikler arttıkça diyabet riski azalmaktadır (CSP, 2005, 15).

Kanser: Rekreasyon, spor ve aktif yaşam belirli kanser türlerini engellemeye yardımcı olmaktadır (www.co.missoula). Yetişkinlik döneminde fiziksel olarak aktif olanlar, az aktif olanlara oranla daha az kanser riski taşımaktadırlar (CSP, 2005, 15-16).

Osteoporoz: Sportif rekreasyon ve düzenli fiziksel egzersiz, kemik yoğunluğunu artırmakta; kemik erimesi oranını azaltmakta; güç ve dengeyi

artırarak, yaşlıları düşmelerden ve kırık olaylarından korumakta; kemik ve eklem sağlığını dengelemektedir. Bunun yanında, çocuklarda rekreatif spor programlarına katılmak, sonraki yaşlarında osteoporozla başa çıkmaları için, yüksek kemik yoğunluğu oluşmasını ve ileride kemik erimesine engel olmayı sağlamaktadır (CSP, 2005, 16; www.nysrps.org; www.co.missoula).

Bağışıklık Sistemini Güçlendirmek. Rekreasyon etkinlikleri bağışıklık sistemini güçlendirmektedir. Düzenli bir egzersiz sırasında, bağışıklık sisteminde pozitif değişimler olmaktadır. Aktif olanlarda enfeksiyon riski azalmaktadır. Toplum etkinliklerine katılarak aile, arkadaş ve diğer insanlarla birlikte olan sosyal bireyler, yalnız olan insanlardan daha az soğuk algınlığı riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Rekreasyon etkinliklerine katılımın oluşturduğu pozitif ruh halinin de bağışıklık sistemini güçlendirdiği belirlenmiştir (CSP, 2005, 16–17; www.nysrps.org; www.co.missoula).

Yaşam Beklentisini Yükseltmek. Rekreasyon etkinlikleri yaşam beklentisini de yükseltmektedir. Düzenli fiziksel etkinlik, sıradan ölümler ve belli hastalık gruplarından ölüm riskini azaltmakta, ayrıca ömrü uzatmaktadır. (CSP, 2005, 16–17; www.nysrps.org; www.co.missoula).

Psikolojik Yararları

Rekreasyon etkinlikleri depresyona, strese ve özsaygıya olumlu katkı etmekte; bireylerin yaşamlarıyla daha iyi baş etmelerini sağlayarak birçok zihinsel hastalık riskini azaltmaktadır (CSP, 2005, 11, 17). Sadece egzersiz ve sportif etkinlikler değil, fiziksel olarak etkin olmayan serbest zaman etkinlikleri de zihinsel ve psikolojik sağlığa olumlu katkı yapmaktadır (Szabo et al .,1998 ve Snowball & Szabo,1999'dan aktaran: Caldwell, 2005, 9). Rekreasyonun psikolojik yararlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

Depresyonu Azaltmak. Rekreasyon etkinlikleri depresyonu azaltmakta, yarattığı sosyal atmosferle depresyonun çeşitlerini tedavi etmekte ve depresyondan koruma sağlamaktadır (CSP, 2005, 19; www.co.missoula; www.nysrps.org).

Stresi Hafifletmek. Serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin stres ve strese bağlı olumsuzluklar üzerinde de olumlu etkileri vardır. Stresi yenme sürecinde, serbest zaman ve rekreasyon etkinlikleri strese karşı önemli bir tampon olabilmektedir (Erkan, 2000, 11; www.nysrps.org; www.co.missoula; Tekin A., 2003, 21; Coleman and Iso-Ahola, 1993; Caldwell, 2005, 9, 11).

Rekreasyon yoluyla stres azalması, etkinliklerin ılımlı etkilerinden ve sosyal bağların güçlenmesini sağlayan grup aktivitelerinden kaynaklanır. Rekreasyon etkinlikleri yalnızlığın giderilmesinde etkilidir. Rekreasyon, çalışma performansını, daha iyi sosyal etkileşimde bulunmayı ve kendini daha iyi hissetmeyi teşvik eder ve bunların hepsi de stresi azaltır (CSP, 2005; Coleman and Iso-Ahola, 1993).

Yaşam Kalitesini Artırmak. Rekreasyon hem bireyler, hem aileler, hem de toplum için yaşam kalitesini artırır (CSP, 2005, 21; www.sanantonio.gov; www.co.missoula; www.nysrps.org). Bunu özgüven ve özsaygıyı ortaya çıkartmakla; kişisel ve ruhsal gelişim sağlamakla; ve bireyin kendi içinde, çevresinde ve sosyal yaşamında doyum sağlama hissini yaşatarak sağlar (CSP, 2005, 21).

Bilişsel Yararları

Rekreasyon etkinlikleri bilişsel kapasitenin artmasını da sağlamaktadır (www.co.missoula; Gyuran, 2008). Özellikle giderek yaşlanan dünyada, yaşlı bireylerin bilişsel kapasitelerinin devamlılığı, rekreasyon etkinlikleriyle sağlanabilir (Townsend, 2000, 66). Bireyin serbest zaman dağarcığındaki, serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin toplam sayısı ne kadar fazla olursa, alzheimer ve bunama hastalığı riski de o kadar azalmaktadır (Crowe et al., 2003'den aktaran: Caldwell, 2005, 10). Ayrıca planlanmış ve düzenlenmiş olan rekreasyon etkinlikleri, sosyal becerileri, sorun çözmeyi ve yaratıcılığı ilk oyun döneminde kazanan çocuklar için de bilişsel becerilerin gelişmesinde en iyi yoldur (www.nysrps.org).

Sosyal Yararları

Rekreasyonun birçok sosyal yararları da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Toplumu Güçlendirme. Rekreasyon etkinlikleri yoluyla toplum sağlığı, toplumsal gelişme ve komşuluk ilişkileri; sosyal beceriler ve toplum katılımı geliştirilebilir ve birbirine bağlı bir toplum oluşturulabilir. Çünkü rekreasyon komşuları bir araya getirir, daha güvenli daha nezih ilişkileri teşvik eder ve daha yaşanılır sosyal atmosfer yaratır (CSP, 2005, 23; www.sanantonio.gov; www.co.missoula; www.nysrps.org; Erkan, 2000, 11).

Gönüllü Olmaya Teşvik Etme. Rekreasyon hizmetleri gelişmiş ülkelerde çoğunlukla gönüllü hizmetler olarak yürütülmektedir. Gönüllüler programlara rehberlik etmekte ve değişik alanlarda hizmet görmektedirler. Gönüllüler, büyüyen toplumun artan rekreasyon gereksinimini karşılama açısından yeri doldurulamaz bir araç olarak kullanılmaktadır (CSP, 2005, 24). Türkiye’de de giderek ihtiyaç gruplarına yardım gibi gönüllü rekreasyon hizmetlerinin yaygınlaştığı görülmektedir.

Yönetimi Destekleme. Rekreasyon alanları değişik kademedeki yönetimlerin amaçlarına ulaşmalarını kolaylaştırıcı hizmetlerin gelişmesini sağlayan en ideal ortamlardır. Ev dışı rekreasyondan hoşlananlar çevreye ve doğal kaynaklara daha aşinadırlar. Bu bilgiyi artırmak, kendi eylemlerinin çevreyi nasıl etkileyebildiğini anlamalarında yarar sağlamaktadır. Rekreasyon katılımcıları etkinlik sonrasında, etkinlik öncesinden daha fazla çevreye bağlılık ve daha güçlü ilgi hissetmektedirler. Böylelikle rekreasyon, her düzeydeki yönetimlerin ulaşmak istedikleri toplumsal hedeflerin gerçekleştirilmesinde doğal bir araç olabilmektedir (CSP, 2005, 24-25).

Sosyal Bağları Güçlendirme. Rekreasyon hizmetleri, aileler arası ilişkileri geliştirerek onları birleştirmekte; kültürel çeşitlilik ve uyum sağlama aracı olabilmekte; kültürel devamlılığı sağlayarak ve engelli ve yaşlı bireyleri destekleyerek sosyal bağları güçlendirmektedir (CSP, 2005, 25; www.co.missoula; www.sanantonio.gov).

Engellileri Destekleme. Rekreasyonun bir diğer sosyal yararı engelli bireyleri desteklemesidir. Engellilerin, sosyal fırsatlar oluşturma ve fiziksel etkinliklerinin sınırlı olması nedeniyle, diğer bireylere bakıldığında olumsuz sağlık durumlarıyla karşılaşmaları ve depresyona girmeleri, yalnızlaşma, uyuşturucu ve alkol kullanımı gibi yaşam tarzlarını benimsemeleri daha olasıdır (CSP, 2005, 27). Rekreasyon etkinlikleri hem zihinsel hem fiziksel engelli bireylere; etkinlikleri aktif yaşam tarzının bir parçası olarak uygulama; rekreatif sporlara katılmak için gerekli olan önemli motor becerileri geliştirme; fiziksel özgürlüğü ve/veya hareket kabiliyetini artırma; öz-saygı ve öz-imaaj geliştirme; engelli olmayan diğer bireylerle de arkadaşlık kurma fırsatı vermekte, böylece yaşam kalitelerini artırmaktadır ve toplumda sosyal bütünleşme sağlamaktadır (Mahon et al., 2000'den aktaran: CSP, 2005, 28).

Yaşlıları Destekleme. Rekreasyonun bir diğer sosyal yararı yaşlıları desteklemesidir. Rekreasyon aktif yaşamı geliştirebilmekte, hastalıklara ve yaşla birlikte oluşan rahatsızlıklara yardım edebilmektedir. Fiziksel hareketlilik içeren rekreasyon etkinlikleri, yaşlı nüfusu bağımsız olmaları ve hayattan doyum almaları için hareketlendirmekte; bilişsel işlevlerini yerine getirebilmeleri ve bunu sürdürmeleri konularında yardımcı olmakta, bilişsel bozukluklarda riskin azalmasını sağlamaktadır. Bilişsel performans rekreatif etkinlikler yoluyla geliştirilebilmekte; düzenli fiziksel aktivite alzheimer ve demansa karşı yaşlı nüfusu koruyabilmektedir. Etkinliklerin fiziksel sağlık olmaksızın da yaşlılar üzerinde yararlı etkileri vardır. Rekreasyon etkinlikleri, sosyalleşme olanakları sağlamakta ve toplumda yaşlıları aktif kılmakta; böylece sosyal yalnızlaşmayı önlemektedir. Rekreasyon etkinlikleri, yaşlıların yaşamlarını daha mutlu ve sağlıklı geçirmelerine yardımcı olmaktadır (CSP, 2005, 29).

Gençleri Destekleme ve Geliştirme. Rekreasyon çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimleri için gereklidir. Rekreasyon etkinliklerine katılım gençlerin gelişimlerine katkı sağlar, eğitimlerini destekler ve olumsuz davranışları yok eder (CSP, 2005, 29-31).

Eğitimi Geliştirme. Rekreasyon olanakları, öğrenciler için olağanüstü öğrenme fırsatları sağlamaktadır. Birçok bilim alanı, çevresel eğitimi çocuklarda etkili bir adım olarak kullanmaktadır. Okul ve doğadaki rekreasyon ortamları arasında oluşturulan ortaklık, çocukların bilimi, matematiği ve doğaya saygı duymayı ilk elden öğrenmelerini sağlamaktadır (CSP, 2005, 32).

Olumsuz Davranışlardan Uzaklaştırma. Rekreasyon insanları olumsuz davranışlardan uzaklaştırmaktadır. Sigara içme, alkol kullanma, kavga, vandalizm, uyuşturucu kullanımı ve intihar; rekreasyon etkinliklerine katılımı azaltılabilir. Dolu ve hareketli yaşamı seven bireyler, yıpratıcı davranışlara kapılmamayı tercih etmektedirler (CSP, 2005, 34; www.sanantonio.gov).

Ekonomiyi Destekleme. Rekreasyonun doğrudan ya da dolaylı yollardan ekonomiyi desteklediği bilinmektedir. Serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin sağladığı fiziksel ve psikolojik sağlık ve refah, hastalıklar için yapılan harcamaları, sağlık ve bakım giderlerini, sosyal servislere olan gereksinimi azaltmaktadır. Ayrıca bu bireylerde daha az iş kaybı yaşanmaktadır. Rekreasyonun iş performansını ve verimi artırması, işten kaçmayı ve iş kazalarını azaltması da ekonomik kazanç sağlamaktadır (CSP, 2005, 9-17). Bunun yanında serbest zaman ve rekreasyon olanakları farklı iş kollarında istihdamı geliştirebilmektedir (CSP, 2005, 16,34; www.sanantonio.gov; www.co.missoula; www.nysrps.org).

Ayrıca suç oranlarını azaltması başka bir ekonomik kazançtır. Giderek artan suçlular için yeni hapisaneler oluşturmanın ve suçluları gözaltında tutmanın maliyeti giderek artmaktadır (CSP, 2005, 34). Oysa rekreasyon etkinlikleri bireyleri suçtan uzak tutan en önemli araçlardan olabilmekte ve suçlular için harcanan büyük maliyetleri en aza indirebilmektedir.

Çevre Bilincini Geliştirme. Rekreasyon çevre bilincini geliştirmeye de katkı sağlar. Açık alan ve doğada gerçekte rekreasyon etkinlikleri,

çevrenin tanınmasında ve çevreden en iyi şekilde yararlanılmasında önemli rol oynarlar. Doğal ortamlarda etkinliklere katılım, çevreye karşı duyarlılık ve çevre sorunlarına karşı farkındalık yaratılmasını, bunun yanında katılımcıların çevresel sorunlara politik ilgilerinin artmasını sağlar (www.sanantonio.gov; www.nysrps.org).

Suç Önlene ve Azaltma. Suçun önlenmesinde ve suç oranlarının bölgesel olarak azaltılmasında rekreasyon etkinliklerinin yadsınamaz yararları vardır (CSP, 2005, 23–24; www.co.missoula; www.nysrps.org). Aktif rekreasyon programları olan topluluklarda, suç oranlarında önemli derecede bölgesel azalma gözlemlenmiş, rekreasyon olanaklarının geliştirilmesi yoluyla suç oranlarında belirgin bir düşme sağlanmıştır (CSP, 2005, 23–24).

Özellikle gençler arasındaki en yaygın serbest zaman etkinliği olan rekreatif sporlarla uğraşmanın, gençliğe özgü suçlara katılımı vazgeçirme eğiliminde olduğu; genelde sporcuların sporcu olmayanlardan daha az suçlu davranışlara karışma ihtimalleri olduğu bilinmektedir (Stebbins, 1999).

Kentli Halkın Rekreasyon Gereksinimi

Yukarıda sayılan rekreasyonla ilgili tüm bu yararlar, hem tek başına hem birlikte, bireysel ve toplumsal açıdan rekreasyon gereksiniminin de nedenleridir. Ancak bu gereksinim birçok sorunu daha yoğun yaşayan kentli bireylerde daha belirgindir. Bu nedenle kentli insanların rekreasyon gereksiniminin daha geniş olarak ele alınması gerekmektedir.

Bugünün kentsel yaşamının insan üzerinde birçok olumsuz etkisi vardır. Giderek yaygınlaşan ve şiddeti artan fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunların baskısı, özellikle kentlerde kendini daha yoğun hissettirmektedir. Bu nedenle kentli insanların her geçen gün daha fazla rekreasyona gereksinimi olduğu ve sorunların şiddetinin artmasına paralel olarak, bu gereksinimin de yoğunlaşacağı yadsınamaz. Kentli insanlar için

rekreasyonu gerekli kılan ve tamamı yaşam kalitesiyle bağlantılı olan bazı durumlar; kişisel ve toplumsal unsurlara göre şekli ve şiddeti farklılaşmakla beraber, bugünün uluslararasılaşan ve giderek birbirine benzeyen yaşam tarzı içinde, pek çok açıdan artık evrenselleşmektedir. Rekreasyona neden gerek duyulduğu konusunda bazı alanlarda örtüşen, bazı alanlarda farklılaşan nedenler ileri sürülmektedir. Öne sürülen sebepler ister benzer ister farklı olsun, özellikle yaşam kalitesi giderek düşen kentli insanların, sorunu aşabilmek için rekreasyona gereksinimi olduğu ortadadır.

TÜİK'in Ocak-2010 tarihli bülteninde yayınladığı verilere göre Türkiye'de nüfusun % 75,5'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır (www.tuik.gov.tr). Dünya genelinde ise bu oran gelişmiş ülkelerde % 80 civarındadır (www.paradoks.org). Oranlar dikkate alındığında, rekreasyon gereksiniminin büyüklüğü daha belirginleşecektir.

Kentsel yaşam, kullanılan gereçlerin ve hizmetlerin niceliğini arttırmakla birlikte, yaşamın insansal ya da niteliksel boyutunu ihmal etmiştir. Bugünün kentli insanı, Sanayi Devrimi ile başlayan ve her alana yayılan hızlı değişimin toplumsal ve ruhsal düzeyde yarattığı bunalımların, köklü rahatsızlıklara dönüştüğü bir ortamda yaşamaktadır (Kılbaş, 2001, 39). İnsanlar, gittikçe daha fazla koşturmakta ve işleri başlarından aşkın hissetmektedirler. Bu yüzden serbest zaman, hem kültürel hem de psikolojik olarak her zamankinden çok daha önemli hale gelmiştir (Godbey, 2006, 5).

Serbest zaman ve rekreasyondan sağlanan birçok yarar, insanların ve toplumların yaşam kalitesini artırmaktadır. Ancak kentli insanların yaşam kalitelerini artırabilmek için bu yararlardan bazılarını daha fazla gereksinimleri vardır.

Kentlere ve kentlilere özgü olan hızlı kentleşme beraberinde 'kentlileşememe', işe ve topluma yabancılaşma ve yalnızlaşmayı; hareketsiz, durağan ve antisosyal yaşam tarzını getirmekte; tümü birlikte bedensel, ruhsal ve sosyal açılardan bir çok sorunun yaşanmasına neden olmakta; bunlara bir de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik,

yoksul ve yoksun grupların çokluğu ve ekonomik yetersizlikler eklendiğinde, rekreasyon etkinliklerine duyulan gereksinim daha fazla hissedilmektedir. Toplumsal baskı unsurlarının artması, ekonomik koşulların ve iş yaşamının ağırlığı, insanların yaşam kalitesini de elbette olumsuz etkilemektedir. Bu sorunlar, nüfusun yoğun olduğu büyük kentlerde daha belirgindir.

Kentlerde rekreasyona gereksinim duyulmasının sebepleri şöyle gruplandırılabilir:

Hareketsiz Yaşam Tarzı

Dünya tarihinde insanlar, bugün olduğu kadar hareketsiz ve çeşitli streslerle dolu bir yaşam geçirmemişlerdir. İnsanların büyük bir çoğunluğu; sosyal ve psikolojik baskılar altında, gergin, sorunlu ve yavaş bir yaşam tarzını benimsemek zorunda kalmaktadırlar. Çoğu zaman hareketsiz ve bunalımlarla dolu bir çevrede yaşamak, insan organizmasını ve ruhsal dengesini hızla geriletmektedir. İnsanların, bedenlen aktif olduğu ve bu sayede organik dinamiğini koruyabildiği kırsal yaşantının yerini, büyük bir hızla kentleşmenin; kirli, sıkışık, bunaltıcı ve sağlıksız koşulları almakta ve insanlar giderek daha da tembelleşen bir yaşantıya itilmektedir (Erkan, 2000, 12). Yaygın hareketsiz yaşam tarzı eğilimi, ciddi sağlık sorunlarının başlıca sebebi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kentsel ortamlarda karşı karşıya kalınan yaşam olayları, sözgelimi işini kaybetme, ekonomik çöküş gibi durumlar, kentli insanların olumsuzluklara daha eğilimli olmasına neden olmaktadır (Coleman and Iso-Ahola, 1993; Erkan, 2000, 12; CSP, 2005, 11–17; www.nysrps.org; www.co.missoula).

Fiziksel hareketsizlikle doğrudan ilişkili olan ve daha önce belirtilen birçok hastalıkla bağlantılı olan obezite, kentsel yaşamda giderek artmaktadır. Örneğin Kaliforniya'daki oranına bakıldığında, 1990'da % 9,8 iken 2001'de % 21,9'a çıktığı; çocukların ise % 26'sının obez olduğu

görülmektedir. Ve bunlar yetişkin olduklarında, yetişkin nüfusun % 40-50'si obez olacaktır (CSP, 2005, 11–16; www.nysrps.org; www.co.missoula).

Kentsel yaşam tarzını benimseyen insanlar, kente özgü iş kollarında çalışmak zorundadırlar. Bu iş kollarının, kırsalla karşılaştırıldığında daha az hareket gerektiren durağan işler olduğu bilinmektedir. Hareketsiz yaşam tarzına giderek daha fazla tutsak olan kentli insanlar, çeşitli tehlikelerle kuşatılmış durumdadır.

Nitekim Morris ve arkadaşları tarafından yürütülen ve İngiltere ve Galler'e ait ölüm istatistiklerinin karşılaştırıldığı bir araştırmada, bedensel hareketin yapılmadığı meslek gruplarının, bedensel etkinlik gerektiren mesleklere göre daha yüksek ölüm riski taşıdığı ileri sürülmüştür. Koroner kalp hastalığının Londralı otobüs sürücülerini ile biletçilerindeki yaygınlığının karşılaştırıldığı bir çalışma da Morris ve arkadaşlarının araştırmasını destekler niteliktedir. Söz konusu oran, sürekli oturmak durumundaki sürücülerde, gün boyu bilet kontrolü yapmak için yürümek zorundaki biletçilere göre 1,5 kat daha fazla bulunmuştur. Masa başında iş gören posta memurlarıyla, mektup dağıtmak için sürekli dolaşan postacıların ölüm sıklığı ve risklerinin karşılaştırıldığı başka bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Memurların postacılara göre üç kat daha fazla risk altında olduğu görülmüştür (Schlicht,1994'den aktaran: İkizler, 2000, 6).

Kentli insanların sadece çalışırken değil, çeşitli nedenlerle günlük hayatlarında da daha hareketsiz bir yaşam tarzı içinde oldukları ve bundan oldukça olumsuz etkilendikleri görülmektedir. İstatistikler durumu net olarak ortaya koymaktadır. Türkiye'de dört milyonun üzerinde kalp hastası bulunmaktadır. Bunların dışında hipertansiyona bağlı kalp hastalarının sayısı 300 bine yaklaşmaktadır. İki aileden bir kişi, 13 kişiden biri, özet olarak Türkiye nüfusunun %10'a varan bir bölümü kalp hastasıdır (Zorba ve Kuter, 2006). TÜİK verilerine göre, Türkiye'de ölüm sebepleri içinde en yüksek oran yaklaşık %40 ile kalp hastalıklarıdır (Bilir, 2008, 7). Ve bu rahatsızlıkların en yoğun görüldüğü yerler büyük kentlerdir. Büyük kentler

içersinde kalp dolaşım sisteminde oran olarak en fazla ölüm, Ankara (%38), İstanbul (%38) ve İzmir (%33) dedir (Zorba, 2002, 186).

Sadece Türkiye’de değil, dünyanın hemen her yerinde büyük kentlerde yaşayanlar benzer sorunlarla karşılaşmaktadır. Amerika’ da ölümlerin %55’i kalp-damar rahatsızlıklarından olmaktadır. Her gün 2600 Amerikalı kardiyovasküler hastalıklardan ölmekte ve ortalama her 33 sn.de bir ölüm gerçekleşmektedir. Kansere, kalp hastalıklarıyla beraber, Amerika’da ölüme sebep olan hastalıkların başında gelmektedir (Zorba ve Kuter, 2006; Erkan, 2000, 12; CSP, 2005, 14-15).

Pasif Serbest Zaman Değerlendirme Eğilimi

Hareketsizlik gündelik yaşama o denli yerleşmiştir ki, serbest zaman değerlendirme eğilimleri de bu bağlamda biçim değiştirmiştir. Giderek daha pasif, kişisel ve toplumsal açıdan kazanımları az ya da hiç olmayan, kişileri daha fazla hareketsiz kılan etkinlikler tercih edilir olmuştur. Bu hareket gerektirmeyen etkinlikler içinde, en yüksek oranla televizyon izleme ilk sırada yer almaktadır (www.bls.gov; CSP, 2005, 11–16; www.nysrps.org; www.co.missoula; Gordon and Caltabiano, 1996).

Kentli insanların bu kadar çok aktif yaşama gereksinimi varken, serbest zaman değerlendirme eğilimlerinin de giderek hareket gerektirmeyen etkinliklere yönelmesi, ayrıca üzerinde durulması gereken bir konudur.

Fiziksel etkinliklerin yerini durağan etkinliklere bırakmasının sonucu da sosyal yalnızlaşma ve gelecekte kalp krizi riski olmuştur (Gordon and Caltabiano, 1996).

Araştırmalar serbest zaman etkinliklerinin psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediğini kanıtlarken; televizyon izleme ya da kişinin düşünceleriyle baş başa kalması gibi olumlu değerlendirilmeyen serbest zamanın, önemli ölçüde olumsuz psikolojik etkileri olduğunu da göstermektedir (Caldwell, 2005, 9).

Kentlileşme ya da Kentlileşememe

Kentsel yerleşimin karakteri, serbest zamanın değerlendiriliş biçimine yoğun olarak etkide bulunur. Bireyin hangi kentte yaşadığı, yaşadığı kentin hangi bölgesinde ikamet ettiği, hangi alt kültürlerle ilişkide bulunduğu, kentin hangi dinamiklerinden ve devinim kanallarından yararlandığı, serbest zamanını nasıl değerlendireceğini belirleyici etkiye sahiptir. Ancak meslek, gelir seviyesi ve toplumsal statü de bireyin kentsel yaşam alanını belirleyici bir nitelik taşır. Kentte yaşayanların serbest zaman tercihleri, gelir durumlarına uygun olmak zorundadır. Gelir seviyesi yüksek olanlar için kent, ayrıcalıklı bir yaşam düzeyini sağlayan ayrıcalıklı mekânlarla anlam kazanırken, yoksul ve yoksun gruplar için durum daha farklıdır (Arslan, H., 2005, 143). Kentlileşme sorununun en belirgin olarak yaşandığı gruplar da zaten bunlardır. Bu noktada sosyal devlet anlayışıyla devlet kurumlarının, sosyal belediyecilik anlayışıyla yerel yönetimlerin duruma müdahale ederek gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

Kentlerde, özellikle sürekli göç alan anakentlerde en önemli sosyal sorunlardan biri “kentlileşme” ya da “kentlileşememe”dir. Kentlileşme yalnızca insanları kent olarak adlandırılan yere çekme sürecini belirtmekle kalmamakta, insanların kentin yaşam biçimini benimsemesi anlamına da gelmektedir. Kentlileşme insanda ekonomik veya sosyal yönden farklılık yaratan bir durumdur. Ekonomik bakımdan kentlileşme, kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerde sağlıyor olması halidir. Sosyal bakımdan kentlileşme ise bireyin tüm konularda kente özgü davranış biçimlerini, değer yargılarını ve yaşam biçimlerini benimsemesidir. Yani kentlileşme, yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma, toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir (Özer, 2004, 69; Gürbüz, 2006, 56; Eş ve Ateş, 2004, 215; Kaya E., 2004; Ulusoy ve Vural, 2001). Ancak bu sürecin kentleşme ile aynı düzeyde gerçekleşmemesi, beraberinde kente uyumsuzluk, kentsel değerlerle bütünleşememe dolayısıyla stres, yalnızlaşma ve yabancılaşma gibi sorunları gündeme getirmektedir.

Bu noktada önemli olan, bir yaşam biçimi olarak algılanması gereken kentleşme sürecinde, bireyin bu sürece en kısa zamanda nasıl uyum sağlayacağı veya bu süreci ne tür etkenlerin hızlandıracağıının belirlenmesidir (Gürbüz, 2006, 56). Özer'e (2004, 122–134) göre kentleşme sürecinde çevreyle bütünleşme, tüketim alışkanlıkları, örgütlerle ilişkiler, kitle iletişiminde açıklık ve serbest zaman değerlendirme gibi bazı ara değişkenlerde farklılaşma olması gerekmektedir. Bu doğrultuda kentleşmenin insan yaşamına en büyük getirilerinden biri; fiziksel, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma gibi serbest zaman ve rekreasyon alışkanlıklarında bir değişimi oluşturmasıdır (Güçlü, 2002, 18).

Yalnızlaşma ve Yabancılaşma

Toplumsal, sosyal ve kültürel değişim sürecinde bireyler, değişimin getirdiği farklı ve yabancı unsurlara uyum sağlamada zorlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, işbölümünün gittikçe karmaşıklaştığı bu değişim sürecinde bireyler, sosyal ve kültürel değişimle birlikte ortaya çıkan yeni değerlere uyum sağlamada güçlük çekmektedirler. “Hızlı değişim sürecine uyum sağlamada bireyin; kendi potansiyeline, yeteneklerine ve sosyal ilişkilere duyarsızlaşarak, kendisine ve topluma yabancılaştığı görülmektedir” (Kocayörük, 2007, 93). Sosyal değerler açısından bu durumu yaşayan bireyler, bir de ekonomik olarak kentli olabilmek için daha çok çalışma yaşamına gömüldüklerinde, sosyal uyumsuzluğun getirdiği dışlanmadan kaynaklanan yalnızlaşma ve yabancılaşmayı daha yoğun hissetmektedirler.

Fromm'a göre yabancılaşma kişinin kendisini bir yabancı gibi hissettiği yaşantı biçimidir. Yabancılaşmış insan kendisini dünyasının merkezi olarak görmez, diğer herhangi bir kişiden koptuğu gibi, kendisinden de kopmuştur. Yabancılaşma genel anlamıyla “güçsüzlük, kendine yabancılaşma, anomi, hoşnutsuzluk, düşmanlık, yalnızlık, soyutlanma, anlamsızlık ve engellenme şeklinde tanımlanabilir” (Kocayörük, 2007, 94).

Teknolojik gelişme ve buna bağlı olarak gelişen yeni üretim örgütlenmesi ve bunun sonucunda toplumsal düzeydeki örgütlenme ve düzenlemeler, insanları kurulu düzenin bir dışına indirgemiş bulunmaktadır. Bu bağlamda her türlü etkinliği kendi dışındaki güçlerin yönlendirmesine ve denetimine terk etmek zorunda kalan bireyler, tüm özgürlüklere ve demokratik görünümlere karşın, yığınların içinde tek başına kalmakta ve giderek yalnızlaşmaktadırlar (Tolan, 1993, 282).

İnsanların yoğun otomasyon sistemleri içinde çalışmaları, çağa özgü yalnızlaşmaya, yabancılaşmayı da katmaktadır. Fabrikada zincirleme çalışma düzeninde çalışan bir işçi, bütün mesai süresince aynı yerde, aynı işi yapar. Söz gelimi bir “vidaya somunu takıp iki sağa burmak”tan ibaret tekdüze bir işi sekiz saat tekrarlayan bir işçi, elbette yorulur, bıkar ve isyan noktasına gelebilir. Nitekim sosyologlar, işçi sınıfında ücret bahanesiyle gidilen grevlerde meydana gelen bazı şiddet olaylarını, patlamaları, yakıp yıkmaları hep bu tekdüze iş düzeninden ezilen insan ruhunun boşalması olarak açıklamaktadırlar (Canan, 1994, 91). Genellikle, çalıştığı meslekte az veya düşük seviyede hareket serbestliğine sahip bireyler, mesleki tatmine kavuşmamakta ve işlerine yabancılaşmaktadırlar (Yıldız, 2007).

Tüketim dünyasında insanın metalaştırılarak, her şeyin maddi gereksinimlere dayandırılmasıyla insanların yabancılaştıklarını savunan Marx bunu şöyle betimlemektedir (Aktaran: Tolan, 1993, 292):

Ne kadar az yer, içer, kitap okursan tiyatroya, dansa, meyhaneye ne kadar az gidersen, ne kadar az düşünür, sever, kuram yaratır, şarkı söyler, resim ve eskrim yaparsan, o kadar fazla sermaye biriktirirsin; güvelerin ve tozun yok edemeyeceği hazinen o kadar büyür. Kendin ne kadar azalırsan, o kadar çoğa sahip olursun; kendi öz yaşamını dile getirmenle dışsallaşmış yaşamını dile getirmen ters orantılıdır; yabancılaşmış varlığın gitgide büyür.

Marx burada sadece insanın yabancılaştığını değil, bu yabancılaşmanın rekreatif etkinliklerinden uzaklaşılmasından kaynaklandığını da vurgulamaktadır.

Buna karşın Lieberman (1998, 3) serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin fiziksel, sosyal ve psikolojik yalıtımı, yalnızlaşmayı azaltabilme özelliğine de dikkat çekmektedir. Çünkü “potansiyel güçlerini farklı alanlarda kullanabilenler sosyal çevreye daha kolay uyum sağladıklarından yabancılaşma ile karşılaşmaları da zayıflamaktadır” (Yıldız, 2007).

Psikolojik Sorunlar

Bugünün çağdaş toplumu, ödenmesi gereken insani bedele bakmaksızın, maddi gereksinmelerini ön plana çıkarmış ve bu amaçla mümkün olan en fazla maddesel zenginliği geliştirmeyi amaç edinmiştir. Ancak bu maddi varlığın insan ilişkileri ve insanların ruhsal yapısı üzerindeki etkilerine bakıldığında, pek de iç açıcı bir manzara ile karşılaşmamaktadır. Suçluluk, alkolizm, uyuşturucu madde kullanımı, çeşitli psikolojik ve sosyo-psikolojik rahatsızlıkların yanı sıra, toplumsal rahatsızlıkların da en yoğun olduğu toplumlar gene bu toplumlardır. Sonuçta özellikle büyük kentlerde maddi değerler, maddi olmayan değerlerle eşleşmekte ve hatta onları da aşarak tümüyle egemen olmaktadır (Tolan, 1993, 296–297). Ve sayılan etkenlerin sağlık üzerindeki etkisi giderek yaşamdaki olumsuzluklarla başa çıkamama olarak değerlendirilen ‘yaşam stresi’ üzerine yoğunlaşmaktadır (Coleman and Iso-Ahola, 1993).

Çeşitli sosyal ve ekonomik güçlükler yanında, aşırı yarışmacılığın da hâkim olduğu kentsel yaşamda, insanların düşünce ve duygularını zorlayan ve ruhsal bunalımlara neden olabilen pek çok stres faktörü sayılabilir. Stres nedeniyle olumsuz davranışlarda bulunan, kendisini toplumdan uzaklaştıran, depresyon gibi ruhsal sorunları olan insanların sayısı giderek artmaktadır ve bu durum toplumda geniş yaralar açmaya devam etmektedir (Erkan, 2000, 73).

Zihinsel bir rahatsızlık olan ve yalnızlık hissi, üzüntü, umutsuzluk, kendini değersiz görme, derin ve yoğun üzüntü, etkinliklere karşı ilgi azalması ve intihara teşebbüs düşünceleriyle kendini gösteren depresyon, kentli insanların sıkça karşılaştığı bir diğer psikolojik sorundur. Kentli insanların daha fazla maruz kaldığı yalnızlaşma ve yabancılaşma da depresyonu tetiklemektedir (CSP, 2005, 19; www.co.missoula; www.nysrps.org).

Stres, depresyon gibi psikolojik sorunlardan korunmada ve başa çıkımda en önemli araç ise rekreasyon etkinlikleri olmaktadır.

Olumsuz Yaşam Olaylarından Korunma ve Başa Çıkma

Kentli insanların, sorunlarından korunmak ve varolan sorunlarla başa çıkabilmek için, olumlu serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyona, gerek olumsuzluklar daha oluşmadan korunmada, gerek oluşuktan sonra giderilmesinde çift yönlü olarak gereksinimleri vardır. Çünkü serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyon programları, hem önleme hem de ıslah potansiyeline sahiptir; hareketsiz yaşam tarzını değiştirebilmekte, hareketsizlikten kaynaklı sorunlara karşı etkili olmakta; kişilerin başlarını derde sokmalarını önleyebilmekte; psikolojik sorunlara tampon olabilmekte, antisosyal insan davranışlarını, suç eylemlerini, şiddeti ya da madde kullanımını ıslah edebilmektedir. Erken yaşlarda ve özellikle daha olumsuz davranışlar yerleşmeden önce rekreasyon etkinliklerine ve programlarına katılan bireyler, sağlıklı yaşam tarzları geliştirmekte ve bu etkinliklere katılım, olumsuz davranışlardan kaçınmalarını sağlayarak, yaşam boyu doğru alışkanlıklar kazandırmaktadır. Bu potansiyeli nedeniyle; serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin, kentsel yaşamda dengeyi sağlama aracı olduğunu kabul edilmektedir. Bu bağlamda rekreasyon yalnızca eğlenceden çok daha fazlasıdır ve koruyucu ve terapötik bir faktör olarak teşvik edilmelidir (www.co.missoula; www.sanantonio.gov; CSP, 2005, 23,34; Stebbins, 1999; Sprouse and Klitzing, 2005, 16-17; Lieberman, 1998, 3; Parr and Lashua, 2004, 4; Caldwell, 2005, 8,9).

Yaşam Kalitesini Artırma

Serbest zaman ve rekreasyonun sağladığı yararlar, kentli halk için bu etkinliklerin neden gerekli olduğu sorusuna ışık tutmaktadır. Ancak bu gereklilikler içinde belki de en dikkat çekici olanı, kentli halkın giderek düşen yaşam kalitesidir. Rekreasyonun tüm yararlarının, yaşam kalitesini artırıcı yönde katkı sağlayacağı göz ardı edilmeden, kentsel sorunlar için en ucuz ve hızlı çözüm aracı olan rekreasyon yoluyla, yaşam kalitesini artırmak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Kentsel yaşama yerleşen ve yaşam kalitesini de negatif yönde etkileyen olumsuz yaşam tarzının değiştirilmesi ve zararlarının indirgenmesi için en uygun panzehir serbest zaman ve rekreasyon etkinlikleridir.

Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Batılı ülkelerde sıklıkla kullanılan bir kavram olmuştur. Uzun süren savaşın yaşam kalitesini düşürmesi, bireylerin daha iyi bir yaşam standardına kavuşturulması ve refah düzeyinin artırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. “Yaşam kalitesi, öncelikle, seyahat etmek için gereken para, sahip olunan ev, araba ve işgücü tasarrufunu sağlayan cihazlar gibi maddi zenginliklerle eş değerde” tutulmuş, daha sonra, “kişisel özgürlük, zevk alma ve duygusal iyilik gibi maddi olmayan faktörleri de içine alarak genişlemiştir.” (Öner, 2005, 51). Dolayısıyla farklı bilim alanlarında yaygın olarak kullanılan yaşam kalitesi kavramının içerdiği anlam, gelir durumundan, sağlık hizmetlerine ulaşabilme durumuna kadar, çok farklı bir yelpazede değişiklik gösterebilmektedir (Telatar, 2007, 4,12). Çünkü “yaşam kalitesi algısı, yalnızca ekonomik duruma ilişkin göstergelerden değil; aksine kişilerin sosyo-kültürel durumlarından da etkilenen bir kavramdır.” İnsanın mutluluğu ya da mutsuzluğu sadece ekonomik koşullara bağlı değildir. Yaşam kalitesi, psiko-sosyal faktörleri ve bireyin algılarını da işe katan bir değerdir. Yaşam kalitesinin tanımına nelerin dahil edildiği ise araştırmacılara göre farklılık göstermektedir (Kaya,A., 2006, 2,3).

Yaşam kalitesi, yaşamı tüm yönleriyle değerlendirmeyi amaçlayan kapsamı geniş bir kavramdır. Hemen her bilimsel disiplinin, her yaşam pratiğinin, toplumdaki her faaliyetin ilgi alanına girmektedir. Bu nedenle, üzerinde anlaşılan tek bir yaşam kalitesi tanımı yoktur. Değişik disiplinler kendi ilgi alanlarına göre farklı bakış açısı geliştirmiştir (Sarioğlu, 2006, 59). Dolayısıyla yaşam kalitesinin tanımı ya da yaşam kalitesini oluşturan etkenler üzerinde çok az fikir birliği vardır. Çünkü yaşam kalitesine yüklenen değer oldukça fazladır ve bu değer, kişiye ve kültürlere göre farklılaşır. Çağdaş tanımlar yaşam kalitesini, birkaç benzer unsuru (örn. yaşam doyumu, mutluluk) kapsayan çok boyutlu, sosyal ve kültürel olarak yapılanmış bir yapı olarak kavramlaştırmaktadır. Ancak yine de yaşam kalitesi kavramı öncelikli olarak, insanların iyi bir yaşamlarının olmasıyla ve iyi bir yaşamı nelerin oluşturduğıyla ilgilenme eğilimindedir (Iwasaki, 2007, 234). Örneğin Dünya Sağlık Örgütü, yaşam kalitesini “bireylerin kültür ve değer sistemi bağlamında ve kendi hedefleri, umutları, standart ve ilgileriyle alakalı, yaşamdaki konumlarının algısı” olarak tanımlamıştır (World Health Organization, 2009). Iwasaki (2007, 234) ise “bireyin fiziksel sağlığı, psikolojik durumu, özgürlük düzeyi, toplumsal ilişkileri ve çevresinin belirgin özellikleriyle olan ilişkilerinden, karmaşık şekilde etkilenen geniş kapsamlı bir kavram” olarak tanımlamaktadır.

Yaşam kalitesi, insanın ve toplumun nesnel ve öznel koşullarıyla, bu koşulların algılanma biçiminin, belli göstergeler çerçevesinde ölçülmesine ve değerlendirilmesine olanak tanır. Yaşam kalitesinin ölçümü; bireyin ve toplumun içinde yaşadığı dış dünyaya ilişkin algısal değişkenlerin analizi yoluyla yapılır. Burada birey ve toplum için en uygun değerlerinin saptanması ve bu değerlerdeki sapmaların belirlenmesi önem kazanır. Yaşam kalitesi ölçümleri, bireylerin kendi yaşamlarına ilişkin yargıların koşullarını inceler ve bireyin kendisine bağlıdır. Yaşam kalitesi, insan yaşamının genel değerlendirmesidir ve bir nedenden çok bir sonuçtur. Yaşam kalitesi bir eşyanın veya hizmetin elde edilmesinden, bir eylemin gerçekleştirilmesinden, bir uyarının algılanmasından ve bir takım yaşam olaylarından elde edilen doyumun sayısal olarak saptanarak, sahip olunan

eşya/hizmet, gerçekleştirilen davranış ve algılanan uyararı koşullayan bir yaşam çerçevesinin belirlediği değer öğelerinin bir toplamıdır (Moles ve Bilgin, 1985'den aktaran: Sarıoğlu, 2006, 66).

Yaşam kalitesi; tıbbi müdahaleler, sağlık yönetimi, barındırma-iskan programları, ekonomik ve toplumsal gelişim gibi bir çok bağlamda temel düşünce olarak ele alınır. Buna rağmen, bu bağlamların bir çoğunda yaşam kalitesi bir odaklanamama sorunu yaşamıştır. Çünkü yaşam kalitesinin hem öznel (bireyin genel ya da kişi merkezli deneyimlerindeki yaşam ve etkinliklerinden memnuniyet derecesi), hem de nesnel (sosyal etkinliklerin gözlemlenebilir boyutları veya yer merkezli durumlar) unsurları bulunmaktadır (Baker and Palmer, 2006, 396-398).

Yaşam kalitesi ile ilgili yapılan pek çok çalışmalarda, öznel ve nesnel yaşam kalitesinin birbirinden farklılıklar gösterdiği; ayrıca birbirini tamamlayan bu iki unsurun ayrı ayrı ölçülmesi gerektiğini ve yaşam kalitesinin çok boyutluluğunu kabul etmiştir (Bramston et al., 2002; 385). Bazı araştırmacılar ise, öznel ve nesnel unsurları bütünleştirmenin, kişinin yaşam kalitesine farklı görüş açıları sunacağını belirtmektedirler (Cummins, 2000'den ve Osborne, 1992'den aktaran: Baker and Palmer, 2006, 398).

Yaşam kalitesi teriminin tanımlanması amacıyla kullanılan pek çok kavrama ve bunların içerdiği anlamlara (iyi çevresel sağlık, iyi psikolojik sağlık, iyi fiziksel sağlık, maddi güvence, destekleyici aile ve arkadaşlar) alternatif olarak sunulan "öznel iyi olma durumu", nesnel iyilik ölçütlerine karşıt bir yaklaşım sunmakta; nesnel ölçütlerden ziyade kişinin kendi yaşamını öznel olarak nasıl algıladığından yola çıkmaktadır (Kaya,A., 2006,6).

Öznel göstergeler; yaşam memnuniyeti, psikolojik refah, yaşamdan alınan doyum ve kendine güven gibi kişisel duyguları ve deneyimleri, öznel refahı içerir ve genel olarak bireyin algılamasına dayanır. Öznel yaklaşımda, "bireyin ne kadar iyi bir hayat yaşadığı", kendi deneyimleri veya algılaması açısından yaşam kalitesi ölçütü olarak kabul edilir. Deneyim ve algılama, doğrudan gözlemlenemediği için; güçlülük, haz,

sevgi, kendine saygı ve benzeri duyguların yanı sıra, yaşamdan alınan doyum ve mutluluk unsurlarını da kapsayan bireysel görüşler yaşam kalitesi algısı olarak kabul edilir (Lau&McKenna,2001'den ve Naess, 1999'dan aktaran: Öner, 2005, 58,60-61).

Öznel yaşam kalitesi ölçütlerinin neler olduğu konusunda bir uzlaşım yoktur. İnsanların, birbirinden çok farklı alanlardaki yaşam deneyimlerine ilişkin öznel değerlendirmelerinin, nispeten az sayıdaki etken ile nasıl açıklanabileceği, sorun oluşturmaktadır (Öner, 2005, 69). Bu soruların yanıtlanması amacıyla, yaşam kalitesi ile ilgili araştırmalarda farklı göstergeler kullanılmıştır. Yaşam kalitesi ile ilgili alanyazın taramasında, rekreasyon ve serbest zaman etkinlik olanakları ve bunlara katılım durumunun, yaşam kalitesi göstergelerinden biri olarak ele alındığı görülmektedir (Iwasaki, 2007, 234; Öztürk, 2006, 49, 57; Kaya,A., 2006, 3).

Serbest Zaman Rekreasyonun Yaşam Kalitesine Etkisi

Değerlerde, ilgilerde ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, insanların sosyal yaşam gereksinimlerini de değiştirmiştir. Bu değişime uyum sağlamakta sorun yaşayan bireyler ve toplumlar için yaşam kalitesi kavramı daha önemli hale gelmektedir. Özellikle ilişkilerin daha karmaşık olduğu kentsel yaşamın getirisi olan yabancılaşma, yalnızlaşma, kalabalık ve gürültülü ortamlar, ek olarak stresli ve hareketsiz bir yaşam tarzı, şiddeti giderek artan sorunların kaynağı durumundadır. Bu sorunlar hızla çözülmesi gereken konulardır ve birçok bakımdan çözümü sağlayabilecek olan anahtar serbest zaman ve rekreasyon etkinlikleridir. Bu nedenle yaşam kalitesinin en temel belirleyicilerinden biri serbest zaman kullanımı ve rekreasyon olmaktadır.

Rekreasyon ve serbest zaman etkinliklerine katılım, bireyin refahının vazgeçilmez bir ögesi olarak düşünülmemekte ve serbest zaman, rekreasyon ve yaşam kalitesi arasında bir etkileşim olduğu kabul edilmektedir (Baker and Palmer, 2006, 396).

Rekreatif katılımın sonuçları, fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlık ve yenilenmenin birçok yönünü kapsamaktadır. Serbest zaman etkinlikleri olumlu ruh halini tetikleyerek sağlık üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır. Yalnızlığı yenmeye yardımcı olmakta ve stresin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmakta ve böylece insanların iyilik haline katkıda bulunmaktadır (Coleman and Iso-Ahola, 1993; Gobster, 2005, 368; www.questia.com).

Serbest zaman ve rekreasyonun sağlıkla ilgili yararlarına daha önceki bölümlerde değinilmişti. Yaşam kalitesi ise kişinin sağlık durumundan doğrudan etkilenen bir durumdur. Sağlık çok yönlü bir kavramdır ve sadece fiziksel iyiliği (sözgelimi olumlu vücut hissi, şikayet ve hastalık belirtileri yokluğu) ve psikolojik refahı (sözgelimi neşe, mutluluk ve yaşam doyumu) değil, ayrıca eylem, kendini gerçekleştirme ve anlamlılık hissini de içine almaktadır (Bengel et al.,1999'dan aktaran: Caldwell, 2005, 8). Serbest zaman ise “anlamli etkinlik meydana gelmesi için tek kaynak olmamasına rağmen, çoğunlukla serbest zamana eşlik eden özgürlük algısı nedeniyle, kişinin “gerçek kendisi” olabileceği ve yaptığı şeyin kişisel olarak anlamlı ve gerçek olduğunu hissedebileceği en önemli, hatta tek durumdur” (Caldwell, 2005, 18).

Rekreasyon programlarının temel unsuru ise insan gereksinimlerinin tatmin edilebilmesidir. Bu gereksinimlerin karşılanması sırasında, bireyin genel gelişimine katkıda bulunulur. İnsanların rekreasyondan sağladıkları yararlar, bireyin yaşamın diğer alanlarındaki özgüven ve yeterliğine katkı sağlar. Bu şekilde rekreasyon, bireyin benlik tasarımı ve gelişimi üzerinde potansiyel bir etkiye sahiptir. Olumlu benlik tasarımı geliştiren bireylerin özsaygıları artar ve özsaygısı yüksek bireylerin yaşam doyumları ve başarıları da yüksektir. Özsaygısı ve yaşam doyumu artan bireylerin ise kaygı puanlarında azalmalar meydana gelmektedir. İnsanların rekreasyonel etkinliklere katılımları ile benlik algıları, yaşam doyumları, özsaygıları ve akademik başarıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Rekreasyon etkinlikleri bireyde; birçok doyum oluşturmaktadır. Bu nedenle bireylerin yaşam kalitesi, toplum içinde sağlanan serbest zaman hizmetleriyle artar.

Rekreasyon daha dolu ve anlamlı yaşam için bir araçtır. Rekreasyon yaşantıları, insanlara başarmanın mutluluğunu yaşatarak, üretken bir yaşamı mümkün kılan özsaygı ve özgüveni artırmaktadır. Rekreasyonu kullanarak yenilenen insanın durumu, bataryanın yeniden şarj edilmesine benzer. Bu yenilenmenin faydaları olumlu tutumlar, sağlık, ailede tutarlı etkileşimler ve azalmış stres şeklinde görülür ve daha üretken, memnun edici bir yaşam ve kalite sağlar (Tekin A.,2003, 13-18; Tezcan, 1994, 28-30).

İnsanların gündelik yaşamlarında artan doyumsuzluk, stres, sıkıntı, hareketsizlik, yaratıcılıktan yoksunluk ve yabancılaşma, bugün dünyanın her yerindeki birçok toplumun yapısını belirlemektedir. Bütün bu tipik özellikler, serbest zaman davranışları ile hafifletilebilmekte ve serbest zaman yaşam kalitesini geliştirebilmek için bir kaynak olarak görülmektedir (Sivan and Ruskin, 2000, 1).

Caldwell (2005, 8), hangi şartlar altında ve hangi sebeplerle serbest zamanın yaşam kalitesine katkıda bulunabileceği konularına değinmiştir. Caldwell'e göre, serbest zaman-sağlık yazını üç farklı araştırma sınıfına ayrılabilir: "önleme, başa çıkma ve olumsuz yaşam olaylarının üstesinden gelme".

Serbest zaman etkinlikleri ilk olarak, sağlık sorunlarını ve riskli davranışları ortaya çıkmadan önce etkisiz hale getirmede yardımcı, koruyucu bir mekanizma olarak işlev görmektedir. İkincisi ve aslında çoğu serbest zaman araştırmasının temel odak noktası ise, serbest zamanın stresle baş etme sürecinde oldukça etkili bir araç olarak kullanılabilmesidir. Üçüncüsü ve diğerleriyle karşılaştırıldığında serbest zamanı yeni ve farklı bir yönüyle ele alan konu ise serbest zamanın olumsuz yaşam deneyimlerini aşmakta bir araç olarak işlev görebilmesidir. Sonuç olarak serbest zaman ve rekreasyon, fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel sağlığa, koruma, baş etme ve üstesinden gelme yollarıyla katkıda bulunabilmektedir (Caldwell, 2005, 8; Trenberth, 2005, 1).

Yapılan çalışmalar, serbest zamanın tedavi edici özellik kazanmasını sağlayan ve sadece ona özgü olan, yaygın koruyucu etkenlerin var olduğunu öne sürmüştür. Serbest zaman etkinliklerinin, sorunlarla başa çıkmada etkili olan, üç geniş etki alanı bulunmaktadır (Trenberth, 2005, 2):

Bunlardan ilki, fobilerin, paniklerin, stresin ve gerilim durumlarının ve travmatik olayların kötü sonuçlarının yatıştırılması, hafifletilmesi gereksinimidir. Bir diğeri, olumlu ruh halleri oluşturma ve anormal derecede olan heyecanın ortadan kaldırılması için gerekli fırsatın yaratılıp, bunları korumanın gerekliliğidir. Bundan sonra da alışkanlıkların ve dürtülerin beraberinde getirdiği zararlı arzuları kontrol altında tutma ve sınırlama gereksinimi ile saplantıların ve tutkuların tedavi edilme yönünün güçlüğüne dikkati çekme gerekliliğidir (Juniper'den aktaran: Trenberth, 2005, 2).

Bu bağlantının açıklanabilmesi için iki sorunun cevaplanması, çözülmesi gereklidir. Bunlardan ilki, yaşam kalitesiyle ilgili olduğu için serbest zamanın doğası veya içeriğidir. Yaşam kalitesi hem 'yaşam şartlarını' hem de 'yaşam deneyimlerini' içermektedir. Bu nedenle Lloyd and Auld (2002) çalışmalarında, Osborne (1992) tarafından belirlenen bakış açısına uygun olarak 'yer-merkezli' (şartlar) ve 'kişi-merkezli' ölçütler kullanılmıştır. İkinci soru ise serbest zaman etkinlik alanının ölçüldüğü kriterleri içermektedir. İlk yaklaşım; serbest zamanı, bireylerin deneyimlerinin haricindeki şartlar bakımından değerlendirmeyi amaçlayan, nesnel ölçütler (örneğin; şehir parklarının, spor etkinliklerinin veya hizmetlerin kullanım sıklığı) kullanılması yönündedir. Diğer bir yaklaşım ise, serbest zamanı bireyin deneyimleriyle (örneğin; serbest zaman tutumu veya serbest zaman doyumu) bağlantılı olan şartlar bakımından değerlendirmeyi amaçlayan, öznel ölçütlerin kullanımı yönündedir. Geleneksel olarak, nesnel ölçütler yer-merkezli bakış açısıyla eşit kılınırken, öznel ölçütler kişi-merkezli bakış açısıyla eşit kılınmıştır (Lloyd and Auld, 2002, 44-45).

Serbest zaman araştırmacıları ve karar verici merciler için en önemli ve sürekli soru, şehir parkları, spor ve eğlence etkinlikleri gibi yer-merkezli

tutumların, bir bireyin yaşam kalitesine önemli ölçüde katkıda bulunup bulunmadığı veya yaşam kalitesinde başarı duygusu, sosyal etkileşim ve bir bireyin serbest zaman yaşam tarzından aldığı doyum ve tutumları gibi kişi-merkezli faktörlerin etkin olup olmadığıdır. Buna rağmen, araştırmacılar genellikle serbest zamanın yaşam kalitesindeki rolü konusuna, ya bireye odaklı çalışmalarda öznel göstergelerden yararlanan kişi-merkezli değişkenleri araştırarak veya toplumun yaşam kalitesi üzerine çalışmalarda nesnel göstergelerden yararlanan yer-merkezli değişkenleri inceleyerek yaklaşmaktadırlar. Her iki bakış açısının birleştirildiği bir çalışmasa ise Lloyd ve Auld (2002, 45), eğer sonuçlar serbest zaman ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin doğasını ve gücünü doğru bir şekilde temsil edecekse, bu değişkenlerin değerlendirilmesinde hem nesnel hem de öznel göstergelerin birleştirilmesi gerektiğini öne sürmektedir.

Sosyal etkileşim, serbest zaman etkinliğinin temel öğelerinden biridir. En olumlu deneyimler genellikle arkadaşlarla olanlardır. Sosyal serbest zaman etkinlikleri, farklı sosyal gruplar üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Ayrıca, bir etkinliğin değeri, sadece katılım sıklığıyla değil, katılımcıların tutum ve ruhsal durumlarıyla da alakalıdır. Örneğin, Ragheb ve Tate'e göre, bir kişinin serbest zaman tutumu, hem serbest zaman etkinliklerine katılım derecesini, hem de bu katılımdan elde edilen doyumun derecesini önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilemektedir. Russell ile Brown ve arkadaşlarına göre ise serbest zaman etkinliklerinden alınan doyum, serbest zaman etkinliklerine katılımdan daha fazla kişinin yaşam doyumunu etkilemektedir (Aktaran: Lloyd and Auld, 2002, 46).

Russell'in (1990) demografik özellikler, rekreasyon ve yaşam kalitesi değişkenleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmanın sonuçlarına göre; rekreasyon etkinliklerine katılımı, yaşam kalitesi arasında bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin rekreasyon doyumundan kaynaklandığı belirlenmiştir. Yani yaşam kalitesinin en önemli belirleyicisi rekreasyon doyumudur (Russell, 1990'dan aktaran: Lloyd and Auld, 2002, 46–47).

İnsanlar rekreasyon gruplarına eğlence, egzersiz ve başkalarıyla tanışmak gibi farklı nedenlerden ötürü katılırlar ve bu katılımı dört gözle beklerler. Bu bekleyişin en iyi tarafı ise insanların, günlük yükümlülüklerinden kendilerine zaman ayırdıklarında, kendilerine tazelenmiş olarak dönmeleridir. Bir bakıma rekreasyon insanı yeniden yaratır (Lieberman, 1998, 3). Bunun yanında serbest zaman etkinliklerine katılım daha çok dinlenme, eğlenme, kendini geliştirme, aile etkinliği ve kültürel farkındalık, özgüven, kendine değer verme, arkadaşlık, ait olma duygusu, fiziksel sağlık ve bağımsızlık gibi birçok olumlu yarar sağlar ve bu da yaşam kalitesine anlamlı bir katkıda bulunur. Rekreasyon “sağlıklı yaşamayı sağlayan kasıtlı bir karışmadır ve iyilik ve sağlık halini artırmada büyük bir potansiyele sahiptir”. Herkes iyi bir yaşam kalitesini hak etmekle birlikte, anlamlı serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyon olmadan insanların hak ettikleri yaşam kalitesine ulaşmaları çok mümkün görünmemektedir (Baker and Palmer, 2006, 396; www.onwellness.info).

Serbest Zaman Eğitimi

1918 yılında, Amerika'nın Milli Eğitim Kurumu eğitimin yedi hedefini listeleyen ve serbest zamanın uygun kullanımını da içeren, ünlü Ortaöğretimin Belli Başlı İlkelerini yayınlamasından buyana, Amerika ve diğer ülkelerdeki eğitim kurumlarının bildirimlerinin çoğunda serbest zaman eğitimi, eğitsel hedef ve politikaların bir parçası olmuştur (Sivan and Ruskin, 2000, 3). Türkiye’de ise insanların, serbest zaman ve rekreasyon yönünden bir eğitimden geçmedikleri için serbest zamanlarını edilgen ve yarasız bir biçimde değerlendirdikleri bir gerçektir. Eğitim politikasında eksikliği görülen, şimdiye değin ciddi bir biçimde ele alınmayan ve uygulanmayan; çocuk, genç, yetişkin gibi çeşitli yaş gruplarının bir gereksinimi olmakta devam eden bu konu, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için bir sorun durumuna gelmiştir. Türkiye’de gerek okul eğitimi ve gerekse yaygın eğitim alanında konunun öneminin yeterince kavranamamasından ötürü,

büyük bir eksiklik görülmekte ve bu sorunun, giderek yaygınlaştığı bilinmektedir (Tezcan, 1994, 74; Kılbaş, 2001, 149).

Türkiye’de de serbest zaman ve rekreasyon kavramlarının yerleşmesi, serbest zaman ve rekreasyon eğitiminin gelişmesi için öncelikle bu kavramın, toplum tarafından anlaşılması, bilimsel olarak ilkelerinin, yapılış şekillerinin öğretilmesi, çeşitlerinin sınıflandırılması ve kültürel özelliklere uygun bir formata sokulması gerekmektedir (Zorba, 2008, 52). Bunu başarabilmek için serbest zamanların olumlu bir şekilde değerlendirilebilmesinin, toplumsal bir eğitim süreci olduğu ve toplumun her kesimi için yaşam boyu öğrenme süreci içinde değerlendirilmesi gereği kabul edilmeli; serbest zaman ve rekreasyon eğitiminin sadece okulların değil, okul dışında bulunan ve okullardakinden çok daha geniş kitlelerin bulunduğu özellikle yetişkin kesimler için, bilinçli bir halk eğitimi süreci olması gerektiği bir devlet politikası haline getirilmelidir.

Rekreasyonun serbest zaman içinde gerçekleşen organize edilmiş etkinlikler olduğu dikkate alındığında, yerel yönetimlerin bu organizasyonları düzenlemekte öncelikli bir kurum olduğu gözden kaçmamalıdır. Özellikle halkın yaşam kalitesini artırmakta büyük sorumluluğa sahip olması gereken yerel yönetimlerin, serbest zaman eğitimini sağlayıcı ve yaşam kalitesini artırma amacıyla rekreatif etkinliklere ulaşımı kolaylaştırıcı bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Türk halkının serbest zaman ile ilgili eğitimsizliği dikkate alındığında, serbest zaman değerlendirme biçimlerinin rastlantıya bırakılması büyük bir eksikliktir. İnsanlar serbest zaman konusunda eğitilmedikleri için yanlış etkinliklere yönelmekte, yanlış etkinliklere yöneldikçe, serbest zamanın yaşam kalitesini artırıcı etkilerinden yararlanamamaktadırlar. Serbest zamanların olumsuz kullanımının doğuracağı zararlardan hem bireyi hem toplumu korumak ve serbest zaman etkinliklerinin olumlu getirilerinden yararlanabilmek için, serbest zaman eğitimi tartışılmaz bir önkoşuldur. Bu önkoşulun yerine getirilebilmesi için ise bilinçli ellerce organize edilen, toplumsal amaçların ağırlık kazandığı serbest zaman etkinliklerine yani rekreasyona gereksinim vardır. Ancak bilinmektedir ki herkes serbest zamanlarında bir şeyler yapmak istese de

sadece bazılarının olumlu etkinliklere ve rekreasyona eğilimi vardır. İşte rekreasyon konusunda önemli olan, bu eğilimi daha fazla kişi için ortaya çıkarabilmek ve hem bireysel hem toplumsal alanda olumlu yönde kullanabilmektir. Bunu sağlayabilmenin en önemli koşulu serbest zaman ve rekreasyon eğitimidir. Serbest zamanı, olumlu serbest zaman etkinliklerinin kullanımına ve rekreasyona dönüştüren katalizör, serbest zaman eğitimidir.

Serbest zaman eğitimi; "serbest zamanın doğru kullanımıyla alakalı olan bilişsel, duygusal ve bedensel alan öğrenme hedeflerini gerçekleştirmeye hizmet eden pedagojik, deneysel ve rekreasyonel yaşantılar sağlama" olarak tanımlanmaktadır (WLRA, 2001, 203).

Önceleri serbest zaman eğitimi ve kariyer eğitimi iç içe iken; sonradan, tüketici bilgilerinden, özellikle spor gibi kabul görmüş serbest zaman etkinliklerindeki gerçek eğitime kadar değişen, işle ilgili olmayan becerilere yönelmiştir (Corijn, 1987, 271). Yönelimlerdeki bu değişim, serbest zaman eğitimine bakış açısındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

Serbest zaman eğitimine yönelik üç yaklaşım bulunmaktadır: İlk yaklaşım, serbest zaman için eğitimin herhangi bir formunun, iyileştirici olabileceğini reddetmekte ve serbest zamanın baskın sosyal etkilerden uzakta, yapılanmamış bir yaşam alanı olmasını istemektedir. İkinci yaklaşım ise birincisinin aksine, ağır çalışma yaşamının olumsuz etkilerini olabildiğince telafi edebilmek için, etkin bir müdahale istemektedir. Serbest zaman eğitimi, yabancılaştırılmış işgücünün uğradığı zararı onarmak ve rahatlama, eğlenme ve gelişme fonksiyonlarına hazırlık yapmak zorundadır. Serbest zaman eğitimine, ortadan kaldırılması mümkün olmayan nedenlerden kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik olarak, sürekli ve özel bir görev verilmiştir. Mevcut ilişkilerde bir değişiklik öngören üçüncü yaklaşım, endüstri sonrasına ve serbest zaman toplumuna yönelik gelişmelere dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre serbest zaman eğitimi "serbest zaman toplumuna yönelik bir eğitimidir." Serbest zaman eğitimi, bazı üniversitelerdeki eğitim bölümlerinde ayrı bir müfredat olarak geliştirilmiştir. Öğrencileri ile birlikte serbest zaman merkezleri, gençlik

merkezleri, parklar, tatil ve turist projeleri, çevrede bulunan yerler vb. şekillerde eğitim uygulaması düzenlemişlerdir (Corijn, 1987, 271).

Bakış açısı ya da uygulanma nedeni her ne olursa olsun, serbest zaman eğitiminin gerekliliği yadsınamaz. Çünkü ortaya koyduğu hedefler ve sağladığı yararlar her kesimi ilgilendirmektedir.

Serbest zaman eğitiminin hedefleri, amaçları nelerdir? Bu sorunun cevabı alanyazın taramasından elde edilen verilere göre şöyle sıralanabilir (Carpenter and Mead, 1982, 3-8; Sivan and Ruskin, 2000, 6, 7, 31-34; "World Leisure Organization, 2001a; World Leisure Commission on Education, 2000; World Leisure Organization, 2001b; <http://rwuhp.tripod.com>; AALR, 2003, 6):

1. Yaşam boyu öğrenmeyi başlatmak ve büyütme,
2. Bireylerin ideal bir serbest zaman yaşam tarzı geliştirmelerini, serbest zamanı yaşamlarının bir parçası yapmalarını sağlamak,
3. Serbest zaman hakkında insanları bilgilendirmek, serbest zamanın farklı boyutlarının ayırdına varmalarını sağlamak,
4. Yeteneklerini, ilgilerini daha iyi tanımalarını ve öğrenmeye daha ilgili ve hevesli olmalarını sağlamak,
5. Bireylerin serbest zaman repertuarının çeşitliliğini ve alanını genişletmek,
6. Serbest zaman potansiyellerini, yaşamı geliştirmek yönünde nasıl kullanacaklarının ayırdına varmalarını sağlamak,
7. Serbest zamanını değerlendirebilme tutumunu, kişisel girişim ve özgüveni artırmak ve serbest zamanı, kendini gerçekleştirme yönünde kullanımını sağlamak,
8. Zamanı planlama sorumluluğu ve yeteneğini artırmak,
9. Sosyal gelişimi ve bütünleşmeyi artırmak, fiziksel ve ruhsal sağlığı geliştirmek ve psikolojik sorunlarla başa çıkabilmek için serbest zamanın nasıl kullanılabileceğini öğretmek,
10. Serbest zamanın çoğu zaman hor kullanıldığını ve bu nedenle oluşan sıkıntıların farkındalığını artırmak, bireye ve topluma zararı olan

serbest zaman etkinliklerinin risklerini ve bedellerini anlamalarını ve bunlardan kaçınmalarını sağlamak,

11. Farklı kültürlerin, toplulukların, inançların, yaşam tarzlarının ve sektörlerin serbest zaman davranış kalıplarının çeşitliğini tanımalarını ve farklılıklarını ayırt etmelerini sağlamak,

12. Genel eğitimin hedefleri ve toplumun kültürel mirası arasında bağlantı kurulmasını sağlamak,

13. İnsanların fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzı kazanmalarını sağlamak,

14. Serbest zaman etkinliklerine düzenli katılıma yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak,

15. Rekreasyon etkinliklerinin farkındalığını artırmak ve rekreasyon etkinlikleri için gerekli yerler hakkında bilgi sağlamak,

16. İyileştirici, koruyucu ve terapötik etkiler sağlamak,

17. Serbest zaman yoluyla insanların yaşam kalitelerini artırmak.

Serbest zaman eğitimi, serbest zaman deneyimlerini keşfetmek için sürekli seçenek arama hakkında öğrenmeyi sağlayan yollardan biridir. Kişilerin serbest zaman yaşam tarzıyla ve bireylerin yaşam boyu devam eden serbest zaman değerlerinin gelişimiyle ilgilenir. Ayrıca değişen yaşam koşullarına cevaben serbest zaman değerlerinin açıklanması ile ilgilenir. Serbest zaman eğitimi birey için mümkün olan serbest zaman etkinliklerini ve yaşam dönemlerine göre gözden geçirilmesini kapsar. Ayrıca serbest zaman seçeneklerinin uygulanmasından elde edilen sonuçların değerlendirilmesini içerir. Sonuçta, istenilen serbest zaman davranışlarından uygun bir repertuar seçimini sağlar (Carpenter and Mead, 1982, 3-4).

Bu bakış açısıyla serbest zaman eğitimi bireysel tercihleri, kültüre özgü durumları ve ilgi alanlarıyla uyum içinde olan, bir deneyim menüsü oluşturur. Değerlendirme, teşvik etme ve sosyal öğrenme yoluyla birey, karar verme sürecinde ve serbest zaman seçeneklerini belirlemede rol alır.

Bu serbest zaman seçenekleri kişi için en uygun olanlardır ve beklentileri en çok karşılayanlardır (Carpenter and Mead, 1982, 4).

Serbest zaman eğitiminden elde edilen sonuçlar, daha sonra da sürdürülebilmektedir. Bununla birlikte zamanla, diğer yaşam alanlarına da yayılabilecek bir bağımsızlık hissi ve kontrol duygusu sağlamaktadır. Bu kazanım, sürekli artan öğrenme etkisinden kaynaklanabilir. Yani bireylerin yaşamlarındaki olaylar karşısında, daha iyi karar verebildiklerini hissettiren yaklaşımlarla, yaşam olaylarına karşı kontrol arttırılabilir. Yaşam olaylarını kontrol edebilme bir kere öğrenildiğinde, başka alanlarda da sürekli denenir. İnsanlar diğer yaşam alanlarında kullanmak üzere bu stratejileri transfer edebilirler (Searle et al., 1998, 337).

Serbest zaman eğitimi programları, ülke ve toplum içerisindeki serbest zaman kaynaklarının farkındalığını geliştirici nitelik taşımaktadır. Bunun yanında insan hakları açısından bakıldığında, olanakların her çeşidi, herkes için ulaşılabilir olmalı, her kesimden insana serbest zaman yaşantıları için fırsat yaratmalıdır. Çünkü serbest zaman eğitimi insan haklarını, bireysel kararları ve kişisel dengeyi içeren dinamik bir süreçtir. Bireysel hedefinin dışında serbest zaman eğitimi, insanların daha fazla kaynağa ihtiyaç duymadan isteklerini yerine getirebilmeleri için ortamı düzenlemeyi de hedef almalıdır (Sivan and Ruskin, 2000, 7, 32–33).

Serbest zaman eğitiminin genelde beş temel alanı içerdiği kabul edilir. Bunlar 1) serbest zaman farkındalığı 2) öz farkındalık 3) karar verme, 4) serbest zaman becerileri ve 5) sosyal iletişimidir (Carpenter and Mead, 1982, 4).

Serbest zaman eğitimi en çok, yetişkin eğitim programlarının da bir unsuru olan “serbest zaman becerisi”ne yönelik olarak uygulanmaktadır. Birçok rekreasyon etkinliği yetişkin halk eğitimi programlarında bu amaçla verilmektedir. Serbest zaman kullanıcıları için serbest zaman etkinlikleri sağlamak önemli bir fonksiyondur ama beş yetenek alanından sadece birine yoğunlaşılması serbest zaman eğitimi kısıtlandırır. Okumayı bilmenin edebi metinleri takdir etme garantisi vermeyeceği gibi, sadece gelişmiş

serbest zaman becerilerine sahip olmak, öğrencinin serbest zaman ile gelişeceği anlamına gelmez. Bu nedenle yetişkinlik döneminde istenen ve zorunlu serbest zaman sürecine hazırlık, çocukluk döneminden çok daha fazla duygusal ve bilisel çaba gerektirir. Bu çaba içinde serbest zaman eğitiminin diğer unsurları da dikkate alınmalıdır (Carpenter and Mead, 1982, 4).

Serbest zaman eğitimcisi, serbest zaman ve rekreasyon alanında bir veya daha fazla programla ilgili eğitim almış; ya da gençlik çalışması, yaşlılarla veya özürllülerle çalışma gibi bir alanda profesyonel eğitilmiş olan kişidir. Serbest zaman danışmanlarının ve rekreasyon terapistlerinin de çalışmalarının bir bölümü, serbest zaman eğitimi olarak tanımlanabilir (World Leisure Commission On Education, 2000).

Serbest zaman eğitimcileri, birlikte çalıştıkları insanlara daha etkili bir şekilde rehberlik etmek için, sistemli serbest zaman etkinliklerine nasıl başlamak gerektiği konusunda, özellikle bu insanların bağlı oldukları yerel toplum ve ülke hakkında bilgi toplamalıdır (World Leisure Commission On Education, 2000).

Yetişkin sınıflarındaki amatörler ya da hobiciler, sistemli serbest zamanlarının en önemli yönü olduğunu düşündükleri şeylerle bağdaşmakta zorlanabilir, öğrendiklerini uygulamaktan kaygı duyabilir ya da tedirgin görünebilirler. Bu durum yetişkin serbest zaman eğitimcilerini şaşırtmamalıdır (World Leisure Commission On Education, 2000).

Çünkü yetişkinlerin öğrenme özellikleri ve öğrenmeye karşı gösterecekleri tepkiler farklıdır. Yetişkinler, benlik kavramları gelişmiş, yaşam deneyimleri olan ve bunları önemseyen, gereksinimlerine doyum getirmeyen eğitim etkinliklerini kabullenmeyen, yaşadığı sorunlara çözüm getirecek öğrenmelere ilgi duyan bireylerdir (Bülbül, 1991, 47–48). Yetişkinlerin öğrenmeye yönelimleri sorun merkezlidir. “Yetişkinler, bir şeyi öğrenmenin görevlerini yerine getirmede ya da kendi yaşam durumlarında karşılaştıkları sorunlarla başa çıkmada kendilerine yardımcı olacağını algıladıkları ölçüde” öğrenmeye güdülenirler (Knowles, 1996, 60). Bu

özellikleri ile okul eğitiminden farklı öğrenme gereksinimleri vardır ve eğitimciler bu durumun bilincinde olmalıdırlar.

Serbest zaman eğitiminde önemli görünen faktörler, yetişkin eğitiminde de önemlidir. Yetişkin eğitimi ile serbest zaman eğitimini birleştiren felsefi temelde bu faktörler önemlidir. Özellikle yetişkin eğitimi bağlamında serbest zaman eğitimi kendi kendine karar verme yetisini geliştirebilmelidir. Genç yetişkinler ve daha yaşlı yetişkinler, yaşam tecrübeleri ile kendi kendilerine serbest zaman etkinliklerine karar verebilirler, ama genelde karar verirken ekonomik ya da fiziksel kısıtlamalardan etkilenirler. Serbest zaman eğitimcileri bireylerin her basamakta mantıklı karar vermelerini sağlamalıdır. Bu durumda serbest zaman eğitimcileri karar verme sürecinin kolaylaştırıcıları olarak hareket etmelidirler (Carpenter and Mead, 1982, 5, 7).

Yetişkin eğitimi, toplum ve bireyin gelişiminde önemli bir işleve sahiptir. Serbest zaman ve yetişkin eğitimi, yetişkinlerin daha iyi ve anlamlı bir yaşam tarzı yaratmalarına yardımcı olabilecek şekilde düzenlenmeli ve birleştirilmelidir. Bu bağlamda serbest zaman eğitimi yaşam kalitesi ile ilgilenmeli, bu ilginin merkezinde de tüm insanların refahını geliştirme isteği bulunmalıdır. Dünya Serbest Zaman Birliği, serbest zaman eğitiminin; "serbest zaman tutumlarının, değerlerin, bilginin, yetenek ve kaynakların gelişimini de içine alan bir yaşam boyu öğrenme süreci" olduğunu vurgulamakta; yaşam kalitesini artırma; serbest zaman hizmetlerine erişilebilirlik; yaşam boyu öğrenme; toplumsal katılım; cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik farklılık ve diğer unsurları kapsayan bir içerik; güvenilir serbest zaman davranışı ile bir toplum hissi geliştiren yurttaşça ve ahlaki sorumluluk; ve doğal kaynakların korunması gibi kavramları içermesi gerektiğini belirtmektedir (World Leisure, 1993'den aktaran: Sivan and Ruskin, 2000, 2, 6).

Serbest zaman ve yaşam kalitesi arasında önemli bir ilişki bulunmakta ve serbest zaman eğitimi yaşam kalitesini artırıcı özellikler taşımaktadır. İnsanların yaşam kalitelerini artırma çabalarında serbest zamanın değerinin

anlaşılması, serbest zaman ve eğitimi birbirine bağlamaktadır. Serbest zaman eğitimi yoluyla edinilen bilgi, *ideal bir serbest zaman yaşam tarzı* arayışında olan herhangi bir birey için, yaşamsal derecede önemlidir. Bu nedenle serbest zaman eğitimi, ideal serbest zaman yaşam tarzı geliştirebilmek için kullanılmalıdır ve serbest zaman eğitiminin hedefi bireylerin yaşam kalitelerini serbest zaman etkinlikleri yoluyla arttırmak olmalıdır (Sivan and Ruskin, 2000, 2, 6, 31-33; World Leisure Commission On Education, 2000; World Leisure Organization, 2001a; AALR, 2003, 6). Elbette ki bu ideal serbest zaman yaşam tarzı içinde, bireysel ve toplumsal alanlarda birçok olumlu getirileri olan rekreasyon etkinlikleri oldukça geniş bir yer kaplamalıdır. Kişilerin bilinçsizce yönelecekleri serbest zaman etkinliklerinin bu getirileri sağlaması pek de olası değildir. Bu nedenle, sosyal amaçlarla organize edilen rekreasyon etkinliklerinin devreye girmesi gereklidir.

Serbest Zaman Eğitimi Gerektiren Nedenler

Serbest zaman ve rekreasyon eğitimi, etkinlikler yoluyla sağlanan tüm yararları erişebilmek için gereklidir. Farklı araştırmalar serbest zaman ve rekreasyon konusundaki eğitim eksikliğinin ve bağlamında bilinçsizliğin sonuçlarını ya da tam tersi akıllıca seçilen etkinliklerin bireysel ve toplumsal getirilerini ortaya koymaktadır. Bu yüzden olumlu serbest zaman yaşam tarzı geliştirebilmek için, serbest zaman kullanımı ve etkinlik seçiminde insanları ve toplumları eğitebilmek, rekreasyon konusunda bilgilendirmek önemlidir. Çünkü serbest zamanın istenilen yönde kullanımını engelleyen bazı durumlar vardır. Dünya Serbest Zaman Birliği, modern toplumda serbest zamanın sağlıklı kullanımını engelleyen nedenlerden bazılarını şu şekilde sıralamaktadır (World Leisure Organization, 2001b):

- Yetişkin yaşamında serbest zamanın görevini yapamamasının sebebi, formal serbest zaman eğitiminin eksikliğidir.

- Eğlence endüstrisi, hem çocuklarda hem de yetişkinlerde bozuk serbest zaman davranışlarına katkı sağlamaktadır.

- Kentsel alanlarda, dinlenme etkinlikleri için mekân ve programlar azalmaktadır.

Elbette ki serbest zamanın sağlıklı kullanımını engelleyen bu nedenler, aynı zamanda serbest zaman eğitimi gerektiren nedenler olarak da ele alınmalıdır.

Resmi eğitimde büyük yer tutan okul eğitimi serbest zaman eğitimi konusunda yetersiz kalmaktadır. Oysaki okul ortamına serbest zaman eğitimi görüşü yerleştirebilir, gençlerin yaşam boyu serbest zaman deneyimini ilk kez yaşamaları sağlanabilir. Yaşamın diğer alanlarına aktarılacak olan sosyal beceriler ve bir sorunun üstesinden gelme becerileri okullarda şekillendirilebilir (AALR, 2003, 6). Bununla birlikte baskın kuralları reddeden, karşıt bir duruş sergileyen, sosyal etkileşimi gerektiren serbest zaman eğitimi, özgürleştirici bir eğitim olmak zorundadır. Böyle bir eğitimin mevcut eğitim kurumları ile verilip verilemeyeceği de şüphelidir (Corijn, 1987, 273). Bu nedenle okullarda uygulanacak serbest zaman eğitimi uygulamaları ve müfredatta yer alan rekreatif amaçlı derslerin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Serbest zaman eğitimi gerekli kılan ve kurumların müdahalesini gerektiren bir durum da serbest zamanların giderek artmasına karşılık, kullanımının küçük bir azınlığın eline geçerek, nerdeyse evrensel bir mal haline gelmesidir (Sivan and Ruskin, 2000, 18). Serbest zamanın ticarileşmesi, serbest zamanı bir piyasa ürünü haline getirmiş ve serbest zaman tüketim ideolojisi tarafından metalaştırmıştır (Arslan, H., 2005, 56). Aynı zamanda serbest zamanı olanların, bunu ülkenin kültürünün gelişimi mi, yoksa kültürün yozlaşması yolunda mı kullanacakları yönünde sorular vardır. Uygarlığın, eğitim ve yıkım güçleri arasındaki yarış olduğu dikkate alınırsa, serbest zaman ve sağladığı sayısız fırsat, toplumun gelişmesinde en değerli içerik olabilir ya da eğer toplum serbest zaman konusunda

eğitilmemişse tam tersi olabilir (Sivan and Ruskin, 2000, 18). Serbest zamanları hedef alan ticari ortamın, daha fazla kâr amacıyla kişi ve toplum çıkarlarını göz ardı etmesi, hem bireysel, hem toplumsal temelde serbest zamanlarla ilgili bir takım olumsuzlukların oluşmasına neden olmaktadır. Bu durumda, serbest zaman etkinlikleri için iyi-kötü ya da olumlu-olumsuz ayırımı giderek daha fazla yapılmaktadır.

Bunun yanında serbest zaman lehine genel bir sempati olması, genellikle tehlikesiz ve mutlak iyi görülmesi de serbest zaman eğitimini gerektiren bir nedendir. Çünkü serbest zamanın yıllardır tamamıyla yararlı olduğu düşünülmüş ve serbest zaman, olumsuz bir şekilde değerlendirmeye fırsat vermeyecek biçimde tanımlanmıştır. İnsanların serbest zamanlarında sorun yaratan etkinlikler yapabilecekleri asla kabul edilmemiştir. Oysa serbest zamanların, bazı olumsuz davranışların oluşmasına neden olduğu da bilinmektedir. Serbest zaman; vandalizm, uyuşturucu ve alkol kullanımı, şiddet eylemleri ve belirli tipte sömürücü cinsel davranışları içeren olağandışı davranışların da yerleşebildiği, bir yalnızlık ya da durgunluk zamanı olabilmektedir. Bu yüzden, bugün serbest zamanın bir risk mi, yoksa fırsat meselesi mi olduğu fikrine çok daha fazla dikkat çekilmektedir (Caldwell, 2005, 20; Sivan and Ruskin, 2000, 14; WLRA, 2001, 202).

Bunun yanı sıra, serbest zaman tutkusu serbest zaman bağımlılığına da dönüşebilmektedir (Sözgelimi, kayaya tırmanmak gibi, birinin tüm sosyal dünyasını ve hayatını tek bir serbest zaman etkinliği etrafında oluşturması ve bu ilgiyi sürdürebilmek için ailesini ve hatta işini önemsememesi). Etkinliğin türü ve ilgi çeşitleri arasında bir denge olması, özellikle de onun sağlıklı ya da sağlıklı serbest zaman değerlendirme sonuçlarına nasıl katkıda bulunabileceği bağlamında oldukça önemlidir ve bu bağlantı iyi anlaşılmalıdır (Caldwell, 2005, 20). Bu nedenle serbest zaman ve rekreasyon eğitimine duyulan gereksinim giderek daha fazla kendini hissettirmektedir. Sınırsız, düzensiz ve yanlış yönlendirilmiş serbest zaman etkinliklerinin potansiyel olumsuz etkilerini önlemek için, insanlar uygun etkinliklere yönelik eğitildiklerinde, serbest zaman daha istenilir bir özellik kazanacaktır (World Leisure Organization, 2001b).

Bunun yanında zaman zaman kontrolden çıkan insanları, olumsuz bilgilerinden vazgeçirerek, olumlu bir çizgiye çekmek için serbest zamanların doğru etkinliklerle değerlendirilmesi, verimli bir yol olarak düşünülmektedir. Çünkü serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerine yönelenler, olumsuzluklara daha az eğilimli olmaktadır. İnsanları olumlu bir çizgiye çekebilecek etkinin de daha çok “sistemli serbest zaman etkinlikleri”nde olduğu belirtilmektedir. Ancak genç ya da yetişkin herkesin serbest zamanlarında olumlu etkinlikler ve rekreasyonla ilgili olmadıkları da ortadadır. Bu nedenle insanları serbest zamanlarında etkin olmaya ve özellikle serbest zamanlarda yaşanabilecek olumsuzlardan kaçınmaya ya da vazgeçirmeye ikna etmede, olumlu serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin ve konuya yönelik eğitimin kullanılması gerekmektedir (Stebbins, 1999).

Ayrıca sıradan ve sistemli serbest zaman etkinliklerinin ayırdına varılabilmesi için de serbest zaman eğitimi gerekmektedir. Çünkü sıradan serbest zaman etkinliklerine gelişigüzel bir şekilde katılmak, sistemli serbest zaman etkinliklerinininki ile aynı sonuçları vermemektedir (Brown, McGuire, Voelkl, 2008, 92). Daha önce belirtildiği üzere sıradan serbest zaman etkinlikleri taşıdığı risklere; kısa süreli, gelişigüzel ve basit olmasına rağmen yine de küçümsenmez. İşte serbest zaman eğitimcileri bu noktada devreye girmeli, ilk olarak kişilerin bireysel olarak hangi sistemli serbest zaman etkinliklerine eğilimli olduğunu belirlemeye çalışmalıdırlar (Stebbins, 1999).

Serbest zamanın doğru kullanımında önemli yeri olan ve serbest zaman eğitiminde özellikle üzerinde durulması gereken sistemli serbest zaman etkinlikleri, formal veya devamlılık gerektiren bir eğitim olmadan öğrenilebilir olmasına karşın, toplumun sadece %15-25’lik bir kesimi sistemli serbest zaman etkinlikleriyle ilgilenmektedir (Stebbins, 2007, 22). Bu oranı en üst seviyeye getirebilmek için, yetişkin eğitimi ve bağlamında yaşam boyu öğrenme devreye girmelidir.

Yaşamının kayda değer bir kısmı, serbest zamanla geçer ve birinin serbest zamanındaki uğraşları, onun ilerde nasıl bir insan olacağına etki

eder. Bu yüzden serbest zamanın nasıl kullanıldığı, aynı zamanda kişisel ilgi ve hedeflerin güvenilir bir göstergesidir. Bireyin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olması nedeniyle, serbest zamanın eğitsel bir değeri vardır. Bu nedenle serbest zamanlardaki kişisel gelişim, anlık bir etki, rastlantı ya da şansa bırakılmamalıdır. Serbest zaman kararı, çalışma için yapılan hazırlığın gerektirdiğiyle aynı ölçüde kafa yorma ve yoğun ilgi gerektirir. Bazı durumlarda, serbest zamanlardaki eğitsel olanaklar, çalışma yaşamında karşılaşılanlarla eşit ya da daha fazla önem taşımaktadır. Zamanı, çalışma yaşamının zorunluluklarından ve diğer sosyal çatışmalardan uzak bir şekilde, uygunca kullanabilmenin sınırsız yolu vardır ve seçenekler arasından bir tercih yapılmalıdır. Serbest zamanın nasıl kullanılacağı konusundaki her karar bir öğrenmedir, çünkü insanın tüm gelişiminin seyrine kılavuzluk eder. Ancak kişisel ilgi ve seçimler bir yere kadar geçerli bir durumdur, ondan sonra serbest zamandaki bu deneyimler, eğitimin ve kurumların sorunu haline gelir. Serbest zaman, eğer doğru tercihler yapmak için bir altyapı varsa ve buna bağlı olarak sosyal katkı fırsatları sunuyorsa değerlidir. Serbest zamanın her şeyin iyisi için olumlu bir şekilde ya da tam aksine, bireylerin ve diğer insanların zararına kullanılabilir olması; serbest zaman seçimlerinin akıllı bir şekilde yapılabilmesi için, ilgili kurumların müdahale etmesini gerekli kılar. Çünkü bireysel seçimler rastlantı ya da şansa bırakılırsa, serbest zaman etkinliklerinde uygun olmayan değersiz uğraşlar seçilebilir ve bu durum sadece eğitimle akıllıca ve yararlıya dönebilir. Bu nedenle serbest zaman değerlendirme, dikkatli ve temkinli planlamanın öznesi olmalıdır (Sivan and Ruskin, 2000, 13, 18).

Yaşam Boyu Öğrenme ve Serbest Zaman Eğitimi İlişkisi

Eğitimin asıl amacı; insanların değer ve tutumlarını geliştirmek, onları daha güvende hissetmelerini ve hayattan daha çok zevk almalarını sağlayacak bilgi ve yeteneklerle donatmaktır. Bu; eğitimin sadece çalışma ve ekonomiyle alâkalı olmadığını, aynı zamanda bireyin toplumun tamamen

katılımcı bir üyesi olarak gelişmesi ve yaşam kalitesinin artması için de eşit derecede önemli olduğunu göstermektedir (Sivan and Ruskin, 2000, 1).

İnsanlar doğdukları andan itibaren, yaşamın her döneminde ve farklı sebeplerle, ama çoğunlukla karşılaştıkları sorunları çözmek için eğitime gereksinim duyarlar (Jones and Symon, 2001, 271; Davey, 2002, 98). Okul eğitimi belli dönemlerde bu gereksinmeyi karşılasa da bunu yaşam boyu devam ettirmesi mümkün değildir. Bu durum yaşam boyu öğrenme yaklaşımının temel dayanak noktasıdır.

Geleneksel olarak insan yaşamı bölümlenirken, çocukluk ve gençlik dönemi eğitim dönemi olarak ele alınır; ancak bu bölümlenme eğitimsel açıdan bugün karşılık bulamamaktadır. Çünkü bireylerin gençlik süresince, kendisine bir ömür boyu hizmet edecek bilgiyi toplamaları artık olası değildir (Jarvis, 1997'den aktaran: Davey, 2002, 98). Bu nedenle yetişkin eğitime yönelik gündeme gelen yaşam boyu öğrenme kavramı, son yıllarda çeşitli ülkelerde oldukça rağbet gören ve sürekli öğrenen, bilgilerini güncelleyen bir "öğrenen toplum" yaratma gereksinimini destekleyen bir kavram olarak gündeme gelmiştir (Jones and Symon, 2001, 269).

1972'de Faure ve arkadaşlarının UNESCO için hazırladıkları rapor, "olmayı öğrenmek" (Learning to be), dikkatleri yaşam boyu öğrenme üzerine çekmiştir. Faure'nin fikirleri, öğrenmenin kültürel bir uyum içinde yaşayan bireye, devlete ve topluma ne kadar faydalı olabileceğini benimsemesine rağmen, her nasılsa bu fikir çağdaş toplumda yön değiştirmiş; sosyal sermayeden çok, insan sermayesinin önem kazandığı, daha çok öğrenmenin mesleki, ekonomik ve beceri yönlerine yoğunlaşan bir politika izlenmeye başlamıştır (Faure et al., 1972'den aktaran: Jones and Symon, 2001, 269–270).

Batının sanayileşmiş dünyasında, zorunlu eğitim sonrasında verilen eğitimlerin çoğu, mesleki şartlara uydurulmaktadır (O'Connell, 1998'den aktaran: Jones and Symon, 2001, 270). Kariyer gelişimi ya da ekonomik beklentinin olmadığı öğrenmeler, sadece adet yerini bulsun diye yapılmakta ve çoğunlukla rekreasyonel sayılan amaçlar dikkate alınmamaktadır (Jones

and Symon, 2001, 270). Elbette ki teknolojik değişimlerin ve zor ekonomik koşulların, bireyleri mesleklerini değiştirmeye ve yaşamları süresince birçok kereler yeni bilgi ve beceriler öğrenmeye zorlaması, yaşam boyu öğrenmeyi gerekli kılar. Ancak yaşam boyu öğrenmenin, sadece ekonomik ve teknolojik değişimin değil, aynı zamanda toplumsal değişimin artan hızına karşılık; yaş ne olursa olsun, eğitimsel fırsatların herkes için varolması gerektiği adalet temelli bir inançta geliştieği gözardı edilmemelidir (Davey, 2002, 98,99).

Yaşam boyu öğrenmenin temel taşlarından olan yetişkin eğitimi için de benzer bir durum söz konusudur. Yetişkin eğitiminin mesleki, sosyal, kişisel gelişim ve rekreasyonel dört işlevi bulunmaktadır. Ancak yetişkin eğitimiyle ilgili söylemlerde genellikle mesleki becerinin gündeme gelmesi; yetişkin eğitiminin istenilen sonuçları sayılan ve geleneksel olarak kabul gören kendini gerçekleştirme, demokrasi, katılım, sivil bağlılık gibi yaşam boyu öğrenmenin diğer anahtar katkılarının daha az öne çıkmasına, hatta dikkate alınmamasına neden olmaktadır (Selman et al., 1998'den aktaran: Jones and Symon, 2001, 272). Aynı durum serbest zaman eğitimi için de söz konusudur ve serbest zaman için öğrenme adına daha çok ekonomik boyutların ele alınması nedeniyle belki de, birkaç olumlu ekonomik sonuçtan çok, sosyal açıdan kesinlikle potansiyel olarak faydalı sonuçlar ortaya çıkaracak bir fırsat kaçırılmaktadır (Jones and Symon, 2001, 270-272).

Yaşam boyu öğrenme serbest zamanla sıkı bir biçimde ilişkilidir. Çünkü;

- Yaşam boyu öğrenmenin önemli bir kısmı serbest zaman içinde gerçekleşir. Dolayısıyla yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşebilmesi için insanların olumlu serbest zaman kullanma alışkanlıkları olmalıdır.

- İnsanların serbest zamanların değerini anlaması, bu konuda olumlu bir tutuma sahip olması için, çevresinde varolan serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinden haberdar olması; bunlara ilgisinin uyandırılması için serbest zaman etkinliklerini yapabilmesini sağlayacak bilgiler, beceriler

kazanması; bunun için de öğrenmeye gereksinimi vardır. Bu öğrenmeler serbest zaman eğitimi ile gerçekleşir. Serbest zamanın yaşam boyu öğrenmenin konusu olmadığı, rastlantılara bırakıldığı yer ve zamanlarda insanların serbest zamanlarını, birey ve toplum sağlığı açısından zararlı etkinliklerle de değerlendirebildikleri görülmektedir.

- Ve son olarak olumlu serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin kendisi bir informal öğrenme sürecidir. İnsanlar bu yolla toplumsallaşmayı, başka insanlarla iletişim kurmayı, fiziksel sağlıklarını korumayı, stres, kaygı gibi psikolojik zorluklarla başa çıkmayı ve daha birçok şeyi öğrenirler.

Dışlanan, güçsüz kılınan ve ekonomik haklarından mahrum edilen insanlar için isteğe bağlı zaman çok ciddi bir öneme sahiptir. Serbest zaman eğitimcilerinin rollerinden biri, serbest zamanlarını kendi kendine harekete geçiremeyen insanların, serbest zaman etkinliklerine erişimini kolaylaştırmak ve bu serbest zamanın yaratıcı bir şekilde kullanımı için en uygun stratejileri geliştirmektir. Serbest zaman eğitimi, insanları en çok riske atan faktörleri (fakirlik, uyuşturucu, şiddet, kötü iskân vb) fark etmeli ve onlara değinmelidir (WLRA, 2001, 99, 203). Bu bağlamda, düzenli serbest zaman etkinliği çerçevesinde yaşam boyu bir öğrenme geliştirmek için yönlendirilecek kilit gruplar öncelikle; işsizler, yaşlılar, kadınlar, özürülüler olmalıdır (Jones and Symon, 2001, 276–277).

Yaşam boyu öğrenme, zorunlu olmayan öğrenme ortamlarında bireysel özgürlüğü destekler. Serbest zaman eğitimi böyle bir öğrenme ortamının kurulması için kaynak oluşturur. Yaşam boyu serbest zaman ve gelişim, yetişkin eğitimi programlarında var olan değerleri arttırabilir. Serbest zaman kabulünü belirlemek, kolaylaştırmak, teşvik etmek ve serbest zaman etkinliği süresince edinilmiş farkındalığı arttırmak için oluşturulan deneyimler, yetişkin eğitim programlarına derinlemesine etki etme potansiyeline sahiptir (Carpenter and Mead, 1982, 9).

Sistemli Serbest Zaman Etkinliği Olarak Yaşam Boyu Öğrenme

Serbest zamanın taşıdığı riskler (sözgelimi riskli cinsel davranış ya da madde kullanımı) ile sağladığı fırsatlar (sözgelimi liderlik yeteneklerini öğrenmek, yeterlik oluşturmak ya da özgür irade geliştirmek), genellikle ergenlikle ilgili çalışmalarda ele alınmasına karşın; yetişkinler arasında serbest zamanın kötü kullanımı hakkında çok daha az şey yazılmıştır (Caldwell, 2005, 20). Bu durum serbest zaman eğitime gereksinimi yadsınamayacak olan ve tüm dünyada ağırlıklı nüfus kitlesi durumundaki yetişkin kesim için önemli bir eksikliktir.

Yetişkin eğitiminin, mesleki eğitime oranla daha az öne çıkan kendini gerçekleştirme, demokrasi, katılım, sivil bağlılık gibi idealist amaçları doğrudan doğruya “sistemli serbest zaman” etkinliklerine dayanmakta ve yaşam boyu öğrenme ve serbest zaman arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Bu amaçların sıradan serbest zaman etkinlikleriyle sağlanması ise pek olası değildir (Jones and Symon, 2001, 272, 279).

Yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenmenin yararları konusunda yapılan birçok çalışma; yaşam boyu öğrenme ve sistemli serbest zaman etkinlikleri arasındaki ilişkinin araştırılması gereğini vurgulamaktadır (Jones and Symon, 2001, 270). Sistemli serbest zaman için yetişkin eğitimi, öğrenme yoluyla, bireyin ya da toplumun ya da her ikisinin gelişimi ve devamlılığına katkıda bulunmaktadır. Sanat, bilim ve bireysel sporlardaki (örn, golf, tenis) amatörler, yetişkin eğitimi kurs ve programlarından ve dahası kendi düzenli serbest zaman öğrenmelerinden yarar sağlayabilirler. Ancak resmi yetişkin eğitimi, çoğunlukla diğer amatör etkinlikleri göz ardı etmektedir. Bazı sanatsal ve bilimsel etkinliklerle, belli sporların olası katılımcıları, genellikle kendi başlarına, kitaplar kullanarak ya da başkalarının oyunlarını izleyerek ve sorular sorarak informal şekilde öğrenmektedirler. Aslında tüm eğlence sanatları informal şekilde öğrenilebilir. Belli etkinlikler, sporlar, oyunlar ve hobiler gayri resmi olarak edinilebilse de aslında, yetişkin eğitimi, hobi öğrenmek için ana bir yoldur (World Leisure Commission On Education, 2000).

Stebbin'in çalışmaları (1992, 1998) yaşam boyu öğrenme ve sistemli serbest zaman etkinlikleri arasında karşılıklı bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Sistemli serbest zaman etkinlikleri, serbest zaman deneyimlerinin hiç bulunmadığı sosyo-ekonomik yelpazenin alt tabakasındakilerin dönüşümünde kullanılabilir. Ve yaşam boyu öğrenme sistemli serbest zaman gelişiminde araç olma potansiyeline sahiptir. İkinci olarak, yaşam boyu öğrenme sistemli serbest zaman etkinliği olarak değerlendirilirse, bu potansiyel sadece bireye değil, daha geniş bir halka ve topluma yarar sağlamaktadır. Yetişkin eğitimi savunucuları bunu yıllardır benimsedikleri için tabii ki bu birçok ülkede yeni bir araştırma olmamasına (Jones and Symon, 2001, 270) karşın, Türkiye için oldukça yenidir.

Daha önce belirtildiği üzere, sistemli serbest zaman etkinlikleri olarak yaşam boyu öğrenmenin, ekonomik yarar dışındaki yararlarının göz önüne alınmaması, aslında dolaylı olarak elde edilebilecek ekonomik katkıların da dikkate alınmamasına neden olmaktadır. Yaşlılar daha aktif, işsizler daha çok istihdam edilebilir olabileceğinden ve suç oranları azalacağından; büyüyen toplumsal sermaye, insan sermayesine kazanç sağlama potansiyeline sahip olacak ve refah harcamalarını ve sağlık sorunlarını azaltacaktır. Serbest zamanlarda güçlü öğrenme kültürüne sahip Japonya ve İsviçre gibi ileri derecede gelişmiş mesleki olmayan yaşam boyu öğrenme çevrelerinin, ekonomik olarak halen yüksek derecede rekabetçi kalmayı başarmış olması, bu yaklaşımın oldukça net göstergesidir (Coleman, 1988'den; Butts, 1999'dan; Campbell et al., 1999'dan; Sasai, 1998'den; Jarvis, 1998'den aktaran: Jones and Symon, 2001, 280).

Serbest Zaman Eğitimi Türleri

Serbest zaman eğitimi; belli etkinliklerin nasıl yapıldığına yoğunlaşacaksa, sıradan serbest zaman etkinliklerinin değil, sistemli serbest zaman etkinliklerinin üzerinde odaklanmalıdır. İnsanları sıradan serbest zaman etkinlikleriyle nasıl meşgul olacakları konusunda bilgilendirmek, genellikle serbest zaman eğitiminin görevi değildir. Ayrıca

insanları, yaşamda doğal olarak oluşan ve onları mutlu kılan etkinlikler için eğitmek, sistemli serbest zaman etkinlikleri için olduğu kadar gerekli değildir. Ancak Türkiye gibi henüz sıradan ya da sistemli serbest zaman etkinliklerinin ayırdına varılmadığı ülkelerde, sıradan serbest zaman etkinlikleri için de eğitime gereksinim olduğu gözden kaçmamalıdır. Serbest zaman eğitimi, sıradan etkinliklerin de sağladığı yararlar nedeniyle önemli olduğunu gösterebilir ve göstermelidir. Fakat daha önemli ve gerekli olarak serbest zaman eğitimi, kullanıcılarını ideal serbest zaman yaşam tarzı çerçevesinde, sıradan serbest zaman etkinlikleri ve düzenli serbest zaman etkinliklerini karşılaştırma ve tartışma konusunda cesaretlendirmelidir. Serbest zaman eğitimi, sıradan serbest zaman etkinliklerinden çıkabilecek yaratıcılık, eğitici eğlence ve dinlenmenin faydalarını vurgulamalıdır. Ve sıradan serbest zaman etkinlikleri, serbest zaman eğitiminin amaçları ve hedefleriyle örtüşecek şekilde ilerletilmelidir (World Leisure Organization, 2001a; World Leisure Commission On Education, 2000).

Sistemli serbest zaman etkinlikleri için serbest zaman eğitimi ise çoğunlukla bilgi aktarımından oluşmalıdır. Bu bilgiler sistemli serbest zamanın doğası, bedelleri ve ödülleri; ayrıca etkinliklere başlama ve düzenli bir şekilde bunlara katılma yollarıyla ilgili olmalıdır. Bunun yanında bireyin uğraşmayı edindiğinde farkına varabileceği çeşitli psikolojik ve sosyal avantajlar konusundaki bilginin yanısıra, sistemli serbest zamanda bulunan serbest zaman kariyerini tanımlayan bilgiyi de kapsamalıdır (World Leisure Commission On Education, 2000).

Sistemli serbest zaman için eğitim iki türe ayrılmaktadır. İlk eğitim türü ya da atılacak ilk adım, özellikle farklı sınıflardaki insanların, az sayıda hobi ya da gönüllü etkinliklerden yoğun memnuniyet bulmalarını sağlar. Bu eğitim insanları katılabilecekleri potansiyel olarak çekici uğraşlar hakkında, detaylı şekilde bilgilendirmeyi kapsamaktadır. Bazıları serbest zaman seçimini kısıtlayan sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle öncelikle, göz ardı edilmiş ihtiyaç gruplarına (yaşlılar, kadınlar, sorunlu gençler, özürülüler vb.) cazip gelmesi en olası etkinlikleri belirlemek gerekir. Bunu sağlayabilmek için serbest zaman eğitimcisi, bir sistemli serbest zaman

etkinlik listesiyle çalışmalıdır. Serbest zaman eğitimcileri, çalıştıkları öğrenciler ya da kullanıcılara sunum amacıyla, bu tarz etkinliklerin kendi uzmanlaşmış listelerini yaratabilir ve ardından en çok ilgi çeken bir kaç etkinliği seçmeleri için onları teşvik edebilirler. Kullanıcı ya da öğrenciler, bir veya daha fazlasını aktif bir şekilde takip etmeye karar verebildikten sonra, seçilen etkinlikleri derinlemesine keşfetmelidirler (World Leisure Commission On Education, 2000).

Sistemli serbest zaman eğitiminin ikinci türü, birincisine göre çok daha kapsamlıdır; sıradan serbest zamandan farklı bir etkinlik türü olarak sistemli serbest zaman hakkında kamuya ya da geniş sektörlere bilgi verir. İkinci türde, ilk eğitimsel amaç, kamuyu sistemli serbest zamanın doğası ve yapısı hakkında bilgilendirmek olmalıdır. Bu tarz bir bilgi sosyo-demografik kategori gözetmeksizin, ideal bir serbest zaman yaşam tarzı bulmakla ilgilenen herkes için önemlidir. Yine de bu tür sistemli serbest zaman eğitiminde, özel ihtiyaç grubu olanlara daha az özen gösterilmektedir (World Leisure Commission On Education, 2000).

Sistemli serbest zaman eğitiminin bireysel ya da kamusal hedeflere yönelen her iki türünde de, sıradan serbest zaman etkinliklerini uygun bir bakış açısında tutmak oldukça önemlidir. İdeal bir serbest zaman yaşam tarzı her iki türün hoş bir dengesini kapsamalıdır. Bu da serbest zaman eğitimcilerinin her zaman kullanıcılara bildirmesi gereken bir noktadır. Sıradan serbest zaman, dinlenmeyi sağladığı ve katılımcıyı sistemli serbest zaman için ya da zorunlu etkinlikler için tazelediğinden, ideal bir serbest zaman yaşam tarzının bütünleyici bir parçası olarak görülmelidir. Serbest zaman eğitimi, insanların hem sistemli hem de sıradan serbest zaman etkinliklerinde buldukları yararları tecrübe edecekleri ideal bir serbest zaman yaşam tarzı geliştirmek için, tüm kesimlerden, her yaştaki kişiye olanak sağlayan eğitimi sunmalıdır (World Leisure Commission On Education, 2000).

İdeal bir serbest zaman yaşam tarzı için eğitimin ötesinde, serbest zaman eğitimi, sıradan veya sistemli olsun, sunulan bir uğraşıda örneğin

serbest zaman yurttaşlığı hakkında (örn, belli tutumlar, çevreye ilgi) bilgi vermelidir. Serbest zaman eğitimi, ayırım gözetilmeksizin, toplumsal açıdan kabul gören serbest zaman uğraşısını edinmek için tüm insanların yararına eğitim vermelidir. Hizmetler ve olanaklar, serbest zaman eğitimi ile etkinliklere heveslenen olası katılımcılar için sağlanmalıdır. Toplumdaki insanlar, çalışma ve diğer yükümlülüklerle karşılaştıklarında, çevredekileri serbest zaman etkinliklerine katılım için eğitime yönlendirecek kadar, serbest zamanın öncelikli değerini bilmelidirler (World Leisure Commission On Education, 2000).

Sistemli serbest zaman için yetişkin eğitimi, sistemli serbest zaman katılımcılarının büyükçe bir oranına ulaşabilse de halen tamamına ulaşamamaktadır. Bazı etkinlikler tamamen kişisel öğrenmelere bağlıdır ve bu etkinlikler, yetişkin eğitiminin olağan yöntemleri kullanılarak öğretilmeyebilir. Ya da öğretilbilir olsa bile, kursa gelecek katılımcı sayısı çok az olabilir ve bu durum normal karşılanmalıdır (World Leisure Commission On Education, 2000).

Sonuç olarak birçok eğitimciye göre serbest zaman eğitimi, özellikle okul dışındaki yetişkin kesimler için, çeşitli kurslar ya da müfredat programı dışındaki etkinlikler yoluyla serbest zamanın değerli bir biçimde kullanılmasıdır. Kimileri de onu, geniş ölçüde ilgilerin ve becerilerin yaratılması biçimindeki bir rehberlik sorunu olarak düşünürler. Serbest zaman eğitiminin kişisel yaşamın zenginleştirilmesi, ilgiler yaratılması, becerilerin geliştirilmesi kadar, bir yaşam felsefesi olduğu da kabul görmektedir. Serbest zaman için eğitime, daha çok serbest zaman değerlendirme yoluyla ulaşılır. Bu duruma göre serbest zaman eğitimi, daha çok, birey ya da grupları bazı özel alanlarda beceri sahibi kılmaktır. Serbest zaman eğitimi geleneksel olarak bilgiyi ve beceriyi öğretmek olarak görülebilir. Bu eğitim, serbest zaman programlarının verimli kullanımını sağlar ve yetişkin eğitimi içinde de yer alır. Yapıcı ve akıllı olarak serbest zamandan yararlanılması serbest zaman eğitiminin hedefidir (Tezcan, 1994, 76).

İnsanlar serbest zamanda, okullarında edinebileceklerinden daha fazla yetenek tecrübe edinirler. İnsanlar doğal olarak özgür iradeli olduklarından, birçok kişi, olumsuz şeylerin meydana gelmesini nasıl önleyeceklerini ve/ya olumsuz yaşam koşulları yaşandığında nasıl baş edeceklerini içgüdüsel olarak bilir ya da öğrenirler. Birçok insan ayrıca anlamlı serbest zaman etkinlikleriyle nasıl ilgileneceklerini bilir. Ama 'başarılı' ve sağlıklı serbest zaman bağlılığı herkeste doğal olarak varolmaz. Bazı insanlar, yaşamın güçlükleriyle kendi başlarına başa çıkmak için beceri ve kaynaklardan yoksundurlar. Bu tip insanlar, özellikle yıkıcı yaşam olaylarıyla karşılaştıklarında ya da güdüleri bozulduğunda, sorunların, zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olması için, rehberliğe, danışmanlığa ve eğitime gereksinim duyarlar (Caldwell, 2005, 19–20). Bu noktada devreye serbest zaman eğitimi girer.

Serbest zaman eğitimi özellikle baskın okul yönetimine oranla yapısal olarak alternatif yeni bir eğitim geliştirmiştir. Serbest zaman eğitiminin yeni bir eğitim olarak temel öğeleri karşılıklı iletişim, açık durumlar, eğlence ve öz-yönetimli öğrenmelerdir (Sivan and Ruskin, 2000, 66). Bu nedenle, hem formal hem de informal yollardan yararlanabilen, gelişimsel bir süreç olarak görülmektedir. Okullarda uygulanabilir, fakat formal eğitim ortamlarıyla sınırlı değildir; hem resmi hem de gayri resmi serbest zaman etkinlikleri ile serbest zaman ortamlarında gerçekleşebilir (World Leisure Commission On Education, 2000; WLRA, 2001, 203). Serbest zaman eğitimi için özellikle yaşantısal eğitim önerilmektedir ve yaşantısal eğitim, serbest zaman deneyimleri yoluyla okul dışında daha iyi yansıtılma fırsatı bulmaktadır (Sivan and Ruskin, 2000, 34). Bunun yanında rekreasyon ve serbest zaman etkinlikleri farklı olmasına rağmen, rekreasyonun da eğitsel unsurları vardır. Bu unsurlar, sosyal, psikolojik ve duygusal açıdan önemli sonuçlar doğurmanın yanı sıra, okul müfredatını pekiştirmede de yararlı olabilir (WLRA, 2001, 203). Bununla birlikte serbest zaman eğitiminden yararlanabilecek tek kesim okul çağındaki çocuklar ve ergenler değildir. Yetişkinler de, yetişkin eğitimi programları sayesinde ondan faydalanmaktadırlar (World Leisure Commission On Education, 2000).

Hem formal, hem informal öğrenme ortamlarını kullanabilir olması; çocuklar, gençler, yetişkinler, yaşlılar, aileler, özürllüer, işsizler vb. farklı birçok kesime yönelebilmesi, serbest zaman eğitiminin çok yönlü olmasını sağlamakta ve farklılaşmasına neden olmaktadır. Corijn (1987, 270) ve Oakey (1990) serbest zaman eğitimi farklı biçimlerde sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırmalar Amerika Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği'nin sınıflandırmasıyla benzerlik taşımaktadır.

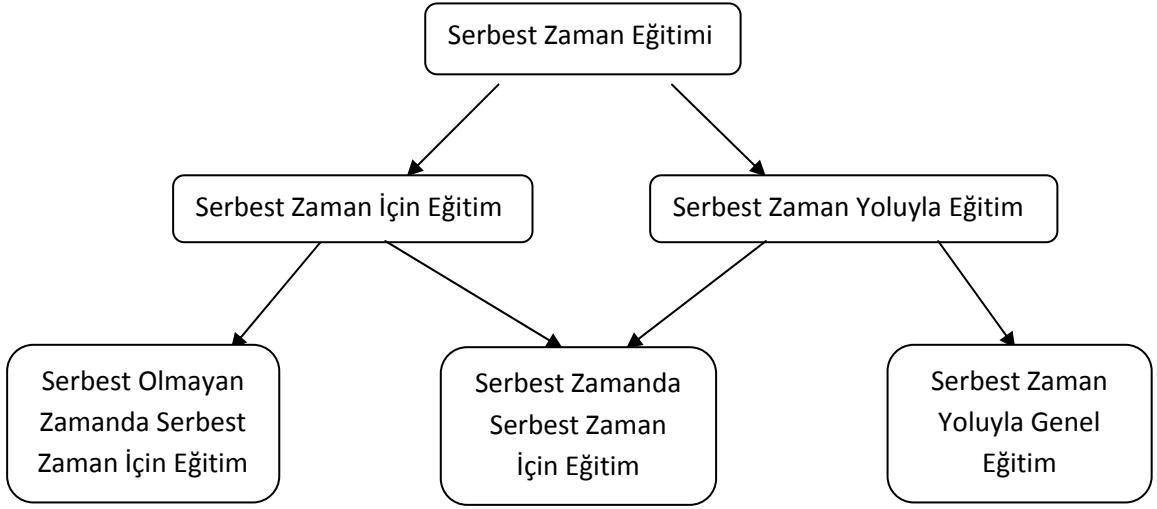
Amerika Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği serbest zaman ve eğitim arasındaki bağı iki farklı bakış açısıyla ele almaktadır. Bu bakış açılarının ilkinde serbest zaman, eğitim öznesi olarak ele alınmaktadır. Bu eğitim türünde serbest zaman hakkında ve serbest zaman için eğitim verilmektedir. Serbest zaman anlamları ve fırsatları bağlamında, serbest zaman içinde kendiliğinden olan spor, oyun, sanat, orienteering ve çeşitleri gibi geleneksel serbest zaman etkinlikleri bu eğitim türünün içinde yer almaktadır.

İkinci bakış açısı serbest zamanı, eğitim ortamı olarak ele alır. Burada serbest zaman boyunca eğitim söz konusudur. Örneğin informal ve non-formal eğitim ortamları ve tatil, okul sonrası, yaz kampları vb.

Serbest zaman eğitimi ile ilgili yazılı çalışmalarda en çok önem, eğitim öznesi olarak serbest zamana verilmiştir. Ancak serbest zaman, eğitimle yeterince bir arada düşünülmediği için, serbest zaman eğitiminin kapsam ve potansiyeli sınırlandırılmaktadır. Açık alanda eğitim, bu şekilde de düşünülebilecek paralel bir görüş ortaya koymaktadır. (AALR, 2003, 13).

Corijn (1987, 270), Oakey (1990) ve AALR (2003, 13)'den elde edilen bilgilerden yola çıkılarak serbest zaman eğitimi aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

Çizelge 2- Serbest Zaman Eğitimi

Serbest Zaman İçin Eğitim, tamamen serbest zaman ile ilgili bilgi vermeye, beceri ve tutum geliştirmeye yöneliktir. Serbest zamanda ya da serbest zaman için eğitim, çalışma yaşamı gibi serbest olmayan zamanlarda ve fabrika, okul veya herhangi bir kamu ya da özel kuruluş tarafından verilebilir.

Serbest Zaman Yoluyla Eğitim ise tamamen serbest zamanda gerçekleşir. Amaç serbest zamanı ve serbest zaman etkinliklerini kullanarak, diğer eğitim amaçlarına ulaşmak olabileceği gibi serbest zaman etkinlikleri içinde yaşayarak öğrenmeye yönelik bir serbest zaman eğitimi de olabilir. Bu eğitim türü yaşam boyu öğrenmenin büyük bir alanını kapsar.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, bilgi toplama aracı ve verilerin analizi konuları ele alınmıştır.

Araştırma Modeli

Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı halka yönelik rekreasyon amaçlı Hanım Lokalleri ve Aile Yaşam Merkezinde etkinliklere katılan yetişkinlerin, serbest zaman ve rekreasyon eğitimi hizmetlerinin sunumunu ve rekreasyonun yaşam kalitelerine etkisini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 1994, 77).

Evren ve Örneklem

Aşağıda araştırmanın evren ve örnekleme ile ilgili bilgi verilmiştir.

Evren

Bu araştırmanın evreni, 2009 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne ait Hanım Lokalleri ile Aile Yaşam Merkezi etkinliklerine katılan yetişkinlerden oluşmaktadır.

Evreni, araştırma verileri toplanmaya başladığı tarihte hizmette olan 12 Hanımlar Lokali ve bir Aile Yaşam Merkezindeki 22,760 katılımcı oluşturmaktadır.

Evreni oluşturan merkezler ve üye sayıları Çizelge 3'de verilmektedir.

Çizelge 3- Merkezler ve Üye ve Örneklem Sayıları

HANIMLAR LOKALİ	2008 Yılı Üye Sayıları	Örneklem Yüzdesi	Örneklem Sayısı
Altındağ Hanımlar Lokali	975	6	17
Ahmetler Hanımlar Lokali	1766	11	30
Aile Yaşam Merkezi Hanımlar Lokali	1810	11	30
Bahçelievler Hanımlar Lokali	2040	12	32
Batıkent Hanımlar Lokali	1301	8	21
Çankaya Hanımlar Lokali	2631	16	43
Demetevler Hanımlar Lokali	1157	7	19
Dikmen Hanımlar Lokali	839	5	13
Etlük Hanımlar Lokali	1300	9	21
Sincan Harikalar Diyarı Hanımlar Lokali	530	3	8
Şafaktepe Hanımlar Lokali	1123	7	19
Şentepe Hanımlar Lokali	870	5	13
TOPLAM	16,342	%70	266
AİLE YAŞAM MERKEZİ	2008 Yılı Üye Sayıları		
Gençlik Merkezi (24 yaş üstü)	4496	21	78
Yaşlılar Lokali	1340	6	24
Engelliler Lokali	582*	3	13
TOPLAM	6418	29	115
GENEL TOPLAM	22,760	100	381

Kaynak: www.ankara.bel.tr (31 Aralık 2008 verileri)

*Engelliler Lokalindeki toplam üye sayısı araştırma tarihi itibarıyla 12737 kişidir. Ancak bu tezin amacı bir bütün olarak engellilere yönelik hizmetleri ortaya koymak değildir. Engelliler Lokalindeki üyeler çoğunlukla zihinsel engelli bireylerden oluşmaktadır. Onların yanıtlama zorlukları dikkate alınarak, verilerin dağılımının değişeceği endişesi ile 2008 yılında üye olan 582 kişi esas alınmış ve zihinsel engelli olmayan %3'lük bir kesimin örnekleme temsil açısından yeterli olduğu düşünülmüştür.

Örneklem

Evreni temsil yeterliliğine sahip bir örneklem büyüklüğü belirlemek için Anderson'un kuramsal örneklem büyüklükleri tablosu esas alınmıştır (Balcı, 2001, 107). Bu tabloya göre 22.760 elemandan oluşan bir evren için %5 toleransla 381 katılımcı evreni temsil açısından yeterlidir.

Örneklem almak için oranlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre her bir kümenin katılımcılarının toplam içindeki oranına eşit bir oranda o birimden örnek alınmıştır. Buna göre örnekleme alınacak katılımcıların 266'sı (%70) Hanım Lokallerinden, 78'i (%21) Gençlik Merkezinden, 24'ü (%6) Yaşlılar Lokalinden, 13'ü (%3) Engelliler Lokalinden alınmıştır. Hanım Lokallerinde anket uygulanacak kişi sayısı yine üye sayılarına göre oranlanarak belirlenmiştir (Çizelge 3).

Verilerin Toplanması

Burada verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket geliştirilirken daha önce yapılan çalışmalar incelenmiş (Arslan, S, 1996; Lloyd and Auld, 2002; Demirel, 2005; Gürbüz, 2006), uygun bulunan maddeler ve alanyazına dayalı olarak geliştirilen maddeler çalışma amaçlarına göre yeniden şekillendirilmiştir. Ankette çoğunlukla beşli derecelendirme ölçeği kullanılmış, ayrıca bazı maddelerde evet-hayır şeklinde cevap istenmiştir.

Anket formu yüz geçerliği için alan uzmanlarının (Prof.Dr. Rifat Miser, Prof.Dr. Meral Uysal, Prof.Dr. Erdal Zorba, Prof.Dr. Ali Balcı, Yrd.Doç.Dr. Mehmet Bilir) görüşüne sunulmuştur. Öneriler doğrultusunda son şekli

verilmiş ve 35 kişiden oluşan bir ön gruba uygulanarak, elde edilen sonuçlar üzerinden güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Güvenilirlik değeri, bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesinin göstergesidir ve herkes tarafından aynı biçimde anlaşılmadığı için yorum hatasına neden olan soruları göstermektedir. Güvenirlik analizi bu araştırmanın anketinde olduğu gibi ölçek bazında yapıldığında, tüm maddeler güvenilirlik analizine tabi tutulmaktadır. Analiz sonucu elde edilen alfa katsayısı yalnız başına yeterli değildir. Sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için anketteki her bir sorunun bu katsayıya katkısının incelenmesi gerekir. Bunun için 'Madde Silindiğinde Cronbach Alfa' (Cronbach's Alpha if Item Deleted) sütunundaki değerlere bakılması gerekir. Bu sütunundaki değerler, herhangi bir maddenin ölçekten çıkartılmasının anketin güvenilirliğini arttıracaklarını ya da düşüreceklerini göstermektedir (Eymen, 2007, 74-80).

Özdamar'a (2004) göre, güvenilirlik katsayısı olarak geçerli kabul edilen değer 0.65 eşiğidir. Bu eşiğin altında kalan sorular, madde toplam korelasyonlarına bakılarak değerlendirilir. Anket kapsamında hazırlanan maddelerin tamamında, Madde Silindiğinde Cronbach Alfa değeri .965 ya da daha yukarı bir değerdir. Bu nedenle maddelerin korelasyon katsayıları dikkate alınmamıştır. Ölçeğin tüm maddeler için toplam Cronbach Alfa düzeyi .965 olarak bulunmuştur. Kalaycı'nın (2006, 405) değerlendirme ölçütlerine göre bu sonuç, anketin yüksek güvenilirlikte bir anket olduğunu göstermektedir. Anket sorularındaki her bir maddeye yönelik güvenilirlik analizi sonuçları EK-2'de verilmiştir.

Anketin uygulanabilmesi için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanan anket formu, Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal ve Kültürel İşler Dairesi Başkanlığı yetkililerince incelenerek, sözlü izin alınmıştır. Bu aşamadan sonra, 16.03.2009-25-03.2009 tarihleri arasında uygulamaya geçilmiş; anket araştırmacı tarafından ve etkinliğin yapıldığı ortamda uygulanarak, katılımcıların hemen cevaplaması istenmiştir. Örneklem sayısından daha fazla (480 adet) anket dağıtılmış ve yarım

bırakılan ya da gelişigüzel ve açıklamalara uygun doldurulmadığı düşünölen anketler değeriendirme dışı bırakılmıştır.

Verilerin Çözömlenmesi

Araştırmada elde edilen veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenmiş ve SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 15,0 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) analizleri yapılmıştır. Katılımcıların seçeneğe katılma düzeyinin aritmetik ortalaması 1.00-1.79 olduğunda “hiç katılmıyorum”; 1.80-2.59 olduğunda “az katılmıyorum”; 2.60-3.39 olduğunda “kısmen/orta katılmıyorum”; 3.40-4.19 olduğunda “çok katılmıyorum” ve 4.20-5.00 olduğunda “pek çok katılmıyorum” olarak yorumlanması kabul edilmiştir.

İki ayrı kümenin verdiği cevapların analizinde t-testi, çoklu grup karşılaştırmalarında Anova (tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmıştır. Anova testlerinde farklılık yaratan grupları belirlemek amacıyla Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma Testi; Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma Testi ile sonuç alınamaması durumunda LSD Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılmıştır. Yapılan yorumlarda anlamlılık düzeyi (p)< 0.05 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Katılımcıların Kişisel Özellikleri ve Katıldıkları Etkinlik Türleri

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin halka yönelik olarak sunduğu rekreasyon hizmetlerinden Engelliler Lokali üyeleriyle birlikte 34,915 kişi (31.12.2008 verileri) yararlanmaktadır. Ancak üyelerin kişisel özellikleri ile ilgili yeterli bilgiye, Belediye kaynaklarından ulaşamamıştır.

Türkiye'de yürütülen yetişkin eğitimi etkinliklerine ait tek elde toplanan bir istatistik çalışması yapılmamaktadır. Yetişkin eğitimi hizmeti veren her kurum (Halk Eğitim Merkezleri, Belediyeler vb) kendi bilgilerini derlemektedir (Acar, Çayırdağ, Serin, 2007, 143). Ancak yetişkin eğitimi katılımcılarının sayısal veriler dışında kalan kişisel bilgilerine ulaşılmakta zorlanılmaktadır. Bu yüzden araştırmada katılımcıların kişisel özelliklerine yönelik bilgilere de gerek duyulmuştur.

Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon etkinliklerinden yararlanan katılımcıların kişisel özellikleri Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4'de görüldüğü üzere, katılımcıların çoğunluğu 25-54 yaş aralığında, lise ve üniversite mezunu, orta ve üzerinde ekonomik duruma sahip ve çalışmayan kadınlardır.

Çizelge 4- Katılımcıların Kişisel Özellikleri

		f	%	n
YAŞ	17 veya altı	11	2,9	381
	18-24 yaş	59	15,5	
	25-34 yaş	82	21,5	
	35-44 yaş	96	25,2	
	45-54 yaş	80	21,0	
	55-64 yaş	44	11,5	
	65 veya üzeri	9	2,4	
CİNSİYET	Kadın	317	83,2	381
	Erkek	64	16,8	
MEDENİ DURUM	Evli	228	59,8	381
	Bekâr	122	32,0	
	Boşanmış/Dul	27	7,2	
	Cevapsız	4	1,0	
EĞİTİM DURUMU	Yalnızca okuryazar	7	1,8	381
	İlkokul mezunu	32	8,4	
	İlköğretim-Ortaokul mezunu	40	10,5	
	Lise ve dengi okul mezunu	151	39,6	
	Üniversite mezunu	132	34,6	
	Lisansüstü	17	4,5	
	Cevapsız	2	0,5	
EKONOMİK DURUM	Çok iyi	20	5,2	381
	İyi	125	32,8	
	Orta	175	45,9	
	Kötü	44	11,5	
	Çok kötü	14	3,7	
	Cevapsız	3	0,8	
YAPTIĞI İŞ	Ev hanımı	141	37,0	381
	Emekli	78	20,5	
	Öğrenci	41	10,8	
	İşsiz	36	9,4	
	Memur	35	9,2	
	Serbest meslek	22	5,8	
	İşçi	15	3,9	
	Esnaf	4	1,0	
	Diğer	7	1,8	
	Cevapsız	2	0,5	

Katılımcıların yaklaşık %70'i, 25-54 yaş aralığındadır. 17 yaş ve altı ile 65 yaş ve üzeri katılımcı oranları ise oldukça düşüktür. Katılımcıların yaklaşık %65'i, 44 ve altı yaş grubundadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%83,2) kadındır. Bu doğal görülebilir, çünkü Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan serbest zaman

hizmetleri, genellikle kadınlar için yapılandırılan Hanım Lokallerinde verilmektedir. Erkeklerin de yararlanabildiği Aile Yaşam Merkezleri ise Hanım Lokalleri kadar yaygın değildir. Dolayısıyla erkeklerin de rekreatif hizmetlerden yararlanabilmesi için uygun merkezlerin artırılması gerektiği söylenebilir. Ancak gündelik yaşamda, erkekler kadar serbest zaman olanakları bulamayan ya da toplumsal ve ailevi nedenlerle kısıtlanan kadınların, erkeklere oranla hizmetlerden daha fazla yararlanıyor olması, olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Tokyo Konferansı Raporunda belirtildiği üzere, “yetişkin eğitiminin ana hedefi, birçok toplumlarda öteden beri yoksunluk içinde olan grupların eğitim ihtiyacını karşılamak olmalıdır.” Bu gruplar içinde “kadınlar, çoğu kez en fazla yoksunluk içinde olanlardır.” (Aktaran: Lowe, 1985, 44). Bu açıdan değerlendirildiğinde, kadınlara sunulan rekreasyon hizmetlerinin, yetişkin eğitimi açısından ayrıca bir önemi vardır.

Katılımcıların yaklaşık %60'ı evlidir. Bu sonuç katılımcıların çoğunluğunun kadın olması ile ilişkili görülmektedir. Çünkü rekreasyon etkinliklerine katılım, serbest zamana sahip olmakla ilişkilidir. Türkiye’de de kentlerde kadınların %79,2’si dışarıda bir işte çalışmamaktadır (www.tuik.gov.tr). Bu nedenle ev işleri dışında geniş bir serbest zamana sahiptirler.

Katılımcıların yaklaşık %80’i lise ve üniversite mezunudur. Bu durum eğitim düzeyi yüksek olanların, farklı konularda eğitime daha fazla katıldıkları savını doğrular niteliktedir. Borodulin ve diğerlerinin (2008, 249) araştırma verileri de hem fiziksel etkinlikler hem de diğer serbest zaman etkinliklerinin, eğitim ile doğrudan güçlü bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların yaklaşık %80’i ekonomik durumlarını orta ve iyi olarak nitelendirmektedirler. Ekonomik durumu kötü ve çok kötü olanlar azınlıktadır. Öyleyse belediyenin hizmetlerinden, genellikle ekonomik anlamda kendilerini yeterli görenlerin faydalandığı görülmektedir. Bu durumun bir nedeni, hizmet sunulan merkezlerin çoğunlukla sosyo-ekonomik konumu yüksek semtlerde bulunması (Ahmetler, Çankaya, Bahçelievler vb.) olabilir. Oysaki hem yetişkin eğitimi açısından hem sosyal belediyecilik anlayışı bakımından, yoksul ve yoksun kesimlerin bu hizmetlerden daha fazla yararlandırılması

beklenmektedir. Bu etkinliklere katılabilmek için yıllık üye aidatının yanında bir de yol parası verme durumunda olmak, özellikle sosyo-ekonomik durumu iyi olmayanlar için caydırıcı bir unsur olabilir. Eryaman Aile Yaşam Merkezi örneğinde olduğu gibi, üyeler için ücretsiz servis hizmeti sunulması bu sakıncayı giderebilir. Ancak Hanım Lokalleri için servis uygulaması söz konusu değildir. Katılımcıların bir kısmı anketin öneriler kısmında bu durumu belirterek, servis konmasını istemişlerdir.

Katılımcıların yaptıkları iş incelendiğinde yarıdan fazlasının ev hanımı ve emekli olduğu görülmektedir. Katılımcıların ancak % 20'lik bir kesimi çalışmaktadır. Görüldüğü üzere katılımcıları daha çok çalışmayan kesim oluşturmaktadır. Çalışan kesim bu tür olanaklardan çok fazla yararlanamamaktadır. Hizmet verilen merkezler hafta sonu açıktır, ancak hafta içinde çalışma saatleri 08.30-17.00 arasındadır. Sadece spor etkinlikleri için haftada iki gün 20.00'a kadar hizmet vermektedir.

Görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu 25-54 yaş aralığında, lise ve üniversite mezunu, orta ve üzerinde ekonomik duruma sahip ve çalışmayan kadınlardır. Elde edilen veriler, Lowe'un (1985, 45-46) aktardığı daha önce yapılan yetişkin eğitimi araştırmaları ile örtüşmektedir. Araştırmalara göre, yetişkin eğitime katılmanın başlıca belirleyicileri, sosyo-ekonomik statü, yaş ve eğitim düzeyidir. Katılma ile daha önce erişilmiş eğitim düzeyi arasında genellikle olumlu bir bağlaşım bulunmakta, eğitim düzeyi arttıkça katılma oranı da artmaktadır. Farklı ülkelerde yapılan birçok serbest zaman araştırması, insanların kendilerine sunulan olanaklarından yeterince yararlanamamasına, düşük eğitim düzeyinin yol açtığını göstermektedir. Eğitim standartları ile serbest zaman kullanma ve bu konudaki kanılar arasında yakın bir bağ bulunmaktadır. Ayrıca dünyada yetişkin eğitimi katılımcılarının, genellikle ortanın üzerinde sosyo-ekonomik statüye sahip oldukları ve genellikle 40 yaş altı kişilerden oluştuğu görülmektedir (Lowe, 1985, 45-46). Elde edilen bulgular da bu sonuçlarla aynı doğrultudadır.

Katıldıkları Etkinlik Türleri

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu etkinlikler içerisinde katıldıkları etkinlik türleri ve katılım oranlarının dağılımı Çizelge 5’de verilmektedir.

Çizelge 5- Belediyenin Sunduğu Etkinlik Türlerine Göre Katılım Oranları

KATILDIKLARI ETKİNLİK TÜRÜ	f	%
Fiziksel-Sportif (step,aerobik,yüzme vb)	309	81,10
Sanatsal (tiyatro, resim, enstrüman çalma, Türk Sanat Müziği vb.)	27	7,09
Eğitsel (İngilizce, diksiyon vb)	25	6,56
El sanatları (takı tasarım, ahşap boyama vb)	11	2,89
Kültürel (Türk El Sanatları vb)	7	1,84
Diğer	2	0,52
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların çok büyük bir kısmı (%81) fiziksel ve sportif etkinliklere katılmayı tercih etmektedirler. Sunulan sportif hizmetler; masa tenisi, air hokey, bilardo, satranç, alobone, step, aerobik, kondisyon, yüzme, halk oyunlarıdır. Ayrıca gençlik merkezinde bu etkinliklere ek olarak güreş, karate, voleybol, basketbol ve futbol hizmeti sunulmaktadır. Bunların yanı sıra Türk sanat müziği, Türk halk müziği, bağlama, ud, gitar, piyano, org, el sanatları, resim, takı tasarımı, diksiyon, bilgisayar, tiyatro, İngilizce etkinlikleri de bulunmaktadır. Ancak katılım oranları sanatsal, eğitsel ve kültürel etkinlikler için oldukça düşüktür. Ankara Büyükşehir Belediyesi, Belmek ve Beltek kurslarında da oldukça geniş bir kültürel ve sanatsal etkinlik çeşidi sunmaktadır. Aile Yaşam Merkezi ve Hanımlar Lokalinde verilen eğitim etkinlikleri sonunda herhangi bir sertifika verilmemektedir. Bu nedenle bu tür etkinliklere eğilimi olanlar, Belmek ve Beltek kurslarını tercih ediyor olabilirler.

Fiziksel ve sportif etkinliklere katılım oranının yüksek olması, hareketsizliğin önemli bir sorun haline geldiği bugünün yaşam tarzı karşısında oldukça olumlu görülmektedir.

Katılımcıların iyi eğitim düzeyine sahip oldukları dikkate alındığında, fiziksel etkinliklere katılım oranlarının yüksekliği başka bir açıdan da değerlendirilebilir. Nitekim Borodulin ve diğerleri (2008, 249) yaptıkları araştırmada, yüksek öğretim görmüş kişilerin serbest zamanlarında daha çok egzersiz yapmayı seçtiklerini tespit etmişlerdir. Bu durumun altında yatan nedenleri dikkate almak önemlidir. Eğitimli kişiler, sağlıklarını arttırmak ve kronik hastalık riskini azaltmak için amaçlı olarak egzersiz yapmayı seçiyor olabilir.

Belediyenin Rekreasyon Etkinliklerine İlişkin Görüşler

Katılımcıların Belediye hizmetlerini tercih etme nedenleri, katıldıkları etkinlik türünü tercih etme nedenleri, etkinliklere yalnız ya da arkadaşlarıyla birlikte katılma tercihleri, etkinliklerden yararlanma durumları, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, etkinliklere başlarken beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma durumuna ilişkin bulgular aşağıda verilmektedir.

Belediyenin Sunduğu Rekreasyon Hizmetlerini Tercih Etme Nedenleri

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etme nedenlerine ilişkin görüşlerin aritmetik ortalamaları Çizelge 6'da verilmektedir.

Çizelge 6'da görüldüğü üzere katılımcılar "ekonomik uygunluk, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman olması, ulaşımın kolay olması, tesis olanaklarının çok iyi olması, seçilebilecek etkinlik türünün fazla olması, evine yakın olması"nı, Belediyenin rekreasyon etkinliklerini tercih etmelerinde "çok" düzeyinde katıldıkları nedenler olarak belirtmektedirler. Diğer

etmenlerin tercihlerini etkilediğine ise “kısmen/orta” düzeyinde katılmaktadırlar.

Çizelge 6- Belediyenin Sunduğu Rekreasyon Etkinliklerini Tercih Etme Nedenleri

	N	\bar{X}	ss
Ekonomik olarak uygun	361	3,74	1,18
Eğitmenler/çalıştırıcılar alanlarında uzman	363	3,64	1,13
Ulaşımı kolay	361	3,64	1,18
Tesis olanakları çok iyi	363	3,60	1,15
Seçilebilecek etkinlik türü fazla	356	3,45	1,08
Eve yakın	353	3,42	1,31
Malzeme, araç-gereç kalitesi iyi	351	3,28	1,11
Hizmet kalitesi yüksek	362	3,27	1,15
Arkadaşlarım da burada	346	3,10	1,40

Etkinliklerin tercih edilmesinde ekonomik olarak uygunluk en önemli tercih nedenidir. Belediye tesisleri dışında, kaliteli bir hizmet almanın maliyeti oldukça yüksek olabilmektedir. Bu nedenle belediyelerin halkın serbest zamanlarını uygun koşullarda değerlendirebileceği hizmetleri artırması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında hizmetler sunulurken halkın tercih nedenlerinin dikkate alınması, yeni kurulacak merkezlerin yapılandırılmasında ve hizmette olan tesislerin geliştirilmesinde bu konuların üzerinde durulması gerektiği söylenebilir.

Katıldıkları Etkinlik Türünü Tercih Etme Nedenleri

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinde katıldıkları rekreasyon etkinlik türünü tercih etme nedenlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması Çizelge 7’de verilmektedir.

Çizelge 7- Etkinlik Türünü Tercih Etme Nedenleri

TERCİH NEDENLERİ	N	\bar{X}	SS
Ortamda kendini rahat hissetme	319	3,85	1,05
Yerinin uygun olması	322	3,80	1,12
Zamanının uygun olması	318	3,67	1,08
Yeteneklerine uygun olması	321	3,46	1,14
Yaşına uygun olması	317	3,35	1,17
Arkadaşlarına eşlik etme	307	3,33	1,39
Maliyetinin yüksek olmaması	326	3,31	1,33
Daha önce katılanların tavsiyeleri	302	3,10	1,29
TV'deki sağlıklı yaşam programları	280	2,80	1,39
Doktor tavsiyesi	267	2,68	1,54

Görüldüğü üzere katılımcılar Belediyenin sunduğu etkinlikleri tercih etmelerinde bütün etkenleri etkili görmektedirler. Ancak “çok” düzeyinde katıldıkları dört nedenin sırasıyla “etkinlik ortamında kendilerini rahat hissetme, yerinin uygun olması, zamanının uygun olması ve yeteneklere uygun olması” olduğu görülmektedir. Bilinmektedir ki yetişkinler, ilgileneceği eğitim konusunu ve öğrenme için gideceği kurumu kendisi seçer. Öğrenmeyi sığdıracağı zamanı, meslek ve aile sorumluluklarına göre ayarlamak zorundadır. Ayrıca öğretilenlerle kendi deneyimleri arasında bir bağ yoksa öğrenmeyi reddeder (Lowe, 1985, 21). Dolayısıyla katılımcıların etkinlikleri tercih etmelerinde “çok” düzeyinde katıldıkları nedenlerle, yetişkinlerin eğitim tercihlerine ilişkin bilgiler arasında bir uygunluk olduğu görülmektedir.

Etkinliklere yönelmede doktor tavsiyesi ve TV'deki sağlıklı yaşam programlarının da kısmen etkisi olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye’de serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerinin sağlığa katkılarına ilişkin farkındalığın yaratılmasında, informal bir öğrenme kaynağı olan kitle iletişim araçlarının işlevsel olabileceğinin bir göstergesidir. Bu nedenle kitle iletişim araçları halkı bilgilendirme yönünde daha fazla kullanılmalıdır. Üçüncü Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı’nda da, kitle iletişim araçlarının

eğitici ve öğretici gücünün büyük olduğu, ancak bu potansiyelin, dünyanın hemen hiçbir ülkesinde yetişkin eğitimi için yeterince işlevsel olmadığı belirtilmektedir (Unesco, 1972'den aktaran: Tekin M., 1996, 111).

Etkinliklere Yalnız ya da Arkadaşlarıyla Birlikte Katılma Tercihi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine katılımdaki tercihlerine ilişkin görüşlerin dağılımı Çizelge 8'de verilmektedir.

Çizelge 8- Etkinliklere Katılım Tercihleri

Katılım Tercihi	f	%
Yalnız olarak	16	4,2
Arkadaşlarla birlikte	219	57,5
Fark etmez	119	31,2
Cevapsız	27	7,1
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların yarısından fazlası, etkinliklere arkadaşlarıyla birlikte katılmayı tercih ettiğini belirtmektedirler. Bilindiği üzere sosyal etkileşim, serbest zaman etkinliğinin temel öğelerinden biridir. En olumlu deneyimler genellikle arkadaşlarla olanlardır (Lloyd and Auld, 2002, 46). Katılımcıların çoğunluğunun arkadaşlarıyla birlikte katılmak istemesi dikkate alınarak, etkinliklerin bu yönde düzenlenmesinin, katılım oranını artırabileceği düşünülmektedir.

Bu sonuç daha önceki bilgilere uygun bir durumdur. Güngörmüş'ün çalışmasında da katılımcıların %60'ı etkinliklere arkadaşlarıyla birlikte katıldıklarını belirtmişlerdir (Güngörmüş, 2007, 77).

Katılımcıların %31,2'si ise etkinliklere katılımda arkadaşlarıyla ya da yalnız bir tercih belirtmeyerek, fark etmez demiştir. Bu durum, etkinlik

ortamında sosyal ilişkilerin çokça kurulabilmesinden kaynaklanabilir. Çünkü sunulan etkinlikler bir grup içinde gerçekleşmekte ve katılımcılar birbirleriyle etkileşmektedirler.

Rekreasyon Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

Katılımcıların rekreasyon hizmetlerinden yararlanma sürekliliği, etkinliklere haftalık katılım durumu, etkinlikler için ayrılan günlük süre ve etkinliklere haftalık olarak katılma isteklerine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Rekreasyon Hizmetlerinden Yararlanma Sürekliliği

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu serbest zaman hizmetlerinden ne kadar süredir yararlandıklarına ilişkin verilerin dağılımı Çizelge 9'da gösterilmektedir.

Çizelge 9- Belediyenin Sunduğu Hizmetlerden Yararlanma Sürekliliği

Yararlanma Süresi	f	%
12 aydan fazla	174	45,7
10-12 ay	26	6,8
7-9 ay	21	5,5
4-6 ay	41	10,8
1-3 ay	81	21,3
1 aydan az	37	9,7
Cevapsız	1	0,3
Toplam	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların %45,7'si 12 aydan daha fazla süredir etkinliklere katılmaktadır. Bu oranı 1-3 ay (%21,3) ve 4-6 ay (%10,8) arasında yararlananlar izlemektedir. Görülmektedir ki katılımcıların yaklaşık yarısı, etkinliklere bir yıldan uzun süredir devam etmektedirler. Nitekim Dupuits ve

Smale (2002) rekreasyon programcılarının, uzun vadede gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerini daha başarılı olarak nitelediklerini belirtmektedir (Aktaran: Gyuran, 2008). Katılımdaki devamlılık bu yönüyle olumlu görülmekte, aynı zamanda hizmetten memnuniyetin bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Ancak katılımcıların yaklaşık yarısının etkinliklere bir yıldan uzun süredir devam etmesi, bir “müdavimler” kitlesi oluştuğunu göstermektedir. Burada kamu sağlığı açısından bir konunun atlanmaması gerekmektedir. İnsanların bir kısmı, sağlığı arttıran fiziksel aktivitelere yönelik tavsiyeleri dikkate alırlar ve etkinliklere devam ederler. Ancak önemli olan bu tür insanların fiziksel etkinliklerini daha da artırmak değil, aktif olmayan insanları fiziksel olarak etkinleştirmektir (Borodulin el al., 2008, 248). Bu nedenle etkinliklere sürekli devam edenlerle sınırlı kalınmaması, katılmayanların da katılmasını sağlamaya yönelik önlemlerin alınması ve hizmet sunulan merkezlerin sayıca artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Etkinliklere Haftalık Katılım Durumu

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon etkinliklerine haftada kaç gün katıldıklarına ilişkin verilerin dağılımı Çizelge 10’da verilmektedir.

Çizelge 10- Haftalık Katılım Durumu

	f	%
Her gün	20	5,2
6 gün	13	3,4
5 gün	25	6,6
4 gün	44	11,5
3 gün	175	45,9
2 gün	78	20,5
1 gün	14	3,7
Ara sıra	10	2,6
Cevapsız	2	0,5
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların yaklaşık yarısı (% 46), haftada 3 gün etkinliklere katılmaktadırlar. Etkinliklere katıldıkları gün sayısının, etkinlik türünden etkilendiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun katıldığı sportif etkinliklere, 3 günden daha fazla katılıma izin verilmediği için, haftada 3 gün geldikleri düşünülmektedir.

Bu sonuç Güngörmüş'ün araştırma sonuçlarıyla benzeşmektedir. "Özel sağlık-spor merkezlerinden hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersize güdüleyen faktörler" konulu bu doktora çalışmasında da yaklaşık benzer sonuçlar görülmektedir. Katılımcıların % 41,1'inin spor tesisini haftada 3 gün, % 37,6'sının haftada 4 gün ve daha fazla, %3,1'inin ise haftada 1 gün kullandığı tespit edilmiştir (Güngörmüş, 2007, 74).

Etkinlikler İçin Ayrılan Günlük Süre

Katılımcıların etkinlikler için ayırdıkları günlük süreye ilişkin verilerin dağılımı Çizelge 11'de verilmektedir.

Çizelge 11- Etkinlikler İçin Günlük Ayrılan Süre

SÜRE	f	%
1 saat	115	30,2
2 saat	120	31,5
3 saat	68	17,8
4 saat	61	16,0
4 saatten fazla	17	4,5
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların yarıdan çoğu etkinliklere günde bir veya iki saat ayırmaktadırlar. Çoğunluğun fiziksel etkinliklere katıldığı düşünüldüğünde bu süre normal karşılanabilir. Öte yandan katılımcıların yaklaşık %40'ı da etkinliklere günde üç saat ve üstünde zaman ayırmaktadır. Gidiş-geliş süresi de dikkate alınırsa, katılımcıların çoğunluğunun, haftanın

yarısını bu etkinlikler için kullandığı ve dolayısıyla kendilerini bu etkinliklere oldukça bağladıkları görülmektedir. Burada serbest zaman kullanımının bir tür bağımlılığa dönüştüğü düşünülebilir. Serbest zaman bağımlılığı, özellikle konuyla ilgili yeterli eğitimi almamış kişilerde ortaya çıkabilmekte ve kişi bu ilgiyi sürdürürebilmek için ailesini ve hatta işini önemsememe durumuna gelebilmektedir. Bu nedenle etkinlikler ve günlük yaşam arasındaki dengenin iyi kurulması gerekmektedir (Caldwell, 2005, 20). Bu dengenin kurulabilmesi için de insanların bilgilendirilmesi, dolayısıyla eğitilmesi gerektiği söylenebilir.

Etkinliklere Haftalık Olarak Katılma İsteği

Katılımcıların haftada kaç gün etkinliğe katılmak istediklerine ilişkin verilerin dağılımı Çizelge 12’de verilmektedir.

Çizelge 12- Etkinliklere Haftalık Olarak Katılma İsteği

	f	%
1 gün	8	2,1
2 gün	43	11,3
3 gün	101	26,5
4 gün	66	17,3
5 gün	69	18,1
6 gün	11	2,9
Her gün	81	21,3
Cevapsız	2	0,5
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların %60’ı, sportif etkinliklere katılım sınırı olan 3 günden daha fazla gün etkinliğe katılmak istemektedirler. Genel olarak etkinliklere haftada katıldıkları gün sayısı (Çizelge 10) ile karşılaştırıldığında,

hâlihazırda katıldıklarından daha fazla gün etkinliklere katılmak istedikleri görülmektedir.

Etkinliklere İsteddiği Kadar Katılamama Nedenleri

Katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamamasında etkili olan nedenlere ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama dağılımı Çizelge 13’de gösterilmektedir.

Çizelge 13- Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenleri

İsteddiği Kadar Katılamama Nedenleri	N	\bar{X}	SS
Daha fazla zaman olmaması	323	2,92	1,38
Etkinliklerde süre sınırlaması olması	308	2,78	1,47
Eve uzak olması	306	2,30	1,33
Ekonomik sıkıntı	300	2,24	1,31
Çocuklarını bırakacak yer olmaması	283	2,00	1,39
İşyerine uzak olması	275	1,87	1,16
Sosyal çevreden çekinme	279	1,69	1,17
Aile/eşin onaylamaması	263	1,68	1,20

Görüldüğü üzere etkinliklere istedikleri kadar katılamamalarında daha fazla zaman olmaması ve süre sınırlamasının “kısmen/orta”, diğer unsurların “hiç” ya da “az” düzeyinde etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle etkinliklere katılma istekleri ile katılamama durumları arasında önemli ölçüde farka yol açacak bir engel bulunmamaktadır. “Daha fazla zaman olmaması” katılımcıları kısmen etkilese de ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Gürbüz’ün (2006, 136) çalışmasında da kentlerdeki öğretim elemanlarına uygulanan “serbest zaman engelleri” ölçeğinde, kentsel ortamda etkinliklere katılım engelleri içinde “zaman” faktörü ilk sırada yer almaktadır. Yetişkinlerin eğitim

programlarına katılmama nedenlerinden, Bülbül (1991, 100) ve Lowe'un (1985, 46) ev yaşamı ile ilgili engeller içinde; Okçabol'un (1996, 44) ise durumsal engeller içinde ele aldıkları "daha fazla zamanı olmama" durumunun katılımcıları "kısmen/orta" düzeyde etkilediği görülmektedir.

Yetişkinlerin eğitim programlarına katılmama nedenlerinden Lowe'un (1985, 46) dış faktörler içinde, Bülbül (1991, 100) ve Okçabol'un (1996, 44) kurumsal faktörler içinde ele aldıkları "süre sınırlaması" olması katılımcıları "kısmen/orta" düzeyinde etkilediği görülmektedir. Bu durum normal karşılanabilir. Çünkü sportif etkinlikler hem saat olarak hem etkinlik türü olarak sınırlandırılmaktadır. Katılımcılar talep yoğunluğu nedeniyle birden fazla sportif etkinliğe devam edememektedirler. Demirel'in (2005, 29) Hanım Lokallerinde yaptığı araştırmada da üyelerin %62'sinin kendilerine ayrılan süreyi yetersiz bulduğu görülmektedir.

Çoğunluğu ev hanımı olan katılımcıların "eve uzak olması" ve "işyerine uzak olması"ndan "az" düzeyde etkilendikleri görülmektedir. Eve uzak olması etkinliklere istedikleri kadar katılmama nedenleri içinde üçüncü sırada yer almaktadır. Gürbüz'ün araştırmasında da serbest zaman etkinliklerine katılım engelleri içinde ulaşım üçüncü sırada yer almaktadır. Yetişkinlerin eğitim programlarına katılma engelleri içinde eve ve işe uzak olmasını Bülbül (1991, 100) ve Lowe (1985, 46) dış faktörler arasında; Okçabol (1996, 44) ise durumsal engeller arasında göstermektedir. Araştırma sonuçları, belirtilen durumların az da olsa bugün de geçerli olduğunu göstermektedir. Bu durumda merkezlerin sayıca artırılmasının ve her merkez için servis olmasının bu olumsuzluğu giderebileceği düşünülmektedir.

Katılımcılar "ekonomik sıkıntı"dan "az" düzeyinde etkilenmektedirler. Gürbüz'ün araştırmasında serbest zaman etkinliklerine katılım engelleri içinde ekonomik faktör ilk sıralarda yer almaktadır. "Ekonomik sıkıntı", yetişkinlerin eğitim programlarına katılmama nedenlerinde, Bülbül (1991, 100) ve Lowe'a (1985, 46) göre kişisel faktörler içinde; Okçabol'a (1996, 44) göre ise durumsal engeller içinde yer almaktadır. Evlerine uzak olması nedeniyle yol parası vermek, bunun yanında yıllık olarak verilen katılım

ücretinin, az da olsa katılımcıların bir kısmını etkilediği görülmektedir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun çalışmıyor olmasının da durumu etkilediği düşünülmektedir.

Yetişkinlerin eğitim programlarına katılmama nedenlerinde Bülbül (1991, 100) ve Lowe'a (1985, 46) göre kişisel faktörler içinde; Okçabol'a (1996, 44) göre ise durumsal engeller içinde yer alan "çocuklarını bırakacak yer olmaması"nın, katılımcıları "az" düzeyinde etkilediği görülmektedir. Hizmet merkezlerinde üyelerin çocukları için ücretsiz bakım merkezleri bulunmaktadır. Üyeler etkinlik süresince çocuklarını bu bakımevlerine bırakabilmektedirler. Ancak bu bakımevlerine sadece 3-6 yaş grubu çocukların alınması, yemek verilmemesi ve çocukların uyutulmamasının, özellikle uzun süre merkezlerde kalanlar için sorun oluşturduğu düşünülmektedir.

Yetişkinlerin eğitim programlarına katılmama nedenlerinde Bülbül (1991, 100) ve Lowe'a (1985, 46) göre kişisel faktörler içinde yer alan "sosyal çevreden çekinme" ve "aile/eşin onaylamaması" nedenlerinden ise "hiç" etkilenmemektedir. Bunun nedeni katılımcıların çoğunlukla orta yaş grubundan olması, orta yetişkinlik dönemindeki bu insanların benlik algılarının gelişmiş olmasına bağlanabilir.

Etkinliklere Başlarken Beklentiler

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesindeki etkinliklere başlarken beklentilerinin neler olduğu konusundaki görüşlerinin dağılımı Çizelge 14'de verilmektedir.

Çizelge 14- Etkinliklere Başlarkenki Beklentiler*

	f	%
Fiziksel olarak daha sağlıklı olmak	347	91,1
Yeni şeyler öğrenmek	324	85,0
Eğlenmek-dinlenmek	303	79,5
Stres, depresyon vb olumsuz duygulardan uzaklaşmak	297	78,0
Yeni insanlarla tanışmak/sosyalleşmek	293	76,9
Arkadaşlarla birlikte olmak	260	68,2
Yaşadığı ortamdan uzaklaşmak	235	61,7
Kendini ispat etmek	172	45,1

*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretleyebilmişlerdir.

Görüldüğü üzere, katılımcılar sıralanan bütün başlangıç beklentilerine yüksek oranda katılmaktadırlar. Bu durum sağlığa, eğlenmeye, sosyallığe ve öğrenmeye ilişkin beklentilerin, rekreasyon etkinliklerine katılımın güçlü yönlendiricileri olduğunu göstermektedir. Geniş çaplı bir araştırmaya göre, yetişkinleri eğitime yönlendiren belli başlı güdüler içinde yer alan daha bilgili olmak, yeni ve ilgi çekici kişilerle tanışmak, tekdüze işlerden kurtulmak, fiziksel özellikler geliştirmek gibi beklentilerin bu araştırmada da etkili olduğu görülmektedir (Lowe, 1985, 58-59). Demirel'in (2006, 28) araştırmasında da sağlığa yararlı olması ile eğitici ve yararlı olması, serbest zaman etkinliklerine katılma nedenleri içinde öncelikli katılma nedenleri olarak bulunmuştur ve bu araştırmanın bulguları ile uyumludur.

Etkinliklerin Beklentileri Karşılama Durumu

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinde katıldıkları etkinliklerin beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşlerinin dağılımı Çizelge 15'de verilmektedir.

Çizelge 15- Etkinliklerin Beklentileri Karşılama Durumu

	f	%
Tamamen Karşıladi	43	11,3
Karşıladi	115	30,2
Kısmen Karşıladi	97	25,5
Hiç Karşılamadı	17	4,5
Kararsızım	13	3,4
Cevapsız	96	25,2
TOPLAM	381	100

Görüldüğü üzere katılımcıların yarıya yakınının (%41,5) beklentilerinin karşılandığını belirtirken, yaklaşık 1/3'ünün ise (%33,4) beklentilerinin yeterince karşılanmadığını düşündükleri görülmektedir. Ayrıca % 25,2'lik bir oranda bu soruyu cevapsız bırakmaları da katılımcıların beklentilerinin karşılandığı konusunda tereddüt içinde olduğunu düşündürmektedir. Dolayısıyla katılımcıların yarısından çoğunun beklentilerini karşılayamadığı ya da yeterince karşılayamadığı söylenebilir. Bunun nedeni, katılımcıların etkinliklere başlamadan önce yeterli ön bilgi almamış olması olabilir. Başlangıç beklentilerini hangi etkinliğin daha fazla karşılayacağı hakkında yeterli bilgi alamamaları, onların aşırı beklenti içine girmesine ve dolayısıyla, uygun olmayan beklentilerin de karşılanamamasına neden olmuş olabilir.

Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular ve Rekreasyonun Yararlarına İlişkin Görüşler

Katılımcıların etkinlikler sırasında hissettikleri duygular, rekreasyon etkinliklerinin yararları ve rekreasyon etkinliklerine sürekli katılımın koruyucu yararlarına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular

Katılımcıların serbest zaman etkinlikleri sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 16'da verilmektedir.

Çizelge 16- Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular

	N	\bar{X}	SS
Yenilendiğini hissetme	364	3,85	1,08
Yaşamın stresinden uzaklaşma	367	3,83	1,07
Duygusal olarak rahatlama	364	3,83	1,04
Eğlenme	370	3,82	1,09
Dinlenme	366	3,81	1,08
Can sıkıntısından kurtulma	367	3,75	1,12
Kendini daha mutlu hissetme	373	3,72	1,16
Günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma	372	3,63	1,12
Özgürlük duygusu yaşama	355	3,61	1,23
Yaşamındaki olumsuzlukları unutmama	364	3,60	1,20
Başarı duygusu yaşama	362	3,60	1,19
Kendini daha güvende hissetme	367	3,53	1,11
Takdir edilme duygusu yaşama	343	3,47	1,26

Görüldüğü üzere katılımcılar etkinlikler sırasında ortaya çıkması olası bütün olumlu duyguları hissettiklerini “çok” düzeyinde belirtmektedirler. Bir başka deyişle bu duyguları etkinlik sırasında yüksek oranda yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ancak “yenilendiğini hissetme, yaşamın stresinden uzaklaşma, duygusal olarak rahatlama, eğlenme ve dinlenme” duygularını daha yoğun hissettikleri görülmektedir. Hissedilen bu duygular insan sağlığı açısından olumludur. Bu durum, rekreasyon etkinliklerinin ne kadar önemli olduğunun da bir göstergesidir.

İnsanlar rekreasyon etkinliklerine eğlence, egzersiz ve başkalarıyla tanışmak gibi farklı nedenlerden ötürü katılırlar ve bu katılımı dört gözle beklerler. Bu bekleyişin en iyi tarafı ise insanların, günlük yükümlülüklerinden kendilerine zaman ayırdıklarında, kendilerine tazelenmiş olarak dönmeleridir. Bir bakıma rekreasyon insanı yeniden yaratır (Lieberman, 1998, 3). Nitekim araştırma sonucu da en yoğun hissedilen duygunun yenilenme hissi olduğunu göstermektedir.

Rekreasyon Etkinliklerinin Yararlarına İlişkin Görüşler

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerinin yararlarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 17’de verilmektedir.

Çizelge 17’de görüldüğü üzere katılımcılar etkinliklerden hem toplumsal hem kişisel birçok yarar elde ettiklerini belirtmektedirler. Bu yararlardan “belediyeden beklentilerin artması, daha mutlu olma, yeni şeyler öğrenme isteğinin artması, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma, yaşama daha iyimser bakma, fiziksel sağlığın düzelmesi, kendiyle daha barışık olma, yaşanılan kente bağlılığın artması, psikolojinin düzelmesi, zaman planlamayı öğrenme, farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme, kendini daha değerli hissetme, toplumsal sorunlara daha duyarlı olma” yararlarını “çok” düzeyinde elde ettiklerini belirtmektedirler. Üstelik bu yararlar, başka türlü kolayca elde edilemeyecek yararlardır. Burada serbest zaman ve rekreasyon eğitiminin ne derece önemli ve gerekli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Baker ve Palmer (2006, 396) da rekreasyon etkinliklerine katılımın, daha çok dinlenme, eğlenme, kendini geliştirme ve kültürel farkındalık, özgüven, kendine değer verme, arkadaşlık, ait olma duygusu, fiziksel sağlık ve bağımsızlık gibi birçok olumlu yarar sağladığını belirtmektedir. Katılımcıların görüşlerinin de rekreasyon etkinliklerinden bu yararların sağlandığı yönünde olduğu görülmektedir.

Çizelge 17- Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Belediyeden beklentilerin artması	330	3,64	1,30
Daha mutlu olma	355	3,62	1,16
Yeni şeyler öğrenme isteğinin artması	349	3,61	1,27
Yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma	347	3,55	1,29
Yaşama daha iyimser bakma	350	3,53	1,25
Fiziksel sağlığın düzelmesi	352	3,53	1,26
Kendiyle daha barışık olma	359	3,52	1,25
Yaşanılan kente bağlılığın artması	330	3,51	1,34
Psikolojinin düzelmesi	353	3,49	1,28
Zaman planlamayı öğrenme	352	3,46	1,32
Farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme	348	3,46	1,26
Kendini daha değerli hissetme	344	3,42	1,28
Toplumsal sorunlara daha duyarlı olma	339	3,42	1,28
Kendine güvenin artması	347	3,39	1,35
Sosyal çevrenin gelişmesi	356	3,37	1,31
Doğal çevreye duyarlılığın artması	344	3,37	1,34
Toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olma	347	3,36	1,29
Sorunlarıyla daha rahat başa çıkabilme	347	3,31	1,31
Farklı yeteneklerini keşfetme	348	3,31	1,32
Fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk	358	3,30	1,31
Yaratıcılığın gelişmesi	348	3,26	1,33
İnsanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi	358	3,19	1,34
Okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılı olma	327	3,14	1,30
Aile içi çatışmaların azalması	338	3,04	1,35

Ayrıca araştırma sonuçları, rekreasyon etkinliklerinin toplum katılımıyla ilgili özel bir yeri olduğunu göstermektedir. Miser'in (2000, 8-11) belirttiği üzere "katılım; insanların kendi yaşam alanlarına ilişkin kararlarda, işlem ve eylemlerde etkileşimli özne olmalarıdır". "Katılım; insanların yaşam alanlarına ilişkin sorunlar üzerinde düşüncelerini, girişimde bulunmalarını, sorumluluk yüklenmelerini artırır. Bu da insanları sorunlarına, sorumluluklarına duyarlı hale getirir". Burada kişilerin rekreasyon etkinliklerinden sağladığı tüm

toplumsal yararlar, aynı zamanda toplum katılımı için anahtar rolündedir. İnsanlar katıldıkları rekreasyon etkinlikleri sayesinde belediyeden beklentilerinin, yaşadığı kente bağlılıklarının, doğal çevreye duyarlılıklarının arttığını; toplumsal sorunlara daha duyarlı ve toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olduklarını belirtmektedirler. Bu durumda rekreasyon etkinlikleri sayesinde, kendi yaşam alanları ile ilgili konularda farkındalık düzeylerinin arttığı, sorunlara ve sorumluluklarına karşı daha duyarlı hale geldikleri söylenebilir.

Doğrudan elde edilen yararların yanında, bir diğer önemli yararı da serbest zaman eğitiminden elde edilen sonuçların, daha sonraki zamanlarda da sürdürülebilir olmasıdır. Serbest zaman eğitimi zamanla, diğer yaşam alanlarına da yayılabilecek bir bağımsızlık hissi ve kontrol duygusu sağlamaktadır. Bu kazanım sürekli artan öğrenme etkisi sebebiyle olabilir. Yani bireylerin yaşamlarındaki olay ve etkinliklere ilişkin, daha iyi karar verebildiklerini hissettiren yaklaşımlarla kontrol arttırıldığında ve bu bir kere öğrenildiğinde, başka alanlarda da sürekli denenir. İnsanlar doğrudan serbest zaman ve rekreasyonla ilgisi yokmuş gibi görünen diğer yaşam alanlarında kullanmak üzere bu stratejileri transfer edebilirler (Searle et al., 1998, 337). Nitekim katılımcıların toplumsal katılım örneklerine farkındalıklarının artması ve ayrıca rekreasyonla ilgisi yokmuş gibi görünen “yeni şeyler öğrenme isteğinin artması, yaşama daha iyimser bakma, kendiyile daha barışık olma, zaman planlamayı öğrenme, farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenme, okulda ve çalışma yaşamında daha başarılı olma, aile içi çatışmaların azalması” gibi yararları sağlıyor olmalarının, elde edilen rekreasyonel kazanımların başka alanlara da aktarılabildiğini göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Etkinliklere Sürekli Katılımın Koruyucu Yararlarına İlişkin Görüşler

Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine sürekli katılımın koruyucu yararlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Çizelge 18’de verilmektedir.

Çizelge18- Etkinliklerin Koruyucu Yararlarına İlişkin Görüşler*

	f	%
İnsanları yalnızlıktan koruyabilir	345	90,6
İnsanları çevresine yabancı kalmaktan koruyabilir	321	84,3
İnsanları stres, depresyon gibi psikolojik sorunlardan koruyabilir	338	88,7
İnsanları suça karışmaktan koruyabilir	310	81,4
İnsanları kötü arkadaş ortamından koruyabilir	305	80,1
İnsanları uyuşturucu-alkol vb. bağımlılıklardan koruyabilir	283	74,3

*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretleyebilmişlerdir.

Görüldüğü üzere genel olarak katılımcıların çok büyük çoğunluğu, serbest zaman etkinliklerinin insanları pek çok olumsuz davranıştan koruyabileceğini düşünmektedirler.

Kişiler ister kendi tercihlerinden, ister zorunluluklardan kaynaklansın, zaman zaman yalnızlık içine düşmekte ve yetişkin eğitimi uygulamaları da bu yalnızlıktan kurtulmalarına yardımcı olmaktadır (Aktaran: Lowe, 1985, 39). Nitekim katılımcıların, rekreasyon etkinliklerine sürekli katılımın yararlarına ilişkin görüşleri içinde, etkinliklerin insanları yalnızlıktan koruyabileceği görüşü %90,6 ile ilk sırada yer almaktadır.

Bunun yanında rekreasyon etkinliklerine katılım; Çizelge 17’de görüldüğü üzere, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma, yaşama daha iyimser bakma, yaşadığı kente bağlılığın artması, toplumsal sorunlara duyarlılık, insanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi gibi yabancılaşmanın oluşmamasında ve giderilmesinde etkili olabilecek yararları da sağlamaktadır.

Önceki Serbest Zaman Kullanım Biçimlerine İlişkin Görüşler

Katılımcıların Belediyenin rekreasyon etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerini kullanım sıklığı, önceki serbest

zaman etkinlik biçimlerini değerlendirmeleri ve önceki serbest zaman kullanım tercihlerinde etkili olan sebeplere ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerini Kullanım Sıklığı

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon hizmetlerini kullanmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerini kullanım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 19'da verilmektedir.

Çizelge 19- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklıklarına İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak	300	3,69	1,55
Arasına sinema, konser vb yerlere gitmek	325	3,37	1,20
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak	311	3,20	1,34
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek	304	3,18	1,50
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek	323	3,02	1,18
Kitap okumak	306	2,46	1,40
TV izlemek	326	2,27	1,37

Görüldüğü üzere katılımcılar, Belediyenin hizmetlerini kullanmadan önce en yaygın serbest zaman değerlendirme biçimlerinin “haftada birkaç gün”, “kahvehane-kafe-internetkafe gibi yerlere takılmak” olduğunu belirtmektedirler.

Sinema-konser gibi yerlere “haftada bir gün” gittiklerini belirtmektedirler. Gürbüz'ün (2006, 133) üniversite öğretim elemanlarına yönelik çalışması da bu sonucu desteklemektedir.

Katılımcılar “haftada bir gün” çarşı-pazarda amaçsızca dolaştıklarını ve yine “haftada bir gün” evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirdiklerini belirtmektedirler. Gordon ve Caltabiano (1996) çalışmalarında bu oranı %65,4 olarak belirlerken; Gürbüz’ün (2006, 132) çalışmasında da akraba/arkadaş ziyaretine gitmek serbest zamanda en fazla yapılan etkinliktir.

Katılımcılar “nadiren” kitap okuduklarını belirtmektedirler. Çoğunluğun lise ve üniversite mezunu olduğu dikkate alındığında bu oranın beklenenin dışında olduğu düşünülmektedir. Gürbüz’ün (2006, 133) üniversite öğretim elemanlarına yönelik çalışmasında da kitap ve dergi benzeri yayınların okunmasına, yaklaşık %18’lik bir kesim hiç ya da bazen demektedir.

Katılımcıların daha önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinde TV izleme sıklığına ortalama olarak “nadiren” dedikleri görülmektedir. Bu sonuç yapılan bazı araştırmalara göre daha düşük bir oranı göstermektedir. Örneğin Öztürk yoksullara yönelik araştırmasında serbest zamanlarını sadece TV izleyerek geçirenlerin oranını %90,5 olarak tespit etmiştir (Öztürk, 2006, 125). Öte yandan Gürbüz’ün (2006, 135) araştırmasında da araştırmaya katılanların %50,4’ü sık sık TV izlediğini belirtmektedir. Amerika zaman kullanımı araştırması 2006 yılı sonuçlarına göre de TV izlemek, insanların tüm serbest zamanlarının yarısını almaktadır (www.bls.gov). Avustralya’da yapılan bir araştırmada bütün yaş grupları için serbest zaman etkinliklerine katılım oranının en yükseği %93.5 ile TV izleme olarak belirlenmiştir (Gordon and Caltabiano, 1996).

Bulguların tamamı birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önce, serbest zamanlarını genellikle kahvehane-internetkafe gibi yerlere takılmak, çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak, evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek gibi pasif etkinliklerle değerlendirdikleri görülmektedir.

Yapılan bu araştırma ve daha önceki araştırmaların bir çoğu (Öztürk, 2006; Gürbüz, 2006, www.bls.gov, Gordon and Caltabiano, 1996) insanların serbest zamanlarını genellikle pasif etkinliklerle geçirdiklerini

göstermektedir. Daha önce belirtildiği üzere, sıradan serbest zaman etkinlikleri içinde yer alan pasif etkinliklerin, anlık kazanımlar dışında, kişiye ve topluma çok fazla getirisi yoktur. Bu nedenle hem serbest zaman eğitiminin yaygınlaştırılması, hem de bu eğitimin verilebileceği en uygun rekreatif ortamların artırılması gerekmektedir. Toplumu bu tür ortamlardan uzak tutacak önlemlerin başında kötünün yerine iyiyi koymak gelmektedir. Belediyelerin sunduğu rekreatif ortamlar bu tür önlemler içinde yer almaktadır. Belediye etkinliklerine katılmadan önceki olumsuz serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının, rekreatif ortamların sunulmasıyla pozitif yönde değiştirilmesi oldukça değerli bir toplumsal kazanç sayılabilir.

Önceki Serbest Zaman Etkinlik Biçimlerini Değerlendirmeleri

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon hizmetlerini kullanmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 20’de verilmektedir.

Çizelge 20- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Bugün daha sağlıklı olabilirdim	319	3,17	1,52
Zamanımı boşa harcamışım	347	2,69	1,33
Bana bir şey kazandırmadı	314	2,42	1,38
Sigara gibi kötü alışkanlıklar edindim	299	1,78	1,26

Görüldüğü üzere katılımcıların Belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerine ilişkin olarak, bugün daha sağlıklı olabilecekleri ve zamanlarını boşa harcadıkları görüşüne “kısmen/orta”; kendilerine bir şey kazandırmadığı görüşüne “az”, sigara gibi kötü alışkanlıklar edindikleri görüşüne ise “hiç” düzeyinde katıldıklarını belirtmektedirler.

Bu sonuçlar katılımcıların büyük bir kesiminin Belediyenin serbest zaman etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerini tamamen olumsuzlamadıklarını ortaya koymaktadır. Oysaki yaptıkları etkinlik türlerinin genellikle pasif olduğu dikkate alınır, bu soruya verilen cevapların tam ters oranlar içermesi gerektiği düşünülmektedir. Bu durum katılımcıların daha önce serbest zaman değerlendirme ve rekreatif etkinliklerin yararları hakkında bir eğitim almamış olmasına bağlanabilir. Bunun yanında katılımcıların büyük oranda kadın olması da bu durumu etkileyebilir. Çünkü Türkiye'nin geleneksel yapısının zaten kadınları olumsuz etkinliklere yönelmekten büyük ölçüde koruduğu düşünülmektedir.

Önceki Serbest Zaman Tercihlerinde Etkili Olan Sebepler

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesinin sunduğu rekreasyon hizmetlerini kullanmadan önceki, serbest zaman biçimlerini tercih etmelerindeki sebeplere ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 21'de verilmektedir.

Çizelge 21- Önceki Serbest Zaman Kullanım Tercihlerinde Etkili Olan Sebeplere İlişkin Görüşler

Etkili Olan Sebepler	N	\bar{X}	ss
Serbest zamanı yararlı şekilde değerlendirecek imkânlardan haberdar olmama	319	2,84	1,36
Yaşanılan yerde başka imkânların olmaması	308	2,80	1,41
Ekonomik koşulların yeterli olmaması	318	2,62	1,37
Serbest zamanı nasıl değerlendireceğini bilmeme	324	2,47	1,29
Arkadaş çevresinin yönlendirmesi	310	2,33	1,23
Aile/eşin başka bir şey yapmaya izin vermemesi	294	1,91	1,25

Görüldüğü üzere katılımcılar, Belediye rekreasyon hizmetlerini kullanmadan önceki dönemdeki serbest zaman tercihlerinin, “imkanlardan haberdar olmamaktan”, “imkanların olmamasından” ve “ekonomik koşulların

yetersizliğinden” “kısmen/orta” düzeyde etkilendiğini belirtmektedirler. Yetişkinlerin eğitim programlarına katılımlarını olumsuz etkilediği bilinen bu nedenler (Lowe, 1985, 46), rekreasyon etkinliklerine katılımı sağlamak için dikkate alınması gereken nedenlerdir. Gerçekten de Gürbüz’ün (2006, 136) çalışmasında sıralanan serbest zaman engelleri içinde yine bilgi eksikliği, tesis ve ekonomik koşullar ilk sıralarda yer almaktadır.

Etkinliklerin Sunumuna İlişkin Görüşler

Katılımcıların etkinliklerle ilgili ön bilgi/eğitim alma durumu, etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşleri ve Belediye hizmetlerinin geliştirilmesine ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Etkinliklerle İlgili Ön Bilgi/Eğitim Alma Durumu

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesin’de katıldıkları rekreasyon etkinlikleri ile ilgili ön bilgi/eğitim alma durumuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 22’de verilmektedir.

Çizelge 22- Etkinliklerle İlgili Ön Bilgi/Eğitim Alma Durumuna İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Etkinliğin kişi için uygun olup olmadığı hakkında bilgi	348	3,18	1,31
Etkinliğin yararları hakkında bilgi	342	3,15	1,24
Kullanılacak malzeme/araç-gereç hakkında bilgi	341	2,87	1,26
Yanlış uygulamaların sonuçları hakkında bilgi	337	2,84	1,25
Etkinlikle ilgili ön bilgi	353	2,83	1,36

Görüldüğü üzere katılımcılar “etkinliğin kendileri için uygun olup olmadığı, etkinliğin yararları, kullanılacak malzeme/araç-gereç, yanlış

uygulamaların sonuçları ve etkinlikle ilgili ön bilgi” hakkında bilgi aldıklarına “kısmen/orta” düzeyinde katılmaktadırlar. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak, katılımcılara etkinlik öncesinde, Belediyenin sunduğu rekreasyon hizmetleri ile ilgili yeteri kadar ön bilgi/eğitim verilmediği söylenebilir. Oysa yetişkinler, verimli bir öğrenme için öğrenme araçlarını çok iyi şekilde kullanma yollarını bilmek zorundadırlar (Lowe, 1985, 27). Türkiye’de halkın serbest zaman değerlendirme konusundaki bilgi eksikliği dikkate alındığında, bu kadar geniş çaplı etkinlik hizmeti veren belediyenin, sunduğu rekreasyon etkinlikleri ile ilgili olarak katılımcılarını daha fazla bilgilendirmesi beklenmektedir. Ancak bu aydınlatma kişi odaklı olmalı, kişiye uygunluğa dikkat edilmelidir. Bunun için ilgili personelin halkla iletişim ve danışılan rolü oynama konusundaki öğrenme gereksinimleri, yetişkin eğitimi ile “eğiticilerin eğitimi” sağlanarak giderilebilir.

Katılımcıların “etkinliğin yararları” ve “kendileri için uygun olup olmadığı” konularındaki bilgi alma düzeyinin, rekreasyon etkinlikleri ile ilgili bilgi almayı gerektiren diğer boyutlara göre daha yüksek olmasının, katılımcıların çoğunlukla fiziksel-sportif etkinliklere katılıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü fiziksel etkinlikler genellikle belirli sorunların çözümü (estetik kaygılar, kilo verme, sağlık sorunları vb.) için tercih edilmesi nedeniyle, katılımcılar daha fazla bilgi istiyor olabilirler. Ayrıca sportif- fiziksel etkinliklerin kişi için uygunluğunun da sportif etkinliklere katılımı bir önkoşul olduğu düşünülmektedir.

Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler

Katılımcıların Ankara Büyükşehir Belediyesindeki etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 23’de verilmektedir.

Çizelge 23- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	SS
Çalıştırıcı/eğitmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	364	4,03	1,16
Çalıştırıcı/eğitmenler baskıcı değil	355	4,01	1,20
Etkinliklerden hiç sıkılmıyorum	352	3,98	1,14
Çalıştırıcı/eğitmenler talepleri dikkate alıyorlar	356	3,88	1,17
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	356	3,84	1,18
Korku ve çekingenlik hissetmeme	353	3,80	1,33
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	359	3,75	1,20
Çalıştırıcı/eğitmenler görüş ve önerilere önem veriyor	359	3,72	1,22
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	351	3,64	1,22
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların görüşünü alıyorlar	353	3,60	1,30
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	347	3,50	1,27
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	352	3,43	1,19
Yapılacakları katılımcılar belirleyebiliyor	348	3,34	1,38
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	348	3,15	1,35
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	340	2,99	1,46

Görüldüğü üzere katılımcıların, etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşleri genellikle olumludur. Katılımcılar, Büyükşehir Belediyesinin rekreasyon ortamının bir öğrenme ortamında bulunması gereken özelliklere uygun olduğuna “çok” düzeyinde katılmaktadırlar. Bir başka deyişle ortam, yetişkin eğitimi ilkelerine uygunluk gösterir nitelikte bir ortam olarak ifade edilmektedir. Sadece üç boyutta varolan durumun varolması beklenenden biraz daha farklı olduğunu belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların “yapacaklarını kendisi belirleyebilme”, “sadece ihtiyaç duyduğu konuları öğrenme”, “geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok” seçeneklerine diğerlerinden daha az düzeyde katıldıkları görülmektedir. Özellikle etkinlik saat ve günlerinin ve içeriğinin tamamen Belediye tarafından belirleniyor olması bu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Yetişkin eğitiminin öğretmen/konu esasına yönelik işlenmesi ve yetişkinlerin belli bir tempoda ve kontrolleri dışında kalan kısıtlamalar içinde öğrenme durumunda bırakılması uygun değildir. Yetişkin eğitimi öğrenciye göre düzenlenmelidir (Lowe, 1985, 27). Çünkü derin bir öz-yönetimli olma gereksinimine sahip olan “yetişkinler öğrenme sürecinde kendi yapacakları çalışmaları (egzersizleri) kendileri planlamak ve bu planı kendileri uygulamaktan hoşlanırlar” (Knowles, 1996, 29; Bülbül, 1991, 49). Bu nedenle sunulan etkinliklerin öğrenme ortamının, “kısmen” katılınan boyutlarının da yetişkin eğitimi ilkelerine uygun olarak yapılandırılmasının, katılımcıların öğrenme ortamı ile ilgili olumlu görüşlerini, dolayısıyla katılım oranlarını da artıracığı düşünülmektedir.

Belediyenin Sunduğu Etkinliklerin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerinin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 24’de verilmektedir.

Çizelge 24- Belediyenin Sunduğu Etkinliklerin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Serbest zamanların yararlı biçimde geçirilmesini sağlamak için Belediye içinde ayrı bir rekreasyon birimi olmalı	355	3,74	1,37
Etkinlik zamanını katılımcılar belirlemeli	337	3,54	1,34
Etkinlik çeşitleri artırılmalı	367	3,51	1,37
Bilgi alınabilecek kişiler olmalı	346	3,46	1,32
Etkinlikler için ayrılan süre uzatılmalı	355	3,44	1,30
Etkinlik süresini katılımcılar belirlemeli	345	3,44	1,34
Çalıştırıcılar/eğitmenler daha eğitimli olmalı	338	3,17	1,52
Çalıştırıcılar/eğitmenler katılımcılara daha iyi davranmalı	339	3,04	1,47
Daha ucuz olmalı	344	3,03	1,43
Parasız olmalı	330	2,95	1,54

Görüldüğü üzere, “serbest zamanları yararlı biçimde geçirilmesini sağlamak için belediye içinde ayrı bir rekreasyon birimi olmalı, etkinlik çeşitleri artırılmalı, bilgi alınabilecek kişiler olmalı, etkinlik zamanını katılımcılar belirlemeli, etkinlikler için ayrılan süre uzatılmalı, etkinliğe katılım süresini katılımcılar belirlemeli” ifadelerine “çok” düzeyinde; “çalıştırıcı/eğitmenler daha eğitilmiş olmalı, çalıştırıcı/eğitmenler katılımcılara daha iyi davranmalı, daha ucuz olmalı, parasız olmalı” seçeneklerine “kısmen/orta” düzeyinde katılmaktadırlar.

Bu durumda, çalıştırıcı/eğitmenlerin daha iyi yetiştirilmesi gerektiği sonucu çıkabilir. Daha ucuz ve parasız olmasını ise yüzyüze görüşmelerden edinilen bilgilerden anlaşıldığı üzere kalitenin düşeceği endişesi ile istememektedirler.

Çizelge 22’de görüldüğü üzere, katılımcılar etkinliklerle ilgili ön bilgi/eğitim alma durumundan yeterince memnun değildirler. Bu sonuca paralel olarak Belediye etkinliklerinin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinde de “bilgi alınabilecek kişiler olmalı” fikrine “çok” düzeyinde katıldıkları görülmektedir.

Ayrıca Çizelge 15’de görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu, belediyede katıldıkları etkinliklerin beklentilerini tam olarak karşılamadığını düşünmektedir. Bu aksaklıkların giderilmesinde katılımcıların belediye etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik görüşlerinden yararlanılması gerektiği söylenebilir.

Çizelge 6’da Belediye etkinliklerini tercih nedeni olarak; ekonomik olarak uygunluk, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman olması, ulaşım kolaylığı, tesis olanaklarının iyi olması, seçilebilecek etkinlik türünün fazlalığı ve evine yakın olmasının katılımcıları “çok” düzeyinde etkilediği görülmektedir. Katılımcılar için Belediye hizmetleri tercih nedeni olan unsurların, hizmetlerin geliştirilmesine yönelik görüşlerle birlikte ele alınması gerektiği de düşünülmektedir.

Çizelge 13’de görüldüğü üzere katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerinde de “etkinliklerde süre sınırlaması olması”ndan “kısmen/orta” düzeyinde etkilendikleri görülmektedir. Özellikle sportif etkinliklere çok yoğun ilgi olması nedeniyle, teoride haklı olunan bu isteğin, pratikte uygulanabilirliğinin sağlanmasının, Belediyenin hizmet olanaklarıyla alakalı bir durum olduğu düşünülmektedir. Kişilerin etkinliklerden daha fazla doyum almaları ve katılımcı sayısının artırılabilmesi için etkinlikler için ayrılan sürenin makul ölçülerde tutulması gerekmektedir. Ancak bu süre, kişilerin sağlıklarını zora sokmayacak biçimde düzenlenmeli ve başkalarının kullanımını sınırlandıracak düzeyde olmamalıdır. Bu yüzden Belediyenin daha fazla rekreatif tesis açması ve bu tesislerin en etkin ve verimli şekilde kullanımı için gerekli düzenlemeleri yapması gerektiği düşünülmektedir.

Etkinlik süresini katılımcıların belirlemeleri, onların rekreasyon doyumları için önemlidir. Ancak katılımcıların çoğunluğunun sportif etkinliklere katıldıkları dikkate alındığında, bu durumun bazı sakıncaları ve zorlukları olabileceği düşünülmektedir. Öncelikle sürenin kişinin fiziksel ve sağlık özelliklerine uygun ve kişinin amacına erişmesini sağlayacak düzeyde olması gerekmektedir. Bunun yanında sürenin çok uzun tutulması, yeni kişilerin katılımını engelleyebilir. Bu durumda Belediyenin arz-talep dengesini iyi kurması gerektiği düşünülmektedir. Burada hem varolan kullanıcıların süre konusunda memnun edilmesi hem yeni gelecek katılımcıların önünü kesmeyecek düzenlemelerin yapılması söz konusu olmaktadır.

Katılımcıların etkinlik zamanını kendilerinin belirlemek istemesi doğaldır. Bu durum daha önce de belirtildiği üzere, yetişkin eğitimi ilkelerine de uygundur. Rekreasyon etkinlikleri serbest zamanda gerçekleşir ve herkesin serbest zamanı farklı zamanlara denk gelebilir. Bu nedenle katılımcılar kendileri için en uygun zamanı seçme özgürlüğüne sahip olmayı istemektedirler. Ancak bu durumun hizmeti sunan kurum açısından bazı zorlukları olabilir. Herkesin istediği zamanda etkinlik düzenlenmesi her etkinlik türü için pratikte mümkün olmayabilir. Bu durumda belediyenin hizmetlerini günün farklı saatlerine yaymasının ve değişik zamanlarında aynı

etkinlik türüne yönelik hizmetleri sunmasının bir çözüm olabileceği düşünülmektedir.

Birçok ülkede, yerel yönetimlerin bünyesinde halkın serbest zamanlarının olumlu yönde değerlendirmesini sağlamak amacıyla kurulmuş rekreasyon birimleri olduğu bilinmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi etkinliklerinin katılımcılarının da Belediye içinde bir rekreasyon birimi olması yönünde beklentilerinin olduğu görülmektedir.

Etkinliklere Katılımın Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşler

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine katılımın, yaşam kalitesini ne yönde etkilediğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Çizelge 25’de verilmektedir.

Çizelge 25- Etkinliklere Katılımın Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşler

	N	\bar{X}	ss
Etkinliklere katılım yaşam kalitemi artırdı	376	3,60	1,25
Etkinliklere daha sık katılmak, yaşam kalitemi daha çok artıracaktır	371	3,85	1,17
Etkinliklere katılım yaşam kalitemde değişiklik yapmadı	341	2,01	1,22

Görüldüğü üzere katılımcılar, serbest zaman etkinliklerine katılımın yaşam kalitesini daha çok artırdığı ve daha sık katılırlarsa daha fazla artıracacağı görüşüne “çok” düzeyinde katılmaktadırlar. Serbest zaman etkinliklerine katılımın yaşam kalitesinde değişiklik yapmadığı görüşüne çoğunlukla katılmamaları da bu görüşlerini destekleyici bir sonuçtur. Ancak yine de rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesini artırdığı ya da artıracacağı görüşüne katılmayan bir kesim olduğu görülmektedir. Bu kişilerin de rekreasyondan yarar sağlayabilmesi ve yaşam kalitelerini olumlu yönde fayda sağlayabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Çizelge 16'da görüldüğü üzere, katılımcılar rekreasyon etkinlikleri sırasında “yenilendiğini hissetme, yaşamın stresinden uzaklaşma, duygusal olarak rahatlama, eğlenme ve dinlenme” gibi başka yollarla çok fazla elde edemeyecekleri birçok olumlu duyguyu yoğun bir biçimde hissetmektedirler. Ayrıca Çizelge 17'de görüldüğü üzere rekreasyon etkinliklerine katılımdan oldukça fazla yarar elde etmeleri de etkinliklerin yaşam kalitesine olumlu katkı yapma olasılığını artırmaktadır. Araştırmalar da göstermektedir ki rekreatif katılımın sonuçları fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlık ve yenilenmenin birçok yönünü kapsamaktadır. Rekreasyon kişinin psikolojisi üzerinde olumlu etkiler yapmakta, yalnızlığı yenmeye yardımcı olmakta, stresin olumsuz etkilerini azaltmakta ve böylece insanların yaşam kalitesine katkıda bulunmaktadır (Coleman and Iso-Ahola, 1993; Gobster, 2005, 368; www.questia.com).

İnsanların gündelik yaşamlarında artan doyumsuzluk, stres, sıkıntı, hareketsizlik, yaratıcılıktan yoksunluk ve yabancılaşmanın, bugün dünyanın her yerindeki birçok toplumun yapısını belirlediği bilinmektedir. Bütün bu tipik özellikler, serbest zaman davranışları ile hafifletilebilmekte ve serbest zaman ve rekreasyon etkinlikleri yaşam kalitesini geliştirebilmek için bir kaynak olarak görülmektedir (Sivan and Ruskin, 2000, 1). Bu kaynaktan daha etkin biçimde yararlanılabilmesi için, Belediyelerin bu tür hizmetleri artırması ve halkın katılımını en üst düzeye çıkarabilmek için gerekli düzenlemeleri yapması gerektiği düşünülmektedir.

Kişisel Özellikler ve Rekreasyon

Ankara Büyükşehir Belediyesi tesislerinde rekreasyon hizmeti alan üyelerin rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik durum ve iş durumları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olup olmadığına bakılmış ve kişisel özellikleri ile rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşleri arasındaki etkileşim gösteren durumlar aşağıda verilmiştir.

Yaş ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların yaş kümelerine göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların yaş kümeleri ile “etkinlikleri tercih etme nedenleri, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerine ilişkin görüşleri, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri ve belediye hizmetlerini tercih nedenleri” konusundaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların, etkinlik çeşitlerini tercih nedenlerine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 26’da verilmektedir.

Çizelge 26’da görüldüğü üzere katılımcıların etkinlik çeşidini tercih etmelerinde etkili olan “doktor tavsiyesi” nedenine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 35-44 ve 45-54 yaş grubunun, 18-24 yaş grubuna göre, etkinlik çeşidini “doktor tavsiyesi” sebebiyle tercih ettiklerini daha fazla belirttikleri görülmektedir. Genellikle 35-54 yaş grubunun, sağlık sorunlarının ortaya çıkmaya başladığı bir yaş dönemi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle 35-54 yaş grubunun, 18-24 yaş grubuna göre etkinlik çeşidini tercih sebebi olarak doktor tavsiyesini daha fazla göstermesinin, bu yaş grubunda artan sağlık sorunlarına bağlı olabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 26- Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenleri	YAŞ							p	
	17 ve altı	18-24 yaş	25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55-64 yaş	65 ve üzeri		
Maliyetinin yüksek olmaması	\bar{X}	2.70	3.17	3.29	3.39	3.41	3.46	2.50	0.51
	s.s	1.16	1.53	1.30	1.33	1.23	1.34	1.00	
Yaşına uygun olması	\bar{X}	3.56	3.41	3.11	3.38	3.41	3.47	3.17	0.71
	s.s	1.01	1.17	1.26	1.17	1.10	1.20	1.47	
Yeteneklerine uygun olması	\bar{X}	4.00	3.38	3.40	3.54	3.50	3.32	3.29	0.73
	s.s	0.87	1.24	1.07	1.07	1.20	1.23	0.95	
Daha önce katılanların tavsiyeleri	\bar{X}	3.30	2.78	3.12	3.27	3.30	2.71	3.25	0.16
	s.s	0.67	1.30	1.35	1.31	1.15	1.43	0.96	
Zamanının uygun olması	\bar{X}	3.89	3.71	3.62	3.73	3.65	3.51	4.00	0.89
	s.s	1.17	1.02	1.07	1.06	1.08	1.30	0.82	
Yerinin uygun olması	\bar{X}	4.11	3.63	3.78	3.88	3.93	3.59	3.83	0.61
	s.s	0.93	1.22	1.21	1.15	0.92	1.12	1.33	
Arkadaşlara eşlik etmek	\bar{X}	2.90	3.40	3.03	3.32	3.53	3.49	4.50	0.19
	s.s	1.20	1.39	1.47	1.44	1.27	1.31	0.58	
Ortamda kendini rahat hissetme	\bar{X}	4.22	3.67	3.75	3.98	3.78	4.03	4.17	0.39
	s.s	0.67	1.13	1.13	0.98	1.11	0.91	0.41	
TV'deki sağlıklı yaşam programları	\bar{X}	3.22	2.50	2.47	2.99	3.07	2.76	3.67	0.09
	s.s	1.48	1.44	1.36	1.29	1.35	1.58	0.58	
Doktor tavsiyesi	\bar{X}	2.80	1.95*	2.41	3.03*	3.12*	2.56	3.50	0.00*
	s.s	1.69	1.33	1.52	1.57	1.44	1.54	2.12	

*p<0.05

Katılımcıların etkinlik çeşidini tercih etmelerinde etkili olan “maliyetinin yüksek olmaması, yaşa uygun olması, yeteneklerine uygun olması, daha önce katılanların tavsiyeleri, yerinin uygun olması, arkadaşlara eşlik etme, ortamda kendini rahat hissetme ve TV'deki sağlıklı yaşam programları” nedenlerine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında, p<0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların etkinliklere haftalık olarak hangi sıklıkla katılmak istediklerine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 27'de verilmektedir.

Çizelge 27- Etkinliklere Haftalık Olarak Hangi Sıklıkla Katılmak İstediklerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

		YAŞ							p
		17 ve altı	18-24 yas	25-34 yas	35-44 yas	45-54 yas	55-64 yas	65 ve üzeri	
Etkinliklere haftalık olarak hangi sıklıkla katılmak istediklerine ilişkin görüşleri	\bar{x}	5.73*	4.63	4.14*	4.38*	4.34*	3.98*	3.33*	0,02*
	s.s	1.35	2.10	1.60	1.68	1.61	1.80	1.32	

* $p<0.05$

Görüldüğü üzere, katılımcıların etkinliklere haftalık olarak hangi sıklıkla katılmak istediklerine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; 17 ve altı yaş grubundaki katılımcılar; 25 yaş üzeri tüm yaş gruplarından daha fazla gün etkinliklere katılmak istediklerini belirtmektedirler. Gerçekten de \bar{x} değerlerine bakıldığında, genel olarak katılımcıların yaşları arttıkça, etkinliklere daha fazla gün katılma isteğinin de azaldığını belirttikleri görülmektedir.

Yaşlı bireylerin hem fiziksel hem psikolojik sorunlarla karşılaşma olasılıklarının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bu nedenle yaşlı bireylerin rekreasyon etkinliklerine katılımının, diğer yaş kümelerinden daha farklı bir değeri olduğu düşünülmektedir. Yaşlıların rekreasyon etkinliklerine ilgilerinin artırılması ve katılımının sağlanması yönünde Belediyenin daha fazla ortam hazırlaması, örneğin sadece Aile Yaşam Merkezinde bulunan “Yaşlılar Lokali” hizmetini her semte yaygınlaştırması gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların Belediyenin rekreasyon etkinliklerine başlamadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklığına yönelik görüşlerinin, yaş kümelerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 28’de verilmektedir.

Çizelge 28- Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenleri		YAŞ							p
		17 ve altı	18-24 yaş	25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55-64 yaş	65 ve üzeri	
Daha fazla zaman olmaması	\bar{X}	2.80	2.78	3.03*	3.14*	3.03	2.19*	2.83	0.03*
	s.s	1.40	1.38	1.35	1.37	1.39	1.26	1.47	
İşyerine uzak olması	\bar{X}	1.73	1.70	1.88	1.96	2.04	1.64	2.00	0.70
	s.s	1.10	1.11	1.12	1.25	1.27	0.87	1.41	
Eve uzak olması	\bar{X}	2.20	1.96	2.31	2.35	2.59	2.13	2.83	0.24
	s.s	1.75	1.18	1.27	1.35	1.44	1.21	1.60	
Ekonomik sıkıntı	\bar{X}	2.73	2.06	2.39	2.16	2.25	2.10	2.83	0.51
	s.s	1.35	1.21	1.32	1.31	1.42	1.30	1.33	
Çocuklarını bırakacak yer olmaması	\bar{X}	2.20	1.74	2.49*	2.09	1.71*	1.50*	2.67	0.00*
	s.s	1.62	1.27	1.64	1.30	1.19	1.11	1.53	
Etkinliklerde süre sınırlaması olması	\bar{X}	2.60	2.52	2.57	3.11	2.78	2.78	3.00	0.30
	s.s	1.84	1.42	1.31	1.47	1.56	1.58	1.63	
Sosyal çevreden çekinme	\bar{X}	2.45	1.51	1.90	1.52	1.75	1.48	2.25	0.08
	s.s	1.63	0.97	1.34	0.98	1.25	0.99	1.89	
Aile/eşin onaylamaması	\bar{X}	1.90	1.53	1.88	1.64	1.57	1.59	2.50	0.52
	s.s	1.29	1.06	1.46	1.09	1.03	1.21	1.91	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere kişilerin etkinliklere istedikleri kadar katılmalarını engelleyen “daha fazla zaman olmaması” nedenine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 25-44 yaş grubunun, “daha fazla zaman olmaması”nı 55-64 yaş grubuna göre etkinliklere istedikleri kadar katılamama sebebi olarak daha çok belirttikleri görülmektedirler. 25-44 yaş genç yetişkinlik dönemi, aile ve sosyal sorumlulukların en yoğun olduğu dönemdir. İnsanların evlenerek aile sorumluluğu aldığı, çocuk yetiştirdiği ve mesleki kariyerini artırmaya ve ekonomik olarak rahatlamaya çalıştığı bir dönemdir (Onur, 2004, 101,113). 55-64 yaş grubu ise büyük ölçüde bu sorumlulukların azaldığı ya da olmadığı bir dönemdir. Dolayısıyla 25-44 yaş grubunun, 55-64 yaş grubuna oranla daha fazla zaman darlığı yaşadığı ve bu nedenle etkinliklere istedikleri kadar katılamadıklarını belirttikleri düşünülmektedir.

Kişilerin etkinliklere istedikleri kadar katılmalarını engelleyen “çocukları bırakacak yer olmaması” nedenine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 25-34 yaş grubunun, çocuklarını bırakacak yer olmaması nedeniyle etkinliklere istedikleri kadar katılamadıklarını, 45-64 yaş grubundan daha fazla belirttikleri görülmektedir. 25-34 yaş grubu için bu durumun diğer gruplara oranla daha fazla sorun yaratmasının, daha küçük yaş grubu çocukları olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Belediyenin Hanım Lokallerinde çocuk bakımevleri olmasına karşın, sadece 3-6 yaş grubu çocuklar kabul edilmektedir. Bu durumda 3 yaşından küçük ya da 6 yaşından büyük çocuğu olan katılımcıların sıkıntı yaşama olasılıklarını artırabileceği düşünülmektedir. Yüzyüze görüşmelerde katılımcılar, bakımevine kabul edilen 3-6 yaş grubu çocuklara yemek verilmemesi ve uyutulmamasının da kendileri için olumsuz bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Üyelerin etkinliklere daha fazla katılmalarında bir engel olarak gösterdikleri bu durumun giderilmesi için Belediyenin konuyla ilgili düzenlemeler yapması gerektiği söylenebilir.

Etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerinden “işyerine uzak olması, eve uzak olması, ekonomik sıkıntı, etkinliklerde süre sınırlaması olması, sosyal çevreden çekinme ve aile/eşin onaylamaması” konusundaki görüşleri ile yaş kümeleri arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların Belediyenin rekreasyon etkinliklerine başlamadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklığına yönelik görüşlerinin, yaş kümelerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 29’da verilmektedir.

Çizelge 29- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığı	YAŞ							p	
	17 ve altı	18-24 yaş	25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55-64 yaş	65 ve üzeri		
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak	\bar{X}	3.40	3.26*	3.56	3.83	4.19*	3.76	2.43	0.01*
	s.s	1.07	1.54	1.52	1.56	1.30	1.80	1.81	
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek	\bar{X}	2.78	2.67*	3.01	3.23	3.45	3.77*	3.60	0.02*
	s.s	1.30	1.53	1.49	1.53	1.42	1.36	1.52	
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek	\bar{X}	3.44	3.15	3.06	2.99	2.94	2.89	3.00	0.90
	s.s	1.01	1.23	1.19	1.13	1.27	1.16	0.89	
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak	\bar{X}	3.60	3.16	3.25	3.23	3.27	2.97	2.40	0.67
	s.s	0.97	1.43	1.41	1.35	1.30	1.25	1.14	
TV izlemek	\bar{X}	1.90	2.15	2.19	2.45	2.16	2.47	2.60	0.65
	s.s	1.29	1.26	1.37	1.50	1.26	1.44	1.34	
Arasira sinema, konser vb yerlere gitmek	\bar{X}	2.90	3.41	3.38	3.50	3.22	3.51	2.00	0.23
	s.s	0.99	1.14	1.18	1.17	1.25	1.29	1.00	
Kitap okumak	\bar{X}	3.00	2.59	2.60	2.38	2.19	2.68	1.71	0.25
	s.s	1.63	1.44	1.46	1.33	1.31	1.49	1.25	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “kahvehane-kafe-internetkafe vb. yerlere takılma” sıklığına yönelik görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 45-54 yaş grubu, belediyenin etkinliklerine katılmadan önce kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlerde, 18-24 yaş grubuna göre daha fazla zaman geçirdiklerini belirtmektedirler. Emeklileri de kapsayan 45-54 yaş grubunun, 18-24 yaş grubundan daha fazla serbest zamanı olduğu ve bu nedenle kahvehane-kafe-internetkafe gibi yerlerde daha çok zaman geçirdikleri söylenebilir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirme”ye katılım sıklığına yönelik görüşlerinin, yaş kümelerine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek

amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 55-64 yaş grubu, belediyenin etkinliklerine katılmadan önce, 18-24 yaş grubuna göre daha fazla evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirdiklerini belirtmektedirler. 55-64 yaş grubunun emeklilik yıllarını kapsıyor olması ve alt yaş gruplarına oranla ailevi sorumluluklarının daha az olması sebebiyle, 18-24 yaş grubundan daha fazla evde zaman geçirmeleri beklenen bir durum olsa bile, bu zamanı hiçbir şey yapmadan geçiriyor olmalarının üzerinde durmak gerektiği düşünülmektedir.

Gerçekten de \bar{x} değerleri incelendiğinde, ileri yaşlarda evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirme oranında artış olduğu görülmektedir. Bu yüzden yerel yönetimlerin özellikle ileri yaşlarda, yalnızlık ve yabancılaşmayı tetikleyen eve kapanma durumunu en aza indirmek için gerekli önlemleri alması gerektiği düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “komşu-arkadaş ziyareti gitmek, çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak, TV izlemek, arasıra sinema, konser vb yerlere gitmek ve kitap okumak” etkinliklerine katılım sıklığına ilişkin görüşlerinin, yaş kümelerine göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Katılımcıların, etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 30’da verilmektedir.

Çizelge 30’da görüldüğü üzere katılımcıların etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, çalıştırıcı/öğretmenlerin kendilerine karşı saygılı davranmalarına ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; çalıştırıcı/öğretmenlerin kendilerine saygılı davrandıkları görüşüne, 17 ve altı yaş grubunun, 25-64 yaş gruplarından; 18-24 yaş grubunun da 25-54 yaş gruplarından daha az katıldıklarını belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 30- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

Eğitim Ortamına İlişkin Görüşler		YAŞ							p
		17 ve altı	18-24 yaş	25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55-64 yaş	65 ve üzeri	
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	\bar{X}	3.00	2.95	2.92	3.26	3.31	3.39	3.13	0.38
	s.s	1.32	1.51	1.29	1.27	1.37	1.33	1.36	
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	\bar{X}	3.40	2.91	2.73	2.99	3.00	3.36	3.88	0.20
	s.s	0.84	1.41	1.45	1.53	1.49	1.44	1.25	
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	\bar{X}	3.78	3.21	3.44	3.69	3.57	3.41	3.33	0.41
	s.s	1.20	1.37	1.20	1.20	1.28	1.40	1.37	
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	\bar{X}	3.89	3.46	3.84	3.75	3.75	3.90	4.25	0.42
	s.s	0.93	1.33	1.12	1.15	1.25	1.23	1.04	
Yapacaklarını kendisi belirleyebilme	\bar{X}	3.10	3.45	3.38	3.22	3.32	3.42	3.86	0.88
	s.s	0.99	1.45	1.34	1.30	1.52	1.46	1.21	
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	\bar{X}	3.44	3.46	3.40	3.78	3.68	3.95	4.33	0.13
	s.s	1.42	1.25	1.34	1.06	1.19	1.25	1.21	
Çalıştırıcı/öğretmenler görüş ve önerilere önem veriyor	\bar{X}	3.10	3.60	3.71	3.92	3.70	3.55	4.38	0.20
	s.s	1.45	1.23	1.24	1.15	1.19	1.36	0.92	
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	\bar{X}	3.38	3.34	3.34	3.62	3.41	3.46	3.00	0.68
	s.s	0.52	1.13	1.18	1.16	1.30	1.24	1.53	
Korku ve çekingenlik hissetmeme	\bar{X}	3.00	3.66	3.87	3.80	3.91	3.81	3.75	0.65
	s.s	1.20	1.42	1.30	1.23	1.37	1.43	1.58	
Etkinliklerden hiç sıkılmama	\bar{X}	3.38	3.96	3.91	4.15	3.99	3.84	4.13	0.50
	s.s	1.06	1.23	1.09	1.00	1.21	1.31	1.13	
Çalıştırıcı/öğretmenler baskıcı değil	\bar{X}	3.10	3.89	4.07	4.16	4.03	4.03	3.57	0.18
	s.s	1.10	1.37	1.20	1.01	1.19	1.23	1.62	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	\bar{X}	3.56	3.42	3.97	4.02	3.82	3.90	3.75	0.09
	s.s	1.01	1.19	1.11	1.17	1.21	1.10	1.58	
Çalıştırıcı/öğretmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	\bar{X}	3.10*	3.68*	4.09*	4.18*	4.14*	4.10*	4.14	0.02*
	s.s	1.10	1.33	1.06	1.04	1.14	1.14	1.57	
Çalıştırıcı/öğretmenler talepleri dikkate alıyorlar	\bar{X}	3.67	3.71	4.05	4.09	3.73	3.61	4.25	0.11
	s.s	1.12	1.24	1.00	1.03	1.32	1.26	1.16	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü alıyorlar	\bar{X}	3.90	3.37	3.68	3.83	3.43	3.35	4.13	0.15
	s.s	0.74	1.38	1.20	1.21	1.44	1.34	1.25	

* $p < 0.05$

\bar{X} değerleri incelendiğinde, yaş arttıkça çalıştırıcıların/öğretmenlerin davranışının veya davranışların katılımcılar tarafından algılanışının farklılaştığı görülmektedir. Yaş arttıkça saygılı davranış/davranış algısı da artmaktadır. Bunun nedeninin çalıştırıcı/öğretmenlerin kendileri ile yaklaşık aynı yaşlarda olan ya da daha küçük katılımcılara gösterdikleri tavırlarla,

kendilerinden yaşça daha büyük olan katılımcılara gösterdikleri tavırlar arasındaki farklılıktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik diğer görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Katılımcıların, Belediye hizmetlerini tercih nedenlerine ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 31’de verilmektedir.

Çizelge 31- Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Yaş Kümelerine Göre Dağılımı

Belediye Etkinliklerini Tercih Etme Nedenleri		YAŞ							p
		17 ve altı	18-24 yaş	25-34 yaş	35-44 yaş	45-54 yaş	55-64 yaş	65 ve üzeri	
Hizmet kalitesi yüksek	\bar{X}	3.64	2.79*	3.45*	3.40*	3.41*	3.00	3.00	0.01*
	s.s	0.81	1.25	1.17	1.15	1.06	1.00	1.20	
Seçilebilecek etkinlik türü fazla	\bar{X}	3.80	3.21	3.67	3.55	3.25	3.41	3.63	0.11
	s.s	0.79	1.19	1.09	1.03	1.04	1.09	1.06	
Malzeme, araç-gereç kalitesi iyi	\bar{X}	3.80	3.07	3.44	3.34	3.24	3.05	3.43	0.24
	s.s	0.79	1.10	0.95	1.14	1.22	1.14	1.27	
Eğitmenler/çalıştırıcılar alanlarında uzman	\bar{X}	3.40	3.34	3.78	3.79	3.60	3.56	4.13	0.17
	s.s	1.26	1.25	1.08	1.09	1.06	1.16	0.99	
Ulaşımı kolay	\bar{X}	3.45	3.37	3.70	3.70	3.64	3.81	3.75	0.60
	s.s	1.04	1.28	1.21	1.03	1.17	1.27	1.49	
Eve yakın	\bar{X}	3.20	3.04	3.53	3.42	3.51	3.51	4.00	0.27
	s.s	1.48	1.40	1.21	1.28	1.34	1.34	1.29	
Arkadaşların da orada olması	\bar{X}	3.27	2.71	2.96	3.27	3.15	3.33	4.00	0.09
	s.s	1.35	1.48	1.41	1.35	1.33	1.40	1.53	
Ekonomik olarak uygun	\bar{X}	3.40	3.53	3.82	3.75	3.75	3.83	4.13	0.66
	s.s	1.26	1.36	1.16	1.06	1.15	1.27	1.25	
Tesis olanakları çok iyi	\bar{X}	4.18	3.38	3.64	3.55	3.70	3.54	4.00	0.36
	s.s	0.75	1.18	1.15	1.11	1.22	1.07	1.10	

* $p<0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların belediyenin sunduğu etkinlikleri tercih etme nedenlerinden “hizmet kalitesinin yüksek” olmasına yönelik görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında

olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 25--54 yaş grubunun hizmet kalitesinin yüksekliğini, 18-24 yaş grubundan daha fazla Belediye hizmetlerini tercih nedeni olarak belirttikleri görülmektedir.

Hizmet kalitesinin yüksekliği görelidir. Ancak \bar{x} değerleri incelendiğinde, özellikle orta yaş gruplarında kaliteyi olumlamanın artarken, 55 yaş üstü katılımcılarda azaldığı görülmektedir. Bu durumun etkinliklerde yaşa göre düzenlemelerin olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü “İnsanlar arasındaki bireysel farklılıklar yaşla artar; bu nedenle, yetişkin eğitiminde biçim, zaman, yer ve öğrenme hızındaki farklılıklar için en uygun düzenlemelerin yapılması gerekir” (Aktaran: Knowles, 1996, 29). Özellikle katılımcıların çoğunluğunun yer aldığı sportif etkinlikler gibi bazı etkinlik türlerinde, değişik yaş gruplarının fiziksel özelliklerine ve etkinlikten beklentilerine göre, farklı düzenlemelerin olması ve etkinliklerin her yaş grubuna aynı biçimde sunulmamalı gerektiği düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu etkinlikleri tercih etme nedenlerinden, “seçilebilecek etkinlik türünün fazlalığı; malzeme, araç-gereç kalitesinin iyi olması, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman olması, ulaşımın kolay olması, eve yakın olması, arkadaşların da orada olması, ekonomik olarak uygunluğu ve tesis olanaklarının çok iyi olması”na ilişkin görüşlerinin yaş kümelerine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Cinsiyet ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların cinsiyetleri ile “etkinlikleri tercih etme nedenleri, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediyenin etkinliklerine

katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimleri, etkinliklerin öğrenme ortamı, etkinlikler sırasında hissettikleri duygular, etkinliklerin yararları, Belediye hizmetlerini tercih nedenleri ve Belediye hizmetlerinin geliştirilmesi” konularındaki görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların, etkinlikleri tercih nedenlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farkın cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 32’de verilmektedir.

Çizelge 32- Katıldıkları Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Etkinlik Çeşidini Tercih Nedenleri	Cinsiyet	\bar{X}	s.s	t	p
Maliyetinin yüksek olmaması	Kadın	3.45	1.24	3.96	0.00*
	Erkek	2.57	1.54		
Yaşa uygun olması	Kadın	3.40	1.17	1.65	0.10
	Erkek	3.10	1.16		
Yeteneklere uygun olması	Kadın	3.51	1.10	1.81	0.07
	Erkek	3.20	1.29		
Daha önce katılanların tavsiyeleri	Kadın	3.22	1.29	3.76	0.00*
	Erkek	2.50	1.13		
Zamanının uygun olması	Kadın	3.73	1.07	2.23	0.03*
	Erkek	3.35	1.12		
Yerinin uygun olması	Kadın	3.91	1.05	3.62	0.00*
	Erkek	3.20	1.31		
Arkadaşlara eşlik etme	Kadın	3.29	1.42	-1.34	0.18
	Erkek	3.54	1.20		
Ortamda kendini rahat hissetme	Kadın	3.91	1.01	2.10	0.04*
	Erkek	3.54	1.21		
TV'deki sağlıklı yaşam programları	Kadın	2.86	1.38	1.47	0.15
	Erkek	2.52	1.43		
Doktor tavsiyesi	Kadın	2.72	1.57	1.12	0.26
	Erkek	2.45	1.41		

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları etkinlik çeşidini tercih sebeplerinden “maliyetinin yüksek olmaması, daha önce katılanların tavsiyeleri, zamanının uygun olması, yerinin uygun olması ve ortamda kendini rahat hissetme”ye yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kadın ve erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığı ortaya çıkarmak amacıyla yapılan t-testine göre; kadın katılımcılar etkinlikleri “maliyetinin yüksek olmaması, daha önce katılanların tavsiyeleri, zamanının uygun olması, yerinin uygun olması ve ortamda kendini rahat hissetme” nedenleriyle, erkeklerden daha fazla tercih ettiklerini belirtmektedirler.

Kadınların tercihlerinde maliyetin erkeklerden daha fazla etkili olması, onların ev hanımı olmasının bir sonucu olarak düşünülebilir. Çünkü katılımcıların çoğunluğu çalışmamaktadır. Yerinin ve zamanının uygunluğu ile ortamda kendini rahat hissetme unsurlarının, erkeklere oranla kadınlarda daha etkili olmasının ise hizmetlerin çoğunlukla kadınlara yönelik sunulması ve onların şartlarına göre düzenlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katıldıkları etkinlik çeşidini tercih sebeplerinden, “yaşa uygun olması, yeteneklere uygun olması, arkadaşlara eşlik etme, TV’deki sağlıklı yaşam programları ve doktor tavsiyesi”ne ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 33’de verilmektedir.

Çizelge 33’de görüldüğü üzere Belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerine istedikleri kadar katılamama sebeplerinden, “daha fazla zaman olmaması, sosyal çevreden çekinme ve aile/eşin onaylamaması”na yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kadın ve erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığı ortaya çıkarmak amacıyla yapılan t-testine göre; kadın katılımcılar “daha fazla zaman olmaması”nı, erkeklerden daha fazla etkinliklere istedikleri kadar katılamama sebebi olarak belirtirken; “sosyal çevreden çekinme ve aile/eşin onaylamaması”nı erkek katılımcıların, kadınlardan daha fazla etkinliklere istedikleri kadar katılamama sebebi olarak belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 33- Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenleri	Cinsiyet	\bar{X}	s.s	t	p
Daha fazla zaman olmaması	Kadın	3.11	1.34	5.73	0.00*
	Erkek	2.00	1.19		
İşyerine uzak olması	Kadın	1.87	1.21	0.12	0.90
	Erkek	1.85	0.94		
Eve uzak olması	Kadın	2.35	1.38	1.20	0.23
	Erkek	2.11	1.08		
Ekonomik sıkıntı	Kadın	2.18	1.31	-1.61	0.11
	Erkek	2.49	1.32		
Çocukları bırakacak yer olmaması	Kadın	1.98	1.42	-0.65	0.51
	Erkek	2.12	1.21		
Etkinliklerde süre sınırlaması olması	Kadın	2.78	1.53	0.22	0.83
	Erkek	2.74	1.20		
Sosyal çevreden çekinme	Kadın	1.61	1.17	-2.43	0.02*
	Erkek	2.04	1.11		
Aile/eşin onaylamaması	Kadın	1.51	1.08	-4.17	0.00*
	Erkek	2.39	1.42		

* $p < 0.05$

Aile sorumlulukları nedeniyle kadınlar, erkeklerden daha kısıtlı zamana sahiptirler. Bu yüzden erkekler, zaman kullanımı konusunda kadınlardan daha avantajlı durumdadırlar. Dolayısıyla zaman yetersizliğinin, kadınların erkeklere oranla etkinliğe istediklerinden daha az katılmalarının sebebi olduğu anlaşılmaktadır.

Erkek katılımcıların, etkinliklere istedikleri kadar katılamama sebebi olarak, sosyal çevreden çekinme ve aile/eşin onaylamamasını kadınlardan daha fazla belirtilmesi ise ilginçtir. Sadece Aile Yaşam Merkezinde erkek üyeler bulunmaktadır. Ancak kadınların yoğun oldukları bir ortamda bulunmak erkekleri dışsal nedenlerle etkileyebilir. Bu durumda belediyenin hizmet sunumunda, erkek katılımcıların da kendilerini rahat hissedebilecekleri ortamları oluşturması ve bu tür çekinceleri yaşamayacakları türde programları sunmaları gerektiği düşünülmektedir. Ailece katılımın sağlanabileceği etkinlik türlerinin artırılması bu durumu giderebilir.

Katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamama sebeplerinden “işyerine uzak olması, eve uzak olması, ekonomik sıkıntı, çocukları bırakacak yer olmaması ve etkinliklerde süre sınırlaması olması”na ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, Belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklığına yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 34’de verilmektedir.

Çizelge 34- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığı	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak	Kadın	4,02	1,38	7,94	0,00*
	Erkek	2,42	1,51		
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek	Kadın	3,32	1,49	3,53	0,00*
	Erkek	2,54	1,38		
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek	Kadın	3.05	1.17	1.02	0.31
	Erkek	2.87	1.22		
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak	Kadın	3,29	1,35	2,68	0,01*
	Erkek	2,76	1,21		
TV izlemek	Kadın	2.26	1.42	-0.30	0.76
	Erkek	2.32	1.11		
Arasına sinema, konser vb yerlere gitmek	Kadın	3.41	1.18	1.20	0.23
	Erkek	3.20	1.28		
Kitap okumak	Kadın	2,30	1,37	-4,51	0,00*
	Erkek	3,23	1,30		

* $p<0.05$

Görüldüğü üzere Belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman etkinliklerini yapma sıklıklarına ilişkin olarak, “kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak, evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek, çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak, kitap okumak” ile ilgili görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Kadın ve erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki farklılığı ortaya çıkarmak

amacıyla yapılan t-testine göre; “kahvehane-internet kafe vb. yerlere gitme, evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirme ve çarşı-pazarda amaçsızca dolaşma” etkinliklerini, kadınların erkeklerden daha sık yaptıklarını belirttikleri görülmektedir. Kitap okuma etkinliğinde ise erkekler kadınlardan daha fazla sıklıkla kitap okuduklarını belirtmektedirler.

Kadın katılımcıların, evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirdiklerini ve çarşı-pazarda amaçsızca dolaştıklarını erkeklere göre daha fazla sıklıkla yaptıklarını belirtmeleri, çalışmamalarının bir sonucu olarak görülebilir. Çünkü kadınların kullanabileceği serbest zaman olanaklarının erkeklerden daha sınırlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca toplumsal bakış açısının da birçok konuda kadınları daha fazla kısıtlaması söz konusu olabilir. Ancak kahvehane, kafe, internetkafe vb yerlere kadın katılımcıların erkeklerden daha fazla sıklıkla gidiyor olmasının, rekreasyon etkinliklerine katılan kadınların kent yaşamına da daha fazla katılan kadınlar olmasından kaynaklandığı sanılmaktadır.

Katılımcıların Belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerine katılmadan önceki serbest zamanlarında “komşu-arkadaş ziyarete gitmek, TV izlemek ve arasıra sinema-konser gibi yerlere gitmek” etkinliklerini yapma sıklıklarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 35’de verilmektedir.

Çizelge 35- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler		\bar{X}	s.s	t	p
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	Kadın	3.28	1.28	3.59	0.00
	Erkek	2.55	1.49		
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	Kadın	3,08	1,49	2,80	0,00*
	Erkek	2,58	1,21		
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	Kadın	3,66	1,20	5,52	0,00*
	Erkek	2,69	1,34		
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	Kadın	3.84	1.17	3.24	0.00*
	Erkek	3.30	1.28		
Yapacaklarını kendisi belirleyebilme	Kadın	3.32	1.37	-0.77	0.44
	Erkek	3.47	1.48		
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	Kadın	3.73	1.18	2.63	0.01*
	Erkek	3.21	1.36		
Çalıştırıcı/eğitmenler görüş ve önerilere önem veriyor	Kadın	3.84	1.14	3.77	0.00*
	Erkek	3.10	1.42		
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	Kadın	3.52	1.17	3.07	0.00*
	Erkek	3.00	1.24		
Korku ve çekingenlik hissetmeme	Kadın	4,00	1,23	6,44	0,00*
	Erkek	2,73	1,37		
Etkinliklerden hiç sıkılmama	Kadın	4,16	1,02	5,88	0,00*
	Erkek	3,07	1,31		
Çalıştırıcı/eğitmenler baskıcı değil	Kadın	4,17	1,09	4,97	0,00*
	Erkek	3,19	1,41		
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	Kadın	4,00	1,09	5,97	0,00*
	Erkek	3,03	1,27		
Çalıştırıcı/eğitmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	Kadın	4,21	1,00	5,64	0,00
	Erkek	3,12	1,44		
Çalıştırıcı/eğitmenler talepleri dikkate alıyorlar	Kadın	4,01	1,07	4,11	0,00
	Erkek	3,20	1,41		
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü alıyorlar	Kadın	3.69	1.26	3.14	0.00
	Erkek	3.12	1.39		

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların eğitim ortamının çeşitli özelliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$). Eğitim ortamının özelliklerini kadın katılımcıların, erkeklere göre daha olumlu olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Kadınların; “geliş-gidiş zamanında zorunluluk olmadığına, öğrenme ortamının okula göre daha rahat olduğuna, fikirlerini rahatlıkla açıklayabilmelerine, katılımcılar arasında sıcak bir ilişki olduğuna, korku ve çekingenlik hissetmediklerine, etkinliklerden hiç sıkılmadıklarına, çalıştırıcı/eğitmenlerin görüş ve önerilere önem verdiklerine, çalıştırıcı/eğitmenlerin baskıcı olmadığına, çalıştırıcı/eğitmenlerin etkinlikle ilgili olarak bilgili/yeterli olduklarına, çalıştırıcı/eğitmenlerin kendilerine saygılı

davrandıklarına, çalıştırıcı/eğitmenlerin taleplerini dikkate aldıklarına, çalıştırıcı/eğitmenlerin etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü aldıklarına” erkeklerden daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Kadınların eğitim ortamına yönelik tüm konularda erkeklerden daha memnun olmalarının, etkinliklerin çoğunlukla kadınlara yönelik düzenlenmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu durumda Belediyenin sunduğu hizmetlerin düzenlenmesinde, erkek katılımcıların da biraz daha dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinden “sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme, yapacaklarını kendisi belirleyebilme ve katılımcıların birbirlerinden çok şey öğrenmesi”ne ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinlikler sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 36’da verilmektedir.

Çizelge 36’da görüldüğü üzere katılımcıların etkinlikler sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Kadın katılımcılar etkinlikler sırasındaki duyguları daha yoğun hissettiklerini belirtmektedirler. Kadınların; “kendini daha mutlu hissetme, günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma, kendini daha güvende hissetme, yaşamın stresinden uzaklaşma, can sıkıntısından kurtulma, yenilendiğini hissetme, duygusal olarak rahatlama, dinlenme, eğlenme, özgürlük duygusu yaşama, yaşamındaki olumsuzlukları unutmama, başarı duygusu yaşama” duygularını, erkeklerden daha yoğun hissettikleri görülmektedir.

Çizelge 36- Etkinlikler Sırasında Hissettikleri Duygulara İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Kendini daha mutlu hissetme	Kadın	3,92	0,98	6,38	0,00*
	Erkek	2,69	1,44		
Günlük yaşamdaki endişelerden uzaklaşma	Kadın	3,82	1,01	7,64	0,00*
	Erkek	2,71	1,18		
Kendini daha güvende hissetme	Kadın	3,68	1,05	6,03	0,00*
	Erkek	2,79	1,07		
Yaşamın stresinden uzaklaşma	Kadın	3,97	0,97	5,07	0,00*
	Erkek	3,09	1,26		
Can sıkıntısından kurtulma	Kadın	3,90	1,04	6,06	0,00*
	Erkek	3,00	1,19		
Yenilendiğini hissetme	Kadın	4,02	0,97	6,64	0,00*
	Erkek	2,95	1,17		
Duygusal olarak rahatlama	Kadın	3,97	0,96	6,37	0,00*
	Erkek	3,08	1,11		
Dinlenme	Kadın	3.95	1.00	5.17	0.00*
	Erkek	3.11	1.19		
Eğlenme	Kadın	3.94	1.02	4.19	0.00*
	Erkek	3.21	1.27		
Özgürlük duygusu yaşama	Kadın	3.73	1.17	4.22	0.00*
	Erkek	3.02	1.32		
Yaşamdaki olumsuzlukları unutma	Kadın	3,74	1,15	5,29	0,00*
	Erkek	2,86	1,23		
Başarı duygusu yaşama	Kadın	3,71	1,14	4,37	0,00*
	Erkek	2,98	1,26		
Takdir edilme duygusu yaşama	Kadın	3.51	1.24	1.29	0.20
	Erkek	3.27	1.38		

* $p < 0.05$

Yaşamın birçok alanında cinsiyetçi yaklaşımlara maruz kalan kadınlar, Belediye hizmetleri açısından pozitif bir ayrımcılık görmektedirler. Kadınların etkinliklerden daha yüksek doyum almaları, hedef kitlenin kadın olması ve hizmet sunumunun kadınlara yönelik yapılandırılmasının sonucu olarak görülmektedir. Kadınlar, Belediyenin sunduğu ortamda, başka yerlerde kolayca elde edemeyecekleri deneyimler yaşamaktadırlar. Erkeklerin benzer deneyimleri dış ortamlarda yaşama olasılığı daha yüksektir. Bu nedenle kadınların, başka ortamlarda hissedemedikleri birçok olumlu duyguyu burada yaşadıkları ve bu duyguları erkeklerden daha yoğun biçimde hissettikleri düşünülmektedir.

Katılımcıların etkinlikler sırasında hissettikleri "takdir edilme duygusu yaşama"ya ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 37’de verilmektedir.

Çizelge 37’de görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Kadın katılımcıların, etkinliklerin yararlarına erkeklerden daha fazla katıldıklarını belirttikleri görülmektedir. Kadınlar “fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk, daha mutlu olma, okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılı olma, insanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi, kendisiyle daha barışık olma, fiziksel sağlığın düzelmesi, psikolojinin düzelmesi, yaşama daha iyimser bakma, sorunlarıyla daha rahat başa çıkabilme, yaşamındaki tekdüzelikten kurtulma, yaratıcılığın gelişmesi, farklı yeteneklerini keşfetme, kendini daha değerli hissetme, kendine güvenin artması, toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olma ve toplumsal sorunlara daha duyarlı olma, doğal çevreye duyarlılığın artması, Belediyeden beklentilerin artması” duygularını, erkeklerden daha yoğun hissettiklerini belirtmektedirler.

Bu durumun, çoğunluğu çalışmayan kadın katılımcıların, erkeklere oranla daha kısıtlı bir yaşam çevrelerinin olması ve sayılan yararları başka ortamlarda elde etme olasılıklarının daha az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu kısıtlılık, belki birçok katılımcı için ilk kez böyle bir ortamda bulunma nedeniyle, erkeklerden daha fazla bu yararları erişmelerini sağlıyor olabilir.

Çizelge 37- Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşler	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk	Kadın	3,49	1,25	6,27	0,00*
	Erkek	2,38	1,25		
Daha mutlu olma	Kadın	3,77	1,09	5,84	0,00*
	Erkek	2,85	1,20		
Okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılı olma	Kadın	3,25	1,30	3,40	0,00*
	Erkek	2,61	1,18		
İnsanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi	Kadın	3,26	1,34	2,17	0,03*
	Erkek	2,85	1,30		
Kendisiyle daha barışık olma	Kadın	3.60	1.24	2.97	0.00*
	Erkek	3.07	1.19		
Aile içi çatışmaların azalması	Kadın	3.06	1.36	0.59	0.55
	Erkek	2.95	1.29		
Sosyal çevrenin gelişmesi	Kadın	3.41	1.32	1.17	0.24
	Erkek	3.19	1.24		
Fiziksel sağlığın düzelmesi	Kadın	3,67	1,22	4,99	0,00*
	Erkek	2,79	1,21		
Psikolojinin düzelmesi	Kadın	3,61	1,24	4,04	0,00*
	Erkek	2,88	1,30		
Yaşama daha iyimser bakma	Kadın	3,63	1,22	3,45	0,00*
	Erkek	3,02	1,29		
Sorunlarına daha rahat başa çıkma	Kadın	3.47	1.28	5.03	0.00*
	Erkek	2.57	1.21		
Yaşamındaki tekdüzelikten kurtulma	Kadın	3,68	1,23	4,37	0,00*
	Erkek	2,90	1,36		
Yaratıcılığın gelişmesi	Kadın	3.35	1.33	2.92	0.00*
	Erkek	2.79	1.25		
Farklı yeteneklerini keşfetme	Kadın	3,39	1,31	2,31	0,02*
	Erkek	2,95	1,33		
Kendini daha değerli hissetme	Kadın	3.51	1.24	3.07	0.00*
	Erkek	2.95	1.38		
Kendine güvenin artması	Kadın	3.50	1.32	3.25	0.00*
	Erkek	2.88	1.40		
Zaman planlamayı öğrenme	Kadın	3.52	1.30	1.99	0.05
	Erkek	3.14	1.35		
Yeni şeyler öğrenme isteğinin artması	Kadın	3.66	1.27	1.64	0.10
	Erkek	3.37	1.26		
Farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme	Kadın	3.52	1.23	1.83	0.07
	Erkek	3.19	1.37		
Toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olma	Kadın	3,44	1,27	2,56	0,01*
	Erkek	2,97	1,32		
Toplumsal sorunlara daha duyarlı olma	Kadın	3,51	1,25	2,97	0,00*
	Erkek	2,97	1,35		
Doğal çevreye duyarlılığın artması	Kadın	3.43	1.34	1.88	0.04*
	Erkek	3.07	1.31		
Belediyeden beklentilerin artması	Kadın	3.72	1.29	2.44	0.02*
	Erkek	3.25	1.28		
Yaşadığı kente bağlılığın artması	Kadın	3.56	1.37	1.48	0.14
	Erkek	3.27	1.21		

* $p < 0.05$

Katılımcıların katıldıkları etkinliklerin yararlarına ilişkin olarak ‐aile içi çatışmaların azalması, sosyal çevrenin gelişmesi, zaman planlamayı öğrenme, yeni şeyler öğrenme isteğinin artması, farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme ve yaşadığı kente bağlılığın artması‐ konularındaki görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, Belediye hizmetlerini tercih nedenlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri izelge 38’de verilmektedir.

Çizelge 38- Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenleri	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Hizmet kalitesi yüksek	Kadın	3,40	1,04	3,955	0,00*
	Erkek	2,65	1,43		
Seebilecek etkinlik türü fazla	Kadın	3,56	1,02	3,698	0,00*
	Erkek	2,91	1,25		
Malzeme, araç-gereç kalitesi iyi	Kadın	3,34	1,07	2,02	0,04
	Erkek	3,02	1,28		
Eğitmenler/alıştırıcılar alanlarında uzman	Kadın	3,77	1,02	3,893	0,00*
	Erkek	3,02	1,42		
Ulaşımı kolay	Kadın	3,75	1,11	3,489	0,00*
	Erkek	3,1	1,35		
Eve yakın	Kadın	3,49	1,30	2,461	0,01*
	Erkek	3,03	1,34		
Arkadaşların da orada olması	Kadın	3,12	1,40	0,53	0,60
	Erkek	3,02	1,40		
Ekonomik olarak uygun	Kadın	3,82	1,13	2,622	0,01*
	Erkek	3,32	1,37		
Tesis olanakları çok iyi	Kadın	3,62	1,11	0,79	0,43
	Erkek	3,49	1,30		

* $p<0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etmelerinde etkili olan sebeplere ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Kadın katılımcılar ‐hizmet kalitesinin yksekliliğini, seçebilecek etkinlik türünün fazlalığını, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman

olmasını, ulaşım kolaylığını, eve yakınlığını, ekonomik olarak uygunluğunu” tercih sebebi olarak erkeklerden daha fazla göstermişlerdir.

Sunulan hizmetin özelliklerinin, kadınların bu hizmetleri tercihinde erkeklere göre daha fazla etkili olduğuna ilişkin değerlendirme farklılığı, hizmetlerin kadınlara yönelik yapılandırılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum hizmetlerin amaca ulaşması açısından sevindirici bir durumdur.

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etmelerinde etkili olan “malzeme, araç-gereç kalitesinin iyi olması, arkadaşların da orada olması, tesis olanaklarının çok iyi olması” sebeplerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, Belediye hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t- testi verileri Çizelge 39’da verilmektedir.

Çizelge 39’da görüldüğü üzere katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Kadın katılımcılar; “etkinlik çeşitlerinin artırılmasını, etkinlikler için ayrılan sürenin uzatılmasını, bilgi alınabilecek kişiler olmasını, etkinliğe katılım süresini katılımcıların belirlemesini, etkinliğe katılım zamanını kendilerinin belirlemesini ve serbest zamanların yararlı biçimde geçirilmesini sağlamak için Belediye içinde ayrı bir rekreasyon birimi olmasını” erkeklerden daha fazla istemektedirler.

Belediye hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak belirtilen görüşlere, kadın katılımcıların erkeklerden daha yüksek düzeyde katılmasının, hizmetlerin zaten kadınlara yönelik yapılandırılmış olmasından kaynaklandığı sanılmaktadır. Kullanıcıların çoğunluğunun kadın olmasının, hizmetlerin geliştirilmesi yönünde kadınların beklentilerini de erkeklerden daha fazla arttığı düşünülmektedir.

Çizelge 39- Belediye Hizmetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Belediye Hizmetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşler	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Etkinlik çeşitleri artırılmalı	Kadın	3,69	1,24	5,10	0,00
	Erkek	2,60	1,60		
Etkinlikler için ayrılan süre uzatılmalı	Kadın	3,58	1,27	4,74	0,00*
	Erkek	2,72	1,18		
Bilgi alınabilecek kişiler olmalı	Kadın	3,56	1,26	3,23	0,00*
	Erkek	2,97	1,47		
Etkinliğe katılım süresini katılımcılar belirlemeli	Kadın	3.54	1.30	3.11	0.00*
	Erkek	2.95	1.43		
Etkinliğe katılım zamanı katılımcılar belirlemeli	Kadın	3,69	1,27	4,69	0,00*
	Erkek	2,81	1,43		
Daha ucuz olmalı	Kadın	3.09	1.43	1.71	0.09
	Erkek	2.73	1.41		
Parasız olmalı	Kadın	2.92	1.58	-0.77	0.44*
	Erkek	3.08	1.29		
Çalıştırıcılar/eğitmenler katılımcılara daha iyi davranmalı	Kadın	3.04	1.49	-0.13	0.90
	Erkek	3.07	1.38		
Çalıştırıcılar/eğitmenler daha eğitimli olmalı	Kadın	3.22	1.52	1.24	0.22
	Erkek	2.95	1.51		
Serbest zamanların yararlı biçimde geçirilmesini sağlamak için Belediye içinde ayrı bir rekreasyon birimi olmalı	Kadın	3.83	1.33	2.85	0.00*
	Erkek	3.28	1.45		

* $p < 0.05$

“Etkinliklerin parasız olmasını” ise erkekler, kadınlardan daha fazla istemektedirler. Kadın katılımcılar, yüzyüze görüşmelerde etkinliklerin parasız olmasını, kalitenin düşeceği endişesi ile istemediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik olarak “etkinlik çeşitlerinin artırılması, daha ucuz olması, çalıştırıcı/eğitmenlerin katılımcılara daha iyi davranması, çalıştırıcı/eğitmenlerin daha eğitimli olması”na ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, rekreasyon etkinliklerinin yaşam kalitesine etkisine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel

olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin t-testi verileri Çizelge 40'da verilmektedir.

Çizelge 40- Rekreasyon Etkinliklerinin Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	CİNSİYET				
		\bar{X}	s.s	t	p
Etkinliklere katılım yaşam kalitemi artırdı	Kadın	3.74	1.15	4.20	0.00*
	Erkek	2.92	1.46		
Etkinliklere katılım yaşam kalitemde değişiklik yapmadı	Kadın	2.04	1.25	0.80	0.42
	Erkek	1.90	1.09		
Etkinliklere daha sık katılmak, yaşam kalitemi daha çok artıracaktır	Kadın	3.95	1.12	3.30	0.00*
	Erkek	3.37	1.28		

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesine etkisine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$). Kadınlar, “etkinliklere katılımın yaşam kalitelerini artırdığı” değerlendirmesine ve “daha çok katılmanın daha çok artıracacağı” beklentisine erkeklerden daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Önceki bulgular incelendiğinde, hizmetlerin genellikle kadınlar için yapılandırıldığı ve kadınların, hemen her duruma erkeklerden daha olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Yaşam kalitesine ilişkin olarak kadınların daha olumlu görüş bildirmelerinin, günlük yaşamda erkekler kadar rekreasyon olanaklarına sahip olmamalarına ve kendilerine sunulan hizmetlerden daha memnun olmalarına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesine etkisi ile ilgili olarak “etkinliklere katılım yaşam kalitemde değişiklik yapmadı” yönündeki görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Eğitim Düzeyi ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların Belediyenin rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin katılımcıların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları, katılımcıların eğitim durumu ile “belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerini tercih etmelerinde etkili olan sebepler, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri, etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerini kullanma sıklıklarına ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 41’de verilmektedir.

Çizelge 41’de görüldüğü üzere, katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek ve çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak” seçeneklerine verdikleri cevapların ortalamaları, onların eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; belediyenin etkinliklerine katılmadan önce, üniversite mezunlarının, ilköğretim-ortaokul mezunları ile lise ve dengi okul mezunlarından daha fazla sıklıkla “evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirdikleri”ni belirttikleri; üniversite ve lisansüstü eğitim mezunlarının, ilkokul mezunlarından daha fazla sıklıkla “çarşı pazarda amaçsızca dolaştıkları”ni belirttikleri görülmektedir.

Her bir eğitim kümesinin \bar{x} değerlerine bakıldığında, alt eğitim gruplarından üst eğitim gruplarına gidildikçe, “evde hiçbir şey yapmadan” ve “çarşı-pazarda amaçsızca dolaşarak” zaman geçirme sıklığının arttığı görülmektedir. Bu durum, üst eğitim gruplarının daha fazla yalnızlaşma ve

yabancılaşma içinde olduklarını düşündürmektedir. Bu nedenle Belediyedeki ortamların üst eğitim gruplarının bu durumlarını dikkate alarak ve onların beklentilerine cevap verebilecek nitelikte yapılandırılması ve bu insanların rekreatif ortamlara daha fazla çekilmesi gerektiği söylenebilir.

Çizelge 41- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerini Kullanma Sıklığına İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimleri		EĞİTİM DÜZEYİ						p
		Okur yazar	İlkokul	İlköğretim Ortaokul	Lise ve dengi okul	Üniversite	Lisansüstü	
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak	\bar{x}	3.86	3.54	4.06	3.56	3.75	3.79	0.68
	s.s	0.90	1.72	1.52	1.59	1.51	1.58	
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek	\bar{x}	2.83	2.88	2.87*	2.99*	3.50*	3.79	0.04*
	s.s	0.41	1.54	1.71	1.51	1.38	1.63	
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek	\bar{x}	3.57	2.43*	3.15	2.95	3.08	3.75*	0.00*
	s.s	0.98	1.29	1.23	1.13	1.16	0.93	
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak	\bar{x}	3.57	2.42*	2.82	3.24	3.30*	3.80*	0.01*
	s.s	1.13	1.41	1.59	1.30	1.27	1.32	
TV izlemek	\bar{x}	2.29	2.21	2.15	2.21	2.27	3.13	0.23
	s.s	1.11	1.37	1.42	1.39	1.32	1.45	
Arasına sinema, konser vb yerlere gitmek	\bar{x}	3.71	3.36	3.88	3.31	3.24	3.50	0.14
	s.s	0.95	1.55	1.05	1.20	1.16	0.97	
Kitap okumak	\bar{x}	3.57	2.78	2.78	2.45	2.30	1.93	0.06
	s.s	0.98	1.59	1.54	1.36	1.36	1.28	

* $p < 0.05$

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “komşu-arkadaş ziyaretine gitmek” konusundaki görüşleri ile eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmesine rağmen, katılımcıların görüşlerinin \bar{x} değerlerinin dağılımında belli bir düzenlilik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konudaki anlamlılığın rastlantısal olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerinden “kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere

takılmak, TV izlemek, arasıra sinema, konser vb yerlere gitmek ve kitap okumak” etkinliklerine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, Belediye etkinliklerinin öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 42’de verilmektedir.

Çizelge 42’de görüldüğü üzere kişilerin öğrenme ortamına yönelik olarak “korku ve çekingenlik hissetmiyorum” seçeneğine ilişkin görüşlerinin eğitim düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; okur-yazar olanların ve ortaokul mezunlarının, korku ve çekingenlik hissettiklerini üniversite ve lisansüstü eğitim mezunlarından daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Genel olarak her bir eğitim kümesinin \bar{x} değerlerine bakıldığında, üst eğitim gruplarına doğru, öğrenme ortamında korku ve çekingenlik hissetmeme durumunda artış görülmektedir. Gedikoğlu’na (1991, 66) göre az eğitim görmüş olan yetişkinler, kendine güven eksikliği, alay edilme korkusu, akademik yeteneklerinin genellikle normalin altında olması, utangaçlık gibi özellikleri eğitim çalışmalarında göstermektedirler. Alt eğitim gruplarının, üst eğitim gruplarından daha fazla korku ve çekingenlik hissetmelerinin de bu durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların öğrenme ortamına ilişkin “yapılacakları katılımcıların belirleyebilmesi ve katılımcıların birbirlerinden çok şey öğrenmesi” konusundaki görüşleri ile eğitim düzeyi arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmesine rağmen, katılımcıların görüşlerinin \bar{x} değerlerinin dağılımında belli bir düzenlilik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konudaki anlamlılığın rastlantısal olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 42- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına Yönelik Görüşlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler	EĞİTİM DÜZEYİ						p	
	Okur yazar	İlkokul	İlköğretim Ortaokul	Lise ve dengi okul	Üniversite mezunu	Lisans üstü		
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	\bar{X}	2.43	3.00	3.28	3.15	3.23	3.00	0.66
	s.s	0.79	1.47	1.32	1.36	1.34	1.32	
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	\bar{X}	3.33	3.25	2.43	3.08	2.93	3.50	0.11
	s.s	1.21	1.48	1.38	1.43	1.50	1.46	
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	\bar{X}	2.86	3.56	3.36	3.62	3.50	2.87	0.21
	s.s	1.46	1.53	1.15	1.30	1.22	1.06	
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	\bar{X}	3.29	4.03	3.68	3.78	3.68	3.94	0.60
	s.s	1.60	1.24	1.14	1.22	1.21	0.93	
Yapılacakları katılımcılar belirleyebiliyor	\bar{X}	2.43	3.93*	3.56	3.54*	2.92*	3.63	0.00*
	s.s	0.98	1.41	1.40	1.32	1.32	1.59	
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	\bar{X}	2.43	3.87	3.78	3.73	3.53	3.63	0.07
	s.s	1.81	1.41	1.10	1.18	1.20	1.15	
Çalıştırıcı/öğretmenler görüş ve önerilere önem veriyor	\bar{X}	2.57	4.00	3.71	3.70	3.74	3.82	0.17
	s.s	1.51	1.31	1.18	1.25	1.17	1.19	
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	\bar{X}	2.71*	3.62	3.70*	3.57*	3.28*	2.94*	0.04*
	s.s	1.11	1.57	1.13	1.18	1.07	1.39	
Korku ve çekingenlik hissetmeme	\bar{X}	2.86*	3.83	3.37*	3.72	4.03*	4.19*	0.02*
	s.s	1.21	1.51	1.57	1.32	1.16	1.22	
Etkinliklerden hiç sıkılmama	\bar{X}	3.86	3.90	3.97	3.87	4.08	4.56	0.25
	s.s	0.90	1.47	1.17	1.19	1.01	0.81	
Çalıştırıcı/öğretmenler baskıcı değil	\bar{X}	3.29	3.81	4.00	4.05	4.05	4.25	0.52
	s.s	0.95	1.49	1.21	1.20	1.13	1.18	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	\bar{X}	3.71	3.90	3.57	3.77	3.97	4.06	0.45
	s.s	1.11	1.29	1.26	1.16	1.15	1.18	
Çalıştırıcı/öğretmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	\bar{X}	4.00	4.00	4.16	3.95	4.07	4.18	0.89
	s.s	0.82	1.44	1.04	1.22	1.04	1.29	
Çalıştırıcı/öğretmenler talepleri dikkate alıyorlar	\bar{X}	4.50	4.07	3.75	3.94	3.77	3.88	0.51
	s.s	0.55	1.21	1.20	1.13	1.20	1.32	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü alıyorlar	\bar{X}	4.00	4.03	3.49	3.66	3.38	4.06	0.07
	s.s	0.82	1.24	1.33	1.30	1.31	1.29	

* $p < 0.05$

Kişilerin eğitim ortamına yönelik diğer görüşlerinin eğitim düzeyine göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklerin yararlarına yönelik görüşlerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 43'de verilmektedir.

Çizelge 43- Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Eğitim Duruma Göre Dağılımı

Etkinliklerin Yararları		EĞİTİM DÜZEYİ						p
		Okur yazar	İlkokul	İlköğretim Ortaokul	Lise ve dengi okul	Üniversite mezunu	Lisans-üstü	
Fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk	\bar{x}	3.29	3.43	3.67	3.10	3.36	3.75	0.12
	s.s	0.49	1.55	1.17	1.34	1.28	1.18	
Daha mutlu olma	\bar{x}	3.43	3.72	3.83	3.58	3.54	4.00	0.54
	s.s	0.53	1.31	1.07	1.20	1.15	0.94	
Okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılı olma	\bar{x}	2.29	3.33	3.23	3.12	3.12	3.29	0.55
	s.s	1.25	1.49	1.45	1.31	1.21	1.31	
İnsanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi	\bar{x}	3.57	3.63	3.50	3.20	3.01	2.88	0.11
	s.s	0.98	1.43	1.29	1.33	1.30	1.71	
Kendisiyle daha barışık olma	\bar{x}	3.57	3.93	3.33	3.49	3.52	3.25	0.42
	s.s	0.79	1.26	1.26	1.26	1.21	1.53	
Aile içi çatışmalarda azalma	\bar{x}	3.00	3.54	3.43	3.05	2.84	3.00	0.09
	s.s	1.53	1.43	1.36	1.30	1.29	1.75	
Sosyal çevrenin gelişmesi	\bar{x}	3.57	4.03*	3.50	3.34	3.27*	2.80*	0.04*
	s.s	0.98	1.35	1.32	1.30	1.23	1.82	
Fiziksel sağlığın düzelmesi	\bar{x}	3.57	3.90	3.36	3.54	3.48	3.40	0.64
	s.s	0.98	1.37	1.20	1.33	1.17	1.50	
Psikolojinin düzelmesi	\bar{x}	3.43	3.97	3.24	3.51	3.42	3.33	0.28
	s.s	0.98	1.30	1.38	1.27	1.24	1.50	
Yaşama daha iyimser bakma	\bar{x}	3.71	3.90	3.47	3.60	3.40	3.33	0.41
	s.s	1.11	1.33	1.27	1.25	1.23	1.45	
Sorunlarıyla daha rahat başa çıkma	\bar{x}	4.14	3.67	3.34	3.36	3.12	3.20	0.16
	s.s	0.90	1.45	1.38	1.29	1.26	1.47	
Yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma	\bar{x}	3.86	4.23*	3.22*	3.57	3.48*	3.27	0.03*
	s.s	0.90	1.22	1.35	1.24	1.25	1.67	

* $p < 0.05$

Çizelge 43 (devam)- Etkinliklerin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Eğitim Duruma Göre Dağılımı

Etkinliklerin Yararları	EĞİTİM DÜZEYİ							p
	Okur yazar	İlkokul	İlköğretim Ortaokul	Lise ve dengi okul	Üniversite mezunu	Lisans-üstü		
Yaraticılığın gelişmesi	\bar{x}	3.29	3.87	3.42	3.31	3.03	3.00	0.05
	s.s	0.95	1.55	1.25	1.31	1.28	1.59	
Farklı yeteneklerini keşfetme	\bar{x}	3.29	3.81	3.49	3.38	3.12	2.73	0.05
	s.s	1.11	1.40	1.30	1.25	1.34	1.62	
Kendini daha değerli hissetme	\bar{x}	3.17	4.13*	3.68	3.45	3.17*	3.25	0.00*
	s.s	0.75	1.28	1.11	1.26	1.28	1.61	
Kendine güvenin artması	\bar{x}	3.43	3.77	3.62	3.41	3.20	3.40	0.32
	s.s	1.13	1.41	1.33	1.32	1.36	1.50	
Zaman planlamayı öğrenme	\bar{x}	3.43	3.83	3.67	3.57	3.24	3.13	0.12
	s.s	0.79	1.34	1.37	1.22	1.36	1.68	
Yeni şeyler öğrenme isteğinin artması	\bar{x}	4.00	4.03*	3.86*	3.71*	3.35*	3.13*	0.02*
	s.s	0.82	1.25	1.29	1.20	1.27	1.64	
Farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme	\bar{x}	3.71	3.87	3.78	3.49	3.24	3.33	0.09
	s.s	1.50	1.36	1.27	1.23	1.22	1.40	
Toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olma	\bar{x}	3.43	3.74	3.56	3.46	3.09	3.25	0.09
	s.s	1.27	1.44	1.30	1.30	1.16	1.57	
Toplumsal sorunlara daha duyarlı olma	\bar{x}	2.86	4.00*	3.71	3.60*	3.04*	3.20	0.00*
	s.s	1.35	1.25	1.18	1.27	1.21	1.57	
Doğal çevreye duyarlılığın artması	\bar{x}	3.57	3.71	3.33	3.55	3.09	3.20	0.07
	s.s	1.27	1.57	1.31	1.27	1.31	1.66	
Belediyeden beklentilerin artması	\bar{x}	3.57	4.07*	3.95*	3.73*	3.39*	3.31	0.04*
	s.s	1.13	1.44	1.27	1.23	1.29	1.58	
Yaşadığı kente bağlılığın artması	\bar{x}	3.86	4.10*	3.82*	3.52*	3.29*	3.07*	0.02*
	s.s	0.90	1.37	1.29	1.37	1.26	1.67	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “sosyal çevrenin gelişmesi, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma, kendini daha değerli hissetme, yeni şeyler öğrenme isteğinin artması, toplumsal sorunlara daha duyarlı olma, Belediyeden beklentilerin artması, yaşadığı kente bağlılığın artması” konusundaki yararlarına ilişkin görüşlerinin eğitim düzeyine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “yeni şeyler öğrenme isteğinin artması” yararına ilişkin görüşlerinin eğitim düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; ilkokul mezunları, üniversite ve lisansüstü mezunlardan daha fazla; ortaokul ve lise mezunları da üniversite mezunlarından daha fazla yeni şeyler öğrenme isteklerinin arttığını belirtmektedirler.

Genel olarak her bir eğitim kümesinin \bar{x} değerlerine bakıldığında, alt eğitim gruplarının, üst eğitim gruplarından daha fazla rekreatif etkinlikler sayesinde yeni şeyler öğrenme isteklerinin arttığını belirttikleri görülmektedir. Bu sonuç alt eğitim gruplarının özgüvenlerinin, rekreatif etkinlikler sayesinde gelişmesinin ürünü olarak yorumlanabilir. Alt eğitim gruplarının, sosyalleşme, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma, kendini daha değerli hissetme gibi rekreatif etkinliklerin diğer yararlarına, üst eğitim kümelerine oranla daha fazla erişmiş olmalarının da bu yararları elde edecekleri yeni öğrenmelere daha açık hale gelmelerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “sosyal çevrenin gelişmesi, yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma, kendini daha değerli hissetme, toplumsal sorunlara daha duyarlı olma, belediyeden beklentilerin artması ve yaşadığı kente bağlılığın artması” yararlarına ilişkin görüşlerinin, eğitim düzeyine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre;

“sosyal çevrenin gelişmesi” yararına, ilkokul mezunları, üniversite ve lisansüstü mezunlardan daha fazla; “yaşamın tekdüzeliğinden kurtulma” yararına ilkokul mezunları, ortaokul ve üniversite mezunlarından daha fazla; “kendini daha değerli hissetme” yararına ilkokul mezunları, üniversite mezunlarından daha fazla; “toplumsal sorunlara daha duyarlı olma” yararına ilkokul ve ortaokul mezunları, üniversite mezunlarından daha fazla; “belediyeden beklentilerin artması” yararına ilkokul-ortaokul ve lise mezunları, üniversite mezunlarından daha fazla; “yaşadığı kente bağlılığın artması” yararına ilkokul mezunları, lise-üniversite-lisansüstü mezunlardan daha fazla ve ortaokul mezunları üniversite mezunlarından daha fazla katıldıklarını belirttikleri görülmektedir.

Genel olarak her bir eğitim kümesinin \bar{x} değerlerine bakıldığında, alt eğitim gruplarına doğru, etkinliklerin yararlarına ilişkin olumlu görüşlerin arttığı görülmektedir. Bu durum, alt eğitim kümelerindeki insanların, gündelik yaşamda kolay erişemeyecekleri birçok kişisel ve toplumsal yarara, rekreasyon etkinlikleri sayesinde ulaşabildikleri ve özellikle toplumsal konulardaki farkındalıklarının, rekreasyon etkinlikleri sayesinde arttığını akla getirmektedir.

Ekonomik Durum ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların ekonomik durumları ile “etkinliklere katıldıkları haftalık gün sayısı, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerini tercih etmelerinde etkili olan sebepler ve belediye etkinliklerinin beklentilerini karşılama durumu”na ilişkin görüşleri, arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların, etkinliklere katıldıkları haftalık gün sayısının ekonomik durumlarına göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 44'de verilmektedir.

Çizelge 44- Etkinliklere Katıldıkları Haftalık Gün Sayısının Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

		EKONOMİK DURUM					P
		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	
Etkinliklere haftada kaç gün katıldıkları	\bar{x}	3.10*	3.19*	3.45*	3.48*	5.07*	0,00*
	s.s	1.89	1.33	1.49	1.53	2.43	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere kişilerin belediyenin etkinliklerine haftada kaç gün katıldıkları ile ekonomik durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu çok kötü olanlar, diğer tüm gruplardan daha fazla gün etkinliklere katıldıklarını belirtmektedirler.

Ayrıca genel olarak her bir ekonomik durum kümesinin \bar{x} değerlerine bakıldığında, ekonomik durum kötüleştikçe, haftalık olarak etkinliklere katıldıkları gün sayısının arttığı görülmektedir. Ekonomik olarak kötü durumda olanların, bu tür yerlerde daha fazla zaman geçirerek, evlerindeki zorunlu giderlerinden (yakıt, elektrik vb) tasarruf sağlamaları söz konusu olabilir. Diğer taraftan ekonomik koşullar iyileştikçe, kişilerin para vererek farklı etkinliklere katılma olasılıklarının da artabileceği, bu nedenle Belediye etkinliklerine katılım sıklığının da azalabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin ekonomik düzeylerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 45'de verilmektedir.

Çizelge 45- Önceki Serbest Zaman Değerlendirme Biçimlerine Katılım Sıklığına İlişkin Görüşlerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

		EKONOMİK DURUM					
		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak	\bar{X}	2.15*	3.84*	3.94*	3.29	2.67	0.00*
	s.s	1.41	1.45	1.39	1.81	1.87	
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek	\bar{X}	2.29	3.43	3.21	2.89	2.88	0.053
	s.s	0.83	1.36	1.52	1.78	1.64	
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek	\bar{X}	2.69	3.07	3.07	2.82	3.33	0.56
	s.s	1.11	1.09	1.23	1.21	1.37	
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak	\bar{X}	2.25	3.28	3.30	2.97	3.00	0.08
	s.s	0.97	1.37	1.28	1.44	1.60	
TV izlemek	\bar{X}	2.40	2.35	2.28	1.90	2.89	0.26
	s.s	1.35	1.43	1.36	1.32	1.05	
Arasına sinema, konser vb yerlere gitmek	\bar{X}	3.00	3.16*	3.46	3.83*	3.14	0.02*
	s.s	1.36	1.15	1.16	1.26	1.35	
Kitap okumak	\bar{X}	2.06	2.14*	2.72*	2.74	1.75	0.00*
	s.s	1.34	1.23	1.47	1.48	1.06	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere kişilerin belediyenin etkinliklerine katılmadan önce “kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak” şeklindeki serbest zaman değerlendirme biçimine katılım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu çok iyi olanlar; kahvehane internet kafe gibi yerlere ekonomik durumu iyi ve orta olanlardan daha az sıklıkla “takıldıklarını” belirtmektedirler. Bu durum ekonomik durumu çok iyi olanların, serbest zamanlarında yönelebilecekleri daha farklı seçenekler olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu tür ortamların, daha orta gelir grupları için, ucuzca eğlenilebilecek yerler olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önce “kitap okumak” şeklindeki serbest zaman değerlendirme biçimine katılım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu

karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu orta olanların, iyi olanlardan daha fazla sıklıkla kitap okuduklarını belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önce “arasıra sinema, konser vb yerlere gitmek” şeklindeki serbest zaman değerlendirme biçimine katılım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu kötü olanlar, iyi olanlardan daha fazla sıklıkla sinema-konser gibi yerlere gittiklerini belirtmektedirler. Bu durumda yine ekonomik durumu iyi olanlar için farklı alanlarda daha fazla serbest zaman değerlendirme seçenekleri olmasına karşın, sinema-konser gibi yerlerin ekonomik durumu kötü olanları için ucuza eğlence olanağı sağladığı düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önce “evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek, komşu-arkadaş ziyaretine gitmek, çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak, TV izlemek” şeklindeki serbest zaman değerlendirme biçimine katılım sıklıklarına ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım tercihlerinde etkili olan sebeplere ilişkin görüşlerinin ekonomik durumlarına göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 46’da verilmektedir.

Çizelge 46’da görüldüğü üzere kişilerin belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım tercihlerinde etkili olan “ekonomik koşulların yeterli olmaması” sebebine yönelik görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu iyi olanlar, ekonomik koşulların yeterli olmamasından etkilendiklerini, ekonomik durumu orta, kötü ve çok kötü olanlardan daha az belirtmektedirler.

Çizelge 46- Önceki Serbest Zaman Kullanım Tercihlerinde Etkili Olan Sebeplerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

		EKONOMİK DURUM					p
		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	
Serbest zamanı nasıl değerlendireceğini bilmeme	\bar{X}	2.82	2.40	2.53	2.33	2.50	0.69
	s.s	1.63	1.21	1.32	1.07	1.65	
Arkadaş çevresinin yönlendirmesi	\bar{X}	2.08	2.22	2.38	2.53	2.30	0.65
	s.s	1.26	1.18	1.21	1.43	1.16	
Yaşanılan yerde başka imkânların olmaması	\bar{X}	2.00	2.78	2.78	3.28	2.78	0.09
	s.s	0.85	1.44	1.40	1.37	1.64	
Aile/eşin başka bir şey yapmaya izin vermemesi	\bar{X}	2.50	1.80	1.94	1.82	2.00	0.44
	s.s	1.24	1.23	1.27	1.24	1.22	
Ekonomik koşulların yeterli olmaması	\bar{X}	2.64	2.20*	2.70*	3.03*	3.64*	0.00*
	s.s	1.29	1.39	1.26	1.37	1.63	
Serbest zamanı yararlı şekilde değerlendirecek imkânlardan haberdar olmama	\bar{X}	3.50	2.80	2.76	2.92	3.00	0.32
	s.s	1.55	1.36	1.32	1.36	1.54	

* $p < 0.05$

Genel olarak \bar{X} değerleri incelendiğinde ekonomik durum kötüleştikçe, insanların ekonomik yetersizlikler nedeniyle pasif etkinliklere yönelmelerinin de arttığı görülmektedir. Bu durumda belediyelerin ekonomik olarak halkı zorlamayacak biçimde sunduğu rekreasyon ortamlarının değeri daha artmaktadır.

Kişilerin belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım tercihlerinde etkili olan “serbest zamanı nasıl değerlendireceğini bilmeme, arkadaş çevresinin yönlendirmesi, yaşanılan yerde başka imkânların olmaması, aile/eşin başka bir şey yapmaya izin vermemesi, serbest zamanı yararlı şekilde değerlendirecek imkânlardan haberdar olmama” sebeplerine ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklerin beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşlerinin ekonomik düzeylerine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 47’de verilmektedir.

Çizelge 47- Etkinliklerin Beklentileri Karşılama Durumuna İlişkin Görüşlerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

		EKONOMİK DURUM					p
		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	
Etkinliklerin beklentileri karşılama durumu	\bar{x}	1.92*	2.38*	2.45*	2.50*	3.50*	0,00*
	s.s	0.86	0.95	0.94	1.05	0.97	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların etkinliklerin beklentilerini karşılama durumuna ilişkin görüşlerinin ekonomik duruma göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; ekonomik durumu çok kötü olanların, etkinliklerin beklentilerini karşıladığını diğer tüm gruplardan daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Ayrıca \bar{x} değerleri, ekonomik durum kötüleştikçe, beklentilerin karşılanma durumunun arttığını göstermektedir. Ekonomik durumu kötü olanların, Belediye hizmetleri dışında ücretsiz katılabilecekleri çok fazla rekreatif olanakları bulunmamaktadır. Bu nedenle hizmetleri kıyaslama ya da ekonomik güçlükler nedeniyle, farklı bir yerde etkinliğe katılma olanaklarının sınırlı olduğu söylenebilir. Bu durumun ekonomik durum kötüleştikçe, beklentilerin karşılanma durumunun artmasının bir nedeni olabileceği düşünülmektedir.

İş Durumu ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların iş durumlarına göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların iş durumları ile “etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediye hizmetlerinin geliştirilmesi ve rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesine etkisi”ne ilişkin görüşleri arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerine ilişkin görüşlerinin iş durumuna göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 48’de verilmektedir.

Çizelge 48’de görüldüğü üzere katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerinden, “daha fazla zaman olmaması”na yönelik görüşlerinin iş durumuna göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre işsizlerin; ev hanımı, memur ve emeklilere göre; emeklilerin de ev hanımlarına göre “daha fazla zaman olmaması”ndan etkilendiklerini daha az belirttikleri görülmektedir. Bu sonucun, işsiz ve emeklilerin diğer gruplardan daha fazla serbest zamana sahip olmaları nedeniyle, etkinliklere katılırken zaman darlığı gibi bir sıkıntı yaşamamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çizelge 48- Etkinliklere İstedikleri Kadar Katılamama Nedenlerine İlişkin Görüşlerin İş Durumuna Göre Dağılımı

Etkinliklere İsteddiği Kadar Katılamama Nedenleri	İŞ DURUMU									p
	Ev hanımı	İşsiz	Öğrenci	Memur	İşçi	Esnaf	Serbest meslek	Emekli		
Daha fazla zaman olmaması	\bar{X}	3.20*	2.00*	2.78	3.37*	2.91	4.00	3.21	2.54*	0.00*
	s.s	1.26	1.15	1.38	1.45	1.30	1.41	1.47	1.39	
İş yerine uzak olması	\bar{X}	1.74*	1.45*	1.58*	2.59*	2.33	3.00	2.88*	1.65*	0.00*
	s.s	1.07	0.87	0.98	1.40	1.12	0.00	1.36	1.01	
Eve uzak olması	\bar{X}	2.53*	2.00*	1.84*	2.70*	2.50	3.00	2.53	2.05*	0.04*
	s.s	1.38	1.35	1.17	1.37	1.35	0.00	1.18	1.30	
Ekonomik sıkıntı	\bar{X}	2.34	2.18	2.05	1.85	2.64	3.00	2.56	2.20	0.63
	s.s	1.40	1.36	1.23	1.10	0.92	0.00	1.26	1.39	
Çocuklarını bırakacak yer olmaması	\bar{X}	2.20	1.97	1.69	2.00	2.25	2.00	2.44	1.57	0.14
	s.s	1.50	1.51	1.09	1.36	1.28	1.41	1.50	1.10	
Etkinliklerde süre sınırlaması olması	\bar{X}	2.95	2.51	2.41	2.63	2.38	4.00	2.94	2.82	0.40
	s.s	1.49	1.52	1.44	1.47	1.06	1.00	1.06	1.60	
Sosyal çevreden çekinme	\bar{X}	1.73	1.63	1.59	1.67	2.25	3.00	1.94	1.54	0.70
	s.s	1.30	1.04	1.09	1.07	1.49	0.00	1.14	1.13	
Aile/eşin onaylamaması	\bar{X}	1.66	1.61	1.61	1.69	2.43	3.00	2.00	1.60	0.62
	s.s	1.23	0.99	1.15	1.32	1.62	0.00	1.20	1.23	

* $p < 0.05$

Katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerinden, “işyerine uzak olması”na yönelik görüşlerinin iş durumuna göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; memur ve serbest meslek sahiplerinin, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedeni olarak, “işyerine uzak olmasını”, ev hanımları, işsiz, öğrenci ve emeklilerden daha fazla belirttikleri görülmektedir. Memur ve serbest meslek sahiplerinin çalışmayan gruplardan daha fazla işyerine uzaklıktan etkilenmesinin, normal bir durum olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenlerinden, “eve uzak olması” konusundaki görüşleri ile iş durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmesine rağmen, katılımcıların görüşlerinin \bar{x} değerlerinin dağılımında belli bir düzenlilik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konudaki anlamlılığın rastlantısal olduğu düşünülmektedir.

Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresi ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların Belediye hizmetlerinden yararlanma süresine göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların Belediye hizmetlerinden yararlanma süresi ile “belediye etkinliklerini tercih etme nedenleri, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri, etkinlikler sırasında hissettikleri duygular, etkinliklerin yararları ve Belediye hizmetlerini tercih nedenleri”ne ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların Belediye hizmetlerinden yararlanma süresi ile rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi gösteren çizelgeler aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların, belediye etkinliklerini tercih etme nedenlerine ilişkin görüşlerinin hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri çizelge 49’da verilmektedir.

Çizelge 49’da görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları etkinlik çeşidini tercih etme sebeplerinden “yerinin uygun olması”na ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun süre

hizmetlerden yararlananlar; 6 aydan daha az süreyle yararlananlara göre, yerinin uygun olması nedeniyle etkinlikleri daha fazla tercih ettiklerini belirtmektedirler.

Çizelge 49- Etkinlik Çeşidini Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresine Göre Dağılımı

	BELEDİYE HİZMETLERİNDEN YARARLANMA SÜRESİ							p
	1 aydan az	1-3 ay	4-6 ay	7-9 ay	10-12 ay	12 aydan fazla		
Maliyetinin yüksek olmaması	\bar{X}	3,19	3,23	2,56	3,11	3,30	3,59	0,06
	s.s	1,28	1,40	1,52	1,64	1,26	1,15	
Yaşına uygun olması	\bar{X}	3,14	3,33	2,88	3,26	3,30	3,54	0,07
	s.s	1,11	1,29	1,11	1,19	0,92	1,13	
Yeteneklerine uygun olması	\bar{X}	3,14	3,40	3,09	3,05	3,43	3,70	0,06
	s.s	1,30	1,22	1,16	1,15	0,99	1,02	
Daha önce katılanların tavsiyeleri	\bar{X}	3,23	3,00	2,79	2,79	3,35	3,20	0,38
	s.s	1,18	1,45	1,32	1,08	1,14	1,27	
Zamanının uygun olması	\bar{X}	3,41	3,65	3,45	3,42	3,67	3,83	0,19
	s.s	1,12	1,00	1,03	1,07	1,15	1,09	
Yerinin uygun olması	\bar{X}	3,28*	3,62*	3,17*	3,80	3,81	4,14*	0,00*
	s.s	1,10	1,29	1,20	1,06	1,17	0,88	
Arkadaşlarına eşlik etme	\bar{X}	2,96	2,64*	3,24	3,44	3,67*	3,66*	0,00*
	s.s	1,15	1,45	1,28	1,34	1,28	1,33	
Ortamda kendini rahat hissetme	\bar{X}	3,47*	3,80	3,34*	3,65	3,81	4,11*	0,00*
	s.s	1,07	0,96	1,28	0,99	0,93	0,98	
TV'deki sağlıklı yaşam programları	\bar{X}	2,36	2,61	2,62	2,90	3,27	2,95	0,15
	s.s	1,41	1,41	1,40	1,48	0,94	1,41	
Doktor tavsiyesi	\bar{X}	2,04	2,58	2,76	2,84	2,68	2,83	0,34
	s.s	1,49	1,58	1,46	1,57	1,25	1,59	

* $p < 0.05$

Katılımcıların etkinlik çeşidini tercih etme sebeplerinden “arkadaşlara eşlik etme”sine ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 10-12 ay ve 12 aydan uzun süreyle hizmetlerden yararlananların, arkadaşlarına eşlik etme seçeneğini, 1-3 ay süreyle hizmetlerden

yararlanarlara göre, etkinlik çeşidini tercih etme sebebi olarak daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlik çeşidini tercih etme sebeplerinden “ortamda kendini rahat hissetme”ye ilişkin görüşlerinin belediye­in sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD oklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun süre hizmetlerden yararlananların, ortamda kendilerini rahat hissetme nedenini, 1 aydan az ve 4-6 ay süreyle hizmetlerinden yararlanarlara göre, etkinlik çeşidini tercih etme sebebi olarak daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Genel olarak belediye hizmetlerinde yararlanma süresine göre oluşan her bir kümenin \bar{x} değerleri incelendiğinde, hizmetlerden yararlanma süresinin uzunluğu ile etkinlik çeşidini tercih etme nedenlerine katılım düzeyinin yoğunluğu arasında olumlu bir ilişki görülmektedir. Katılımcıların belediye­in sunduğu hizmetlerden yararlanma süresi değişkenine göre; etkinlik çeşidini tercih etme sebeplerinden “yerinin uygun olması, arkadaşlara eşlik etme, ortamda kendini rahat hissetme” nedenleriyle etkinlikleri tercih edenlerin, daha uzun süre etkinliklere devam ettikleri görülmektedir. Öyleyse kent halkının Belediye­in rekreasyon etkinliklerine daha fazla katılım sağlayabilmesi için, tesislerin uygun yerlere kurulması, kişilerin arkadaşlarıyla birlikte katılabilecekleri etkinlik türlerinin artırılması ve kişilerin kendilerini ortamda rahat hissetmeleri için uygun koşulların oluşturulması gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların etkinlik çeşidini tercih etme sebeplerinden “maliyetinin yüksek olmaması, yaşına uygun olması, yeteneklerine uygun olması, daha önce katılanların tavsiyeleri, zamanının uygun olması, TV’deki sağlıklı yaşam programları, ve doktor tavsiyesi”ne yönelik görüşlerinin, belediye­in sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşlerinin belediye hizmetlerinde yararlanma süresine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 50'de verilmektedir.

Çizelge 50'de görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, “sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme”sine ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 1-3 ay ve 12 aydan uzun süre hizmetlerden yararlananlar, “sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme” durumuna, hizmetlerden 4-6 ay süreyle yararlananlardan daha fazla katıldıklarını belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, “fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme” durumuna ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan daha uzun süreyle hizmetlerden yararlananların, 1 aydan kısa ve 1-3 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre fikirlerini rahatlıkla açıklayabildiklerini daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, “katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var” seçeneğine ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 1-3 ay ve 12 aydan uzun süreyle etkinliklerden yararlananların, katılımcılar arasında sıcak bir ilişki olduğunu, 1 aydan az süre etkinliklerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 50- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı

Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşler		HİZMETLERDEN YARARLANMA SÜRESİ						p
		1 aydan az	1-3 ay	4-6 ay	7-9 ay	10-12 ay	12 aydan fazla	
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	\bar{x}	3.00	3.47*	2.49*	2.95	2.92	3.24*	0.01*
	s.s	1.24	1.39	1.62	1.47	1.02	1.27	
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	\bar{x}	2.86	3.31	2.66	2.90	2.33	3.05	0.07
	s.s	1.29	1.53	1.41	1.33	1.32	1.48	
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	\bar{x}	3.23	3.68	3.19	3.38	3.23	3.60	0.18
	s.s	1.40	1.34	1.37	1.20	1.31	1.18	
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	\bar{x}	3.36*	3.62*	3.62	3.67	3.54	3.97*	0.04*
	s.s	1.31	1.34	1.11	1.20	1.28	1.09	
Yapacaklarını kendisi belirleyebilme	\bar{x}	2.97	3.27	3.46	3.25	3.13	3.48	0.41
	s.s	1.40	1.47	1.42	1.33	1.39	1.34	
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	\bar{x}	2.94*	3.69*	3.72	3.55	3.50	3.80*	0.01*
	s.s	1.30	1.26	1.14	1.36	1.32	1.13	
Çalıştırıcı/öğretmenler görüş ve önerilere önem veriyor	\bar{x}	3.17*	3.82	3.55	3.67	3.61	3.86*	0.04*
	s.s	1.34	1.25	1.43	1.11	1.34	1.11	
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	\bar{x}	2.92	3.50	3.26	3.40	3.33	3.58	0.06
	s.s	1.11	1.15	1.33	1.10	1.17	1.20	
Korku ve çekingenlik hissetmeme	\bar{x}	3.62	4.00	3.29	3.80	3.52	3.90	0.08
	s.s	1.38	1.24	1.54	1.11	1.27	1.32	
Etkinliklerden hiç sıkılmama	\bar{x}	3.86	4.07	3.67	3.90	3.83	4.07	0.40
	s.s	1.20	1.08	1.29	1.17	1.27	1.10	
Çalıştırıcı/öğretmenler baskıcı değil	\bar{x}	3.89	4.15	3.73	3.85	3.65	4.12	0.21
	s.s	1.26	1.15	1.35	1.14	1.27	1.16	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	\bar{x}	3.61	3.97	3.42	3.55	4.00	3.94	0.07
	s.s	1.29	1.13	1.37	1.10	1.09	1.13	
Çalıştırıcı/öğretmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	\bar{x}	3.76	4.22	3.79	3.62	3.92	4.13	0.08
	s.s	1.32	1.06	1.38	1.02	1.18	1.10	
Çalıştırıcı/öğretmenler talepleri dikkate alıyorlar	\bar{x}	3.71	4.09	3.45	3.67	3.96	3.95	0.08
	s.s	1.18	1.10	1.27	0.97	1.11	1.18	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü alıyorlar	\bar{x}	3.43	3.66	3.13	3.67	3.91	3.67	0.17
	s.s	1.29	1.32	1.28	1.20	1.16	1.32	

* $p < 0.05$

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, “çalıştırıcı/eğitmenler görüş ve önerilerimize önem veriyor” seçeneğine ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun süreyle etkinliklerden yararlananların, çalıştırıcı/eğitmenlerin görüş ve önerilerine önem verdiğini, 1 aydan kısa süreyle etkinliklerden yararlananlara göre, daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik veriler bütün olarak değerlendirildiğinde, etkinliklere yeni başlayanların ve bir yıldan uzun süre katılanların öğrenme ortamından diğerlerine göre daha fazla memnun oldukları görülmektedir. Bu durumda, öğrenme ortamından memnun olanların etkinliklere katılımının daha uzun süreli olduğu düşünülmektedir.

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik olarak, “geliş-gidiş zamanında zorunluluk olmaması, öğrenme ortamının okul ortamından daha rahat olması, yapacaklarını kendisi belirleyebilme, katılımcıların birbirlerinden çok şey öğrenmesi, korku ve çekingenlik hissetmeme, etkinliklerden hiç sıkılmama, çalıştırıcı/eğitmenlerin baskıcı olmaması, çalıştırıcı/eğitmenlerin etkinlikle ilgili olarak bilgili/yeterli olmaları, çalıştırıcı/eğitmenlerin katılımcılara saygılı davranmaları, çalıştırıcı/eğitmenlerin talepleri dikkate almaları ve çalıştırıcı/eğitmenlerin etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü almaları” konularındaki görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında, $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların, etkinlikler sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşlerinin Belediye hizmetlerinden yararlanma süresine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 51’de verilmektedir.

Çizelge 51- Etkinlikler Sırasında Hissettikleri Duygulara İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresine Göre Dağılımı

Etkinlikler Sırasında Hissedilen Duygular		BELEDİYE HİZMETLERİNDE YARARLANMA SÜRESİ						p
		1 aydan az	1-3 ay	4-6 ay	7-9 ay	10-12 ay	12 aydan fazla	
Kendini daha mutlu hissetme	\bar{X}	3.76	3.70*	3.03*	3.20*	3.40	3.98*	0.00*
	s.s	1.06	1.22	1.44	1.36	1.26	0.95	
Günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma	\bar{X}	3.62	3.71	3.10*	3.00*	3.40	3.84*	0.00*
	s.s	0.95	1.17	1.19	1.30	1.00	1.04	
Kendini daha güvende hissetme	\bar{X}	3.65	3.41	3.18	3.38	3.46	3.68	0.11
	s.s	0.98	1.21	1.08	0.92	1.02	1.11	
Yaşamın stresinden uzaklaşma	\bar{X}	3.76	3.73	3.43*	3.67	3.87	4.01*	0.04*
	s.s	1.19	1.21	1.15	1.02	0.81	0.97	
Can sıkıntısından kurtulma	\bar{X}	3.65	3.71	3.49	3.62	3.75	3.86	0.51
	s.s	1.06	1.16	1.19	1.07	1.03	1.11	
Yenilendiğini hissetme	\bar{X}	3.75	3.77	3.44	3.65	3.79	4.02	0.05
	s.s	1.23	1.15	1.11	0.99	1.14	0.99	
Duygusal olarak rahatlama	\bar{X}	3.58	3.88	3.33*	3.67	3.92	3.98*	0.01*
	s.s	1.16	1.03	1.14	1.06	1.06	0.96	
Dinlenme	\bar{X}	3.72	3.63	3.38*	3.67	3.84	4.01*	0.01*
	s.s	1.09	1.21	1.14	0.97	1.11	0.97	
Eğlenme	\bar{X}	3.67	3.66	3.44*	3.60	4.04	4.01*	0.01*
	s.s	1.17	1.18	1.27	1.05	1.15	0.96	
Özgürlük duygusu yaşama	\bar{X}	3.51	3.64	3.11	3.45	3.70	3.74	0.11
	s.s	1.20	1.18	1.39	1.19	1.26	1.20	
Yaşamındaki olumsuzlukları unutma	\bar{X}	3.37	3.62	3.18	3.62	3.87	3.70	0.13
	s.s	1.09	1.23	1.24	1.20	1.10	1.21	
Başarı duygusu yaşama	\bar{X}	3.49	3.51	3.18	3.65	3.67	3.74	0.16
	s.s	1.29	1.10	1.20	1.18	1.17	1.20	
Takdir edilme duygusu yaşama	\bar{X}	3.27	3.21	3.44	3.80	3.50	3.58	0.28
	s.s	1.35	1.37	1.23	1.11	1.34	1.21	

* $p < 0.05$

Görüldüğü üzere katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “kendini daha mutlu hissetme, günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma, yaşamın stresinden uzaklaşma, duygusal olarak rahatlama, dinlenme, eğlenme” duygularına ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “kendini daha mutlu hissetme” duygusuna ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden

yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan fazla belediye hizmetlerinden yararlananların, 4-6 ay ve 7-9 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre; 1-3 ay arası yararlananların da 4-6 ay süreyle yararlananlara göre kendilerini mutlu hissettiklerini daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma” duygusuna ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan fazla süre belediye hizmetlerinden yararlananların, günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaştıklarını 4-6 ay ve 7-9 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “yaşamın stresinden uzaklaşma” duygusuna ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan daha uzun süre hizmetlerden yararlananların, yaşamın stresinden uzaklaştıklarını, 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “duygusal olarak rahatlama” duygusuna ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan daha uzun süre hizmetlerden yararlananların, duygusal

olarak rahatladıklarını, 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “dinlenme” duygusuna ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan daha uzun süre hizmetlerden yararlananların dinlendiklerini, 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlardan daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların etkinlikleri yaparken hissettikleri “eğlenme” duygusuna ilişkin görüşlerinin belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan daha uzun süre hizmetlerden yararlananların eğlendiklerini, 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlardan daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresi değişkenine göre; etkinlikleri yaparken hissettikleri duygulardan elde edilen bulgular bütün olarak değerlendirildiğinde, 12 aydan daha uzun süre hizmetlerden yararlananların, daha kısa süreyle etkinliklere devam edenlere oranla, etkinlikler sırasında hissedilen “kendini daha mutlu hissetme, günlük yaşamdaki endişelerinden uzaklaşma, yaşamın stresinden uzaklaşma, duygusal olarak rahatlama, dinlenme ve eğlenme” duygularını daha yoğun yaşadıkları görülmektedir. Elde edilen bu bulgular etkinlikler sırasında olumlu duygu yaşamının, etkinliklere katılmayı sürdürmeye yol açan güdüleyici bir etmen olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresi değişkenine göre; etkinlikleri yaparken hissettikleri “kendini daha güvende hissetme, can sıkıntısından kurtulma, yenilendiğini hissetme, özgürlük duygusu yaşama, yaşamındaki olumsuzlukları unutmama, başarı duygusu yaşama, takdir edilme duygusu yaşama” duygularına ilişkin görüşlerinin,

belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların, rekreasyon etkinliklerinin yararlarına ilişkin görüşlerinin Belediye hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 52'de verilmektedir.

Çizelge 52'de görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk, daha mutlu olma, fiziksel sağlığın düzelmesi, psikolojinin düzelmesi, toplumsal sorunlara daha duyarlı olma” yararlarına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk” yararına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 1-3 ay ve 12 aydan uzun süreyle hizmetlerden yararlananların, fiziksel görüntülerinden memnun olduklarını, 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “daha mutlu olma” yararına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun süreyle hizmetlerden yararlananların, daha mutlu olduklarını, 4-6 ay ve 7-9 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 52- Rekreasyon Etkinliklerinin Yararlarına İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanama Süresine Göre Dağılımı

Rekreasyon Etkinliklerinin Yararlarına İlişkin Görüşler		BELEDİYE HİZMETLERİNDE YARARLANMA SÜRESİ						p
		1 aydan az	1-3 ay	4-6 ay	7-9 ay	10-12 ay	12 aydan fazla	
Fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk	\bar{X}	3.28	3.35*	2.59*	2.63	3.50	3.51*	0.00*
	s.s	1.41	1.33	1.37	1.57	1.26	1.18	
Daha mutlu olma	\bar{X}	3.41	3.61	3.21*	3.20*	3.60	3.81*	0.03*
	s.s	1.24	1.23	1.32	1.36	1.08	1.03	
Okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılı olma	\bar{X}	2.71	3.35	2.76	2.94	3.26	3.22	0.10
	s.s	1.35	1.32	1.21	1.35	1.24	1.29	
İnsanlarla iletişim kurma becerisinin gelişmesi	\bar{X}	2.89	3.15	3.11	3.10	3.24	3.31	0.64
	s.s	1.55	1.39	1.23	1.14	1.18	1.34	
Kendisiyle daha barışık olma	\bar{X}	3.34	3.49	3.51	3.55	3.79	3.53	0.86
	s.s	1.47	1.30	1.00	1.23	1.02	1.27	
Aile içi çatışmaların azalması	\bar{X}	2.66	3.11	3.00	3.05	2.84	3.15	0.49
	s.s	1.33	1.39	1.18	1.23	1.26	1.39	
Sosyal çevrenin gelişmesi	\bar{X}	3.08	3.23	3.44	3.25	3.23	3.53	0.34
	s.s	1.40	1.30	1.23	1.29	1.15	1.32	
Fiziksel sağlığın düzelmesi	\bar{X}	3.11*	3.55	3.11*	3.50	3.40	3.73*	0.03*
	s.s	1.45	1.26	1.16	1.32	0.75	1.25	
Psikolojinin düzelmesi	\bar{X}	3.11*	3.71*	3.16*	3.24	3.18	3.63*	0.04*
	s.s	1.28	1.24	1.21	1.41	1.14	1.28	
Yaşama daha iyimser bakma	\bar{X}	3.23	3.75	3.08	3.14	3.38	3.69	0.02*
	s.s	1.44	1.26	1.06	1.42	0.92	1.22	
Sorunlarla daha rahat başa çıkma	\bar{X}	3.19	3.32	3.03	3.42	3.00	3.44	0.42
	s.s	1.42	1.36	1.15	1.22	1.05	1.34	
Yaşamındaki tekdüzelikten kurtulma	\bar{X}	3.27	3.67	3.28	3.32	3.45	3.65	0.36
	s.s	1.38	1.26	1.32	1.34	1.23	1.27	
Yaratıcılığın gelişmesi	\bar{X}	2.81	3.16	3.08	3.20	3.45	3.41	0.21
	s.s	1.23	1.42	1.23	1.28	1.14	1.36	
Farklı yeteneklerini keşfetme	\bar{X}	3.18	3.34	3.30	3.19	2.95	3.40	0.72
	s.s	1.40	1.36	1.15	1.40	1.00	1.37	
Kendini daha değerli hissetme	\bar{X}	3.37	3.36	3.27	3.42	3.14	3.54	0.90
	s.s	1.37	1.34	1.12	1.43	1.06	1.28	
Kendine güvenin artması	\bar{X}	3.52	3.32	3.38	3.20	3.43	3.43	0.96
	s.s	1.42	1.42	1.21	1.36	1.27	1.36	
Zamanı planlamayı öğrenme	\bar{X}	3.14	3.66	3.33	3.35	3.45	3.50	0.49
	s.s	1.38	1.21	1.22	1.53	1.10	1.36	
Yeni şeyler öğrenme isteğinin artması	\bar{X}	3.48	3.72	3.57	3.70	3.61	3.59	0.96
	s.s	1.39	1.27	1.21	1.34	1.03	1.29	
Farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebilme	\bar{X}	3.13	3.55	3.25	3.57	3.41	3.53	0.50
	s.s	1.41	1.33	1.11	1.33	1.10	1.25	
Toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekli olma	\bar{X}	2.97	3.47	3.24	3.25	3.13	3.47	0.31
	s.s	1.49	1.30	1.17	1.29	1.10	1.29	
Toplumsal sorunlara daha duyarlı olma	\bar{X}	2.80*	3.40*	3.31	3.70*	3.10	3.58*	0.03*
	s.s	1.49	1.39	1.01	1.13	0.94	1.27	
Doğal çevreye duyarlılığın artması	\bar{X}	2.88	3.36	3.24	3.86	3.00	3.49	0.06
	s.s	1.54	1.38	1.21	1.11	1.02	1.35	
Belediyeden beklentilerin artması	\bar{X}	3.35	3.81	3.46	3.95	3.20	3.69	0.20
	s.s	1.37	1.34	1.09	1.19	0.89	1.34	
Yaşadığı kente bağlılığın artması	\bar{X}	3.03	3.54	3.45	4.00	3.41	3.57	0.23
	s.s	1.45	1.34	1.12	1.20	0.96	1.42	

* $p < 0.05$

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “fiziksel sağlığın düzelmesi” yararına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun süreyle hizmetlerden yararlananların, fiziksel sağlıklarının düzeldiğini, 1 aydan kısa ve 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “psikolojinin düzelmesi” yararına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; 12 aydan uzun ve 1-3 ay süreyle hizmetlerden yararlananların, psikolojilerinin düzeldiğini, 1 aydan kısa ve 4-6 ay süreyle hizmetlerden yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin “toplumsal sorunlara daha duyarlı olma” yararına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; hizmetlerden 1-3 ay, 7-9 ay ve 12 aydan uzun süreli yararlananların, toplumsal sorunlara daha duyarlı olduklarını, 1 aydan kısa süreli yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerinin yararlarına ilişkin görüşleri ile belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresi bir bütün olarak değerlendirildiğinde; etkinliklere uzun süre devam edenlerin, etkinliklere kısa süre devam edenlere göre “fiziksel görüntüden daha fazla memnunluk, daha mutlu olma, fiziksel sağlığın düzelmesi, psikolojinin düzelmesi, yaşama daha iyimser bakma, toplumsal sorunlara daha duyarlı olma” yararlarına daha

fazla katıldıklarını belirttikleri görülmektedir. Bu durumda, yararlarla ilişkin algıların katılmayı sürdürmeyi olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin yararlarına ilişkin görüşlerinden, “yaşama daha iyimser bakma” ile belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmesine rağmen, katılımcıların görüşlerinin \bar{x} değerlerinin dağılımında belli bir düzenlilik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konudaki anlamlılığın rastlantısal olduğu düşünülmektedir.

Kişilerin katıldıkları rekreasyon etkinliklerinin yararlarına ilişkin diğer görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların, Belediye hizmetlerini tercih nedenlerine ilişkin görüşlerinin Belediye hizmetlerinden yararlanma süresine göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 53’de verilmektedir.

Çizelge 53’de görüldüğü üzere katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etmede etkili olan “arkadaşlarının da orada olması” nedenine ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; hizmetlerden 12 aydan uzun süreyle yararlananların “arkadaşlarının da orada olması” nedeniyle belediyenin etkinlikleri tercih ettiklerini, 1 aydan az ve 1-3 ay süreyle yararlananlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 53- Belediye Hizmetlerini Tercih Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresine Göre Dağılımı

Etkinlik Çeşidini Tercih Nedeni	Belediye Hizmetlerinden Yararlanma Süresi						p	
	1 aydan az	1-3 ay	4-6 ay	7-9 ay	10-12 ay	12 aydan fazla		
Hizmet kalitesi yüksek	\bar{X}	3,03	3,42	2,86	2,95	3,04	3,41	0,03*
	ss	0,88	1,18	1,49	1,24	1,20	1,04	
Seçilebilecek etkinlik türü fazla	\bar{X}	3,21	3,61	3,03	3,35	3,41	3,55	0,06
	ss	0,95	1,17	1,21	0,99	1,10	1,03	
Malzeme, araç-gereç kalitesi iyi	\bar{X}	3,25	3,35	3,05	3,05	3,04	3,38	0,42
	ss	0,98	1,22	1,14	1,10	1,22	1,06	
Eğitmenler/çalıştırıcılar alanlarında uzman	\bar{X}	3,52	3,72	3,41	2,90	3,43	3,81	0,01*
	ss	1,09	1,18	1,14	1,09	1,34	1,04	
Ulaşımı kolay	\bar{X}	3,36	3,64	3,47	3,45	3,61	3,76	0,42
	ss	1,11	1,29	1,20	0,89	1,12	1,17	
Eve yakın	\bar{X}	3,03	3,42	3,26	3,20	3,35	3,58	0,26
	ss	1,36	1,39	1,36	0,95	1,27	1,30	
Arkadaşlarının da orada olması	\bar{X}	2,64*	2,56*	3,12	3,35	3,04	3,43*	0,00*
	ss	1,32	1,44	1,34	1,23	1,22	1,37	
Ekonomik olarak uygun	\bar{X}	3,23	3,82	3,58	3,90	3,64	3,84	0,10
	ss	1,31	1,16	1,42	1,02	1,04	1,13	
Tesis olanakları çok iyi	\bar{X}	3,50	3,68	3,41	3,55	3,35	3,67	0,65
	ss	1,19	1,23	1,50	1,19	0,98	1,04	

* $p < 0.05$

Genel olarak belediye hizmetlerinde yararlanma süresine göre oluşan her bir kümenin \bar{X} değerleri incelendiğinde, Belediyenin hizmetlerinden yararlanma süresi arttıkça, arkadaşlarının da orada olması nedeniyle belediye etkinliklerinin tercih edilme oranının da arttığı görülmektedir. Katılımcıların arkadaşlarının da aynı ortamda olmasının daha uzun süreli katılımın nedeni olabileceği ya da uzun süre etkinliklere devam edenlerin bu ortamda sosyal çevre edinmiş olabilecekleri düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etmede etkili olan “hizmet kalitesinin yüksekliği ve çalıştırıcı/eğitmenlerin alanlarında uzman” olmasına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmesine rağmen, katılımcıların görüşlerinin \bar{X} değerlerinin dağılımında belli bir düzenlilik olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konudaki anlamlılığın rastlantısal olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların belediyenin sunduğu rekreasyon etkinliklerini tercih etmede etkili olan “seçilebilecek etkinlik türü fazla, malzeme, araç-gereç kalitesi iyi, ulaşımı kolay, eve yakın, ekonomik olarak uygun, tesis olanakları çok iyi” konularına ilişkin görüşlerinin, belediyenin sunduğu hizmetlerden yararlanma süresine göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Etkinliklere Ayrılan Günlük Süre ve Rekreasyon Etkileşimi

Katılımcıların rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşlerinin, katılımcıların etkinliklere ayırdıkları günlük süreye göre istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığına Anova testi yapılarak bakılmıştır. İstatistik analizi sonuçları katılımcıların etkinliklere ayırdıkları günlük süre ile “etkinliklere katılım tercihi ve etkinliklerin öğrenme ortamı”na ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların etkinliklere ayırdıkları günlük süre ile rekreasyon etkinliklerine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi gösteren çizelgeler aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların, etkinliklere katılım tercihlerine ilişkin görüşlerinin etkinliklere günlük ayrılan süreye göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 54’de verilmektedir.

Çizelge 54’de görüldüğü üzere katılımcıların “etkinliklere yalnız ya da arkadaşlarıyla birlikte katılma” tercihlerine ilişkin görüşlerinin, etkinliklere günlük ayırdıkları süreye göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Tukey testine göre etkinliklere günde 4 saat ayıranların arkadaşlarıyla birlikte katılmayı tercih ederken; 1 ve 3 saat ayıranların fark etmez dedikleri görülmektedir. Bu durumda etkinliklerde arkadaşlarla birlikte olmanın, katılım süresinin artması yönünde olumlu bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 54- Etkinliklere Katılım Tercihine İlişkin Görüşlerin Etkinliklere Günlük Ayrılan Süreye Göre Dağılımı

		ETKİNLİKLERE GÜNLÜK AYRILAN SÜRE					p
		1 saat	2 saat	3 saat	4 saat	4 saatten fazla	
Etkinliklere yalnız ya da arkadaşlarıyla birlikte katılma tercihi	\bar{x}	2.35*	2.32	2.37*	2.09*	2.13	0,01*
	s.s	0.58	0.56	0.55	0.39	0.50	

* $p < 0.05$

Katılımcıların etkinliklerin öğrenme ortamına ilişkin görüşlerinin etkinliklere günlük ayrılan süreye göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin anova testi verileri Çizelge 55’de görülmektedir.

Çizelge 55’de görüldüğü üzere kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamında “fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme”lerine ilişkin görüşlerinin, etkinliklere günlük ayırdıkları süreye göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD çoklu karşılaştırma testine göre; etkinliklere günde 4 saatten uzun süre ayıranların fikirlerini rahatlıkla açıklayabildiklerini, günde 1 ve 3 saat ayıranlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamında “yapacaklarını kendisi belirleyebilme”lerine ilişkin görüşlerinin, etkinliklere günlük ayırdıkları süreye göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; etkinliklere günde 4 saat ve 4 saatten uzun süreyle katılanların, yapacaklarını kendileri belirleyebildiklerini, 1 saat katılanlara göre daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Çizelge 55- Etkinliklerin Öğrenme Ortamına İlişkin Görüşlerin Etkinliklere Günlük Ayrılan Süreye Göre Dağılımı

		ETKİNLİKLERE GÜNLÜK AYRILAN SÜRE					p
		1 saat	2 saat	3 saat	4 saat	4 saatten fazla	
Sadece ihtiyaç duyulan konuları öğrenme	\bar{X}	3.32	3.23	2.89	2.93	3.38	0.18
	s.s	1.26	1.36	1.40	1.38	1.39	
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok	\bar{X}	3.13	2.88	2.80	3.21	2.93	0.41
	s.s	1.50	1.50	1.35	1.40	1.58	
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat	\bar{X}	3.56	3.50	3.22	3.60	3.80	0.35
	s.s	1.26	1.34	1.17	1.27	1.26	
Fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme	\bar{X}	3.57*	3.89	3.54*	3.91	4.33*	0.03*
	s.s	1.35	1.10	1.17	1.13	0.98	
Yapacaklarını kendisi belirleyebilme	\bar{X}	2.96*	3.36	3.38	3.78*	4.13*	0.00*
	s.s	1.41	1.36	1.43	1.21	1.06	
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var	\bar{X}	3.52	3.75	3.50	3.74	3.93	0.43
	s.s	1.20	1.24	1.20	1.25	1.21	
Çalıştırıcı/öğretmenler görüş ve önerilere önem veriyor	\bar{X}	3.58	3.86	3.55	3.88	3.81	0.27
	s.s	1.20	1.26	1.24	1.15	1.22	
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor	\bar{X}	3.34	3.61	3.17	3.55	3.50	0.13
	s.s	1.18	1.10	1.16	1.30	1.61	
Korku ve çekingenlik hissetmeme	\bar{X}	3.98	3.75	3.58	3.68	4.21	0.22
	s.s	1.25	1.41	1.21	1.40	1.48	
Etkinliklerden hiç sıkılmama	\bar{X}	4.20*	3.88*	3.84*	3.81*	4.47*	0.04*
	s.s	0.94	1.23	1.18	1.26	0.74	
Çalıştırıcı/öğretmenler baskıcı değil	\bar{X}	4.22	3.97	3.75	3.98	4.23	0.14
	s.s	0.99	1.32	1.25	1.22	1.09	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler	\bar{X}	3.96	3.81	3.59	3.79	4.50	0.07
	s.s	1.02	1.29	1.22	1.19	0.76	
Çalıştırıcı/öğretmenler katılımcılara saygılı davranıyorlar	\bar{X}	4.04	4.10	3.92	3.95	4.27	0.75
	s.s	1.08	1.15	1.22	1.22	1.28	
Çalıştırıcı/öğretmenler talepleri dikkate alıyorlar	\bar{X}	3.82	3.96	3.68	3.95	4.31	0.26
	s.s	1.15	1.14	1.29	1.15	0.87	
Çalıştırıcı/öğretmenler etkinliklerle ilgili olarak katılımcıların da görüşünü alıyorlar	\bar{X}	3.41	3.66	3.58	3.62	4.38	0.08
	s.s	1.36	1.34	1.25	1.19	0.89	

* $p < 0.05$

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin öğrenme ortamında “etkinliklerden hiç sıkılmama”larına ilişkin görüşlerinin, etkinliklere günlük ayırdıkları süreye göre dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; etkinliklere günde 1 saat katılanların, 2-3-ve 4 saat katılanlara göre; günde 4 saatten uzun süreyle katılanların da 4 saat katılanlara göre etkinliklerden hiç sıkılmadıklarını daha fazla belirttikleri görülmektedir.

Katılımcılar öğrenme ortamında “fikirlerini rahatlıkla açıklayabilme” ve “yapacaklarını kendisi belirleyebilme” durumu arttıkça, etkinlikler için günlük ayırdıkları sürenin de arttığını belirtmektedirler. Ancak “etkinliklerden sıkılmama” seçeneğinde, etkinlik için ayrılan süre uzadıkça, sıkılma durumunun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sonuç, etkinliklerin yapılandırılmasında, yetişkinlere uygun olmayan durumların olduğunu akla getirmektedir. Öyleyse Belediyenin etkinliklerini yapılandırırken, öngörülen etkinlik süresini yeniden gözden geçirmesi gerektiği söylenebilir.

Kişilerin katıldıkları etkinliklerin eğitim ortamına yönelik diğer konulara ilişkin görüşlerinin, etkinliklere günlük ayırdıkları süreye göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir. Araştırmada aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır:

Sonuçlar

1. Katılımcıların kişisel özellikleri ve katıldıkları etkinlik türleri ile ilgili ulaşılan sonuçlar şunlardır:
 - Katılımcıların çoğunluğu; 44 yaş altında, evli, lise ve üniversite mezunu, ekonomik durumları orta ve iyi düzeyde ve ev hanımı ya da emekli olan kadınlardır.
 - Katılımcılar çoğunlukla fiziksel-sportif etkinliklere katılmaktadırlar.
2. Katılımcıların Belediyenin sunduğu rekreasyon etkinlikleriyle ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:
 - Katılımcıların Belediyenin sunduğu rekreasyon hizmetlerini tercih etmelerinde sırasıyla “ekonomik uygunluk, eğitmenlerin/çalıştırıcıların alanlarında uzman olması, ulaşımın kolay olması, tesis olanaklarının çok iyi olması, seçilebilecek etkinlik türünün fazla olması, evine yakın olması” en önemli nedenlerdir.
 - Katılımcıların etkinlik türünü tercih etmelerinde “etkinlik ortamında kendilerini rahat hissetmeleri, yerinin uygun olması, zamanının uygun olması ve yeteneklere uygun olması” nedenleri “çok”; “doktor tavsiyesi ve TV’deki sağlıklı yaşam programları” da “kısmen” etkilidir.

- Katılımcılar etkinliklere arkadaşlarıyla birlikte katılmayı tercih etmektedir.
 - Katılımcılar etkinliklere bir yıldan uzun süredir devam etmektedirler.
 - Katılımcılar haftada üç gün ve daha fazla etkinliklere katılmaktadır.
 - Katılımcılar etkinliklere günde bir veya iki saat ayırmaktadır.
 - Katılımcılar üç gün ve daha fazla etkinliğe katılmak istemektedir.
 - Etkinliklere istedikleri kadar katılamamalarını “daha fazla zaman olmaması ve etkinliklerde süre sınırlaması olması” kısmen; “eve uzak olması, işyerine uzak olması, ekonomik sıkıntı, çocuklarını bırakacak yer olmaması” az etkilemektedir.
 - Katılımcılar etkinliklere sırasıyla fiziksel olarak daha sağlıklı olmak, yeni şeyler öğrenmek, eğlenmek-dinlenmek, stres-depresyon vb olumsuz duygulardan uzaklaşmak, yeni insanlarla tanışmak/sosyalleşmek, arkadaşlarla birlikte olmak, yaşadığı ortamdan uzaklaşmak, kendini ispat etmek beklentisiyle başlamaktadırlar.
 - Katılımcıların ancak yarıya yakınının beklentileri karşılanmaktadır.
3. Katılımcıların etkinlikler sırasında hissettikleri duygular ve rekreasyonun yararlarına ilişkin görüşleriyle ilgili ulaşılan sonuçlar şunlardır:
- Etkinlikler sırasında birçok olumlu duyguyu yoğun biçimde hissetmektedirler.
 - Katılımcılar etkinliklerden hem toplumsal hem kişisel birçok yarar elde etmektedirler.
 - Katılımcılar rekreasyon etkinliklerinin insanları birçok olumsuz durumdan koruyabileceğini düşünmektedir.
4. Belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerine ilişkin görüşleriyle ilgili ulaşılan sonuçlar şunlardır:
- Katılımcıların, Belediyenin hizmetlerini kullanmadan önceki en yaygın serbest zaman değerlendirme biçimleri haftada birkaç gün, “kahvehane-kafe-internetkafe gibi yerlere takılmak”tır. “Kitap okuma” ve “TV izleme” etkinliklerini “nadiren” yapmaktadırlar.

- Belediye rekreasyon hizmetlerini kullanmadan önceki serbest zaman tercihleri, “imkanlardan haberdar olmamaktan”, “imkanların olmamasından” ve “ekonomik koşulların yetersizliğinden” kaynaklanmaktadır.

5. Katılımcıların etkinliklerin sunumuna ilişkin görüşleriyle ilgili sonuçlar şunlardır:

- Katılımcılar, katıldıkları etkinliklerle ilgili yeterli ön bilgi/eğitim almamışlardır.
- Katılımcılar, etkinliklerin öğrenme ortamından memnundurlar.
- Belediyenin rekreasyon hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak “belediye içinde ayrı bir rekreasyon birimi olmasını, etkinlik çeşitlerinin artırılmasını, bilgi alınabilecek kişiler olmasını, etkinlik zamanını ve süresini katılımcıların belirlemesini, etkinlik süresinin uzatılmasını” istemektedirler.

6. Katılımcıların rekreasyon etkinliklerinin, yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini nasıl algıladıklarına ilişkin sonuçlar şunlardır:

- Rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitelerini artırdığını ve etkinliklere daha sık katılmanın, yaşam kalitesini daha çok artıracaklarını düşünmektedirler.

7. Katılımcıların etkinliklerin sunumuna ilişkin görüşlerinin, kişisel özelliklerine, hizmetlerden yararlanma süresi ve etkinliklere ayırdıkları günlük süreye göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar şunlardır:

- “Etkinlikleri tercih etme nedenleri, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerine ilişkin görüşleri, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri ve belediye hizmetlerini tercih nedenleri” yaşa göre farklılaşmaktadır.

- “Etkinlikleri tercih etme nedenleri, etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimleri, etkinliklerin öğrenme ortamı, etkinlikler sırasında hissettikleri duygular, etkinliklerin yararları, Belediye hizmetlerini tercih nedenleri ve Belediye hizmetlerinin geliştirilmesi” konularındaki görüşler cinsiyete göre farklılaşmaktadır.
- “Belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerini tercih etmelerinde etkili olan sebepler, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri, etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşleri” eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.
- “Etkinliklere katıldıkları haftalık gün sayısı, belediyenin etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılım sıklıkları, belediye etkinliklerine katılmadan önceki serbest zaman kullanım biçimlerini tercih etmelerinde etkili olan sebepler ve belediye etkinliklerinin beklentilerini karşılama durumu”na ilişkin görüşleri, ekonomik duruma göre farklılaşmaktadır.
- “Etkinliklere istedikleri kadar katılamama nedenleri, belediye hizmetlerinin geliştirilmesi ve rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam kalitesine etkisi”ne ilişkin görüşleri iş durumuna göre farklılaşmaktadır.
- “Belediye etkinliklerini tercih etme nedenleri, etkinliklerin öğrenme ortamına yönelik görüşleri, etkinlikler sırasında hissettikleri duygular, etkinliklerin yararları ve Belediye hizmetlerini tercih nedenleri”ne ilişkin görüşleri, Belediye hizmetlerinden yararlanma süresinden etkilenmektedir.
- “Etkinliklere katılım tercihi ve etkinliklerin öğrenme ortamı”na ilişkin görüşleri, etkinliklere ayırdıkları günlük süreden etkilenmektedir.

Öneriler

Bulgulara Yönelik Öneriler

- Erkek katılımcı sayısının artırılması için, erkeklere uygun etkinlik türleri artırılmalı ve Aile Yaşam Merkezi gibi kadın ve erkeklerin birlikte hizmet alabilecekleri hizmet merkezleri yaygınlaşmalıdır.
- Çalışan kesimin de etkinliklerden yararlanabilmesi için özellikle mesai saatleri dışında hizmet sunumu artırılmalıdır.
- Katılımcıların belediyenin etkinliklerine katılmadan önce, serbest zamanlarını genellikle pasif etkinliklerle değerlendirdikleri ve bu tür serbest zaman kullanımlarını tamamen olumsuzlamadıkları dikkate alınarak, serbest zaman eğitimi yaygınlaştırılmalı ve bu eğitimin verilebileceği rekreatif ortamlar artırılmalıdır.
- İlgili personelin halkla iletişim ve danışılan rolü üstlenme konusundaki öğrenme gereksinimleri, yetişkin eğitimi ile “eğiticilerin eğitimi” sağlanarak giderilmelidir.
- Kentli halkın, özellikle yoksul ve yoksun kesimlerin rekreasyon olanaklarından daha fazla yararlanabilmesi ve yaşam kalitelerini daha fazla artırabilmesi için halkın katılımını özendirme yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarda tanıtım broşürleri, ücretsiz ulaşım olanakları önemli katkı yapabilir.
- Belediye hizmetlerinin geliştirilebilmesi için hizmetin kullanıcı olanların görüşleri dikkate alınmalıdır. Bu görüşleri belirlemede kayıt sırasında beklentileri belirlemeye yönelik ve devam eden katılımcıların zaman zaman dolduracakları anketler yol gösterici olabilir.
- Yaşlıların ve engellilerin rekreasyon etkinliklerine ilgilerinin artırılması ve katılımının sağlanması yönünde Belediye daha fazla ortam hazırlamalı, örneğin sadece Aile Yaşam Merkezinde bulunan “Yaşlılar Lokali” ve “Engelliler Lokali” hizmetini her semte yaygınlaştırmalıdır.
- Belediyenin sunduğu rekreasyon hizmetlerinde görev alan personelin, yetişkin eğitime ilişkin bilgi, beceri ve tutum düzeylerini artırabilmek için hizmet içi eğitim uygulamaları yapılmalıdır.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Belediyenin sunduğu rekreasyon hizmetlerinde görev alan personelin, yetişkin eğitime ilişkin bilgi düzeylerini ve eğitim gereksinmelerini belirleyebilmek için başka araştırmalar yapılmalıdır.
- Rekreasyon etkinliklerine düzenli olarak katılan kişilerle, rekreasyon etkinliklerine hiç katılmayanların yaşam kalitesi algısı arasındaki farklılığın ortaya çıkarılabilmesi için başka araştırmalar yapılmalıdır.
- Serbest zaman eğitimi almış ve almamış kişilerin, serbest zaman kullanımını arasındaki farkı ölçmeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar**, Selçuk; Çayırdağ, Nur; Serin, Hüseyin (2007); “Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde Ana Basamak: Yetişkin Eğitimi”, *Uluslararası Hayat Boyu Öğrenme Konferansı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 18-19 Nisan 2007.
- Ağaoğlu**, Yavuz Selim; Taşmektepligil, M. Yalçın; Albay, Faruk; Bayrak, Metin; Paktaş, Yakup (2006); “Serbest zaman Eğitimi ve Önemi”, *Milli Eğitim Dergisi*, yıl 35, sayı:170, Bahar 2006.
- Akal** Çiğdem (Değirmenci) (2005); *Evde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenlerin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Annak** Binay Bilge (2005); *Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi ve Yaşam Doyumu: Duygu-Durum ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Arslan** Hakan (2005); *Tarihsel ve İdeolojik Bir Kavram Olarak Boş Zamana Sosyolojik Bir Bakış*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan**, Sibel (1996); *Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu’na Bağlı Yurtlarda Kalan Bayan Öğrencilerin Boş Zaman Değerlendirme Sorunları Üzerine Bir Araştırma (Ankara İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan**, İsmail; Gündoğdu, Fatma Betül (2006); “Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, Yıl: 2006/2, 217–232.

Aytaç, Ömer (1991); *Elazığ'ın Mustafa Kemal Paşa Mahallesiinde Oturan Aile Başkanlarının Boş Zaman Etkinliklerinin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Baker, Dwayne A. and Robert J. Palmer (2006, Springer); "Examining The Effects Of Perceptions Of Community And Recreation Participation On Quality Of Life", *Social Indicators Research*, 75, 395–418.

Balcı, Ali (2001); *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Ankara, PegemA Yayıncılık.

Baltaş, Acar; Baltaş Zuhul (1995); *Stres ve Başa Çıkma Yolları*, (14. Basım), İstanbul, Remzi Kitabevi.

Bilir, Nazmi (2008); *Sigara ve Kalp Damar Hastalıkları*, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 731, Ankara.

Borodulin Katja; Tiina Laatikainen, Marjaana Lahti-Koski, Pekka Jousilahti and Timo A. Lakka (2008); "Association of Age and Education With Different Types of Leisure-Time Physical Activity Among 4437 Finnish Adults"; *Journal of Physical Activity and Health*, 5, 242-251.

Bromston Paul, Karen Bruggerman, Grace Pretty (2002); "Community Perspectives and Subjective Quality of Life", *International Journal of Disability, Development and Education*, Vol. 49, No. 4, 385-397.

Brown Carolla A., Francis McGuire, Judith Voelkl (2008); "The Link Between Successful Aging and Serious Leisure"; *Int'l. J. Aging and Human Development*, 66 (1) 73–95.

Bülbül, Sudi (1991); *Halk Eğitime Giriş*, Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 213, Eskişehir, Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Caldwell, Linda L. (2005, February); "Leisure and health: why is leisure therapeutic?", *British Journal of Guidance & Counselling*, 33 (1), 7-26.

California State Parks (CSP) (2005, March); *The Health and Social Benefits of Recreation*, An Element of the California Outdoor Recreation

Planning Program, Sacramento, California, www.parks.ca.gov adresinden 04.04.2008 tarihinde alınmıştır.

Canan, İbrahim (1994); *Vakti En İyi Değerlendirme Esasları* (3. Baskı), İstanbul, Cihan Yayınları.

Carpenter, Gaylene; Mead, Bernard F. (1982); "Leisure Education and Adult Education" , *The Educational Resources Information Center (ERIC)*, www.kku.edu.tr adresinden 04.05.2010 tarihinde alınmıştır.

Cheadle, Allen, Trevor Gregg, Karen Lewis, Sheryl Schwartz, Julie Walwick (2004,July); "Taking Sound Steps: A Community Partners To Promote Walking Among Older Adults", *Parks & Recreation*, pp. 51-55; <http://findarticles.com/> adresinden 01.04.2004 tarihinde alınmıştır.

Coleman Denis, Seppo E. Iso-Ahola (1993): "Leisure and Health: The Role of Social Support and Self-Determination", *Journal of Leisure Research*, Vol. 25, 1993; www.questia.com, er.tar.27.07.08

Corijn Eric (1987); "Leisure Education and Emancipation in Today's Context", *European Journal of Education*, Vol. 22, Nos. ¾, 265-274.

Davey, Judith A. (2002); "Active Ageing and education in mid and later life", *Ageing & Society* 22, 95-113.

Demir, Cengiz; Nesrin Demir (2006, Ocak): "Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama", *Ege Akademik Bakış Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi*, Ege Üniversitesi, İ.İ.B.F, Cilt:6, Sayı:1, s:36-48.

Demiral, Yücel (2001); "*Çalışanlarda ve İşsizlerde Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenler ve Yaşam Kalitesi Düzeylerinin Karşılaştırılması*", Yayınlanmamış Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Demirel, Mehmet** (2005); *Büyükşehir Belediyelerindeki Rekreatif Etkinlikler (Ankara Büyükşehir Belediyesi Hanımlar Lokali Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dinçer, F.**(1993); "Turizm ve Turist Tanımlarındaki Gelişmeler", *Turizm Yıllığı 1993*, Ankara, Türk Kalkınma Bankası Yayını.
- Doğan, İsmail** (2007): *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, (7. Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Dumazedier, J.** (1990): "Boş Zaman ve Kültür", (çev: E. Topbaş), *Türk Yurdu Dergisi*, C.:10, no:38, s:61-63, Ankara.
- Eltugay, Özer** (1999); *Popüler Kültür ve Yabancılaşma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erkan, Necmettin** (2000); *Yaşamboyu Spor*, Ankara, Bağırhan Yayınevi,.
- Eş, Muharrem; Ateş Hamza** (2004); "Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:48, İÜİF Yayını, İstanbul, www.isguc.org/ adresinden 10.06.2008 tarihinde alınmıştır.
- Eymen, Erman** (2007); *SPSS 15.0 Veri Analiz Yöntemleri*, İstatistik Merkezi Yayın No: 1, www.istatistikmerkezi.com adresinden 10,04,2010 tarihinde alınmıştır.
- Gedikoğlu, Şevket** (1991); 'Türkiye'de Yaygın Eğitimden Çağdaş Halk Eğitimine', Kadıoğlu Matbaası, Ankara.
- Geray, Cevat** (2002); *Halk Eğitimi*, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Gobster, H. Paul** (2005); "Recreation and Leisure Research From an Active Living Perspective: Taking a Second Look at Urban Trail Use Data", *Leisure Sciences*, 27: 367-383.

Godbey Geoffrey; Mack, Timothy C. (2006); "Leisure in the 21st Century: Part I", *Futures Research Quarterly*, Spring 2006, 5-43.

Gordon Winsome Rose; Caltabiano, Marie Louise (1996); " Urban-Rural Differences in Adolescent Self-Esteem, Leisure Boredom and Sensation-Seeking as Predictors of Leisure-Time Usage and Satisfaction", *Adolescence*, Vol. 31, 1996; www.questia.com adresinden 27.01.08 tarihinde alınmıştır.

Gökmen, Hülya; A. Açıkalin, N. Koyuncu, Z. Saydar (1985); *Yüksek öğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri*, Ankara, MEB. Basımevi.

Güçlü, Sevinç Özen (2002); *Kentlileşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Güngörmüş, Hamdi Alper (2007); *Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreatif Egzersize Güdöleyen Faktörler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gürbüz Bülent (2006), *Kentsel Yaşam Sürecinde Rekreatif Katılım Sorunları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güven Çetin (1999); Serbest Zaman Hakkı Bir Ütopya mı? *Eğitim ve Yaşam*, güz'99, 20-23. <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr> adresinden 05.06.2008 tarihinde alınmıştır.

Gyuran, Sherry Coulson (2008): "The rol of recreation in improving the quality of life of long-term care residents", www.alzheimersresearchexchange.ca adresinden 22.06.2008 tarihinde alınmıştır.

Hacıoğlu, Necdet; Gökdeniz, Ayhan; Dinç, Yakup (2003); *Boş Zaman& Rekreatif Yönetimi*, Editör: Ayhan Gökdeniz, Ankara, Detay Yayıncılık.

Hazar, Atila (2003); *Rekreasyon ve Animasyon*, Ankara, Detay Yayıncılık.

Himmetoğlu, Bülent (1989); “Rekreasyon nedir”, *Turizm Yıllığı 1988–1989*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Iwasaki Yoshitaka (2007); “Leisure and Quality of Life in an International and Multicultural Context: What are Major Pathways Linking Leisure to Quality of Life?”, *Social Indicators Research*, 82: 233–264.

İkizler, Can H. (2000); “Spor Psikolojisinde Seçme Konular”, H.Can İkizler (editör), *Sporda Sosyal Bilimler*, İstanbul, Alfa Yayınları.

Jones, Ian; Symon Graham (2001); “Lifelong learning as serious leisure: policy, practice and potential”, *Leisure Studies* 20, p: 269–283.

Kalaycı, Şeref (2006); *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayınevi, Ankara.

Karabağ, Yasin (2004); *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Suç (Kocaeli Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Karasar, Niyazi (1994); *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (6. Basım), Ankara.

Katircioğlu, Ayşegül (1999); *Yerel Yönetimlerin (Belediyelerin) Rekreatif Faaliyetlere Yaklaşım ve Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Kaya, Alp Giray (2006); “İzmir’de Yaşam Kalitesi ve Yoksulluk”, *İzmir İktisat Kongresi Araştırma Merkezi Öğrenci Çalışma Raporları Serisi*, <http://ikam.ieu.edu.tr> adresinden 01.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Kaya, Erol (2004); “Kentlileşme Süreci”, www.erolkaya.org/tr adresinden 18.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Kelly, John R. (1982); *Leisure*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice – Hall Inc.

Kesim Ümit (2006); “Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Program ve Hizmetleri”, *Eskişehir Sağlıklı Kentler Birliği Toplantısı*, www.sporbilim.com adrsinden 01.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Kılbaş, Şükran (2001); *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*, Adana, Anaca Yayınları.

Kleiber Douglas A.; Hutchinson, Susan L.; Williams, Richard (2002); Leisure as a Resource in Transcending Negative Life Events: Self-Protection, Self-Restoration and Personal Transformation, *Leisure Sciences*:24, 219-235.

Knowles, Malcolm (1996); *Yetişkin Öğrenenler; Göz Ardı Edilen Bir Kesim*, (Çev: Serap Ayhan), Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Kocayörük, Ercan (2007); “Lise Öğrencilerinin Yabancılaşmaları ile Anne-Baba İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, Cilt:5, Sayı:17, Kış:2006/2007, s:91-103.

Küçüktopuzlu, Faik; Gözek, Karcan; Uğurlu Aklan (2003); “Boş Zaman Rekreasyon İlişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye yönelik Bir Araştırma”, *1.Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (21-22 Mayıs 2003), 33-45, Ankara.

Lafarque, Paul (1991); *Tembellik Hakkı*, (Çev: V. Günyol), 3. Basım, İstanbul, Telos Yayınları.

Lefebvre, Henri (1998); *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, (Çev.: Işın Gürbüz), İstanbul, Metis Yayınları.

Lewis Susan (2003, October); “The Integration of Paid Work and the Rest of Life.Is Post-Industrial Work the New Leisure?”, *Leisure Studies*, 22, 343-355.

Lieberman, Lauren (1998), “Recreation and Leisure”, Office of Special Education and Rehabilitative Services (ED), Washington, DC.

- Lloyd**, Kathleen M.; Auld, Christopher J. (2002); "The Role of Leisure in Determining Quality of Life: Issues of Content and Measurement", *Social Indicators Research*, 57: 43-71.
- Lowe**, John (1985); *Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış* (Çeviren: Turhan Oğuzkan), Unesco Türkiye Milli Komisyonu, Ankara. (eserin orijinali 1975'de yayınlandı).
- Metin**, Cem Boran (10.10.2007); "Serbest Zaman Hakkı Ütopya mı?", <http://blog.milliyet.com.tr/> adresinden 10.06.2008 tarihinde alınmıştır.
- Misra**, Ranjita; McKean, Michelle (2000): "College Students' Academic Stress And Its Relation To Their Anxiety, Time Management, And Leisure Satisfaction", *American Journal of Health Studies*: 16 (1), 41-51.
- Miser**, Rifat (1997); "Halk Eğitimi Programlarının İnsangücü Planlamasına Etkisi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı:2, ss.207-215.
- Miser**, Rifat (2000); *Topluluk Katılımı*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:183, Ankara.
- Miser**, Rifat (2002). "Küreselleşen' Dünyada Yetişkin Eğitimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:35, sayı: 1-2, ss: 55-60.
- Mobley**, Tony A. (2006), "Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç ve Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü", Eskişehir, www.sporbilim.com adresinden 27.12.2007 tarihinde alınmıştır.
- Monteiro**, Carlos A.; Conde, Wolney L.; Matsudo, Sandra M., Matsudo, Victor R., Bonsenor, Isabela M. and Lotufo, Paulo A. (2003); "A Descriptive Epidemiology of Leisure-time Physical Activity in Brazil, 1996–1997", *Rev Panam Salud Publica/Pan Am J Public Health* 14(4), 246-254.
- Oakey**, Dorothy (1990, April); "Adult Education, Work and Leisure: A Critical Analysis", *Studies in the Education of Adults*, 22 (1), 31-48.

Okçabol, Rifat (1996); *Halk Eğitimi*, Der Yayınları, 2. Basım, İstanbul.

Onur, Bekir (2004); *Gelişim Psikolojisi*, İmge Kitabevi, 6. Baskı, Ankara.

Öner Derya Şengül (2005), *Emekli Bireylerde Yaşam Kalitesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Öpözlü Ayfer KÖYÜ (2006); *Çağımızda Değişen Sağlık Bilincinin Sportif Rekreasyona Katılım Düzeyine Etkisinin Araştırılması (Kütahya Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Özdamar Kazım (2004); *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, Eskişehir.

Özer, İnan (2004); *Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Bursa, Ekin Kitabevi.

Özgüç, Nazmiye (1984), *Turizm Coğrafyası*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayını.

Özgür, Ebru (2003); *Yeni Kentlilerin Kente Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sosyo-Ekonomik Problemler ve Tüketim Alışkanlıklarında Meydana Gelen Değişmeler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Öztırak, Evrim (2006); *18–40 Yaş Kent Yoksulu Kadınların Rekreasyon Alışkanlıkları (İstanbul–Pendik Ahmet Yesevi Mahallesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

Öztürk Özgür (2006); *Yoksulların Yaşam Kalitesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma Ankara Çankaya İlçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Parr**, Mary Greenwood; Lashua, Brett D. (2004); What is Leisure? The Perceptions of Recreation Practitioners and Others, *Leisure Sciences*, 26, 1–17.
- Saatli**, Gül (2004); “Yaşlılarda Yaşam Kalitesi Bileşenleri ve Bu Bileşenleri Etkileyen Değişkenler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Sarioğlu**, Deniz (2006): *Yetiştirme Yurdunda Kalan Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Yaşam Kalitesi İzmir Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Satija**, B.R. (1999); *Trends in Education*, <http://books.google.com>, erişim t.:08.03.2008.
- Searle** Mark S., Mahon, Michael J.; Iso_Ahola Seppo E.; Sdrolias, Heather Adam (1998); Examining the Long Term Effects of Leisure Education on a Sense of Independence and Psychological Well-Being Among the Elderly; *Journal of Leisure Research*, 30 (3), 331-340.
- Sivan** Atara; Ruskin, Hillel (2000), *Leisure Education, Community Development and Populations with Special Needs*, , New York, CABI Publishing.
- Soyer**, Fikret; Can, Yusuf (2003); “Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması”, *1.Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (21-22 Mayıs 2003), 102-120, Ankara.
- Sprouse**, Julie K.S.; Klitzing, Sandra Wolf (2005, January); Youth at Risk: Recreation and Prevention, Edited: Marry Parr, *Parks & Recreation*, p.16-21.
- Stebbins**, Robert A. (1999); Serious Leisure, Leisure Education, and Wayward Youth, www.soci.ucalgary.ca adresinden 04.04.2008 tarihinde alınmıştır.

- Stebbins**, Robert A. (2007), *Serious Leisure: A Perspective for Our Time*, *FUTURE SURVEY*, 29:9/346 (A), September 2007, p.22.
- Süzer**, Melda (2008); “Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları”, <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>.
- Tekin Ali** (2003); *Bir Rekreatif Aktivite Olan Doğa Yürüyüşü Programına Katılımın İşgörenlerin Uyum Düzeyine Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin**, Meral (1988); *Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin Eğitimi Programlarına Katılmaya Güdüleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekin**, Meral (1996); *Yetişkin Eğitiminde Radyo ve Televizyon*, Yüksel Matbaacılık, Ankara.
- Telatar**, Tahsin Gökhan (2007); *Sanayide Çalışan 20-24 Yaş Grubu Erkeklerin Yaşam Kalitesi ve Riskli Davranışlarının Belirlenmesi*, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Terekli**, Serdar; Erkan, Mert; Heper, Evrensel; Katırcı, Hakan (2000); *Serbest Zaman Endüstrisi İçerisinde Rekreatif Spor*, 1. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri, Cilt II*, editör: İbrahim Yıldırım, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Spor Yönetim Bilimleri, s: 146-152, 26-27 Mayıs 2000, Ankara.
- Tezcan**, Mahmut (1994); *Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi*, Atilla Kitabevi, Ankara.
- The American Association for Leisure and Recreation (AALR)** (2003); “Leisure Education In the Schools”, Editor: Lisa C. Pesavento.

- The WHOQOL Group** (1994); The development of the World Health Organisation quality of life assessment instrument (the WHOQOL). In: Orley J, Kuyken W, eds. *Quality of Life Assessment: International Perspectives*. Heidelberg: Springer Verlag, 41-57.
- Tolan**, Barlas (1993); *Sosyoloji*, Ankara, Adım Yayıncılık.
- Townsend**, Roz (2000); *Yaşama Zenginliği*, (Çev: Tefik Ertan), Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Trenberth**, Linda (2005, February); The Role, Nature and Purpose of Leisure and its Contribution to Individual Development and Well-being, *British Journal of Guidance & Counselling*, 33 (1), 1-6.
- Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)** (1990); *Rekreatif Liderlik*, İstanbul, TUGEV Yayını.
- Ulusoy**, Ahmet; Vural Tarık (2001); Kentleşmenin Sosyo-Ekonomik Etkileri, *Belediye Dergisi*, Cilt:7, Sayı:12, Haziran 2001, <http://paribus.tr.googlepages.com/> adresinden 04.04.2008 tarihinde alınmıştır.
- Veal**, A.J. (1992); Definitions of Leisure and Recreation, *Australian Journal of Leisure and Recreation*, 2 (4), 44-48.
- World Health Organization** (2009); WHO Quality of Life-BREF (WHOQOL-BREF); www.who.int/, adresinden 08.10.2009 tarihinde alınmıştır.
- World Leisure Commission On Education** (2000); "World Leisure International Position Statement On Educating For Serious Leisure", Prepared by Robert A. Stebbins, www.worldleisure.org, er.tar.20.06.08
- World Leisure And Recreation Association (WLRA)** (2001); "World Leisure and Recreation Association International Position Statement on Leisure Education and Youth at Risk", Chair: Hillel Ruskin, Leisure Sciences, 23:201–207.

World Leisure And Recreation Association (WLRA) (2003);“*World Leisure and Recreation Association International Position Statement on Leisure Education and Community Development*”, Chair: Hillel Ruskin, Leisure Sciences, 25:97–100.

World Leisure Organization (2001a); “*Working Document on Casual Leisure*”, www.worldleisure.org, adresinden 01.06.08 tarihinde alınmıştır.

World Leisure Organization (2001b); -“*Position Statement on Physical Fitness and Activity in the Context of Leisure Education*”, www.worldleisure.org, adresinden 01.06.2008 tarihinde alınmıştır.

Wuest, Deborah,A.; Bucher, Charles A. (1995); *Foundations of Physical Education and Sport*, twelfth edition, Mosby-year Book, St. Louis-Missouri.

Yeniokatan, İrem (2006); *Çevre Yerleşim Yeri Hanelerinin Yaşam Kalitesi ve Kentsel Yaşama Katılımları (Etimesgut Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldır, Zafer Levent (2003); *Serbest Zaman, İdeoloji ve Toplumsal Düzenin Yeniden Üretimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yıldız, Sevim (2007); *Boş Zamanların Verimli Olarak Değerlendirilmesi* , <http://sevim1983.blogcu.com> adresinden 10.05.2008 tarihinde alınmıştır.

Yılmaz, Baki (2006); *Doğa Sporlarına Katılımın Sosyal Bütünleşmeye Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zorba, Erdal; Kuter, Murat (2006); *Çağın Hareketsizlik Sorunu ve Aktif Yaşamın Kişiye Kazandırdıkları*, www.sporbilim.com adresinden 20.01.2008 tarihinde alınmıştır.

Zorba, Erdal (2002); Türkiye’de Rekreasyona Bakış, Gelişimi ve Beklentiler, 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, 27-29 Ekim 2002, s: 185-194, Antalya.

Zorba, Erdal; Bakır, Müslim (2004); Serbest Zaman Kavramı, (Editör: Fikret Ramazanoğlu), *Sporda Sosyal Alanlar Seçme Konular-1* içinde, Bıçakçılar Kitabevi, Ankara, s.99–115.

Zorba, Erdal (2006); *Yaşam Boyu Spor*, Nobel Yayınları, Ankara.

Zorba, Erdal (2008); “Türkiye’de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi”, *Gazi Haber Dergisi*, Eylül 2008, ss. 52-55.

- “*Healthful Leisure*”, www.lifespan.org, adresinden 20.06.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*The World of Leisure, Recreation and Play*”, www.prm.nau.edu adresinden 10.06.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*A Definition of Play, Leisure, and Recreation*”, <http://rwuhp.tripod.com>, adresinden 13.06.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*Definition of Leisure*”, www.calvin.edu/, adresinden 13.06.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*Definition of Terms*”, www.nican.com., adresinden 27.05.2008 tarihinde alınmıştır

-“*American Time Use Survey—2006 Results*” www.bls.gov, adresinden 20.06.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*Benefits of Recreation*”, www.co.missoula., adresinden 27.07.2008 tarihinde alınmıştır.

-“*Recreation Therapy and Wellness*” ,www.onwellness.info, adresinden 15.08.2008 tarihinde alınmıştır.

- <http://dictionary.cambridge.org>, er.tar:20.03.2010.
- <http://rwuhp.tripod.com>, er.tar.13.06.2008
- www.tuik.gov.tr, er. tar.: 10.05.2010
- www.tdk.gov.tr, er. tar.: 12.06.2008
- www.sanantonio.gov, er.tar.: 20.06.2008
- www.nysrps.org , er.tar.: 20.06.2008
- www.tbmm.gov.tr, er.tar.: 29.12.2007
- [www.questia.com/googleScholar.](http://www.questia.com/googleScholar), er.tar.27.07.08
- www.paradoks.org, er.tar.: 12.07.2009
- www.websters-online-dictionary.org, er.tar: 10.03.2010
- www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/26787.html, erişim t.:08.01.2008
- www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html, erişim t.:29.12.2007
- www.nysrps.org/benefits.shtml. erişim t.:03.02.2008.
- www.who.int/en/, er.tar.: 10.02.2008.
- www.ankara.bel.tr; er.tar:19.03.2009.

EKLER**EK:1****ANKET**

Değerli Katılımcı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Programı dahilinde yürütülen bu araştırmanın amacı "Yetişkin Kent Halkının Belediyelerin Sunduğu Serbest Zaman Eğitimi Etkinliklerinin Sunulmasına ve Rekreasyonun Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşleri"ni öğrenmektir. Verilen cevaplar birleştirilerek yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu nedenle isim belirtmenize gerek yoktur.

Sorulara vereceğiniz içten cevaplar için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Sibel ARSLAN

1. Yaşınız?

17 ve altı 18-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65 ve üzeri

2. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

3. Medeni durumunuz?

Bekâr Evli Boşanmış Dul

4. Eğitim durumunuz nedir?

Yalnızca okur-yazarım Lise ve dengi okul mezunu
 İlkokul mezunu Üniversite mezunu
 İlköğretim okulu/ Ortaokul mezunu Lisansüstü

5. Size göre ekonomik durumunuz nasıldır?

Çok iyi (istediğim gibi para harcayabiliyorum)
 İyi (ihtiyaçlarımı karşılamada güçlük çekmiyorum)
 Orta (ancak ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum)
 Kötü (ihtiyaçlarımı tam karşılayamıyorum)
 Çok kötü (ihtiyaçlarımı karşılamakta güçlük çekiyorum)

6. Ne iş yapıyorsunuz?

Ev hanımı İşsiz Öğrenci Memur İşçi
 Esnaf Serbest meslek Emekli Diğer (belirtiniz).....

7. Belediyenin sunduğu hangi tür etkinliklere katılıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- Fiziksel-Sportif (step,aerobik,yüzme vb)
- Sanatsal (tiyatro, resim, enstrüman çalma, Türk Sanat Müziği vb.)
- Kültürel (Türk El Sanatları vb)
- El sanatları (takı tasarım, ahşap boyama vb)
- Eğitsel (İngilizce, diksiyon vb)
- Diğer (belirtiniz)

8. Bu etkinlikleri tercih etmenizde aşağıda sebeplerin ne kadar etkisi vardır?(lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç	Az	Kısmen/orta	Çok	Pek çok
Maliyetinin yüksek olmaması					
Yaşıma uygun olması					
Yeteneklerime uygun olması					
Daha önce katılanların tavsiyeleri					
Zamanının bana uygun olması					
Yerinin uygun olması					
Arkadaşlarıma eşlik etmem					
Bu ortamda kendimi rahat hissetmem					
TV'deki sağlıklı yaşam programları					
Doktor tavsiyesi					
Diğer (belirtiniz)					

9. Belediyenin sunduğu bu hizmetlerden ne kadar süredir yararlanıyorsunuz?

- 1 aydan az 1-3 ay 4-6 ay 7-9 ay 10-12 ay 12 aydan fazla

10. Bu etkinliklere haftada kaç gün katılıyorsunuz?

- 1 gün 2 gün 3 gün 4 gün
 5 gün 6 gün Her gün Ara sıra

11. Bu etkinliklere günlük kaç saat ayırıyorsunuz?

- 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat 4 saatten fazla

12. Etkinliklere haftalık olarak hangi sıklıkla katılmak isterdiniz?

- 1 gün 2 gün 3 gün 4 gün 5 gün 6 gün Hergün

13.Etkinliklere istediğiniz kadar katılmamanızda aşağıdakilerin ne kadar etkisi vardır? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç	Az	Kısmen/orta	Çok	Pek çok
Daha fazla zaman olmaması					
İşyerime uzak olması					
Evime uzak olması					
Ekonomik sıkıntı					
Çocuklarımı bırakacak yer olmaması					
Etkinliklerde süre sınırlaması olması					
Sosyal çevremden çekinme					
Aile/eşin onaylamaması					
Diğer (belirtiniz)					

14.Etkinliklere yalnız katılmayı mı arkadaşlarınızla birlikte katılmayı mı tercih edersiniz?

- Yalnız olarak katılmayı Arkadaşlarımla birlikte katılmayı Fark etmez

15.Belediyenin etkinliklerine katılmadan önce serbest zamanlarınızda aşağıdakileri hangi sıklıkla yapardınız? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hemen hergün	Haftada Birkaç gün	Haftada bir gün	Nadiren	Hiç
Kahvehane-kafe-internetkafe vb yerlere takılmak					
Evde hiçbir şey yapmadan zaman geçirmek					
Komşu-arkadaş ziyaretine gitmek					
Çarşı-pazarda amaçsızca dolaşmak					
TV izlemek					
Ara sıra sinema, konser vb yerlere gitmek					
Diğer (belirtiniz)					

16. Serbest zamanınızı <u>15. Soruda belirttiğiniz biçimde</u> kullanmanıza ilişkin görüşünüz nedir? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Zamanımı boşa harcamışım					
Bana bir şey kazandırmadı					
Sigara gibi kötü alışkanlıklar edindim					
Bugün daha sağlıklı olabilirdim					
Diğer (belirtiniz)					

17. Serbest zamanlarınızı <u>15. soruda belirttiğiniz biçimde</u> kullanmanızda aşağıdaki sebepler ne kadar etkili oldu? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç	Az	Kısmen/orta	Çok	Pek çok
Serbest zamanımı nasıl değerlendireceğini bilmeme					
Arkadaş çevresinin yönlendirmesi					
Yaşadığım yerde yeterli olanaklar yoktu					
Aile/eşin başka bir şey yapmaya izin vermemesi					
Ekonomik koşulların yeterli olmaması					
Serbest zamanı yararlı şekilde değerlendirecek imkanlardan haberdar olmama					
Diğer (belirtiniz)					

18. Katıldığınız etkinliklerle ilgili <u>ön eğitim/ ön bilgi</u> aldınız mı? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç almadım	Az aldım	Kısmen aldım	Çok aldım	Tamamen aldım
Etkinlikle ilgili ön bilgi					
Kullanacağım malzeme/araç-gereç hakkında bilgi					
Yanlış uygulamaların sonuçları hakkında bilgi					
Etkinliğin yararları hakkında bilgi					
Etkinliğin benim için uygun olup olmadığı hakkında bilgi					
Diğer (belirtiniz)					

19. Katıldığınız etkinliklerle ilgili aşağıdaki ifadelere ne kadar katılıyorsunuz? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Çok katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Sadece ihtiyaç duyduğum konuları öğreniyorum					
Geliş-gidiş zamanında zorunluluk yok					
Öğrenme ortamı okul ortamından daha rahat					
Fikirlerimi rahatlıkla açıklayabiliyorum					
Yapacaklarımızı kendimiz belirleyebiliyoruz					
Katılımcılar arasında sıcak bir ilişki var					
Çalıştırıcı/eğitmenler görüş ve önerilerimize önem veriyor					
Katılımcılar birbirlerinden çok şey öğreniyor					
Korku ve çekingenlik hissetmiyorum					
Etkinliklerden hiç sıkılmıyorum					
Çalıştırıcı/eğitmenler baskıcı değil					
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinlikle ilgili olarak bilgililer/yeterliler					
Çalıştırıcı/eğitmenler bize karşı saygılı davranıyorlar					
Çalıştırıcı/eğitmenler taleplerimizi dikkate alıyorlar					
Çalıştırıcı/eğitmenler etkinliklerle ilgili olarak bizim de görüşümüzü alıyorlar					
Diğer (belirtiniz)					

20.Etkinliklere başlarken beklentiniz nelerdi? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Evet	Hayır
Fiziksel olarak daha sağlıklı olmak		
Eğlenmek-dinlenmek		
Yeni şeyler öğrenmek		
Arkadaşlarımla birlikte olmak		
Yeni insanlarla tanışmak/sosyalleşmek		
Yaşadığım ortamdan uzaklaşmak		
Stres, depresyon vb olumsuz duygulardan uzaklaşmak		
Kendimi ispat etmek		
Diğer (belirtiniz).....		

21. Etkinlikler beklentilerinizi karşıladı mı?

() Tamamen karşıladı () Karşıladı () Kısmen karşıladı () Hiç karşılamadı () Kararsızım

22. Etkinlikleri yaparken aşağıdaki duyguları ne kadar hissediyorsunuz? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
Kendimi daha mutlu hissediyorum					
Günlük yaşamdaki endişelerimden uzaklaşıyorum					
Kendimi daha güvende hissediyorum					
Yaşamın stresinden uzaklaşıyorum					
Can sıkıntısından kurtuluyorum					
Yenilendiğimi hissediyorum					
Duygusal olarak rahatlıyorum					
Dinleniyorum					
Eğleniyorum					
Özgür olma duygusunu yaşıyorum					
Yaşamımdaki olumsuzlukları unutuyorum					
Başarı duygusu yaşıyorum					
Takdir edilme duygusu yaşıyorum					
Diğer (belirtiniz).....					

23.katıldığınız etkinliklerin yararlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç katılmıyorum	Az Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Fiziksel görüntümden daha fazla memnunum					
Daha mutluyum					
Okulda ve/veya çalışma yaşamında daha başarılıyım					
İnsanlarla iletişim kurma becerim gelişti					
Kendimle daha barışığım					
Aile içi çatışmalarım azaldı					
Sosyal çevrem gelişti					
Fiziksel sağlığım düzeldi					
Psikolojim düzeldi					
Yaşama daha iyimser bakıyorum					
Sorunlarımla daha rahat başa çıkıyorum					
Yaşamımdaki tekdüzelikten kurtuldum					
Yaratıcılığım gelişti					
Farklı yeteneklerimi keşfettim					
Kendimi daha değerli hissediyorum					
Kendime güvenim arttı					
Zamanımı planlamayı öğrendim					
Yeni şeyler öğrenme isteğim arttı					
Farklı çevrelerden insanları daha rahat kabullenebiliyorum					
Toplumsal sorunların çözümüne katılmaya daha istekliyim					
Toplumsal sorunlara daha duyarlıyım					
Doğal çevreye duyarlılığım arttı					
Belediyeden beklentilerim arttı					
Yaşadığım kente bağlılığım arttı					
Diğer (belirtiniz).....					

24. Bu tür etkinliklere <u>sürekli</u> katılmanın aşağıdaki konularda <u>koruyucu etkisi</u> var mıdır? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Evet	Hayır
İnsanları yalnızlıktan koruyabilir		
İnsanları çevresine yabancı kalmaktan koruyabilir		
İnsanları stres, depresyon gibi psikolojik sorunlardan koruyabilir		
İnsanları kötü arkadaş ortamından koruyabilir		
İnsanları suça karışmaktan koruyabilir		
İnsanları uyuşturucu-alkol vb. bağımlılıklardan koruyabilir		
Diğer (belirtiniz)		

25. Belediyenin sunduğu serbest zaman etkinliklerini tercih etmenizde aşağıdakiler ne kadar etkili oldu? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç	Az	Kısmen/orta	Çok	Tamamen
Hizmet kalitesi yüksek					
Seçebileceğim etkinlik türü fazla					
Malzeme, araç-gereç kalitesi iyi					
Eğitmenler/çalıştırıcılar alanlarında uzman					
Ulaşımı kolay					
Evime yakın					
Arkadaşlarım da burada					
Ekonomik olarak uygun					
Tesis olanakları çok iyi					
Diğer (belirtiniz)					

26. Belediyenin sunduğu etkinliklerle ilgili görüşleriniz nelerdir? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç Katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Etkinlik çeşitleri artırılmalı					
Etkinlikler için ayrılan süre uzatılmalı					
Bilgi alabileceğim kişiler olmalı					
Etkinliğe katılım süresini kendim belirlemeliyim					
Etkinliğe katılacağım zamanı kendim belirlemeliyim					
Daha ucuz olmalı					
Parasız olmalı					
Çalıştırıcılar/eğitmenler katılımcılara daha iyi davranmalı					
Çalıştırıcılar/eğitmenler daha eğitimli olmalı					
Serbest zamanlarımızı yararlı biçimde geçirmemizi sağlamak için Belediye içinde ayrı bir rekreasyon* birimi olmalı					
Diğer (belirtiniz)					

***Rekreasyon:** Kişinin tamamen kendi isteğiyle katıldığı, sonucunda olumlu birçok yarar elde ettiği, organize edilmiş serbest zaman etkinlikleridir.

27. Etkinliklere katılımın yaşam kalitesi* üzerinde etkisi var mıdır? (lütfen aşağıdaki ifadelerin hepsini cevaplayınız)	Hiç Katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Etkinliklere katılım yaşam kalitemi artırdı					
Etkinliklere katılım yaşam kalitemde değişiklik yapmadı					
Etkinliklere daha sık katılmak, yaşam kalitemi daha çok artıracaktır					
Diğer (belirtiniz)					

***Yaşam Kalitesi:** Kişinin yaşam koşulları içinde kendini iyi-mutlu hissetmesidir.

28. Belediyenin bu etkinliklerinin geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

EK:2**ANKET SORULARINA YÖNELİK GÜVENİRLİK ANALİZİ SONUÇLARI***Anket Sorularına Yönelik Güvenirlik Analizi Sonuçları*

SORU	Madde Silindiğinde Ortalama Ölçeği	Madde Silindiğinde Sapma Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
1	3.862.273	6.115.803	.299	.965
2	3.879.091	6.158.372	.000	.965
3	3.872.727	6.140.494	.152	.965
4	3.852.273	6.158.184	-.005	.966
5	3.862.273	6.133.422	.173	.965
6	3.872.727	6.136.017	.163	.965
7_1	3.881.364	6.139.838	.273	.965
7_2	3.887.273	6.141.732	.266	.965
7_3	3.889.091	6.158.372	.000	.965
7_4	3.887.273	6.147.541	.172	.965
7_5	3.882.727	6.143.636	.079	.966
8_1	3.857.727	6.046.755	.392	.965
8_2	3.858.182	6.072.346	.335	.965
8_3	3.861.364	6.028.409	.485	.965
8_4	3.869.091	6.024.372	.549	.965
8_5	3.856.818	6.058.513	.357	.965
8_6	3.861.364	5.964.219	.640	.965
8_7	3.863.636	5.972.052	.599	.965
8_8	3.861.818	5.998.442	.537	.965
8_9	3.871.818	6.068.442	.355	.965
8_10	3.871.818	6.023.108	.464	.965
9	3.853.636	6.080.052	.288	.965
10	3.863.182	6.086.703	.381	.965
11	3.867.273	6.174.398	-.089	.966
12	3.852.727	6.088.494	.256	.965
13_1	3.864.091	6.074.634	.356	.965
13_2	3.875.000	6.123.690	.149	.966
13_3	3.869.545	6.115.665	.144	.966
13_4	3.871.364	6.164.885	-.039	.966
13_5	3.874.545	6.122.450	.159	.966
13_6	3.870.455	6.025.569	.511	.965
13_7	3.877.273	6.104.874	.334	.965
13_8	3.877.273	6.076.208	.439	.965
14	3.865.909	6.160.825	-.036	.966
15_1	3.847.727	6.043.613	.475	.965
15_2	3.856.364	6.111.004	.168	.966
15_3	3.867.273	6.135.827	.119	.966

Çizelge 4- Anket Sorularına Yönelik Güvenirlilik Analizi Sonuçları (devam)

SORU	Madde Silindiğinde Ortalama Ölçeği	Madde Silindiğinde Sapma Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
15_4	3.858.182	6.135.489	.077	.966
15_5	3.873.182	6.104.989	.282	.965
15_6	3.856.364	6.040.052	.431	.965
15_7	3.870.000	6.074.286	.364	.965
17_1	3.868.182	6.138.061	.088	.966
17_2	3.870.000	6.137.238	.102	.966
17_3	3.853.636	6.041.671	.470	.965
17_4	3.869.091	6.135.039	.085	.966
17_5	3.863.182	6.056.513	.386	.965
17_6	3.861.364	6.108.600	.178	.966
18_1	3.859.545	6.058.807	.449	.965
18_2	3.858.636	6.029.266	.586	.965
18_3	3.860.000	6.022.857	.582	.965
18_4	3.859.091	6.026.372	.541	.965
18_5	3.861.818	5.961.108	.676	.965
19_1	3.855.909	6.101.587	.234	.965
19_2	3.863.182	6.156.608	-.003	.966
19_3	3.848.636	6.050.123	.565	.965
19_4	3.851.364	6.052.219	.463	.965
19_5	3.858.182	6.066.537	.345	.965
19_6	3.852.727	6.031.160	.563	.965
19_7	3.852.273	6.076.851	.366	.965
19_8	3.857.727	6.040.089	.538	.965
19_9	3.852.727	6.030.303	.472	.965
19_10	3.848.182	6.096.156	.339	.965
19_11	3.848.182	6.075.394	.493	.965
19_12	3.854.091	6.118.063	.190	.965
19_13	3.852.273	6.086.374	.350	.965
19_14	3.851.364	6.082.028	.434	.965
19_15	3.856.818	6.037.561	.517	.965
20_1	3.879.091	6.165.706	-.153	.966
20_2	3.879.091	6.149.801	.175	.965
20_3	3.879.091	6.158.372	.000	.965
20_4	3.878.636	6.154.695	.060	.965
20_5	3.878.636	6.154.123	.126	.965
20_6	3.875.000	6.163.500	-.059	.966
20_7	3.877.727	6.157.327	.017	.965
20_8	3.876.364	6.157.861	.004	.965
21	3.864.545	6.202.165	-.212	.966

Çizelge 4- Anket Sorularına Yönelik Güvenirlilik Analizi Sonuçları (devam)

SORU	Madde Silindiğinde Ortalama Ölçeği	Madde Silindiğinde Sapma Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
22_1	3.852.727	6.037.636	.704	.965
22_2	3.854.545	6.035.307	.601	.965
22_3	3.859.091	6.032.848	.536	.965
22_4	3.852.727	6.041.922	.652	.965
22_5	3.851.364	6.031.457	.702	.965
22_6	3.854.091	5.996.634	.716	.965
22_7	3.853.636	6.011.100	.703	.965
22_8	3.852.273	6.064.470	.527	.965
22_9	3.851.818	6.021.775	.660	.965
22_10	3.855.455	6.032.926	.568	.965
22_11	3.855.455	6.041.117	.544	.965
22_12	3.852.273	6.039.136	.626	.965
22_13	3.854.545	6.045.022	.588	.965
23_1	3.861.364	6.048.790	.516	.965
23_2	3.854.091	6.039.491	.638	.965
23_3	3.863.636	6.034.433	.559	.965
23_4	3.857.727	6.025.994	.750	.965
23_5	3.856.364	6.040.433	.645	.965
23_6	3.854.545	6.015.022	.683	.965
23_7	3.853.636	6.019.957	.803	.965
23_8	3.859.091	6.010.468	.765	.965
23_9	3.858.636	5.980.504	.858	.965
23_10	3.857.727	5.961.232	.887	.964
23_11	3.856.364	5.967.576	.882	.964
23_12	3.855.455	5.972.641	.830	.965
23_13	3.858.182	5.987.775	.772	.965
23_14	3.857.727	5.980.374	.863	.965
23_15	3.858.182	5.977.299	.888	.964
23_16	3.857.273	6.051.922	.535	.965
23_17	3.855.455	5.984.165	.712	.965
23_18	3.854.091	6.035.396	.517	.965
23_19	3.858.182	5.983.203	.793	.965
23_20	3.860.909	5.985.801	.734	.965
23_21	3.858.636	6.001.742	.753	.965
23_22	3.858.636	6.016.314	.682	.965
23_23	3.857.727	5.999.898	.613	.965
23_24	3.856.364	5.995.385	.600	.965

Çizelge 5- Anket Sorularına Yönelik Güvenirlilik Analizi Sonuçları (devam)

SORU	Madde Silindiğinde Ortalama Ölçeği	Madde Silindiğinde Sapma Ölçeği	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Değeri
24_1	3.879.091	6.156.468	.037	.965
24_2	3.878.636	6.171.266	-.221	.966
24_3	3.878.636	6.170.695	-.369	.966
24_4	3.879.091	6.144.277	.289	.965
_24_5	3.879.091	6.115.515	.625	.965
24_6	3.878.636	6.116.981	.542	.965
25_1	3.858.182	6.117.013	.241	.965
25_2	3.859.545	6.035.855	.621	.965
25_3	3.860.000	6.060.952	.471	.965
25_4	3.857.727	6.124.374	.161	.965
25_5	3.854.091	6.138.063	.102	.966
25_6	3.857.273	6.162.684	-.029	.966
25_7	3.863.636	6.043.576	.492	.965
25_8	3.853.182	6.047.180	.528	.965
25_9	3.860.455	6.150.331	.025	.966
26_1	3.849.545	6.087.855	.426	.965
26_2	3.854.545	6.149.879	.036	.966
26_3	3.849.545	6.135.093	.124	.966
26_4	3.858.636	6.030.600	.553	.965
26_5	3.860.455	6.061.569	.399	.965
26_6	3.858.182	6.026.251	.521	.965
26_7	3.850.909	6.047.229	.477	.965
26_8	3.858.636	6.095.933	.216	.966
26_9	3.856.818	6.094.799	.208	.966
26_10	3.854.091	6.077.110	.259	.966
27_1	3.853.182	6.028.894	.654	.965
27_2	3.874.545	6.157.403	.001	.966
27_3	3.851.818	6.054.537	.588	.965
TOPLAM ALPHA				.965